

112

ՔՆՐԵԿԵՆՈՒԲՈՒՆ

ՀԵՅԿԵՑՆԵՆ

5-66-5

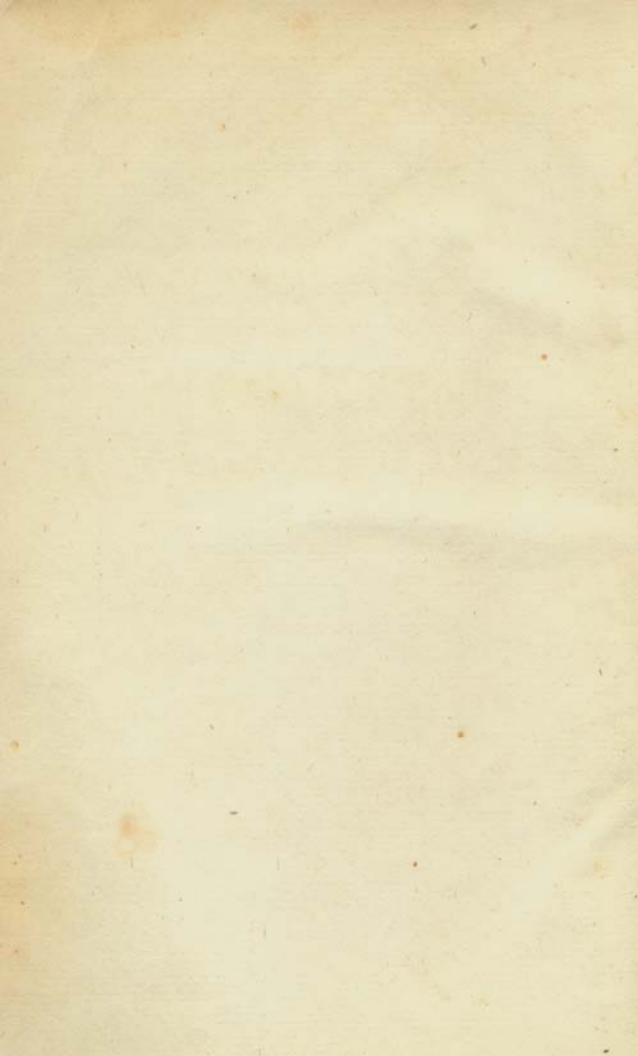
2-15

Utopia

P. Julius Gonzales

Seu - sp. S. S. S.

2004

ՔՆԲԵԿԸՆՈՒԹԻՒՆ

Հ Ը Յ Կ Ը Ջ Ե Ը Ն

ᲛᲠᲚᲛᲗᲟᲛᲚᲛᲗᲟᲛ

ᲚᲛᲗᲟᲛ ᲛᲚᲛᲗᲟᲛ ᲛᲚᲛᲗᲟᲛ ᲛᲚᲛᲗᲟᲛ

491.99-5

4501

1185-ԱԿ

2-15

ՔՆՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՅԿԵՋԵՆՆ

Հ. ՎՐԹԱՆԻՄԻ ՉԵԼՂԻՆԵՆՅ

Ի ՄԻԹԹ. ՄԻԼԻ.

ԵՐՐՈՐԳ ԼՆԳԱՄ ԳՐԱԾՄԵԱԼ

9090

Ի ՎԻԷՆՆԵ

Ի ՎԼՆՍ ԳԼՇՏԳԼՆ Ս. ԼՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

22-0182 1844

1929

ВВЕДЕНИЕ

ОБЩЕЕ СООБЩЕНИЕ

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

0001

521055

Յ Ե Ռ Ե Ջ Ե Ի Ե Ն

ԵՐՐՈՐԳ ՏՊԸԳՐՈՒԹԵԼՆ

Լս քերականութեանս ազգերնուս մէջ որչափ դու-
վելի ու ընդունելի ըլլալը, քիչ ատենուան մէջ մինչև երեք
անգամ տպւելը բաւական կը ցուցնէ:

Ար բաղձանք ու կը յուսանք որ աս տպագրութիւնս
ալ առջիններուն բախտին հանդիպելով, բարեյիշատակ
Հանգուցելոյն աշխատութիւնը՝ Աստուծոյ փառքը ու ազ-
գին օգուտը աւելցընելու վախճանին հասնի:

ԵՐԿՐՈՐԳ ՏՊԸԳՐՈՒԹԵԼՆ

Թէպէտ ատեն ատեն շատ ատեսակ հայերէն քե-
րականութիւններ ելան, ու օր ըստ օրէ ալ նորէն կ'ելեն,
որոնք շատ օգուտներ ըրին ծաղկեցընելով հայերեն լե-
զուն, որ փոքրիկ նշան մի է ատենով նաեւ մեր ազգին մէջ
զանազան գիտութիւններ ծաղկելու. բայց այսչափ քերա-
կանութիւններու մէջ աս համառօտ քերականութիւնը այն-
չափ երեւելի եղաւ մէկ կողմանէ, մինչուկ շատերը թէ բեր-
նով ու թէ գրով գովելէն ի զատ, նաեւ աղաչեցին որ ա-
սոր դրաբաւն ալ ունենան. որոնց աղաչանացը մնք ալ
լսելով, իրենց բաղձանքը կատարեցինք տպելով նաեւ ասոր
դրաբաւն ալ: Բի մէկ կողմանէ, ինչու որ թէպէտ աս քե-
րականութիւնը լեզուին ամէն կանոնները ու զարտուղու-
թիւնները չբովանդակեր, որն որ եւ ոչ ալ Հեղինակին
զլխաւոր վախճանն էր, որ միտքը դրած էր միայն փոքրիկ
տղոց առաջնորդելու ու իրր թէ ձեռքէն բռնել ուղիղ քա-
լել սովընցընել, բայց այնպիսի եղանակ մը ունի սովընցըն-

լու, որ բոլոր դժուարութիւնները դիւրինցընելով ու միանգամայն հարկաւոր եղածները դուրս թող շտալով՝ քիչ ժամանակէան մեջ շատ բան կը սովորեցընէ: Աս բաժնիս յայտնի նշան է, չէ թէ միայն առջի տպագրութեան այսչափ շուտով լմննալը, հապա նաեւ ասդին անդին ասոր եղանակին հետեւելով նոր տպած քերականութիւնները: Քանի մը տեղ աս տպագրութեան մեջ փոքր փոփոխութիւններ ըրինք, որոնք նաեւ բուն Հեղինակն ալ միտքը դրած էր ընելու, թէ որ մահը վրայ չէր հասներ:

Աս մեր աշխատութեանը մեծ վարձ կը սեպենք, երբ որ աղաք լեզուն սովորելով աստուածպաշտութեան մեջ առաջ կ'երթան, որուն կ'առաջնորդէ կատարեալ ուսումը, ու որն որ պիտի ըլլայ մեր առջի ու վերջի վախճանը:

Հ Ե Ղ Ի Ն Ա Կ Ի Ն

Գիտունք կ'ըսեն թէ իրենց չգիտցածը իրենցմէ ետքինները պիտի իմանան: Աս խօսքիս ճշմարտութիւնը փորձով իմացան. ինչու որ տեսան թէ ամէն ուսում պզտիկէն սկսած է, ու ասնով մեծցած, եւ միշտ ետեւի եկողը առջինին վրայ բան մը աւելցուցած է:

Այսպէս կը տեսնենք նաեւ արուեստները, որ յառաջ շատ կոպիտ էին, ետքը քանի որ արուեստասորները շատցան այնչափ արուեստները կարգաւորեցին, բարակցուցին ու դիւրինցուցին:

Այնպէս հայերէն քերականութիւնը, որ ազատական արհեստ մի է, ետքի ատեններս շատ ծաղկեցաւ, ու հիմակէան ատենս հայու լեզուն ունի ընդարձակ ու համառօտ թէ դրարաւ եւ թէ աշխարհարաւ ընտիր քերականութիւններ:

Ի վերայ այս ամենայնի մեզի աւելորդ չերեւցաւ ալ աւելի աշխատիլ, ու մեր լեզուն աւելի դիւրացընել: Ինչու որ Եւրոպացւոց զանազան ազգաց տեսակ տեսակ քերակա-

նութիւնները ձեռք առնելով, իմացանք որ առաջի ատեն-
ւան դժուարութիւնները դուրս հանելով, իրենց աշկերա-
ները շատ դիւրին ծամբէ կը քաղեցրնեն: Անոր համար
մենք ալ ջանացինք աս նոր քերականութիւնը այնպէս գիւ-
րացրնել, ու այնպէս ընել, որ ամէն դպրատան աղաք կարող
ըլլան քիչ ատենւան մէջ դրարաւ հասկընալ:

ԱՍ ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա. Առջի մասին մէջ ամէն բառերուն ու օրինակնե-
րուն թէ աշխարհարաւը եւ թէ տաճկերէնը դիմացը գրինք
որ նոր սովորողները դիւրաւ հասկընան, ու սովորածնին չէ
թէ թութակի պէս, հապա հասկընալով սովրին: Առջի-
պէս երկրորդ մասին մէջ ալ ամէն կանոնին մէջ մէկ օրինա-
կը մեկնեցինք, որ միտք առնելը դիւրին ըլլայ:

Բ. Այնպիսի դիտելիքները որոնք որ նոր սովորողի մը
հարկաւոր չէին, զատ ծանօթութեանց մէջ գրինք, որ ծան-
րութիւն չըլլայ թէպէտ վարպետը իր խոհեմութեամբ, ու
աշկերտին միտքը չափելով կրնայ անոնցմէ ալ դաս տալ
կամ հարկաւոր չսեպածը թող տալ:

Գ. Որչափ կարելի էր ջանացինք որ օրինակները բա-
ցայայտ ըլլան, ընտիր ու օգտակար խօսքեր: Ինչու որ բա-
ցայայտ օրինակները, ու ամբողջ խօսքերը դիւրաւ կը հաս-
կըցւին, շուտ կը սովորւին, ու երկայն միտքը կը մնան: Ա-
նոր ներհակ թէ որ օրինակները մութ ըլլան, կամ ամբողջ
խօսքեր չըլլան, աղաք աղէկ չեն հասկընար, ու չկը սովրին
ու շուտ կը մոռնան:

Օրինակներուն տեղերը չգրինք, որ պարապ տեղ
թուահամարները ծանրութիւն չըլլան: Գլխաւոր հեղինակ-
ները, ուսկից օրինակները քաղեցինք ասոնք են:

Աստուածաշունչ գիրքը, Ազաթանգեղոս, Եղնիկ,
Մամբրէ, Խորենացի, Եղիշէ, Մանդակունի, Ն. Շնոր-
հալի, Ն. Լամբրոնացի, Սարգիս վարդապետ, Գաւիթ
անյաղթ, Նարեկացի, Ճառընտիրք, եւ այլն:

Գ. Ինչպէս որ ամէն կարգացողը կը տեսնէ, մէկ կողմանէ առաջուց սուրբ քերականութիւններուն կարգը պահեցինք, բայց ինչ բան ալ փոխեցինք նէ, փորձով տեսանք որ կարգը ու դիւրութիւնը այնպէս կը պահանջէր:

Առաջ ածականին ու գոյականին մէկ տեղ հարկելը կարգի դրինք: Պատճառն ալ յայտնի է. վասն զի երբոր աշկերտը քերականութեան առջի մասը կը լմնցընէ, պիտի կարող ըլլայ ամէն մասն բանի ուղիղ որոշել: Արդ՝ երբ որ չէ սովորած թէ ածականը գոյականին հետ ինտոն պիտի հարկի, չկրնար անուններուն հարկները ազէկ որոշել. ինչպէս ըսեմ ղժայրէնէ թաւ, կը կարծէ որ ղժայրէնէ հայցական ըլլայ, ու թաւ ուղղական: Այսպէս իմացիր մեկալ հարկներն ալ:

Անոր համար հասարակօրէն ամէն լեզու գոյականներուն հարկելը աւանդելէն ետքը, ածականին ու գոյականին մեկտեղ հարկելը կ'աւանդէ:

Թեպէտ ածականները մեր լեզուին մէջը զատ հարկ չունին, ինչպէս քանի մը լեզուներ ունին. բայց զատ հարկելու եղանակ մը ունին, այսինքն նախդիրը յառաջ դրուողը կ'առնու, ածականը յառաջ դրուելու ըլլայ՝ նախդրիւ կը հարկի եւ թէ ետքը դրուելու ըլլայ՝ մեկտեղ կը հարկի, եւ այլն:

Ասկէց ի զատ զանազան դժուարութիւն ունի մեր լեզուին մէջ թուական անուններուն, մասնական անուններուն, ստացական գերանուններուն, ու մասնաւանդ ցուցական գերանուններուն իրենց գոյականին հետ մեկտեղ հարկելը, որոնք կանոնով սովորելը աւանց մասնաւոր վարժութեան դժուարին է նոր սովորողի մը, չըսեմ անկարելի: Տես քեր. երես 145:

Աս բաներուս վրայօք սովորութիւն էր երկրորդ մասին մէջ շատ դժուարին ու ճղճղկած կանոններ աւանդել, որոնք աշկերտներուն մեծ ծանրութիւն կու տան, ու օգուտ չունին:

Ե. Ինչպէս որ առջի մասին մէջ ամէն բառերուն, հօլովներուն, լծորդութիւններուն նշանակութիւնը դրինք որ կարող ըլլան տղաք դիւրաւ հասկընալ. նոյնպէս երկրորդ մասին մէջն ալ, նմանապէս տղոց դիւրացընելու համար, դիտաւոր կանոնները հարցման եղանակաւ աւանդեցինք: Ինչպէս ըսեմ թէ անուն բայի ի՛նչ՝ ըսել է, կամ թէ խօսքի մէջ անուն բային սրն է, շկրնար նոր սովորող տղայ մը խելք հասցընել: Բայց հարցմամբ շատ դիւրաւ կրնան հասկընալ թէ ի՛նչ ըսել է անուն բայի, կամ թէ խօսքի մէջ անուն բայի ըսւածը սրն է, սրն է խնդիրը, ի՛նչ հօլով է, նախդրի՛ւ տրական թէ ներդոյական, եւ այլն: Թէ պէտ ստոյգ է որ, շեն կրնար մէկէն ի մէկ այնպէս հասկընալ, ինչպէս որ կը հասկընայ երկայն ատեն սովորող մը, բայց հարցումը տղոց ծամբայ կը բանայ դիւրաւ հասկըցընու: Տես քերտ. երես 43 :

Ս Ո Վ Ր Ե Ց Ը Ն Ե Լ Ո Ւ Ե Ղ Ը Ն Ե Վ

Երբ սովորելու աղէկ պատկերը ու բնութեան պրանչելի կարգը պզտի տղոց վրայ կ'երեւնայ: Անոր համար թէ վարպետին, եւ թէ աշխերտին աչքին առջեւ ըլլայ տղոց օրինակը: Առաջ տղոց միտքը անգիր ու ճերմակ թղթի կը նրմանի, ու երբ որ կը սկսին զգայութիւնները հաստատել ձայնը ականջէն անցնելով միտքը կը տպաւորի, եւ վրան շատ ատեն անցնելով, եւ նոյնը շատ անգամ լսելով թէ ձայնը կը սովորի, եւ թէ ձայնը ի՛նչ կը նշանակէ կ'իմանայ՝ եւ մէկալ կողմանէ ինքն ալ թօթովելով մը կը սկսի խօսիլ մինչեւ լեզուն բացի: Անանկ է նէ ինչպէս որ աշխարհաբառ լեզուն լսելով կը սովորին, նոյնպէս ալ դրաբառը կարգաւորով պէտք է սովորի. ինչու որ ականջին լսելով բրածը աչքը նոյնը կարգաւորով կ'ընէ: Աւտի լեզու մը սովորելու համար պէտք է շատ կարգաւոր չէ թէ մինակ քերականութիւն, հասկա ուրիշ դիւր ալ:

Շ. ատերք կը խաբւին կարծելով թէ մինակ քերական

Նութիւնը բերնուց սովըւելով կրնան լեզուն ալ սովըիլ : Վերականութիւնը իրրեւ թէ տղուն ձեռքէն բանողն է որ դիւրաւ քալէ ու չիյնայ . բայց ինչպէս որ տղուն ձեռքէն բռնելը միայն քալել շտովեցրնէր , հասկա պէտք է որ ինքն ալ քալէ , անանկ ալ մինակ քերականութիւնը բերնուց սովըեցրնել առանց գիրքերու վրայ վարժեցրնելու , աշկերտը աշխատեցրնելէն ի զատ օգուտ չունի :

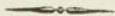
Անոր համար աշկերտը քերականութիւնը սկսած առջի օրը պիտի սկսի միանգամայն գիրք մը կարդալ (որնոր մէնք աւետարանը որոշեցինք) , ու որչափ կարելի է վարպետին մեկնելովը հասկրնալ : Խօսք մը շատ կերպ կրնայ աշկերտը հասկրնալ : Մէյմը մինակ բառերը հասկրնալով . ինչպէս որ մարդ մը կրնայ իր չգիտցած լեզուաւը խօսք մը սովըիլ , ու ամէն բառերուն ինչ ըսելը հասկրնալ . երկրորդ իւրաքանչիւր բառ ինչ մասն բանի է , ինչ հոլով է կամ ժամանակ . եւ այլն : Երբ որ աշկերտը վարպետին մեկնելովը բառերուն ինչ նշանակելը կը հասկրնայ , ու երբ որ օրէ օր ալ քերականութենէ յառաջ կ'երթայ վարպետը կրնայ աշկերտէն պահանջել որ որոշէ անունին հոլովը , բային ժամանակը , սեռը , եւ այլն : Աւ որչափ որ աշկերտը քերականութեան մէջ յառաջ երթայ , այնչափ աւելի պիտի պատուը ցուցրնէ , ամէն բան քերականութեան կանոնին համաձայն հասկրնալով : Աս ճամբով մէկ տարւան մէջ կրնան աշկերտները (թէ որ փութաջան ըլլան) դիւրին խօսքերը կամաց կամաց հասկրնալ :

Բայց ինչպէս որ տղաք միայն չեն լսեր , հասկա կրցածնուն չափ ալ կը խօսին , առաջ մէկ երկու բառ , ան ալ ծռռ ու սխալ արտաբերութեամբ , դարձեալ մօրմէն կամ քովի եղողներէն շիտակը կը լսեն , ու այնպէս կը սովըին նոյնպէս աշկերտը կարդալէն ի զատ պիտի գրէ ալ , նախ դիւրին բաներ , ինչպէս ըսեմ , անուն մը հոլովել գիմացը աշխարհարառով , զոյական ու ամական անունները մէկ տեղ

հոլովել, եւ այլն: Թէ որ սխալ ըլլայ՝ վարպետը կը շիտակէ, կարգալով ալ իր սխալը կ'իմանայ, ու շիտակը կը սովբի Երբ որ ասոնց մէջը բաւական կը կրթութիւն, ու երկրորդ մասը կը սկսին սովբիլ, կրօնան ան ատեն կարծ ու գիւրին խօսքերամէն կանոններուն վրայ աշխարհաբառէն զբաբառ թարգմանել: Ասիկայ ալ ճամբայ կը բանայ աւելի երկնկեկ խօսքեր ու պատմութիւններ թարգմանելու:

Աւ որպէս զի թէ վարպետներուն եւ թէ աշկերտներուն գիւրին ըլլայ աս կերպ թարգմանութիւնը, մասնաւոր ասոր համար համառօտ գիրք մը աշխարհաբառ, տաճկերէն ու անոնց զբաբառն ալ տպեցինք:

Երբոր աս կերպով կը սկսին սովբիլ՝ կը յուսանք որ տղոց ձանձրութիւնը (որ իրենց հասակին բնական է) կը քիչնայ. չըսեմ թէ կը վերնայ: Այսն զի բաւական օգտակար զբաղում կ'ունենան. մէյ մը համար սովբելով, (ուր որչափ կարելի էր անօգուտ աշխատանքները վերցուցինք) երկրորդ կարգալով. երրորդ գրելով: Միանգամայն կը տեսնեն իրենց աշխատանքին պտուղը, որ մարդուս շատ սիրտ կու տայ. անոր ներհակ երբ որ աշխատութեան պտուղը չերեւար, ձանձրութեան պատճառ կ'ըլլայ: Ասով, մենք ալ կ'ուրախանանք, տեսնելով օրէ օր մեր լեզուին ծաղկիլը, ու ուսումնասէր տղոց բազմանալը, եւ որ ամէն բանէ աւելի մեր սիրտը կ'ուրախացրնէ ան է, որ աստուածպաշտութեան ու գիտութեան լոյսը, որ հիմայ գիրքերուն մէջ իբրեւ թէ պահած է հասկրցող քիչ ըլլալուն համար, ամէնուն սիրտը կը ծագէ ու սբանչելի պտուղներ կը հասցրնէ իր ատենին ի փառս Աստուծոյ, որուն մեր ամէն աշխատութիւնը կը նուիրենք:

ՔԵՐԵԿԵՆ ՈՒԹՒՒՆ Ն Ե Յ Կ Լ Օ Ե Ը Ն

Լ Ե Օ Ո Ւ Ւ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ո Ւ Թ Ւ Ւ Ն

ՔԵՐԵԿԵՆ ՈՒԹՒՒՆԸ արհեստ մի է, որ կը սովորեցնէ աղէկ հասկընալ, անսխալ խօսիլ ու շիտակ գրել:

Ըմէն լեզուի մէջ խօսքը կամ բանը բառէ կը շինուի, բառը վանկէ, ու վանկը գրէ:

Նայու լեզուն երեսունուվեց գիր ունի, որոնց վրայ ետքէն օ ու Ֆ գրերը աւելցրենելով՝ եղան երեսունուուսթը, որ ասոնք են.

Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Օ, Վ, Է, Ը, Թ, Ժ, Ի, Կ, Լ, Խ, Ծ, Կ, Զ, Շ, Ը, Թ, Պ, Պ, Ղ, Ճ, Մ, Յ, Ն, Շ, Ո, Չ, Պ, Պ, Ղ, Ղ, Ռ, Ռ, Ս, Վ, Տ, Ս, Բ, Յ, Գ, Փ, Փ, Ք, ք, Օ, օ, Ֆ, ֆ:

Ըստնցմէ ոմանք յայնաւոր կ'ըսուին, ու ոմանք Բողայայի: Որոնք որ իրենք իրենցմէ ձայն կը հանեն, յայնաւոր կ'ըսուին, ինչպէս. ա. է. է. ը. է. ո. ո. օ: Որոնք որ առանց յայնաւորի իրենք իրենցմէ ձայն չեն կրննար հանել՝ Բողայայի կ'ըսուին, ինչպէս են մնացած ամէն գրերը:

Ըմէն լեզուի մէջ բանը կամ խօսքը ուսթը մասն կամ կատր ունի, որոնք են. Ընտան, Գեղանտան, Բայ, Ընդունելուլէն, Ետնորդուլէն, Սիլեայ, Շողայայ, ու Սըլարիլէն: Նիմայ ասոնց ամէն մէկուն վրայ կարգաւ պիտի խօսինք:

Մ Ե Ս Ն Ե Ռ Ե Ջ Ի Ն

Թէ ինչպէս պէտք է խանին Սասունը
գործածել :

Գ Լ Ո Ի Խ Ե

Ընտան ու անոր հոլովներն զայ :

Ընտան խօսքի կամ գործածութեան մէջ տեսակ տեսակ կ'ըլլայ, կամ կը փոխուի. ինչպէս աս անունը խառ, կ'ըլլայ, բառի. ի բառ. պէտք. ի բառի. պէտքի. բառի. պէտքի. ի բառի. ո՞վ բառ : խառ. բառի. ի բառ. պէտք. ի բառի. պէտքի. բառի. պէտք. ի բառ. ո՞վ բառ :

Ընտան ասանկ տեսակ տեսակ փոխելը չ'ողով կ'ըսուի : Չ'ողովը կը նշանակէ անտան մը պէսպէս փոխելը իր սկիզբը ու վերջը գիր աւելնալով . ու շատ անգամ ալ իր մէջէն ձայնաւոր գիր մը կորսնցընելով կամ թող տալով ու փոխելով :

Սեր ըզուին մէջը աս հոլովները տան են, այսինքն. Ուղղական. Սեռական. Տրական. Չայցական. Բացատական. Պարտական. Գործական. Պարտական. Երբեքոյական. Աղչական : Տրականը երկու է . մէկը կ'ըսուի Ա իրջահոլով Տրական, ինչպէս, բառին վերջահոլով տրականը կ'ըլլայ բառի . իսկ մէկալը կ'ըսուի Ատեղբուն Տրական, ինչպէս ի բառ, եւ այլն :

Երբ որ անուն մը՝ որ կը հոլովի կամ վերը ըսած տասը կերպով կը փոխուի, մէկ հատ բան կը ցուցնէ, կ'ըսուի Աղակի . երբ որ երկու իրեք կամ շատ բան մէկէն կը ցուցնէ, կ'ըսուի Յոգնակի : Ըս Աղակի ու Յոգնակին, կ'ըսուին անուններուն թիւերը . (Թիւր անունաց) :

Թէպէտ անունները տասը հօլով ունին, բայց ամէն անուանց աս տասը հօլովները մէկ կերպով չեն. հապա զանազան կերպով : Անուանց ասանկ զատ տեսակ հօլովիլը կ'ըսուի Հօլովիտի, անուանց, ու կը նշանանակէ անուններուն զատ զատ վերջաւորութեամբ փոխւիլը սեռականին ու գործիականին մէջ : Աս Հօլովմունքը տասն են, որոնց օրինակները հիմայ կը սկսինք կարգով դնել :

Յօդուած ւն

Առաջին հօլովման օրինակը :

Ազակի :

Գրաբատ .	Աշխարհաբատ .	Տաճկերէն .
Ուշ . ի Վառ .	Բատ .	լուղէթ .
Սէր . ի Վառի .	Բատին .	լուղէթին .
Տրտ . ի Վառի ,	Բատին .	լուղէթէ .
ի բառ 1) .		
Հայց . զՎառ .	Բատը .	լուղէթի .
Ինչ . ի Վառէ .	Բատին .	լուղէթտէն .
		{ Լուղէթտէն էօ-
Պատ . զՎառէ .	Բատին զլայ .	թիւրիւ .
		{ Լուղէթին իւղէ-
		րինէ .
Գոր . ի Վառիւ .	Բատով .	լուղէթ իլէ .
Պար . զՎառիւ .	Բատին Բողորիլը .	լուղէթին էթրա-
		ֆընտա .
Սէր . ի Վառի ,	Բատին Բեջ .	լուղէթտէ .
ի բառ .		
Կու . ու ի Վառ .	ու ի Բատ :	եւ լուղէթ .

1) Տրտինին զլայ ի Գրէն զատ անուանիլը իւր արտունն անուանանք ց . առ . ընդ . Բէ Բաղայայնն ու Բէ Եայնա-
որ Գրով ուսած Բատերունն զլայ : Արբոր անունն
1 *

Յոգնակի :

Ուղ .	Բառք .	Բառեր .	լուղէթլէր .
Սէմ .	Բառից .	Բառերոն .	լուղէթլէրին .
Տրա .	Բառից , բառս .	Բառերոն .	լուղէթլէրէ .
Հայց .	զԲառս .	Բառերը .	լուղէթլէրի .
Բաց .	ի Բառից .	Բառերէն .	լուղէթլէրտէն .
Պար .	զԲառից .	Բառերուն զբայ .	լուղէթլէրտէն էօթիւրիւ .
Պար .	Բառիւք .	Բառերով .	լուղէթլէր իլէ .
Պար .	զԲառիւք .	Բառերոն Բողոք- արիւր .	լուղէթլէրին էթ- բաֆրնտա .
Կեր .	ի Բառս .	Բառերոն Տըջ .	լուղէթլէրտէ .
Կըշ .	ով Բառք .	ով Բառեր .	եւ լուղէթլէր :

Աս Տրոգման տակը կ'երթան շատ բառեր ալ, որոնք իրենց վերջի ձայնաւոր գիրը մինակ ա, է, ո, օ ըլլալուն համար ոչ գիր կը կորսընցընեն, ու ոչ կը փոխեն ¹⁾ . ինչպէս,

Արքայ ,	քայլի .	Արգասար .	փատիշահ :
Բանտ ,	բանտի .	Բանար .	ղընտան :
Գան ,	գանի .	Զէժ .	քէօթէկ :
Արուեստ ,	ուեստի .	արհէար .	ղէնահաթ :
Նեստ ,	նեստի .	նէար .	օդ :
Բողոք ,	բոքի .	Զիւլ .	ֆիլիղ :
Տող ,	տողի .	արող .	չըղկը , պէյիթ :
Տօն ,	տօնի .	արօն .	ղիննէթ :

Տը յայնտար գրով իւր ո՛րն, որոնք ի չարտիւր, հասարակ իմա ի յ . որք օրինակ յարուար, իմա ի յարուար :

1) Աս Բառերոն զբայ Երբ որ աս հասնոյ յառաջին Տըջ Բառերէն ընդարձակ իւր խօսակեր, ու անոնց զբայ արմատան հարմար իմաննէր իւր արժէք :

Ատեւի եկած բառերը կը կորսնցընեն իրենց վերջի եւ, է, ու ձայնաւոր գրերը. ինչպէս,

Ատեան,	տե-նի,	ապէ-ան,	տիվան :
Վայրկեան,	կե-նի,	տինէ-արէ .	թաքիքէ :
Վիճ,	դ-ծի,	գիճ .	չըզկը :
Սըրտ,	ս-րտի,	սիւրտ .	եիւրէք :
(Պ)գոտ,	օդ-տի,	օգոտ .	ֆայտա :

Ատեւի եկած բառերը իրենց է եւ ոչ ձայնաւոր գրերը ուրիշ ձայնաւորի մը հետ կը փոխեն. ինչպէս,

Կէտ,	կիտի,	իէտ .	նօկտայ :
Հանդէս,	դիսի,	հանդէս .	այսյ, զիննէթ :
Վիճ.	վիճի,	իւիւ (իւսսոճ).	միւճատայէ :
Ողջոյն,	ջոնի,	բարէւ .	սէլամ :

Աս հոլովման տակը կ'երթան քանի մը անուանք, որոնք Անի-պատմի կ'ըսին, այսինքն եղակի չունեցող. ինչպէս,

Աղթք,	ղթից,	աղթէք,	տուվա :
Կրօնք,	կրօնից,	իքօն,	մէսհէպ :

Յարո-ի անուանք :

Ագիպտոս, տոսի. Ագիպոս. Սըրըր :

Սովսէս, սէսի, կամ սիսի. Սոճէս հարգարէն :

Սարգէս, Սարգ-սի, Սորէ Սարգէս հարգարտալ :

Յատուկ կ'ըսին ան անունները որոնք մինակ մէկ անձի մը կամ տեղւոյ մը յատուկ են. անոր համար ալ հասարակօրէն յոգնակի չունին :

Երկրորդ հոլովման օրինակը :

Ազակի :

Ո. Վաղաք .	բաղաք .	չէհիր .
Ս. Վաղաքի .	բաղաքի .	չէհիրին .
Տ. Վաղաքի, ի	բաղաքի .	չէհիրէ .
քաղաք .	բաղաք .	
Հ. Վաղաք .	բաղաք .	չէհիրի .

Բ. Ի Վաղաքէ .	բաղբէն .	շէհիրտէն .
Պ. ՂՐաղաքէ .	բաղբէն շլայ .	շէհիրտէն էօթիւ-
Գ. Վաղաքաւ .	բաղբով .	րիւ .
Պ. ՂՐաղաքաւ .	բաղբէն Բողբոբէբ .	շէհիր Իլէ .
Ն. Ի Վաղաքի ,	բաղբէն Տեջ .	շէհիրին էթրա-
Ի Վաղաք .		ֆընտա .
Կ. սիլ Վաղաք .	սիլ բաղբ .	շէհիրտէ .
		Եսի շէհիր :

Յոգնակի :

Ո. Վաղաքք .	բաղբէնէր .	շէհիրլէր .
Ս. Վաղաքաց .	բաղբէնէրոն .	շէհիրլէրին .
Տ. Վաղաքաց ,	բաղբէնէրոն .	շէհիրլէրէ .
Ի քաղաքս .		
Շ. ՂՐաղաքս .	բաղբէնէրլ .	շէհիրլէրի .
Բ. Ի Վաղաքաց .	բաղբէնէրէն .	շէհիրլէրտէն .
Պ. ՂՐաղաքաց .	բաղբէնէրոն շլայ .	շէհիրլէրտէն էօ .
Գ. Վաղաքօք .	բաղբէնէրով .	շէհիրլէր Իլէ .
	բաղբէնէրոն Բո-	շէհիրլէրին էթ-
Պ. ՂՐաղաքօք .	ղբոբէբ .	րաֆընտա .
Ն. Ի Վաղաքս .	բաղբէնէրոն Տեջ .	շէհիրլէրտէ .
Կ. սիլ Վաղաքք .	սիլ բաղբէնէր .	Եսի շէհիրլէր :

Աս հոլովման տակը կ'երթան շատ բառեր ալ . որոնք իրենց վերջի ձայնաւոր գիրը մինակ ա , է , ո , օ ըլլալուն համար , ոչ գիր կը կորսնցընեն , ու ոչ գիր կը փոխեն . ինչպէս ,

Աւազան ,	զանի .	աւազանն .	հավուզ :
Բարեկամ ,	կամի .	Բարեկամ .	տօսթ :
Աշակերտ ,	տի .	աշիւրո .	շայիրտ :
Բնկեր ,	րի .	բնիւր .	այագտաշ :
Օհնուոր ,	րի .	օհնուոր .	ճէնկճի :
Թագաւոր ,	րի .	Թագաւոր .	փատիշահ :
Լեզու ,	զուի .	լէզու .	տիլ , լիսան :
Սեղու ,	զուի .	Տեղու .	արը :

Ատեւի եկած բառերը իրենց եւ, ի, ու ձայնաւոր գիրերը կը կորսնցընեն. ինչպէս,

Ահեակ,	ահե-կի .	յախ պին .	սօլ :
Որդեակ,	որդե-կի .	զասակ .	օղուլ :
Սենեակ,	սենե-կի .	խոց .	օտայ :
Գրէչ,	գր-չի .	Գրէչ .	գալէմ :
Սրբիկ,	մրբ-կի .	մրբիկ .	դայ :
Բազում,	բազ-մի .	շար .	չօգ :

Ատեւէն եկած բառերը իրենց ետքի է, ոյ, իւ ձայնաւորները կը փոխեն. ինչպէս,

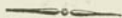
Սէգ,	միգի .	մշուշ .	տիւման :
Պարտեղ,	տեղի .	պարտեղ .	պահճէ :
Հողեղէն,	ղէնի .	հողէ .	թօփրագտան :
Ոսկեղէն,	ղէնի .	ոսկիէ .	ալթընտան :
Խարոյկ,	րո-կի .	խարոյկ .	աթէշ :
Հովիւ,	հովու-ի .	հովիւ .	չօպան :

Ան-զայնք :

Կամք,	կամաց .	չամք .	կէօյն :
Սէտք,	մտաց .	մտք .	Ֆիքր :

Յարուի անասանք :

Հայաստան,	տանի,	հայու երկիրը .	երմէնիստան :
Հնդիկ,	հնդ-կի,	հնդաստան, իսմ հինդի .	հինտիստան :
Պարսիկ,	պարս-կի .	պարսիկ .	ըղըրպաշ իսմ աճէմ :

Երբոր հարվան օրինակը :

Եղակի :

Ո .	Ղևտ .	գեդ .	չայ .
Ս .	Ղևտոյ .	գեդին .	չային .
Տ .	Ղևտոյ , ի դետ .	գեդին .	չայա .
Շ .	ՂՂևտ .	գեդը .	չայը .
Ը .	ի Ղևտոյ .	գեդին .	չայտան .
Պ .	ՂՂևտոյ .	գեդին ձեայ .	չայտան էթիւ .
Ղ .	Ղևտով .	գեդով .	չայ ըլա .
Պ .	ՂՂևտով .	գեդին բարդիւր .	չային էթրա .
Ն .	ի Ղևտ .	գեդին ձեջ .	չայտա .
Կ .	ով Ղևտ .	ով գեդ .	կա չայ :

Յողնակի :

Ո .	Ղևտք .	գեդեր .	չայար .
Ս .	Ղևտոց .	գեդերուն .	չայարին .
Տ .	Ղևտոց , ի դետս .	գեդերուն .	չայարա .
Շ .	ՂՂևտս .	գեդերը .	չայարը .
Ը .	ի Ղևտոց .	գեդերին .	չայարտան .
Պ .	ՂՂևտոց .	գեդերուն ձեայ .	չայարտան էթիւ .
Ղ .	Ղևտովք .	գեդերով .	չայար ըլա .
Պ .	ՂՂևտովք .	գեդերուն բարդ .	չայարին էթրա .
Ն .	ի Ղևտս .	գեդերուն ձեջ .	չայարտա .
Կ .	ով Ղևտք .	ով գեդեր .	կա չայար :

Ըստ հարվան տակը կ'երթան շատ բառեր ալ, որոնք իրենց վերջի ձայնաւոր գիրը մինակ ա, է, ո, օ ըլալուն համար, ոչ գիր կը կորսնցընեն, ու ոչ կը փոխեն. ինչպէս,

Բերան ,	անոյ .	բերան .	աղըզ :
Երկաթ ,	աթոյ .	երկաթ .	տէմիր .
Տղայ ,	այոյ .	ողայ .	չօճուգ , մագսըմ :
Ղևդ ,	եղոյ .	րեղ .	իլաճ :
Օներ ,	երոյ .	ծեր .	իհար :

Տերեւ,	րեւոյ.	տէրէւ.	եափրագ:
Գործ,	րծոյ.	գործ.	իշ:
Լոտա,	ոտոյ.	լոտ.	օթ:
Հոտ,	տոյ.	հոտ.	գօգու:
Ըմօթ,	օթոյ.	ամօթ.	այլալ:
Յօղ,	օղոյ.	ցօղ.	սէրփինթի:

Ետքի եկած բառերը իրենց եւ, ի, ու ձայնաւոր գրերը կը կորսնցընեն. ինչպէս,

Եռաքեալ,	առաքեւ-լոյ.	առաքեալ.	րէսիւլ:
Չարգարեալ,	ղարգարեւ-լոյ.	չարգարած.	տօնանմըշ:
Սեաւ,	սեւ-ւոյ.	սեւ.	սիահ:
Գիւն,	գ-նոյ.	գիւն.	փահայ:
Սարմիւն,	մարմ-նոյ.	մարմիւն.	թէն:
Ծծումբ,	ծծ-մբոյ.	ծծումբ.	քիւքիւրթ:
Խոնկ,	խ-նկոյ.	խոնկ.	քիւնիւկ:
Ծոխ,	ծ-խոյ.	ծոխ.	թիւթիւն:

Ետեւի եկած բառերը իրենց է, ոյ, իւ ձայնաւոր գրերը ուրիշ ձայնաւորի մը հետ կը փոխեն. ինչպէս,

Իշ,	իշոյ.	էշ.	էշէկ:
Սէր,	սիրոյ.	սէր.	մուհապպէթ:
Յոյս,	յոսոյ.	յոյս.	ումուտ:
Թիւ,	թուոյ.	համբանք.	սայլ:
Պատիւ,	պատուոյ.	պատիւ.	իզզէթ:

Եւ-զու-անք:

Վժռիք,	խոց.	զժռիք.	Ճէհէնէմ:
Կոռք,	կ-ռոց.	կոռք.	փութ:

Յափու-ի ան-ունք:

Եստուածատուր,	աստուածատ-րոյ.	հարախոս մ:
Հայք,	հայոց.	հայոց տղաք կամ երկր:

Ես հօրովման տակը դացող անուններուն եզակի տրականը ու ներգոյականը շատ անգամ ում կ'ըլան,

մանաւանդ ին. էաւ, վերջաւորողներուն, ինչպէս. վերին, վերնում. յետին, յետնում, գրեցեալ, գրեցելում. ի սրբում:

Արբեմն ասոր պէս հօլոված անուններուն սեռաւ կանը ու բացառականը առջի կամ երկրորդ հօլովման պէս ալ կ'ըլլան. զոր օրինակ, պարիժ, պարիժոյ, կամ պարիժի. լեռըլ, լեռըլոյ, կամ լեռըլի, է լեռըլի. լեռ, լեռոյ կամ լեռի, է լեռի:

Չորրորդ հոլովման օրինակը:

Ազակի:

Ո. Ակեղեցի.	ժամ.	քիլիսէ.
Ս. Ակեղեցոյ.	ժամին.	քիլիսէնին.
Տ. Ակեղեցոյ, յակեղեցի.	ժամին.	քիլիսէյէ.
Հ. զԱկեղեցի.	ժամը.	քիլիսէյի.
Բ. յԱկեղեցոյ.	ժամին.	քիլիսէտէն.
Պ. զԱկեղեցոյ,	ժամին ժրոյ.	քիլիսէտէն էօ.
Վ. Ակեղեցեալ.	ժամով.	քիլիսէ իլէ.
Պ. զԱկեղեցեալ,	ժամին թուրքիսը.	քիլիսէնին էթր.
Ն. յԱկեղեցոջ, յակեղեցի.	ժամին թղջ:	քիլիսէտէ.
Կ. ո՛վ Ակեղեցի ¹⁾	ո՛վ ժամ.	եւս քիլիսէ:

1) Ասոնց էլավի՛ն սեռումներն ու թայտումներն շատ անգամ իրնայ ասոնց և գրեթէ գրեթէ. այսպէս, եկեղեցոյ, հոգոյ. [Թշնամոյ:

Տրւումը չէլ րեղ ւոջ իր վերջաւորի, էս անից թայտումն ալ ինայ ւոջէ վերջաւորել. ինչպէս, ի սեղւոջէ, ի տարւոջէ:

Ասոնց գործիւնն ալ էրիս իրպով ինայ սլալ եւս ի՞մ ւոջ:

Յոգնակի :

Ո . Լակեղեցիք .	Ժամեր .	քիլիսէլէր .
Ս . Լակեղեցեաց .	Ժամերուն .	քիլիսէլէրին .
Տ . Լակեղեցեաց ,	Ժամերուն .	քիլիսէլէրէ .
յեկեղեցիս .		
Հ . Ղլակեղեցիս .	Ժամերս .	քիլիսէլէրի .
Բ . Ղլակեղեցեաց .	Ժամերէն .	քիլիսէլէրտէն .
Պ . Ղլակեղեցեաց .	Ժամերուն ժլայ .	քիլիսէլէրտէն էօ .
Գ . Լակեղեցեօք .	Ժամերով .	քիլիսէլէր իլէ .
Պ . Ղլակեղեցեօք .	Ժամերուն Բուրք .	քիլիսէլէրին էթ .
Ն . Ղլակեղեցիս .	Ժամերուն ձլլե ,	քիլիսէլէրտէ .
Կ . ով Լակեղեցիք .	ով Ժամեր .	եա քիլիսէլէր :

Աս հոլովման տակը կ'երթան ամէն հասարակ բազմամանկ անունները, որոնք որ է կը վերջաւորին . ինչպէս,

Բարի ,	բարւոյ ,	արէի .	էյի :
Գինի ,	գինւոյ .	գինի .	շարայ :
Գօտի ,	գօտւոյ .	գօտի .	գուշակ :
Կղզի ,	կղզւոյ .	կղզի .	ատա :
Հոգի , հոգւոյ , հոգւով ,	}	հոգի .	ճան :
հոգւոց , ւովք .			
Որդի , որդւոյ , որդւով ,	}	որդի .	էվատ :
որդւոց , ւովք .			

Անիւսականք :

Ինժրիք , ընժրեաց .	էրէլ-ան հաց .	ազամ եէմէյի :
Կարծիք , կարծեաց .	կարծիք .	թահմին :

Անգլերոյք հոլովման օրինակք :

Ազակի :

Ո . Օգեստ .	հագոսար .	էսպպա .
Ս . Օգեստու .	հագոսարին .	էսպպալն .
Տ . Օգեստու ,	հագոսարին .	էսպպաա .
ի զգեստ .		

Հ. զ. Օգեստ .	Հագուստ .	էսպապը .
Բ. Ի Օգեստէ .	Հագուստէն .	էսպապտան .
Պ. զ. Օգեստէ .	Հագուստին զրայ .	էսպապտան էօ .
Գ. Օգեստու .	Հագուստով .	էսպապ ըլա .
Պ. զ. Օգեստու .	Հագուստին Բ .	էսպապըն էթր .
Կ. Ի Օգեստու , ի զգեստ .	Հագուստին Բժլ .	էսպապտա .
Կ. սլ Օգեստ .	սլ Հագուստ .	եւ էսպապ :

Հոգնակի :

Ո. Օգեստք .	Հագուստներ .	էսպապլար .
Ս. Օգեստուց .	Հագուստներուն .	էսպապլարն .
Տ. Օգեստուց , ի զգեստս .	Հագուստներուն .	էսպապլարա .
Հ. զ. Օգեստս .	Հագուստները .	էսպապլարը .
Բ. Ի Օգեստուց .	Հագուստներէն .	էսպապլարտան .
Պ. զ. Օգեստուց .	Հագուստներուն ղ .	էսպապլարտան է' .
Գ. Օգեստուք .	Հագուստներով .	էսպապլար ըլա .
Պ. զ. Օգեստուք .	Հագուստներուն Բողբողք .	էսպապլարըն էթ- րաֆընտա .
Կ. Ի Օգեստս .	Հագուստներուն Բժլ .	էսպապլարտա .
Կ. սլ Օգեստք .	սլ Հագուստներ .	եւ էսպապլար :

Ըստ հորուման տակը կ'երթան ետեւի բառերն ալ , որոնցմէ ոմանք ոչ գիր կը կորսնցընեն ու ոչ կը փոխեն . ոմանք կը փոխեն ու ոմանք ալ կը կորսնցընեն . ինչպէս ,

Ըստուտ , տու .	տուտ .	սապահ :
Ժամ , ժամու .	ժամ .	սահաթ :
Նով , ծովու .	ժով .	տէնիգ :
Սով , սովու .	սով .	զըթըզ :
Ըղուէս , ուխտու , իմ ուխտու .	աղուէս .	թիլքի :
Ինձ , բնձու .	ինձ .	ղափլան :
Օնն , զնու .	զնն .	սիլահ :
Յու .	ցու .	պուղա :

Կան մէկ քանի բառեր ալ , որոնց բացառակա-
նը փոխին պէս կ'ըլլայ . ինչպէս ,

Օջրդ, էս արդ, ու, ի զարդուէ. զարդ. տիւղէն:
 Խրատ, խրատու, ի խրատուէ. խրատ. էջիւտ:
 Սպաս, սպասու, ի սպասուէ. ծառայու. բայպէթ:
 Նախանձ, ձու, ի խանձուէ. նախանձ. զըսգանձըդ:
 Ըսր, ասու, յասուէ. բար. ետիաղը:
 Օջր, զօրու, ի զօրուէ. զօր. ասկէր:
 զօրաց, զօրօք.

Ընկալանք :

Բարք, բարուց. բարք. լեռակէլէ:
 Պարտք, պարտուց. պարտք. պօքճ:

Յարուի անուանք :

Ըբրահամ, մու, մաւ. հայր Ըբրահամ նահապետի:
 Դուկաս, սու. Դուկաս աստուածաբանի:

Ըս հոլովման եզականին նման կը հոլովին նաեւ քանի մը ածական անուններ, որոնց օրինակը սյապէս է.

Եզակի : Յոգնակի :

Ո. փոքր. պարի. քիւչիւկ. փոքունք.
 Ս. փոքու. փոքունց.
 Տ. փոքու, ի փոքր. փոքունց, ի փոքունս.
 Հ. զփոքր. զփոքունս.
 Բ. ի փոքուէ. ի փոքունց.
 Պ. զփոքուէ. զփոքունց.
 Գ. փոքու. փոքումք.
 Պ. զփոքու. զփոքումք.
 Ն. ի փոքու, ի փոքր. ի փոքունս.
 Կ. սիլ փոքր: սիլ փոքունք ¹⁾:

Սանր, մանու. ու. նունք. ունց. ումք. հանք. ուփագ:
 Օսանր, ծանու. ու. ծանունք. ունց. ուք. ծանք. աղբր:

1) Որոնց որ վերջէ յայնաւոր գիրը Ը է (որ ներգործ ծոլեւանէ չգրուի) մնալ ք զնկող յագնալի չէն թլուր. հաստ ամբողջ վանիով, ինչպէս աս օրինակին, աս էպէս ինքնաշարժի վերեւանայ:

Ա Էջերորդը հարմարան օրինակը:

Աղակի:

Ո .	նիմն .	հին .	[Թէմէլ .
Ս .	նիման .	հինն .	[Թէմէլին ,
Տ .	նիման , ի հիմն	հինն .	[Թէմէլէ .
ն .	զնիմն .	հինը .	[Թէմէլի .
Բ .	ի նիմանէ .	հինն .	[Թէմէլտէն .
Պ .	զնիմանէ .	հինն ձեռայ .	[Թէմէլտէն էօթ .
Ղ .	նիմամբ .	հինով .	[Թէմէլ իլէ .
Պ .	զնիմամբ .	հինն բոլորով .	[Թէմէլին էթր .
Ն .	ի նիման , ի հիմն .	հինն մըջ .	[Թէմէլտէ .
Կ .	ով նիմն :	ով հին .	եւ [Թէմէլ :

է) օգնակի :

Ո .	նիմունք .	հինք .	[Թէմէլէր .
Ս .	նիմանց .	հինքուն .	[Թէմէլէրին .
Տ .	նիմանց , ի հիմունս .	հինքուն .	[Թէմէլէրէ .
ն .	զնիմունս .	հինքը .	[Թէմէլէրի .
Բ .	ի նիմանց .	հինքնն .	[Թէմէլէրտէն .
Պ .	զնիմանց .	հինքուն ձեռայ .	[Թէմէլէրտէն էօ .
Ղ .	նիմամբք .	հինքով .	[Թէմէլէր իլէ .
Պ .	զնիմամբք .	հինքուն բոլորով .	[Թէմէլէրին էթ .
Ն .	ի նիմունս .	հինքուն մըջ .	[Թէմէլէրտէ .
Կ .	ով նիմունք :	ով հինք .	եւ [Թէմէլէր :

Ասոր տակը գացողները հասարակօրէն ըն կը վերջաւորին . ինչպէս ,

Արեգակն ,	գական .	գակունք .	արէլ .	կիւնէշ :
Սերմն .	սերման ,	սերմանք .	սէլ .	[Թօհում :
Որդն .	որդան .	գունք .	որդ .	գուրտ :
Անուն .	անուան ,	անուանք .	անուն .	ատ , իամ :
Ղոռն .	ղ-րան .	ղ-րունք .	ղոռ .	գալու :
Հրթրթն ,	Հ-րթան .	Հ-րթունք .	պրթան .	տուտագ :

խոստումն, խոստման. խոստմունք. խոստումք. խոստումք. խոստումք :
Գրեան, քրտան. քրտունք. քրտինք. քրտինք :
Մտոր նման կը հոլովին ամէն սուրբն վերջաւորեալ
զոյականները ու ուրիշ մէկ քանի անուններ. ինչպէս,

Աղակի : Յոգնակի :

Ո .	Սեղութիւն ,	սեղութիւնք .	Սեղութիւնք .
Ս .	Սեղութեան .	Սեղութեանց .	Սեղութեանց .
Տ .	Սեղութեան , ի նսեղութիւն .	Սեղութեանց , ի նսեղութիւնս .	
Հ .	ՉՍեղութիւն .	ՉՍեղութիւնս .	
Բ .	Ի Սեղութենէ .	Ի Սեղութեանց .	
Պ .	ՉՍեղութենէ .	ՉՍեղութեանց .	
Վ .	Սեղութեամբ .	Սեղութեամբք .	
Պ .	ՉՍեղութեամբ .	ՉՍեղութեամբք .	
Ս .	Ի Սեղութիւն .	Ի Սեղութիւնս .	
Կ .	ՍՎ Սեղութիւն :	ՍՎ Սեղութիւնք :	
Իմաստութիւն ,	թեան .	Իմաստութիւն .	Իլիմ :
Արիւն ,	արեան .	արիւն .	դան :
Զիւն ,	ձեան .	Յիւն .	գար :
Սիւն ,	սեան .	սիւն .	տիրելի :
Ժողովուրդ ,	ժողովուրդեան .	վ-րդենէ .	ժողովուրդք .
			ձէօմահամ :
Օնունդ ,	ծննդեան .	ի ծննդենէ .	ծնանիլք .
	ծնունդք .	ծննդոց .	սողուն :
			ծննդովք .

Աօնիւրդդ Հոլովան օրինակք :

Աղակի :

Ո .	Ղատն .	գառ .	գուղու .
Ս .	Ղատին .	գառին .	գուղունուն :
Տ .	Ղատին , ի գառն .	գառին .	գուղույա .
Հ .	ՉՂատն .	գառք .	գուղույու .
Բ .	Ի Ղատանէ .	գառին .	գուղուտան :

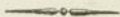
Պ . շ՛կ, առանէ .	գառնին զրայ .	գուղուտան էօ .
Պ . Վ, առամբ .	գառնով .	գուղույրլա .
Պ . շ՛կ, առամբ .	գառնին Բողոքս .	գուղունուն էթ .
Ն . ի Վ, առին , ի գառն .	գառնին Տեղս .	գուղուտա .
Ն . ո՛վ Վ, առն .	ո՛վ գառն .	եւս գուղու :

Յոգնակի :

Ո . Վ, առինք .	գառնէք .	գուղուլար .
Ս . Վ, առանց .	գառնէրուն .	գուղուլարըն .
Տ . Վ, առանց , ի գառննս .	գառնէրուն .	գուղուլարա .
Շ . շ՛կ, առինս .	գառնէքս .	գուղուլարք .
Ը . ի Վ, առանց .	գառնէքն .	գուղուլարտան .
Պ . շ՛կ, առանց .	գառնէրուն զրայ .	գուղուլարտան է .
Պ . Վ, առամբք .	գառնէրով .	գուղուլարրլա .
Պ . շ՛կ, առամբք .	գառնէրուն Բողոք .	գուղուլարըն էթ .
Ն . ի Վ, առննս .	գառնէրուն Տեղս .	գուղուլարտա .
Ն . ո՛վ Վ, առինք .	ո՛վ գառնէք .	եւս գուղուլար :

Աս հոլովման տակը կ'երթան աս ետեւի բառերն ալ :

Ազն , ազին .	յազնէ .	ազինք .	ապք .	միլլէթ :
Եզն , եզին .	յեզանէ .	եզինք .	եպք .	էօքիւզ :
Չեռն , ձեռին .	ի ձեռանէ .	}	}	յէտք . էլ :
ձեռք . ձեռաց .	ձեռօք .			
Ոտն , ոտին .	յոտանէ .	}	}	ոտք . սյազ :
ոտք . ոտից .	ոտիք .			
Լեռոն , լերին .	ի լեռնէ .	}	}	լէտ . տաղ :
լերինք . լերանց .	լերամբք .			
Հարսն , հարսին .	ի հարսնէ .	}	}	հարս . կէլին :
հարսուկք . հարսանց .	հարսամբք .			
Մասն , մասին .	ի մասնէ .	}	}	մաս . կորոք . փայ :
մասունք . մասանց .	մասամբք .			
Մատն , մատին .	ի մատանէ .	}	}	մատք . փարմագ :
մատունք . մատանց .	մատամբք .			

Ուղեցրտի հոլ զման օրինակը:

Լզակի:

Ո. Ոսկր.	սսիւր.	քէմիկ.
Ս. Ոսկեր.	սսիւրին.	քէմիյին.
Տ. Ոսկեր, յոսկր.	սսիւրին.	քէմիյէ.
Հ. Ղոսկր.	սսիւրը.	քէմիյի.
Բ. Ղոսկերէ.	սսիւրին.	քէմիկտէն.
Պ. Ղոսկերէ.	սսիւրին զլայ.	քէմիկտէն էօթ.
Գ. Ոսկերբ.	սսիւրով.	քէմիկ իլէ.
Պ. Ղոսկերբ.	սսիւրին Բուրբ.	քէմիյին էթր.
Ն. Ղոսկեր, յոսկր.	սսիւրին Տ-ջլ.	քէմիկտէ.
Կ. սլ Ոսկր.	սլ սսիւր.	եւ քէմիկ:

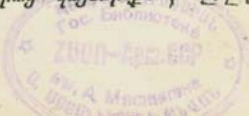
Յոգնակի:

Ո. Ոսկերբ.	սսիւրնէր.	քէմիկէր.
Ս. Ոսկերց, իւմ ոսկերաց.	սսիւրնէրուն.	քէմիկէրին.
Տ. Ոսկերց, իւմ ոսկերաց, յոսկերս.	սսիւրնէրուն.	քէմիկէրէ.
Հ. Ղոսկերս.	սսիւրնէրը.	քէմիկէրի.
Բ. Ղոսկերց, իւմ յոսկերաց.	սսիւրնէրին.	քէմիկէրտէն.
Պ. Ղոսկերց, իւմ զոսկերաց.	սսիւրնէրուն զլայ.	քէմիկէրտէն էօ.
Գ. Ոսկերբ, կամ ոսկերօք.	սսիւրնէրով.	քէմիկէր իլէ.
Պ. Ղոսկերբ.	կամ զոսկերօք, սսիւրնէրուն Բ.	քէմիկէրին էթ.
Ն. Ղոսկերս.	սսիւրնէրուն Տ-ջլ.	քէմիկէրտէ.
Կ. սլ Ոսկերբ.	սլ սսիւրնէր.	եւ քէմիկէր:

Ըստ հոլովման տակը կ'երթան ետեւի բառերն ալ:

Կայսր, կայսր. ի կայսրէ. } իւրբ.
կայսրբ, կայսրաց, կայսրօք. } չէզար:

5210-55

Տարր, տարեր, ի տարերէ.	}	դարը.
տարերք, տարերաց, տարերօք.		էօնսիւր:
Աղբիւր, աղբեր, յաղբերէ.	}	աղբիւր.
աղբիւրք, կամ աղբերք, երաց, օք.		պունդար:
Աստղ, աստեղ, յաստեղէ.	}	աստղ.
աստեղք, աստեղաց, աստեղօք.		երլտրղ:

Իննեւորորդ հարիւրի մասն օրինակք:

Իններորդ հարիւրումը յատուկ անուանք են, որոնք մէկ մարդու կամ տեղի համար կը բանին. անոր համար յօդնակի չունին ¹⁾:

Յատուկ անուանք (բաց ի իւրաքանչիւր հարիւր մանց տակը գացողներէն), երկու կերպով ալ կը հարիւրին, սեռականը ալ կամ էօյ, ու գործիականը ալ կամ էօս վերջաւորելով. ինչպէս,

Աղակի.

Ո. Տրդատ.	}	Տայաց սուրբ լեզու սուր թ է:
Ս. Տրդատայ.		
Տ. Տրդատայ, առ Տրդատ.		
Հ. ՉՏրդատ.		
Բ. Ի Տրդատայ.		
Պ. ՉՏրդատայ.		
Գ. Տրդատաւ.		
Պ. ՉՏրդատաւ.		
Ն. Ի Տրդատ.		
Ա. ԸՄ Տրդատ.		

1) Յարստի անուանց յոգնականը լէի որ պէտք ըլլալու ըլլայ, թէյ թ լը բանի ք տեղընելով հասարակ տնտեսաց պէս. ինչպէս Յուդայք. Սիմոնից. էօսայն: Ս էյ թալ եանք, էօս անք մասնիկ թ տեղընելով, Ներսիսեանք, Ներսիսեանց:

Հայկ, հայկայ . հայոց ասփին նահապետքն իմ գրեւելը :
 Հոռվմ, հոռվմայ . Հոռվմ յայտարար :
 Սեւրոպ, պայ . պաւ . սուրբ Սեւրոպ զարդարելով :
 Սահակ, կայ . կաւ . սուրբ Սահակ պարկեւ հայրարար :
 Ազակի :

- Ո . Հոփսիմէ .
- Ս . Հոփսիմեայ .
- Տ . Հոփսիմեայ, առ
 Հոփսիմէ .
- Հ . զՀոփսիմէ .
- Բ . Ի Հոփսիմեայ .
- Պ . զՀոփսիմեայ .
- Գ . Հոփսիմեաւ .
- Պ . զՀոփսիմեաւ .
- Ն . Ի Հոփսիմէ .
- Կ . ոյլ Հոփսիմէ .

} Հոռվմայեցի սուրբ իոյս թե
 է, որ հայաստանն մարտի-
 լոսն էր :

Ասայի, եսայեայ, եաւ . Ասայի մարգարէն :
 Հեղինէ, նեայ, նեաւ . Թե՛ն Աստուծոյ խնայել :

Տասնէրորդ հորովման զանազան օրինակներ :

Աս հորովները բոլորովին տարբեր են մեկաւորէն, ու գրեթէ ամէնն ալ զատ զատ կը հորովին . այսպէս ,

Ազակի :

Յոգնակի :

Ո . ԱՅԲ .	էրի՛ մարտ . էր , քիշի .	ԱՅԲ .
Ս . ԱՆ .		ԱՅԲանց .
Տ . ԱՆ , առ այր .		ԱՅԲանց, առ այր .
Հ . զԱՅԲ .		զԱՅԲ .
Բ . յԱՆէ .		յԱՅԲանց .
Պ . զԱՆէ .		զԱՅԲանց .
Գ . ԱՅԲալ .		ԱՅԲալ .

Պ. զԼ՛րամբ.	զԼ՛րամբք.
Ն. յԼ՛ուն, յայր.	յԼ՛րս.
Կ. ո՛վ Լ՛յր.	ո՛վ Լ՛րք.

Լ՛յսպէս կը հոլովին նաեւ .

Տէր, տեառն, ի տեառնէ, տերամբ.	} րէք, սա-
տերաբք, տերարց, կամ տերանց, տերամբք.	
Պարտատէր, տեառն. աստի՛ւնք աստու՛ղ.	պօրձ սահապը :
Տանուտէր, տեառն. րանրէք.	էվ սահապը :

Հայր անունը այսպէս կը հոլովի .

Լ՛զակի :

Յոգնակի :

Ո. ձայր. հայր. փէտէր.	ձարք.
Ս. ձօր.	ձարց, կամ հարանց.
Տ. ձօր, առ հայր.	ձարց, կամ հարանց. առ հարս.
ձ. զձայր.	զձարս.
Ի. ի ձօրէ.	ի ձարց, կամ ի հարանց.
Պ. զձօրէ.	զձարց, կամ զհարանց.
Ղ. ձարք.	ձարքք.
Պ. զձարք.	զձարքք.
Ն. ի ձօր, ի հայր.	ի ձարս.
Կ. ո՛վ ձայր :	ո՛վ ձարք :

Լ՛յսպէս կը հոլովին նաեւ .

Սնյր,	մօր.	հայր.	անա :
Լ՛զայր,	եղբօր.	էղբհայր.	զարտաշ :

Վայր անունը այսպէս կը հոլովի .

Լ՛զակի :

Յոգնակի :

Ո. Վյր. րուք. քղղգար-	Վորք.
տաշ.	
Ս. Վեռ.	Վերց.

Տ. Վրեն, առ քոյր.	Վրերց, առ քորս.
Հ. ՂՐՂՅՐ.	ՂՐՐՐՍ.
Բ. Ի Վրենէ.	Ի Վրերց.
Պ. ՂՐՐԵՆԷ.	ՂՐՐԵՐԳ.
Գ. Վրերք.	Վրերքք.
Պ. ՂՐՐԵՐԲ.	ՂՐՐԵՐԲք.
Կ. Ի Վրեն, Ի քոյր.	Ի Վրորս.
Կ. ուլ ՎՐՂՅՐ:	ուլ ՎՐՐԲք:

Այսպէս կը հոլովին նաեւ.

Հօրաքոյր, քեն.	Հօրքոսք.	Հալա:
Սօրաքոյր, քեն.	Տօրքոսք.	Թէյլէ:

Այն անունը այսպէս կը հոլովի.

Աղակի:

Տողնակի:

Ո. Աին, ին. դարը.	Աանայք.
Ս. Անոջ.	Աանանց, իմ կանաց.
Տ. Անոջ, առ կին.	Աանանց, առ կանայս.
Հ. ՂԱին.	ՂԱանայս.
Բ. Ի Անոջէ.	Ի Աանանց. Ի կանաց.
Պ. ՂԱնոջէ.	ՂԱանանց. Ղկանաց.
Գ. Աանամք, իմ կնաւ.	Աանամքք.
Պ. ՂԱանամք, իմ Ղկնաւ.	ՂԱանամքք.
Կ. Ի Անոջ, Ի կին.	Ի Աանայս.
Կ. ուլ Աին:	ուլ Աանայք:

Այսպէս կը հոլովին նաեւ.

Տիկին, տիկնոջ. Ի տիկնոջէ. տիկնամք, իմ	} Խալաան.
տիկնաւ. տիկնայք. տիկնաց. Ի տիկնաց.	
տիկնամքք.	
Առնակին, առնակնոջ. իմ Էրլէ. Էրլէ:	Հանրմ:

Վիւղ անունը այսպէս կը հօլովին :

Եզակի :

Յոգնակի :

Ո. Վիւղ . Գէւ . զէոյ .	Վիւղք .
Ս. Վեղջ .	Վիւղից .
Տ. Վեղջ , ի գիւղ .	Վիւղից , ի գիւղս .
Հ. ՂՎիւղ .	ՂՎիւղս .
Բ. ի Վեղջէ .	ի Վիւղից .
Պ. ՂՎեղջէ .	ՂՎիւղից .
Վ. Վիւղիւ .	Վիւղիւք .
Պ. ՂՎիւղիւ .	ՂՎիւղիւք .
Ն. ի Վեղջ , ի գիւղ .	ի Վիւղս .
Կ. սիւ Վիւղ :	սիւ Վիւղք :

Օր անունը այսպէս կը հօլովին :

Եզակի :

Յոգնակի :

Ո. Օր . օր . կիւն .	Մուրք .
Ս. Մուր .	Մուրց .
Տ. Մուր , յօր .	Մուրց , յաւուրս .
Հ. ՂՕր .	ՂՄուրս .
Բ. յՕրէ .	ի Մուրց .
Պ. ՂՕրէ .	ի Մուրց .
Վ. Մուրք .	Մուրքք .
Պ. ՂՄուրք .	ի Մուրքք .
Ն. յՄուր , յօր .	ի Մուրս .
Կ. սիւ Օր :	սիւ Մուրք :

Մսպէս կը հօլովին նաև

Կէսօր , աւուր .	} օրհասարակ .
Հասարակօր , աւուր .	

Խօսեցանք հասարակարար անուանց հոլովելուն վրայ, երբոր մինակ խօսքին մէջ բանելու ըլլան: Բայց կը գանձուի շատ տեղ ալ, որ երկու անուն քովէքով կու գան ու այնպէս կը հոլովին. ինչպէս, ծանար բեռ. աղքատ էլաք. անուշ ջուր. Լալլը սոս. աղէկ մարդ. էյէ տարտ. եւ այլն:

Հիմայ խօսինք անուանց վրայ, թէ այսպէս քովէքով գալու ըլլաննէ ինչպէս պիտի հոլովին:

Երբոր այսպէս երկու անուն քովէքով գալու ըլլան, մէկը Լծակն ու մէկայը Վոյակն կ'ըսուի:

Վոյական կ'ըսուի ան անունը, որնոր ինքիքէն գոյող կամ եղած բան մը կը նշանակէ. եւ մինակ կըրնայ կենալ, ու ուրիշին կարօտութիւն չունի. ինչպէս, հար. ջուր. օդ. հող. կամ ինչպէս վերի դրած խօսքին մէջ Բեռն. հարք:

Լծականը ինքիքէն գոյող բան մը նշանակեր ու մինակ չկըրնար կենալ, հապա ուրիշ ինքիքէն գոյողի կամ գոյականի մը կարօտութիւն ունի. ինչպէս, ցարք. ծանր. ԲեԲե. կամ ինչպէս վերի դրած խօսքին մէջ՝ անուշ. աղէկ:

Վիւրին ճամբան որոշելու թէ որն է ածական, ու որն է գոյական, աս է: Լն բառը՝ որուն քովը որ Բան, շէյ՝ գոյականը կըրնայ գրուիլ՝ ածական է. իսկ որուն քովը որ չկըրնար գրուիլ՝ գոյական է: Չարք Բան. սոս շէյ չըսուի. ուրիմն ջարը գոյական է. ծանր, ԲեԲե Բան. աղքատ, հաճիճ շէյ կ'ըսուի. անանկ է նէ ծանր ու ԲեԲե ածական են: Լայսպէս իմացիր ամմէն անունն ալ 1):

1) Որովէն զի որտեղ աղէկ մը հասնինն ածականին ու գոյականին ստեղծանք, զարդեարը Լող հարցունէ ալլեբարեբունս որեւոր որեւոր անոննեք, ան լեզուսու որ լեզուն որ

Աշխարհաբար ու տաճկերէն լեզուի մէջ ածականը գոյականէն միշտ յառաջ կը դրուի, ու ամենեւին չհոլովիր, ինչպէս,

Կարմիր խնձոր .	Գլրմըզը ելմա .
Կարմիր խնձորին .	Գլրմըզը ելմանն .
Կարմիր խնձորին .	Գլրմըզը ելմայա .
Կարմիր խնձորը .	Գլրմըզը ելմայը .
Կարմիր խնձորէն .	Գլրմըզը ելմատան .
Կարմիր խնձորով :	Գլրմըզը ելմայըլա :

Ձրաւիր խնչոր իտրիբ, ելմա գլրմըզ: Կոյնպէս ալ ածականը չիկրնար հոլովիլ. իտրիբը խնչորը, իտրիբէն խնչորէն. գլրմըզը ելմայը, գլրմըզատն ելմատան:

Բայց գրաբառ ածականը գոյականէն թէ յառաջ ու թէ ետքը կրնայ դրուիլ. թէպէտ աւելի գոյականէն յառաջ կը դրուի:

Թէ որ յառաջ դրուելու ըլլայ հասարակօրէն նախդրիւ կը հոլովի. այսպէս,

Եզակի:

Ո . Այրենի ծառ .	Ետպանի աղած .
Ս . Այրենի ծառոյ .	Ետպանի աղածն .
Տ . Այրենի ծառոյ, առ վայրենի ծառ .	Ետպանի աղածա .
Հ . զԱյրենի ծառ .	Ետպանի աղածը .
Բ . ի Այրենի ծառոյ .	Ետպանի աղածատն .
Պ . զԱյրենի ծառոյ .	Ետպանի աղածատն էօլ .
Գ . Այրենի ծառով .	Ետպանի աղածըլա .

որպէս աղէի գիտնէն ու ինչ հասկնան, որ իրեն, իրենցմէ գրանէն լէն որն է գոյախանը ու որն է ածականը: Ալ լէն որ որպէս առջին լէրտնը ախարհուրը ըլլան, ինչպէս շատ անգամ ինչ պատահի, վարպետին շրջիլը աւելի աղէի ինչ հասկնան, քան լէն մեր իրանն էրանն ասանանը մէկն էլ:

- Պ. զլ յյրենի ծառով . Լապտանի աղածրն Էլբրա .
- Ն. ի Վ յյրենի ծառ . Լապտանի աղածրա .
- Կ. ով Վ յյրենի ծառ . Էս Լապտանի աղած :

Յոգնակի :

- Ո. Վ յյրենի ծառք . Լապտանի աղածլար .
- Ս. Վ յյրենի ծառոց . Լապտանի աղածլարուն .
- Տ. Վ յյրենի ծառոց,
առ վայրենի ծառս . Լապտանի աղածլարա .
- Հ. զլ յյրենի ծառս . Լապտանի աղածլարը .
- Բ. ի Վ յյրենի ծառոց . Լապտանի աղածլարարան .
- Պ. զլ յյրենի ծառոց . Լապտանի աղածլարարան Էօ-
Էլբրա .
- Վ. Վ յյրենի ծառովք . Լապտանի աղածլարըլա .
- Պ. զլ յյրենի ծառովք . Լապտանի աղածլարըն Էլբրա .
- Ն. ի Վ յյրենի ծառս . Լապտանի աղածլարարա .
- Կ. ով Վ յյրենի ծառք . Էս Լապտանի աղածլար :

Ըստպէս կը հոլովին ամէն նախադաս ածականները .
ինչպէս ,

- Խաւարին բանտ . Դուլ Բանդ . գարանլըգ զըն-
տան :
- Ստերիմ բարեկամ . սրբանց Բարեկամ . սատրգ տօստ :
- Գործասէր մեղու . Ժիւ Բեղու . համարաթ արը :
- Լայն տերեւ . լան Կելբու . Էնլի Կաիրադ :
- Մնտի յոյս . պարտոյ յոյս . պօշ ումուտ :
- Ընդշ գինի . անուշ գինի . թաթը շարապ :
- Ընառակ որդի . անտանի որդի . հօվարտա Էվլատ :
- Կեղտ անուն . գէշ անուն . քէօթիւ ատ :
- Ընսուտ խոստումն . իբաւ խոստումն . խիլաֆարդ իգրար :
- Շքեղ զարդ . աղար զարդ . քէրլամէլի աիւ-
զէն :
- Ըստպէս աստղ . պոյճտոս աստղ . շէֆաֆը Երտրդ :
- Տորդաւատ աղ-
բիւր . անտար արէլբու . ճօշկուն պունզար :

Բայց թէ որ ածականը իր գոյականէն ետքը գրուելու ըլլայ, պէտք է որ անոր հետ մէկ տեղ հօլովի այսպէս :

Աղակի :

Ո . Աղբայր սիրելի .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշ ,
Ս . Աղբօր սիրելւոյ .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշն .
Տ . Աղբօր սիրելոյ , առ եղբայր սիրելի .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշա .
Հ . ՂԱղբայր սիրելի .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշ .
Բ . յԱղբօրէ սիրելւոյ .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշասն .
Պ . ՂԱղբօրէ սիրելւոյ .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշասն էօ .
Գ . Աղբարբ սիրելեալ .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշալ .
Պ . ՂԱղբարբ սիրելեալ .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշալն էլ .
Ն . յԱղբայր սիրելի .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշաս .
Կ . ո՛վ Աղբայր սիրելի .	Է՛ս Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշ :

Յոգնակի :

Ո . Աղբարբ սիրելիք .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարք .
Ս . Աղբարց սիրելեաց .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարքն .
Տ . Աղբարց սիրելեաց , առ եղբարս սիրելիս .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարքա .
Հ . ՂԱղբարս սիրելիս .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարք .
Բ . յԱղբարց սիրելեաց .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարքասն .
Պ . ՂԱղբարց սիրելեաց .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարքասն էօ .
Գ . Աղբարբք սիրելեօք .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարքալ .
Պ . ՂԱղբարբք սիրելեօք .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարքալն է .
Ն . յԱղբարս սիրելիս .	Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարքաս .
Կ . ո՛վ Աղբարբ սիրելիք .	Է՛ս Սէ՛վի՛ն-ըն- Գարբաաշարք :

Այսպէս կը հօլովին նաև ամէն յետադաս ածականները , ինչպէս ,

Այր իմաստան , առն իմաստանոյ . ինչպիսի Գարբ . աղբըլը
առաւ :

Եւր բարի, առն բարւոյ . աղէի հարդ . էյի առամ :
 Հողի սորբ, հողւոյ սորբոյ . սորբէ հոգի . աղիղ բուհ :
 Փող մեծ, փողոյ մեծի . Տէ՛ծ վոգ . պէջիւք զուրնա⁽¹⁾ :

Յ օ դ ու ա ծ Կ

Թուական անուանց վրայ :

Թուական անուանք ամէն բանին որոշ համրանք կը ցուցընեն, ու չորս տեսակ կը բաժնուին . Բացարձակ, Գասական, Լնչնէրական ու Կրկնական :

Բացարձակ թուականները ածական են, ու պատասխան կու տան աս հարցման թանկէ հաս, գոշ Լանէ . թի, էրիս, էրէք . և այլն :

Բացարձակ թուականներուն կարգը ու հօլովը այսպէս է :

Սի, միոյ, միում, ի մի . զմի, ի միոջէ, իմ ի միոյ .
 միով . Տէ՛ի . պիր :

Երկու, երկուց . երկոքումը²⁾ . էրիս . իքի :

Երեք, երից . երիւք . էրէք . իւչ :

Չորք, չորից . չորիւք . չորս . տէօրտ :

Հինգ, հնգի . հնգիւ . հնգից . հնգօք . հինգ . պէշ :

Վեց, վեցի . վեցիւ . վեցից . վեցիւք . վեց . ալթը :

Եւթն, եւթան . եւթամը . եւթանք . եւթանց, կամ
 եւթնից . եւթամըք . Եօ՛ւը . եէտի :

Ութ, ութի . ութիւ . ութից . ութիւք . ութն . սէքիզ :

Ինն, ըննի . ըննիւ . ըննից . ըննիւք : Կամ, ինուներ .
 ինուներց, կամ ինանց . ինամըք . Ինը . տօգուզ :

1) Հոս արեղս պիտի սխալն արտա ածականները գոյականներու հետ հետ հարմարեալ գրել . ու անոնց արեղսը հարմարեալ նշանակուելանը արել :

2) Վեշ արեղիւ բանի բոսն իր գործնականը, որ է երկուք :

Տասն, տասին, տասամբ, տասունք, տասանց, տասամբք,

		ասուք .	օն :
Մետասան ,	}	ասանքնի .	օն պիր :
Երկոտասան .		ասա-երկու .	օն իբի :
Երեքտասան .		ի . իւ . ասա-երեք .	օն իւչ :
Չորեքտասան .		ից . իւք . ասանքչորս .	օն տէօրտ :
Հնգետասան .		ասանքհնգ .	օն պէշ :
Վեցտասան .		ասանքվեց .	օն ավթը :
Եւթներտասան , տասին . տասամբ . տասինք . ասանց .		ասամբք . ասանքնի-օլը .	օն եկտի :

Ութներտասան, տասին, տասամբ, տասինք, տասանց, տասամբք, ասանքնի-օլը, օն սէքիզ :

Իններտասան, տասին, տասամբ, տասինք, տասանց, տասամբք, ասանքնինը, օն տօքուզ :

Քսան, քսանի, նիւ, նից, նիւք, ասան, եիրմի :

Երեսուն, երեսնի, նիւ, նից, նիւք, երսուհ, օթուզ :

Քառասուն, քառասնի, նիւ, նից, նիւք, ասասուն, գրրգ :

Յիսուն, յիսնի, նիւ, նից, նիւք, յնսուն, էլլի :

Վաթսուն, վաթսնի, նիւ, նից, նիւք, վաթսուն, ավթմըշ :

Եւթանասուն, եւթանասնի, նիւ, նից, նիւք, եօթսունասուն, եկթմիշ :

Ութսուն, ութսնի, նիւ, նից, նիւք, ութսուն, սէքսէն :

Իննսուն, իննսնի, նիւ, նից, նիւք, ինսուն, տօգսան :

Հարեւր, իւրոյ, ուլ, ոց, ուլք : Աամ ի . իւ . ից . օք . հարիւր, եիւզ :

Երկերեւր . երկու-հարիւր . իբի եիւզ :

Երեքհարեւր . երեք-հարիւր . իւչ եիւզ :

Չորեքհարեւր . ամմէնն ավչորսհարիւր . տէօրտ եիւզ :

Հինգհարեւր . հարիւրին հնգհարիւր . պէշ եիւզ :

Վեցհարեւր . պէս կը վեցհարիւր . ավթը եիւզ :

Եւթնհարեւր . հօլովին : եօլը-հարիւր, եկտի եիւզ :

Ութհարեւր . ութը-հարիւր, սէքիզ եիւզ :

Իննհարեւր . ինը-հարիւր, տօգուզ եիւզ :

Հազար, ի . աւ . աց : Աամ ի . իւ . ից . օք . հազար, պին :

Իհւր, ու . ու . ուց . ուք, բիւր, օն պին :

Պատասխան :

Պատահանները ածական են, ու համրած բանին կարգը կը ցուցնեն, ու պատասխան կուտան հարցմանս՝ քանի՞ երբ, քանի՞ անգամ : Ըստնք բացարձակներէն կ'ելլեն երբեք կամ որք մասնիկը վրան աւելցնելով . այսպէս ,

Ընթացներորդ .

Երկրորդ .

Երրորդ .

Չորրորդ .

Հինգերորդ .

Վեցերորդ .

Եւթներորդ .

Ութերորդ .

Իններորդ .

Տասներորդ .

Ստասաներորդ .

Քսաներորդ .

դի . դա .

դաց . դօք .

պիլիմիճի :

իլիմիճի :

իւլիմիճի :

արեւորիլիմիճի :

պիլիմիճի :

արեւմտիլիմիճի :

իւլիմիճի :

արեւմտիլիմիճի :

արեւմտիլիմիճի :

արեւմտիլիմիճի :

արեւմտիլիմիճի :

արեւմտիլիմիճի :

Ընթացին , իւր . երկրի . այսպէս կը հղովի ,

Ընթացին . առաջ-նոյ . առաջ-նում . յառաջ-նմէ իմ
 յառաջ-նոյ . առաջ-նով :

Ընթացներ :

Ընթացներական կ'ըսուին ան թուական անունները . որոնք իրենց նշանակած թիւը մեկ տեղ համընկող կը ցուցնեն . ինչպէս ,

Երկրքեան , իմ երկրքին . երկուքն ալ . իրիսի տէ :

Երեքեան , իմ երեքին . երեքն ալ . իւլի տէ :

Չորեքեան , իմ չորեքին . չորսն ալ . տէօրտիւ տէ :

Եւթանեքեան , իմ եւթանեքին . եօթնն ալ . եէտիսի տէ :

Տասնեքեան , իմ նեքին . ասան ալ . օնու տա :

Երկուստասանեքեան , իմ նեքին . ասան-երկուքն ալ . օն
 իրիսի տէ :

Ասոնք այսպէս կը հօլովին .

Յոգնակի :

- Ո . Արկոքեան , կամ երկո-
քին . Իշխի՛ր ԳԷ .
- Ս . Արկոցունց , կամ երկո-
ցուն . Իշխի՛նն ԳԷ .
- Տ . Արկոցունց , առ երկո-
սեան , կամ առ երկո-
սին . Իշխի՛նն ԳԷ .
- Հ . ՂԱրկոսեան , կամ զեր-
կոսին . Իշխի՛նն ԳԷ .
- Ի . յԱրկոցունց . Իշխի՛նն ԳԷ .
- Պ . զԱրկոցունց . Իշխի՛նն ԳԷ .
- Պ . Արկոքումք . Իշխի՛նն ԳԷ .
- Պ . զԱրկոքումք . Իշխի՛նն ԳԷ .
- Ն . յԱրկոսեան , կամ յեր-
կոսին . Իշխի՛նն ԳԷ :
- Այսպէս կը հօլովին նաեւ .
- Ամենեքեան , կամ ամենեքին . } Խճճի՛ն ԽԷ , հէփսի տէ :
- Բոլորեքեան , կամ բոլորեքին . }

Արկնակոն :

Արկնական կ'ըսին ան թուականները , որոնք որ համրած բանին քանի պատիկ ըլլալը կը ցուցնեն .

Արկպատիկ .	Էրկո՛ւ պատիկ .	իքի գաթ :
Աւթնպատիկ .	Էօլը՛ պատիկ .	եէաի գաթ :
Տասնպատիկ .	Գասը՛ պատիկ .	օն գաթ :

Յօղ ու ա ծ դ

Սնանկութեան անուանելոցն շրջան :

Ազգակի :

Ո . Ոմն .	Ոք .	Տէլլ .	պնըննն .
Ս . Ուրումն .	Ուրուք .		պնըննննն .
Տ . Ումեմն , առ ոմն .	Ումէք , առ ոք ,		պնըննննն .
Հ . ՂՈմն .	ՂՈք .		պնըննննն .
Բ . ՂՈւմեմնէ .	ՂՈւմէքէ .		պնըննննննն .
Պ . ՂՈւմեմնէ .	ՂՈւմէքէ .		պնընննննննն Էօլլնն .
Պ . Ոմամք .	Ոմամք .		պնընննննն .
Պ . ՂՈմամք .	ՂՈմամք .		պնըննննննն Էլլն .
Ն . ՂՈւմեմն , յոմն .	ՂՈւմէք , յոք .		պնըննննննն :

Յողնակի .

Ո . Ոմանք .	պոպլլնննն .
Ս . Ոմանց .	պոպլլննննն .
Տ . Ոմանց , առ ոմանս .	պոպլլննննն .
Հ . ՂՈմանս .	պոպլլննննն .
Բ . ՂՈմանց .	պոպլլննննննն .
Պ . ՂՈմանց .	պոպլլննննննն Էօլլննննն .
Պ . Ոմամքք .	պոպլլնննննն .
Պ . ՂՈմամքք .	պոպլլննննննն Էլլննննննննն .
Ն . ՂՈմանս .	պոպլլննննննն :

Ինն կամ ինչ այսպէս կը հոլոպի .

Ազգակի :

Ո . Իմն , Իմ ինչ .	(Բան) յը .	պիր (շէյ) .
Ս . Իրիք .	(Բանն) յը .	պիր (շէյին) .
Տ . Իմէք , առ իմն .	(Բանն) յը .	պիր (շէյէ) .
Հ . ՂԻմն .	(Բանն) յը .	պիր (շէյի) .
Բ . ՂԻմէքէ .	(Բաննէ) յը .	պիր (շէյաէն) .
Պ . ՂԻմէքէ .	(Բաննն) յը շրջայ .	պիր (շէյաէն Էօ) .
Պ . Իւիք .	(Բաննզ) յը .	պիր (շէյիլէ) .
Պ . ՂԻւիք .	(Բաննն) յը Բողլլ .	պիր (շէյին Էթ) .
Ն . ՂԻմէք .	(Բաննն) յը Տէջ լ .	պիր (շէյաէ) :

Խւրաքանչիւր . ամեն Տէլը . հէր պիրի : Արկաքանչիւր . Էրիոսն ալ իքիսիտէ : ԱՅԼ . ուրէշ . պաշկա : ՍԻԼԱ . Տէլալը . օ պիրի : Ասոնք ամենն ալ Պետ , Պետոյ հալովման պէս կը հոլովին . այսպէս ,

Խւրաքանչիւր . իւրաքանչիւրոյ . իւրաքանչիւրում . յիւրաքանչիւրմէ . իւրաքանչիւրով : Արկաքանչիւր . երկաքանչիւրոյ . երկաքանչիւրում . յերկաքանչիւրմէ . երկաքանչիւրով : ԱՅԼ . այլոյ . այլում . զայլ . յայլմէ . այլով : ՍԻԼԱ . միւսոյ . միւսում . զմիւս . ի միւսմէ . միւսով :

ՍԻՏանոյ . Իրէրոյ . մասնական անունները եզակի չունին , ու այսպէս կը հոլովին .

Յոգնակի :

Ո . Չոսնի .

Ս . Սիմեանց . Տէլիլիլիոս . պիրիպիրինին .

Տ . Սիմեանց ,
առ միմեանս . Տէլիլիլիոս . պիրիպիրինէ .

Հ . զՍիմեանս . Տէլիլիլի . պիրիպիրինի .

Բ . ի Սիմեանց . Տէլիլիլիլի . պիրիպիրինտէն .

Պ . զՍիմեանց . Տէլիլիլիոս շրայ . պիրիպիրինտէն էօ .

Պ . Սիմեամբք . Տէլիլիլիոլ . պիրիպիրիլիլէ .

Պ . զՍիմեամբք . Տէլիլիլիոս Բուրբ . պիրիպիրինին էթ .

Ն . ի Սիմեանս . Տէլիլիլիլիոս Տըլը . պիրիպիրինտէ :

Յոգնակի :

Ո . Չոսնի .

Ս . Իրերաց . Էրարոս . պիրիպիրինին .

Տ . Իրերաց .
առ իրերարս . Էրարոս . պիրիպիրինէ .

Հ . զԻրերարս . Էրար . պիրիպիրինի .

Բ . յԻրերաց . Էրարի . պիրիպիրինտէն .

Պ . զԻրերաց . Էրարոս շրայ . պիրիպիրինտէն էօ .

Պ . Իրերօք . Էրարոլ . պիրիպիրիլիլէ .

Պ . զԻրերօք . Էրարոս Բուրբ . պիրիպիրինին էթ .

Ն . յԻրերարս . Էրարոս Տըլը . պիրիպիրինտէ :

Յ օ դ ու ա ծ Է

Հարցական անուններու շարք :

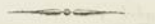
Լզակի :		Յոգնակի :
Ո . Ո՞վ .	հին .	Ո՞ք .
Ս . Ո՞ր .	հինի .	Ո՞ց .
Տ . Ո՞ւմ .	հինի .	Ո՞ց, յՈ՞յս, ջՈ՞յս .
Հ . Չ՞ի .	հինի .	չՈ՞յս .
Բ . յՈ՞ւմն .	հինի .	յՈ՞ց .
Պ . Չ՞իմն .	հինի .	չՈ՞ց .
Ղ . Ո՞րո՞վ .	հինի .	Ո՞րովք .
Պ . Չ՞ի՞րո՞վ .	հինի .	չՈ՞րովք .
Ն . յՈ՞ւմ, յՈ՞վ .	հինի .	յՈ՞յս :
յՈ՞ .	հինի .	

Լ՞ը հարցական անունը եզակի միայն ունի, ու այսպէս կը հօլովի,

Ո . Զո՞նի .	
Ս . Լ՞ը .	նի .
Տ . Ի՞մ, Հի՞մ, ընդ Լ՞ը .	նի .
Հ . Չի՞ .	նի .
Բ . առ ի Սի՞ .	նի .
Պ . Չի՞ք .	նի .
Ղ . Ի՞նչ .	նի .
Պ . Չի՞նչ .	նի .
Ն . յԻ՞մ .	նի .

Վանի՞, Գո՞չ հարցական անունն ալ այսպէս կը հօլովի,

Վանի՞, քանի՞, ի՞նչ քանի՞, ի քանի՞, ի՞նչ ի քանի՞ .
 Վանիք, քանեաց, ի քանիս, քանեօք եւ այլն :

Գ Լ Ո Ի Խ Բ Ը

Գերանուան շեյ :

Որպէս զի անուն մը շատ անգամ խօսքի մէջ չըկրկնուի, անոր տեղը կը դրուի բառ մը, որ կ'ըսուի Գերանուան :

Գերանունները անուանց պէս (ժ)կ, շուշ, ու շուշիւն, ունենալէն ի զատ, անոնց վրայ կ'աւելցնեն նաեւ Գէ՛ք ալ, որ իրեք է. առաջին՝ ինչպէս. Ես, երկրորդ գիմացինս, ինչպէս, Գաւ. երրորդ մէկ ուրիշ մը՝ ինչպէս, Ես :

Գերանուններուն արմատը աս իրեք գիմորոշ յօդերն են, ս, պ, ն : Ս, առջի դէմը, պ, երկրորդ դէմը, ն, երրորդ դէմը կը ցըցընէ : Ինչպէս աշխարհարար ու տաճկերէն լեզուի մէջ ալ կ'ըսենք. գլուխս, գլուխք, գլուխը. պաշտ՛, պաշտն, պաշտ. տունս, տունք, տունը. էմէ՛. էմէն. էմէ :

Գերանունները չորս տեսակ են, Լճախան. Յոսոսան. Սոսոսան, ու Յարաբերախան :

Լճական գերանունները ասոնք են, Ես. Գաւ. Ինչն. Իւր. ու այսպէս կը հոլովին :

Լճաջին դէմք. Ես. Էս. պէն :

Լճակի :

Ո . Ես .	Էս .	պէն .
Ս . Իմ .	Էմն .	պէնիմ .
Տ . Ինձ, առ իս .	Էմծի .	պանս .
Շ . զԵս .	Էս .	պէնի .
Բ . յԻնէն .	Էպէ .	պէնտէն .
Պ . զԻնէն .	Էն զլաս .	պէնտէն էօթ .
Գ . Ինեւ .	Էպնո՛վ .	պէնիմ իլէ .
Պ . զԻնեւ .	Էն Բոլորպիլս .	պէնիմ էթրա .
Ն . յԵս .	Էն զլաս .	պէնտէ :

Յոգնակի :

Ո . Ս՛եք .	Տե՛նք .	պիղ .
Ս . Ս՛եր .	Տե՛րին .	պիղիմ .
Տ . Ս՛եզ , առ մեզ .	Տե՛պէ .	պիղէ .
Հ . զՍ՛եզ .	Տե՛պ .	պիղի .
Բ . Ի Ս՛ենջ .	Տե՛պմե .	պիղտէն .
Պ . զՍ՛ենջ .	Տե՛ր զլոյս .	պիղտէն էօթ .
Գ . Ս՛եօք .	Տե՛պմով .	պիղիմ իլէ .
Պ . զՍ՛եօք .	Տե՛ր Բողոքոյնք .	պիղիմ էթրաֆ .
Ն . Ի Ս՛եզ .	Տե՛ր Տեջ .	պիղտէ :

Արկորորդ դէմք . Գառ . Գոն . սէն :

Ազակի :

Ո . Գառ .	Գոն .	սէն .
Ս . Վո .	Վոնին .	սէնին .
Տ . Վեզ , առ քեզ .	Վե՛պէ .	սանա .
Հ . զՎեզ .	Վե՛պ .	սէնի .
Բ . Ի Վեն .	Վե՛պմե .	սէնտէն .
Պ . զՎեն :	Վոն զլոյս .	սէնտէն էօթիւ .
Գ . Վեւ .	Վե՛պմով .	սէնին իլէ .
Պ . զՎեւ .	Վոն Բողոքոյնք .	սէնին էթրաֆն .
Ն . Ի Վեզ .	Վոն Տեջ .	սէնտէ .
Կ . ուլ Գառ .	ուլ Գոն .	եւ սէն :

Յոգնակի :

Ո . Գոք .	Գոնք .	սիղ .
Ս . Չեր .	Յերին .	սիղին .
Տ . Չեզ , առ ձեզ .	Յե՛պէ .	սիղէ .
Հ . զՉեզ .	Յե՛պ .	սիղի .
Բ . Ի Չենջ .	Յե՛պմե .	սիղտէն .
Պ . զՉենջ .	Յե՛ր զլոյս .	սիղտէն էօթ .
Գ . Չեօք .	Յե՛պմով .	սիղին իլէ .
Պ . զՉեօք .	Յե՛ր Բողոքոյնք .	սիղին էթրաֆ .
Ն . Ի Չեզ .	Յե՛ր Տեջ .	սիղտէ .
Կ . ուլ Գոք .	ուլ Գոնք .	եւ սիղ :

Արրորդ գէմք . Իւր . ինքն . Ինչ . քէնտի :

Ազակի .

- Ո . շահի .
 Ս . Իւր , իմ իւրեան . իրեն . քէնտինին .
 Տ . Իւր , իմ իւրեան ,
 առ իւր . իրեն . քէնտինէ .
 Ն . շահի .
 Բ . յԻւրմէ . իրմ . քէնտինտէն .
 Պ . զԻւրմէ . իր զլոյ . քէնտինտէն էօ .
 Գ . Իւրեւ , իմ իւրեաւ ,
 իմ իւրեամբ . իրմով . քէնտի իլէ .
 Պ . զԻւրեւ , իմ զիւրեաւ ,
 իմ զիւրեամբ . իր Բողոքի . քէնտինին էթր .
 Կ . յԻւր , իմ յիւրեան . իր մըջ . քէնտինտէ .

Յոգնակի :

- Ո . Իւրեանք . իրենք . քէնտիլէրի .
 Ս . Իւրեանց . իրենց . քէնտիլէրինին .
 Տ . Իւրեանց ,
 առ իւրեանս . իրենց . քէնտիլէրինէ .
 Ն . զԻւրեանս . զիրենք . քէնտիլէրինի .
 Բ . յԻւրեանց . իրենցմ . քէնտիլէրինտէն .
 Պ . զԻւրեանց . իրենց զլոյ . քէնտիլէրինտէն
 էօթիւրիւ .
 Գ . Իւրեամքք . իրենցմով . քէնտիլէրի իլէ .
 Պ . զԻւրեամք . իրենց Բողոքի . քէնտիլէրինին է .
 Կ . յԻւրեանս . իրենց մըջ . քէնտիլէրինտէ :

Ազակի :

- Ո . Ինքն . ինչ . քէնտի .
 Ս . Ինքեան . իրեն . քէնտինին .
 Տ . Ինքեան ,
 առ ինքն . իրեն . քէնտինէ .
 Ն . զԻնքն . զինչ . քէնտինի .
 Բ . յԻնքենէ . իրմ . քէնտինտէն .

Պ . զԻնքենէ .	իւ ջլայ ,	քէնտինտէն էօ .
Պ . Ինքեամբ .	իւհո՞ճ .	քէնտի իլէ .
Պ . զԻնքեամբ .	իւ Բուրբոբի .	քէնտինին էթր .
Ն . Ենքեան .	իւ Բեջ .	քէնտինտէ :

Յոգնակի :

Ո . Ինքեանք .	իւենի .	քէնտիլէրի .
Ս . Ինքեանց .	իւենից .	քէնտիլէրինին .
Տ . Ինքեանց , առ ինքեանս .	իւենից :	քէնտիլէրինէ .
Հ . զԻնքեանս .	զէրենի .	քէնտիլէրինի .
Բ . Ենքեանց .	իւենից .	քէնտիլէրինտէն .
Պ . զԻնքեանց .	իւենից ջլայ .	քէնտիլէրինտէն էօթիւրիւ .
Պ . Ինքեամբք .	իւենիցհո՞ճ .	քէնտիլէրի իլէ .
Պ . զԻնքեամբք .	իւենից Բուրբոբի .	քէնտիլէրինին էթրաֆընտա .
Ն . Ենքեանս .	իւենից Բեջ .	քէնտիլէրինտէ :

Յուցական գերանունները իրեք տեսակ են : Սո ,
դա , նա . Այս , այդ , այն . Սոյն , դոյն , նոյն :

Սա . սա . պու . Ղա . ադ . շու . Նա . ան . օ . գոյա-
կան են . ու այսպէս կը հոլովին ,

Եղակի

Ո . Նա .	ան .	օ .
Ս . Նորա .	անոր .	օնուն .
Տ . Նմա , առ նա .	անոր .	օնա .
Հ . ՂՆա .	ան .	օնու .
Բ . Ի Նմանէ .	անիլ .	օնտան .
Պ . զՆմանէ .	անոր ջլայ .	օնտան էօթիւրիւ .
Պ . Նովա .	անո՞ճ .	օնույուրա .
Պ . զՆովա .	անոր Բուրբոբի .	օնուն էթրաֆըն .
Ն . Ի Նմա , ի նա .	անոր Բեջ .	օնտա :

Յոգնակի :

Ո . Նոքա .	անոնք .	օնլար .
Ս . Նոցա .	անոնց .	օնլարըն .
Տ . Նոցա , առ նոսա .	անոնց .	օնլարա .
Հ . ՂՆոսա .	զանոնք .	օնլարը .
Բ . Ի Նոցանէ .	անոնց յէ .	օնլարտան .
Պ . ՂՆոցանէ .	անոնց զլայ .	օնլարտան էօթիւ .
Գ . Նոքօք .	անոնց յո՛վ .	օնլար ըլա .
Պ . ՂՆոքօք .	անոնց Ըոլարարիք .	օնլարըն էթրաֆ .
Ն . Ի Նոսա .	անոնց յէջ .	օնլարտա .

Ասոր պէս կը հոլովին նաեւ՝

Սա , սորա . սմա . Ի սմանէ . սովա .	
սորա . սոցա . զսոսա . Ի սոցանէ . սորօք . սա . պու :	
Ղա , դորա . դմա . Ի դմանէ . դովա .	
դորա . դոցա . զդոսա . Ի դոցանէ . դորօք . սա . շու :	

Այս . սա . պու . Այդ . սա . շու . Այն . ան . օ .
ցուցական դերանունները ածական են . ու այսպէս կը
հոլովին ,

Ազակի :

Ո . Այն .	ան .	օ .
Ս . Այնր , իւմ այնորիկ .	անոր .	օնուն .
Տ . Այնմ , իւմ այնմիկ , առ այն .	անոր .	օնա .
Հ . ՂԱյն .	անի .	օնու .
Բ . յԱյնմանէ .	անի՛է .	օնտան .
Պ . ՂԱյնմանէ .	անոր զլայ .	օնտան էօթիւ .
Գ . Այնու , իւմ այն- նուիկ .	անով .	օնտյուլա .
Պ . ՂԱյնու , իւմ զայն- նուիկ .	անոր Ըոլարարիք .	օնուն էթրաֆըն .
Ն . յԱյնմ , իւմ յայն- միկ , իւմ յայն .	անոր յէջ .	օնտա :

§ Ռգնակի :

Ո . Այնոքիկ .	անոնք :	օնլար .
Ս . Այնոցիկ .	անոնց :	օնլարին .
Տ . Այնոցիկ , առ այնոսիկ .	անոնց .	օնլարա .
Հ . զԱյնոսիկ .	զանոնք .	օնլարը .
Բ . յԱյնցանէ .	անոնցմէ .	օնլարտան .
Պ . զԱյնցանէ ,	անոնց շրայ .	օնլարտան էօթ .
Գ . Այնոքիւք .	անոնցմով .	օնլար ըլա .
Պ . զԱյնոքիւք .	անոնց իւրորակէք .	օնլարին էթրա .
Ն . յԱյնոսիկ .	անոնց մովք .	օնլարտա :

Ասոր պէս կը հոլովին նաեւ՝

Այս , այսր , իմ այսորիկ .	այսմ , իմ այսմիկ .	յայսմանէ .
այսու , իմ այսուիկ .	այսոքիկ .	այսոցիկ .
զայսոսիկ .	յայսցանէ .	այսոքիւք :
Այդ , այդր , իմ այդորիկ ,	այդմ , իմ այդմիկ .	յայդմանէ .
այդու , իմ այդուիկ .	այդոքիկ .	այդոցիկ .
զայդոսիկ .	յայդցանէ .	այդոքիւք :

Ասոնց յոգնակին կրնայ նաեւ ըլլալ . Այնք . այնց .
զայնս . յայնս . Այդք . այդց . Այսց : Իսկ չըլլար զայդս .
այդս . զայնս . այնս :

Սոյն , դոյն , նոյն , օլ . ցուցական գերանունները ա-
ծական են . ու այսպէս կը հոլովին ,

Ազակի :

§ Ռգնակի :

Ո . 'Նոյն . նոյն . օլ .	'Նոքին .
Ս . 'Նորին .	'Նոցին .
Տ . 'Նմին , առ նոյն .	'Նոցին , առ նոսին .
Հ . զ'Նոյն .	զ'Նոսին .
Բ . չունի .	ի'Նոցունց .
Պ . չունի .	զ'Նոցունց .
Գ . 'Նովին , իմ նովիմը .	'Նովիմք , իմ նոքումք ,

Պ. զՆովին, և՛ զնովիմբ. զՆովիմբք, և՛ զնոքումբք.
Ն. իՆմին, ի նոյն. իՆոսին :

Ասոր պէս կը հօլովին նաեւ .

Սոյն, սորին. սմին. զսոյն. սովին.
սորին. սոցին. զսոսին. ի սոցունց. սովիմբք :
Ղոյն, գորին. գմին. զղոյն. գովին.
գորին. գոցին. զգոսին. ի գոցունց. գովիմբք :

Ասոնց յողնակին կընայ նաեւ ըլլալ Նոյնք. սոսնոյնք. սմնոյնք. Սոյնք. սոսնոյնք. սոսնոյնք. Ղոյնք. գոյնք. սոսնոյնք. սոսնոյնք :

Ստացական գերաննուները իմ. քո. Տեր. յէր. էր. ածական են. ու այսպէս կը հօլովին,

Ազակի :

Յողնակի :

Ո.	Իմ. իմն. պէնիմ.	Իմք.
Ս.	Իմոյ.	Իմոց.
Տ.	Իմում, առ իմ.	Իմոց, առ իմն.
Հ.	Ղիմ.	Ղիմն.
Բ.	Սիմիկ.	Սիմոց.
Պ.	Ղիմիկ.	Ղիմոց.
Գ.	Իմով.	Իմովք.
Պ.	Ղիմով.	Ղիմովք.
Ն.	Սիմում.	Սիմն :

Ասոր պէս կը հօլովին նաեւ՝

Սեր, մերոյ. մերում. ի մերմէ. մերով.
մերոց. ի մերոց. մերովք. Տերն. պիղիմ :
Չեր, ձերոյ. ձերում. ի ձերմէ. ձերով.
ձերոց. ի ձերոց. ձերովք. յէրն. սիղին :
Իւր, իւրոյ. իւրում. յիւրմէ. իւրով.
իւրոց. յիւրոց. իւրովք. իւրն. քէնաինին :

Իսկ Վրո երկու կերպով կը հոլովի, այսպէս,
Եզակի: Յոգնակի:

Ո. Վրո, իմ քոյ,	Վրոյք.
սո-կնն . սէնին .	
Ս. Վրոյ, իմ քոյոյ .	Վրոց, իմ քոյոց .
Տ. Վրում, իմ քոյում,	Վրոց, իմ քոյոց,
սա . քո .	սա . քոյս .
Հ. ՂՎրո .	ՂՎրոյս .
Ի. ԻՎրումմէ .	ԻՎրոց, իմ Ի . քոյոց .
իմ Ի քոյոյ .	
Պ. ՂՎրումմէ, իմ զքոյոյ .	ՂՎրոց, իմ զքոյոց .
Ղ. Վրով, իմ քոյով .	Վրովք, իմ քոյովք .
Պ. ՂՎրով, իմ զքոյով .	ՂՎրովք, իմ զքոյովք .
Ն. ԻՎրում:	ԻՎրոյս: 1)

Ըս ստացական գերանուններէն ուրիշ տեսակ ստացական գերանուն մի ալ կ'եղէ, անոնց սեռականին վրայ ին մասնիկ կը պցընելով, այսպէս. Իմոյն, Վրոյն, Մերոյն, Չերոյն, Իւրոյն. ու ամմէնն ալ նախդրիւ կը հոլովին:

Յարաբերական գերանունը Որ, իմ Ո. որնոր. քի. զօրութիւն մը ունի վերի բաւը, կամ ամբողջ խօսքը յառաջ բերելու, ինչպէս սա խօսքին մէջ. Ըն Կոչան, որնոր ազէլ իարդաւ չէ՛գեթեր, ծաղը (մասխարայ) կ'ըլլայ իր ընկերներուն առջին: Ոսկն, արծալը, անարկը (ճիւման), պղինձը, երկալը, իտպարը, որոնք Տեպաղ (մատէն) կ'ըսան, լէրանց Տեճէն իր զորէն իր հանէն: Հոս որնորը յարաբերեց ան Կոչան: Իսկ որոնքը յարաբերեց ոսկն, արծալը, եւ այլն:

1) Ըսոր երկու կերպ հոլովելուն պատճառաւ ան է որ, ուղղակիանը իրնայ երկու կերպով ալ գրուել. այս էնքան քո իմ քոյ: Ինչպէս յարաբերական գերանունին ալ ուղղակիանը երկու կերպով ըլլալուն համար որ իմ ո, Կոչանը իրնայ, որում իմ ում:

Որ կամ Ո յարաբերական դերանունը սյսպէս կը
Հօլովի,

Եզակի:

Յոգնակի:

Ո. Որ, իմ ո. սընոր. քի:	Որք, իմ սք.
Ս. Որոյ, իմ սր.	Որոց, իմ սց.
Տ. Որում, իմ ում.	Որոց, իմ սց, առ որս.
Հ. ՂՈՐ, իմ զո.	ՂՈՐս.
Բ. յՈՐմէ.	յՈՐոց.
Պ. զՈՐմէ.	զՈՐոց.
Գ. Որով.	Որովք.
Պ. զՈՐով.	զՈՐովք.
Ն. յՈՐում, յոր:	յՈՐս:

Ես յարաբերական դերանունին վրայ թէ որ պարոյկ դնելու ըլլաս, հարցական կ'ըլլայ. սյսպէս, Ո՞ր, որո՞յ, որո՞ւմ. հա՞նիք. եւ այլն:

Գ Լ Ո Ի Խ Գ .

Բայերուն շեյ :

Բայ կ'ըսւի երրորդ մասն բանի, որ կը նշանակէ Գործադրութիւնն էր, այս ինքն ընել իմ ըլլել, աստիճան, լեռան, եւ գեղատ. ինչպէս, Աստուած ստեղծեց Երկնքը ու Երկրը. կամ Երկնքը ու Երկրը Աստուծոյ ստեղծելեան :

Յ օ դ ու ա ծ ւ ւ :

Բայերուն պարագաներուն շեյ :

Բայերուն պարագաները վեց են. Աւու. Ժամանակ. Երանակ. Թիւ. Գեղ. ու Խոնարհումն :

Բայերուն սեռը չորս է. Աւերգործական. Արատորական. Հասարակ ու Չեղոյ :

Որովհետեւ բայը գործողութիւն մը ընել մը կընշանակէ, երբոր գործողութիւնը ընողէն կ'ելլէ, ուրիշին վրայ կ'անցնի, ան բայը ներգործական կ'ըսուի. ինչպէս գանձմ. իւծէծէն : Հասարակօրէն է՛, երբեմն ալ ամ. եւ ու՛մ կը վերջաւորին :

Արատորական կ'ըսուի ան բայը, որ կը նշանակէ ըլլելու, կամ գործողութիւն մը, որ ուրիշէն կը կրէ, եւ ասոնք է՛մ կը վերջաւորին :

Հասարակ կ'ըսուի ան բայը, որ մէկ ձայնով, այսինքն է՛մ վերջաւորելով, թէ ներգործական՝ այսինքն ընելը. թէ կրատորական՝ այսինքն ըլլալը կը նշանակէ : Ինչպէս Համարի՛մ մէկ ձայնով երբեմն ներգործական կը նշանակէ, այսինքն սեղել. եւ երբեմն կրատորական, այսինքն սեղել :

Չեղոյ կ'ըսուի ան բայը, որնոր այնպէս գործողութիւն մը կը նշանակէ, որ ընողին վրայ կը մնայ, ու ուրիշին վրայ չանցնիր :

Ըստնցմէ ոմանք է՛մ կը վերջաւորին . ու մինակ ներգործական բայի պէս կը խոնարհին . անոր համար Սեբեոսի վերջաւորութիւնը կ'ըսուին :

Ոմանք ալ է՛մ կը վերջաւորին , ու մինակ կրաւորական բայի պէս կը խոնարհին . անոր համար Աբաբաբի վերջաւորութիւնը կ'ըսուին :

Չէզոք բայերուն կարգը կրնան դուրս լալան բայերն ալ , որոնք միայն ըլլալ կը ցրցընեն . ու աս չորսն են . Լճ . Լիւն . Գոմ :

Բայերը միշտ գործողութիւն մը կը նշանակեն . ու պէտք է որ գործողութիւնը ատենի մէջ ըլլայ : Ըրգ՝ ատենը կամ ժամանակը իրեք է . Սեբեոս , հիմակվանը . Լիւն , անցածը . Գոմ , գալիքը . ինչպէս , Լսման , այսօր համարս աղէի սովորացայ (անցեալ) . հիմա ալ աղէի իստովէի իմ (ներկայ) . երբեք ալ աղէի պէտք սովորէի (ապառնի) :

Ընցեալը կրնայ չորս կերպ մտածուիլ մէյ մը անկատար անցած . այսինքն այնպէս անցած , որ դեռ չէ կատարեալ ընցած . ինչպէս , գրեի . իմ գրեի . ետքը տրամ . կամ իմ գրեի իմ , ետքը տրամ :

Սէյ մ'ալ կը ցրցընէ կատարեալ անցած , ինչպէս , գրեցի . գրեցի . ետքը տրամ :

Սէյ մ'ալ կը ցրցընէ անցած , ու վրան քիչ մ'ալ ատեն անցած . ինչպէս , գրեալ եմ . գրած էմ . ետքը տրամ :

Սէյ մ'ալ կը ցրցընէ անցած , ու վրան շատ ատեն անցած . ինչպէս գրեալ էի . գրած էի . ետքը տրամ :

Բայերուն Արեւելի չորս է . Սահմանաւոր . Ըրգ . Լսման . Ստոր հոլովածին՝ զոր օրինակ , գործելայ , գործելով , է գործել , Վերբայ կը զրուցեն :

Բայերուն թիւր՝ անունին ու դերանունին պէս , երկուք է . Ելալի , ու յոգնալի . ինչպէս , ես կը գործեմ . մենք կը գործենք :

Բայերուն Վերջաւոր դերանունին պէս իրեք է . Ըրգ , Լսման , Լսելու , Լսուող . ինչպէս , ես կը գործեմ , դուն կը գործես , ան կը գործէ :

Առնարհմանք կ'ըսուի բային պէսպէս փոխուիլ իր ետքի ծայրը զանազան մասնիկներ աւելնալով. ինչպէս նաեւ անուան պէսպէս փոխուիլ շուրջ կ'ըսուի:

Ի ծորդո-լիւնը Առնարհմանքէն առաջ կուգայ որ չորս է. վասնզի բայերուն վերջաւորութիւնը չորս կերպ բլլալուն համար. էմ. իմ. ամ. ում. ինչպէս սըրէմ. աշխարհմ. հիւանդանամ. լեղում. չորս կերպ ալ կը լծորդին:

Յ օ դ ու ա ծ ք

Այսկան բայերուն խոնարհումը:

Աճ էական բայը այսպէս կը խոնարհի:

Սահմանախան էղանալի ներկայ:

Ազակի:

Աս եմ.	Էս էմ.	պէն իմ.
Գու ես.	դուն էս.	սէն սին.
Նա է.	ան է.	օ տուր.

Յոգնակի:

Սեք եմք.	Տենք էնք.	պիզ իզ.
Գուք էք.	դուք էք.	սիզ սինիզ.
Նոքա են:	աննք էն.	օնլար արլլար:

Ենկապար:

Ազակի:

Աս էի.	Էս էի.	պէն իտիմ.
Գու էիր.	դուն էիր.	սէն իտին.
Նա էր.	ան էր.	օյուտու.

Յոգնակի:

Սեք էաք.	Տենք էլնք.	պիզ իտիք.
Գուք էիք.	դուք էիք.	սիզ իտինիզ.
Նոքա էին:	աննք էլն.	օնլար ըարլար.

Արարարիւմ :

Եղակի :

Ես եղէ .	Էս էղայ .	պէն օլտում .
Ղու եղեր .	դուն էղար .	սէն օլտուն .
Նա եղել .	ան էղա .	օ օլտու .

Յոգնակի :

Մեք եղար , իմ եղեար .	Տես էղանք .	պիղ օլտուք .
Ղուք եղէք .	դուք էղար .	սիղ օլտունուղ .
Նոքա եղեն .	անոնք էղան .	օնլար օլտուլար :

Յարախարար :

Եղակի :

Ես եղեալ եմ .	Էս էղած եմ .	պէն օլմուշ ում .
Ղու եղեալ ես .	դուն էղած էս .	սէն օլմուշ սուն .
Նա եղեալ է .	ան էղած է .	օ օլմուշ տուր .

Յոգնակի :

Մեք եղեալ եմք .	Տես էղած էնք .	պիղ օլմուշ ուղ .
Ղուք եղեալ էք .	դուք էղած էք .	սիղ օլմուշ սու- նուղ .
Նոքա եղեալ են .	անոնք էղած էն .	օնլար օլմուշ տուրլար :

Ղերախարար :

Եղակի :

Ես եղեալ էի .	Էս էղած էի .	պէն օլմուշ ու- տում .
Ղու եղեալ էիր .	դուն էղած էիր .	սէն օլմուշ ուտուն .
Նա եղեալ էր .	ան էղած էր .	օ օլմուշ ուտու .

Յոգնակի :

Մեք եղեալ էարք .	Տես էղած էնք .	պիղ օլմուշ ու- տուղ .
Ղուք եղեալ էիրք .	դուք էղած էիրք .	սիղ օլմուշ ու- տունուղ .
Նոքա եղեալ էինք .	անոնք էղած էինք .	օնլար օլմուշ ու- տուլար :

Աղասանի :

Ազակի :

Աս եղէց .	էս ըլլամ .	պէն օլայրմ .
Ղու եղեցիս .	դոն ըլլաս .	սէն օլասրն .
Նա եղեցի .	ան ըլլայ .	օ օլուն .

Յոգնակի :

Սեք եղեցուք .	Տենք ըլլանք .	պիղ օլայրմ .
Ղուք եղիջիք .	դոնք ըլլաք .	սիղ օլասրնրղ .
Նոքա եղեցին .	անոնք ըլլան .	օնլար օլունլար :

Հրամայանիան Էղանի :

Ազակի :

Աք, իմ եղիջիր դու . ¹⁾	դոն Էղէր .	սէն օլ .
Ղու մի լինիր .	դոն մ' ըլլար .	սէն օլմա :

Յոգնակի :

Աղերուք դուք .	դոնք Էղէք .	սիղ օլունուղ .
Ղուք մի լինիք .	դոնք մ' ըլլաք .	սիղ օլմայրնրղ :

Սորոսորոսանիան Էղանի :

Ազակի :

Աս իցեմ .	էս ըլլանի .	պէն օլսամ .
Ղու իցես .	դոն ըլլանի .	սէն օլան .
Նա իցէ .	ան ըլլայի .	օ օլսա .

Յոգնակի :

Սեք իցեմք .	Տենք ըլլանի .	պիղ օլսադ .
Ղուք իցեք .	դոնք ըլլանի .	սիղ օլսանրղ .
Նոքա իցեն .	անոնք ըլլանի .	օնլար օլսալար :

1) ՍԷՂԷՐԷՐ ԵՄ ԲՈՅՆԻ ԲՈՒՆ ՀՐԱՄԱՅԱՆԻԱՆԸ ԻՆՍՏԻՏՍՆԵՐ ԵՐ ,
ԷՔ , իՄ ԵՐՈՒՔ . ԲՈՅՅ ԿՐՈՂԷՐԷՐԷՐ ԵՒՆ ԵՒՆՆԵՐԻՆԻ ԶԷՆ
ԳՈՐԾԱԾԻՐ , ՀԱՊԿԱՍ ԱՅԱԿԷՍ , ՈՂՋ ԵՐ , ՈՂՋ ԷՔ ԻՄ ԵՒՆ
ՐՈՒՔ . ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՐ ԻՆՆԻՄ ԲՈՅՆԻ ՀՐԱՄԱՅԱՆԻԱՆԸ ԿՐԷՆԵՐ ,
ԿՐ ԱՌՀԱՍԱՐԱՆԻ ԻՆ ԳՈՐԾԱԾԻՆ :

Անցեալ :

Ազակի :

Աս եղեալ իցեմ. էս էրամ ըլլամնէ. պէն օլմուշ օլսամ.
 Ղու եղեալ իցես. դոն էրամ ըլլաս. սէն օլմուշ օլսան.
 նէ.

Նա եղեալ իցէ. ան էրամ ըլլայնէ. օ օլմուշ օլսա.

Յոգնակի :

Անք եղեալ ի- Տէնք էրամ ըլլամք. պիղ օլմուշ օլ-
 ցեմք. նէ. սագ.

Ղուք եղեալ ի- դոնք էրամ ըլլասք. սիղ օլմուշ օլսա-
 ցէք. նէ. նրղ.

Նոքա եղեալ ի- անոնք էրամ ըլ- օնլար օլմուշ օլ-
 ցեն. լաննէ. սալար :

Անիւրե-ոյլէ էրանոյ :

ԱԼ. ելոյ, ելով. ըլլալ. օլմագ :

Անգոնիւրե-նիւն անցեալ :

Ազեալ. էրամ. օլմուշ :

Անիւրե-նիւն էական բայը պսպէս կը խոնարհի :

Անհամանոն էրանոյն ներայ :

Ազակի :

Աս լինիմ. էս էլ ըլլամ. պէն օլուրում.

Ղու լինիս. դոն էլ ըլլաս. սէն օլուրսուն.

Նա լինի. ան էլ ըլլայ. օ օլուր.

Յոգնակի :

Անք լինիմք. Տէնք էլ ըլլամք. պիղ օլուրուղ.

Ղուք լինիք. դոնք էլ ըլլասք. սիղ օլուրսունուղ.

Նոքա լինին. անոնք էլ ըլլանք. օնլար օլուրլար :

Անկողմնաբար :

Ազգակի :

Այս լինեի .	էս ի' լլլայի .	սկեն օլուրուտում .
Գու լինեիր .	դոս ի' լլլայիր .	սէն օլուրուտուն .
Սա լինէր .	ան ի' լլլար .	օ օլուրուտու .

Յոգնակի :

Սեք լինէաք .	Տէնք ի' լլլայնիք .	սիդ օլուրուտուդ .
Գուք լինեիք .	դոսք ի' լլլայիրք .	սիդ օլուրուտունուդ .
Սոքա լինեին .	անոնք ի' լլլայնի .	օնլար օլուրուտուլար :

Ատարեալ :

Ազակի :

Ազէ . եզեր . եզու .

Յոգնակի :

Ազաք . եզէք . եզեն . Ինչուէս Ամ Բայնն իտարեալը .

Յարակողմնաբար :

Ազակի :

Աս լեալ եմ . դու լեալ ես . նա լեալ է .

Յոգնակի :

Սեք լեալ եմք . դուք լեալ էք . նոքա լեալ են :

Գերակողմնաբար :

Ազակի :

Աս լեալ էի . դու լեալ էիր . նա լեալ էր .

Յոգնակի :

Սեք լեալ էաք . դուք լեալ էիք . նոքա լեալ էին : ¹⁾

1) Ի ինիմ Բայննյարակողմնաբարն, գերակողմնաբարն ու անկողմնաբարն հշանակողմնաբար Ամ Բայնն հեղա Տեի է. Բայց ասելը Ամ Բայննյարակողմնաբարն ու գերակողմնաբարն ին Բանի :

Ապասանի :

Աղակի :

Աս լիցիմ .	էս բլլամ .	պէն օլայրմ .
Ղու լիցիս .	դոն բլլաս .	սէն օլասըն .
Նա լիցի .	ան բլլայ .	օ օլսուն :

Յոգնակի :

Սնք լիցուք .	Տնք բլլանք .	սիղ օլայրմ .
Ղուք լիցիք .	դոք բլլասք .	սիղ օլասընըղ .
Նքա լիցին .	անքնք բլլանք .	օնլար օլսունլար :

Վրասայանի և ղանի :

Աղակի :

Լըր . լիջիւր , իմ		
լինիջիւր դու .	դոն ևղէք .	սէն օլ .
Ղու մի լինիր .	դոն մ' բլլարք .	սէն օլմա :

Յոգնակի :

Լըրուք . լիջիւր , իմ		
լինիջիւր դուք .	դոք ևղէք .	սիղ օլունուղ .
Ղուք մի լինիք .	դոք մ' բլլարք .	սիղ օլմայընըղ :

Սարսարասանի և ղանի :

Աղակի :

Աս լինիցիս .	էմ բլլամնի .	պէն օլսամ .
Ղու լինիցիս .	դոն բլլասնի .	սէն օլսան .
Նա լինիցի .	ան բլլանի .	օ օլսա .

Յոգնակի :

Սնք լինիցիւք .	Տնք բլլանքնի .	սիղ օլսագ .
Ղուք լինիցիք .	դոք բլլասնի .	սիղ օլսանըղ .
Նքա լինիցին .	անքնք բլլանքնի .	օնլար օլսալար :

Անցեալ :

Աղակի :

Աս լեալ իցեմ .	դու լեալ իցես .	նա լեալ իցէ .
----------------	-----------------	---------------

Յոգնակի:

Սեք լեալ իցեմք, դուք լեալ իցեք, նոքա լեալ իցեն:

Անէրէւոյն Էղանալ:

Իննել, լինելոյ, լինելով, բլաւ, օլմագ:

Ինդուսիւնիւն:

Անցեալ, Իեալ, Իմ լեալ, Էղաժ, օլմուշ:

Ադաւանի, Իննելի, լինելոց, բլաւաւ, օլաճագ:

Լազան բայը Աղանիճ սյսպէս կը խոնարհի:

Սահմանախան Էղանալի ներկայ:

Աղակի:

Աղանիմ,	ի' բլաւմ,	օլուրում,
Աղանիս,	ի' բլաւս,	օլուրսուն,
Աղանի,	ի' բլաւյ,	օլուր,

Յոգնակի:

Աղանիմք,	ի' բլաւմք,	օլուրուլ,
Աղանիք,	ի' բլաւք,	օլուրսունուլ,
Աղանին,	ի' բլաւն,	օլուրլար:

Անխորհր:

Աղակի:

Աղանէի,	ի' բլաւյի,	օլուրուտում,
Աղանէիր,	ի' բլաւյիւր,	օլուրուտուն,
Աղանէր,	ի' բլաւի,	օլուրուտու,

Յոգնակի:

Աղանէաք,	ի' բլաւյիք,	օլուրուտուլ,
Աղանէիք,	ի' բլաւյիք,	օլուրուտունուլ,
Աղանէին,	ի' բլաւյին,	օլուրուտուլար:

Աստուծոյ խոստումը :

Եղևակի :

Եղևակ .

Եղևակ .

Եղևակ .

Ինչպէս Եմ Բային Պշտատիւն-Ընդունելու :

Յոգնակի .

Եղևակ , իմ Եղևակ . Եղևակ :

Եղևակ իմ

Եղևակ .

Յարտախոսութիւն :

Եղևակի :

Եղևակ Եմ .

Եղևակ Ես .

Եղևակ Է .

Յոգնակի :

Եղևակ Եմք .

Եղևակ Էք .

Եղևակ Են :

Պատասխան :

Եղևակի :

Եղևակ Էի .

Եղևակ Էիր .

Եղևակ Էք .

Յոգնակի :

Եղևակ Էաք .

Եղևակ Էիք .

Եղևակ Էին :

Եղևակի :

Եղևակի :

Եղևակ , իմ Եղևակ
Եղևակ , իմ Եղևակ .

Եղևակ .

Եղևակ .

Յոգնակի :

Եղևակ .

Եղևակ .

Եղևակ :

Եղևակի խոստումը :

Եղևակի :

Եղևակ , իմ Եղևակ .

Եղևակ .

Յոգնակի :

Եղևակ , իմ Եղևակ .

Եղևակ .

Սպորտաբաստիանի էզանախի :

Եզանակի :

Եզանիցիմ .	բլլամ ճի .	օլսամ .
Եզանիցիս .	բլլաս ճի .	օլսան .
Եզանիցի .	բլլայ ճի .	օլսա .

Յոգնակի :

Եզանիցիմք .	բլլանք ճի .	օլսագ .
Եզանիցիք .	բլլասք ճի .	օլսանըզ .
Եզանիցին .	բլլանն ճի .	օլսալար :

Սպորտաբաստիանի անցեալ :

Եզանակի :

Եզեալ իցեմ .	եզեալ իցես .	եզեալ իցէ .
--------------	--------------	-------------

Յոգնակի :

Եզեալ իցեմք .	եզեալ իցէք .	եզեալ իցեն :
---------------	--------------	--------------

Ընկերեայի էզանախի :

Եզանել .	եզանելոյ .	եզանելով :
----------	------------	------------

(Ընկերանելումն ճերայ, է- անցեալ :

Եզեալ , եզելոյ :

Ըզանախի :

Եզանելոց , իմ եզանելի :

Լճական բայը Պատմիայն այսչափ ժամանակ ունի .

Սահմանախան Էդանախէ ներխայ :

Լճակի :

Պատմ .	խմ .	վարըմ .
Պատ .	խս .	վարսըն .
Պայ .	խյ .	վարարը .

Յոգնակի .

Պամք .	խնք .	վարըզ .
Պայք .	խք .	վարսընըզ .
Պան .	խն .	վարարըլար :

Ընկապար :

Լճակի :

...
Պայիր .	խյիր .	վարըտըն .
Պար .	խր .	վարըտը .

Յոգնակի .

...
...
Պային .	խյին .	վարըտըլար :

Սարուդասախան Էդանախ :

Լճակի :

...
...
Պուցէ .	խյ նէ .	վարըսա .

Յոգնակի :

...
...
Պուցեն .	խն նէ .	վարըսալար :

Ընկերայն :

Պուլ . գուլ . գուլի . բլուլ . վար օլմագ :

Պարոց մէջ Ու զոյ , չէլայ . եօգտուր ըսելու տեղ
չատ անգամ կ'ըսէի Չէր որ նոյնպէս կը նշանակէ չէլայ .
եօգտուր :

Յ օ դ ու ա ծ դ

Բայերուն առաջին լծորդութիւնը իրեք օրինակ ունի.

ինչու որ ոմանք պարզ է՛ կը վերջաւորին, ոմանք անէ՛ն ոմանք ալ ուսանէ՛ն :

Բայերուն առաջին լծորդութեան առաջին օրինակը :

Սահմանումն էղանալի ներխայ :

Ազակի :

Վործեմ.	իւ գործէ՛մ.	իշէրիմ.
Վործես.	իւ գործէ՛ս.	իշէրսին.
Վործէ.	իւ գործէ՛.	իշէր.

Յոգնակի :

Վործեմք.	իւ գործէ՛նք.	իշէրիղ.
Վործէք.	իւ գործէ՛ք.	իշէրսինիղ.
Վործեն.	իւ գործէ՛ն.	իշէրէր :

Ընդհար :

Ազակի :

Վործէի.	իւ գործէ՛ի.	իշէրիտիմ.
Վործէիր.	իւ գործէ՛իր.	իշէրիտին.
Վործէր.	իւ գործէ՛ր.	իշէրիտի.

Յոգնակի :

Վործէաք.	իւ գործէ՛նք.	իշէրիտիք.
Վործէիք.	իւ գործէ՛իք.	իշէրիտինիղ.
Վործէին.	իւ գործէ՛ին.	իշէրիտիէր.

Ասարեւալ :

Ազակի :

Վործեցի.	գործէ՛ցի :	իշէտիմ.
Վործեցեր.	գործէ՛ցիր.	իշէտին.
Վործեաց.	գործէ՛ց.	իշէտի.

§ Յոգնակի :

Ղարծեցաք .	Գործեցիք .	Իշխակք .
Ղարծեցիք .	Գործեցիք .	Իշխակնիղ .
Ղարծեցին .	Գործեցին .	Իշխակէր :

§ Երախարար .

Եղակի :

Ղարծեալ եմ .	Գործած եմ .	Իշխմիշ իմ .
Ղարծեալ ես .	Գործած ես .	Իշխմիշ սին .
Ղարծեալ է .	Գործած է .	Իշխմիշ տիր .

§ Յոգնակի :

Ղարծեալ եմք .	Գործած էիք .	Իշխմիշ իղ .
Ղարծեալ էք .	Գործած էք .	Իշխմիշ սինիղ .
Ղարծեալ են .	Գործած են .	Իշխմիշ տիրէր :

Ղերախարար :

Եղակի :

Ղարծեալ էի .	Գործած էի .	Իշխմիշ իտիմ .
Ղարծեալ էիր .	Գործած էիր .	Իշխմիշ իտին .
Ղարծեալ էր .	Գործած էր .	Իշխմիշ իտի .

§ Յոգնակի :

Ղարծեալ էաք .	Գործած էիք .	Իշխմիշ իտիք .
Ղարծեալ էիք .	Գործած էիք .	Իշխմիշ իտինիղ .
Ղարծեալ էին .	Գործած էին .	Իշխմիշ իտիւէր .

Երախարար :

Եղակի :

Ղարծեցից .	Գործեմ .	Իշխյիմ .
Ղարծեցես .	Գործեմ .	Իշխյեսին .
Ղարծեցէ .	Գործէ .	Իշխսին .

§ Յոգնակի :

Ղարծեսցուք .	Գործեիք .	Իշխյելիմ .
Ղարծեսցիք .	Գործէք .	Իշխյեսինիղ .
Ղարծեսցեն .	Գործեն .	Իշխսինէր :

Հրամայական Էզանակի :

Եզանակի :

Ղարծեալի և գործեալի .

Սի գործեալ .

գործեալ .

Տի գործեալ .

իշխան .

իշխան .

Յոգնակի .

Ղարծեալի .

Սի գործեալ .

գործեալ .

Տի գործեալ .

իշխանի .

իշխանի .

Սորոսական Էզանակի :

Եզանակի :

Ղարծեալի .

Ղարծեալ .

Ղարծեալ .

գործեալի .

գործեալի .

գործեալի .

իշխանի , և

իշխանի .

իշխանի .

իշխանի .

Յոգնակի :

Ղարծեալի .

Ղարծեալ .

Ղարծեալ .

գործեալի .

գործեալի .

գործեալի .

իշխանի .

իշխանի .

իշխանի .

Էզանակի :

Եզանակի :

Ղարծեալի .

Ղարծեալ .

Ղարծեալ .

գործեալի .

գործեալի .

գործեալի .

իշխանի , և

իշխանի .

իշխանի .

Յոգնակի :

Ղարծեալի .

Ղարծեալ .

Ղարծեալ .

գործեալի .

գործեալի .

գործեալի .

իշխանի .

իշխանի .

իշխանի .

Էզանակի :

Ղարծեալ .

ի գործեալ .

առ ի գործեալ .

գործեալի .

գործեալի .

գործեալի .

իշխանի .

իշխանի .

իշխանի .

Ինդուստրիալ-Լեւոն :

Վերլոյ .	Վործող .	Գործող .	Իշխէյէն :
Միջեւ .	Վործեալ .	Գործէր, կամ Գործած .	Իշխմիշ .
Լ. պատնի .	Վործելոց .	Գործելու .	Իշխէյէճէք :

Ինդուստրիալ թեան ապատնիսն, ինչպէս նաեւ անցեալ լը էական բայի հետ մէկ տեղ կը բանին . այսպէս, Վործելոց եմ, պէտք է Գործէմ, իշխէյէճէյիմ . գործելոց ես, պէտք է Գործես . իշխէյէճէք սին, գործելոց է . պէտք է Գործէ . իշխէյէճէք տիր . գործելոց եմք . պէտք է Գործէիք . իշխէյէճէյիղ . գործելոց էք . պէտք է Գործէիք . իշխէյէճէք սինիղ . գործելոց են . պէտք է Գործէն . իշխէյէճէք տիրէր : Վործելոց էի . գործելոց էիր . եւ այլն :

Արաւորականին օրինակը :

Սահմանախան Էդմոնդի ներկայ :

Եզակի :

Վործիմ .	Իլ Գործելմ .	Իշխէնիրիմ .
Վործիս .	Իլ Գործելս .	Իշխէնիրսին .
Վործի .	Իլ Գործել .	Իշխէնիր .

Յոգնակի :

Վործիմք .	Իլ Գործելիսք .	Իշխէնիրիղ .
Վործիք .	Իլ Գործելիք .	Իշխէնիրսինիղ .
Վործին .	Իլ Գործելին .	Իշխէնիրէր :

Լնկապար :

Եզակի :

Վործէի .	Իլ Գործելի .	Իշխէնիրիտիմ .
Վործէիր .	Իլ Գործելիք .	Իշխէնիրիտին .
Վործէր, իսկ գործիւր .	Իլ Գործելիք .	Իշխէնիրիտի .

Յոգնակի :

Վործէաք .	Իլ Գործելիսք .	Իշխէնիրիտիք .
Վործէիք .	Իլ Գործելիք .	Իշխէնիրիտինիղ .
Վործէին .	Իլ Գործելին .	Իշխէնիրիտիէր :

Աստուծոյ խոստումք :

Ազգակի .

Վործեցայ .	Գործըստեցայ .	Իշխանտիմ .
Վործեցար .	Գործըստար .	Իշխանտին .
Վործեցաւ .	Գործըստաւ .	Իշխանտի .

Յոգնակի :

Վործեցարք .	Գործըստարք .	Իշխանտիք .
Վործեցայք .	Գործըստայք .	Իշխանտինիդ .
Վործեցան .	Գործըստան .	Իշխանտիւէր :

Յարախոստարք :

Ազգակի .

Վործեալ եմ .	Գործըստեբ եմ .	Իշխանմիշ իմ .
Վործեալ ես .	Գործըստեբ ես .	Իշխանմիշ սին .
Վործեալ է .	Գործըստեբ է .	Իշխանմիշ տիր .

Յոգնակի :

Վործեալ եմք .	Գործըստեբ էմք .	Իշխանմիշ իզ .
Վործեալ էք .	Գործըստեբ էք .	Իշխանմիշ սինիզ .
Վործեալ են .	Գործըստեբ են .	Իշխանմիշ տիրւէր :

Վերախոստարք :

Ազգակի :

Վործեալ էի .	Գործըստած էի .	Իշխանմիշ իտիմ .
Վործեալ էիր .	Գործըստած էիր .	Իշխանմիշ իտին .
Վործեալ էր .	Գործըստած էր .	Իշխանմիշ իտի .

Յոգնակի :

Վործեալ էարք .	Գործըստած էինք .	Իշխանմիշ իտիք .
Վործեալ էիրք .	Գործըստած էիրք .	Իշխանմիշ իտինիզ .
Վործեալ էին .	Գործըստած էին .	Իշխանմիշ իտիւէր :

Աստուծոյ :

Ազգակի :

Վործեցայց .	Գործըստեց .	Իշխանեցիմ .
Վործեցցիս .	Գործըստեցս .	Իշխանեցսին .
Վործեցցի .	Գործըստեց .	Իշխանսին .

Յոգնակի :

Վորձեսցուք .	Գործընդհատ .	Իշխանելիմ .
Վորձեսջիք .	Գործընդհատ .	Իշխանեմանիդ .
Վորձեսցին .	Գործընդհատ .	Իշխանեմանիդ :

Սրբապատիւն Եղանակ :

Եղանակ :

Վորձեսաց , իմ գործեսջիր , իմ գործիջիր .	Գործընդհատ .	Իշխան .
Սի գործիր .	Տե՛ գործընդհատ .	Իշխանակ .

Յոգնակի :

Վորձեսցարուք , իմ գործիջիր .	Գործընդհատ .	Իշխանիսիդ .
Սի գործիր .	Տե՛ գործընդհատ .	Իշխանակիսիդ :

Սրբապատիւն Եղանակ :

Եղանակ :

Վորձիցիմ .	Գործընդհատ .	Իշխանիսեմ .
Վորձիցիս .	Գործընդհատ .	Իշխանիսեն .
Վորձիցի .	Գործընդհատ .	Իշխանիսե .

Յոգնակի :

Վորձիցիմք .	Գործընդհատ .	Իշխանիսեք .
Վորձիցիք .	Գործընդհատ .	Իշխանիսենիդ .
Վորձիցին .	Գործընդհատ .	Իշխանիսելիդ :

Եղանակ :

Եղանակ :

Վորձեսլիցիմ .	Գործընդհատ ըլլամ .	Իշխանիլ Օլսամ .
Վորձեսլիցես .	Գործընդհատ ըլլաս .	Իշխանիլ Օլսան .
Վորձեսլիցե .	Գործընդհատ ըլլան .	Իշխանիլ Օլսա .

Յոգնակի :

Պործեալ իցեմք . գործընած բլանի իլէնմիշ օլսագ .
նէ .

Պործեալ իցեք . գործընած բլանի իլէնմիշ օլսա-
նէ . նրղ .

Պործեալ իցեն . գործընած բլանի իլէնմիշ օլսալար :
նէ .

Անիբե-ոյն :

Պործիլ , իմ գործել . գործելոյ . գործելով .
գործընել . իլէնմէք :

Անգոնիւն-լու-լի-ն :

Անցեալ . Պործեալ . գործընել , կամ գործընած . իլէնմիշ :
Արանի . Պործելի . գործընելու . իլէնեճէք :

Ասոր պէս կը խոնարհին աս ներգործական բայերն
ալ . ու ամէն մինակ էմ վերջաւորեալ բայերը :

Ազատեմ .

Արձակեմ .

Բժշկեմ .

Գանեմ .

Օարդարեմ .

Ինտրեմ .

Խնդրեմ .

Կոչեմ .

Համբուրեմ .

Սասնեմ .

Ստակեմ .

Փրկեմ .

Վննեմ .

եցի . եա ,

ազատել . գուրթարմագ :
արձակել . լողուլ , շէօղմէք .
գոյ վերմէք :
բուսնոցնել . տիւղէլթմէք
(չաստայր) :
Զեժել . տեօյմէք :
զարդարել . տօնաթմագ :
զարել . այրմագ :
ուզել . Բնորել . խտեմէք .
արամագ :
խնչել . չաղըրմագ (պիրի-
սինի) :
պագնել . էօփմէք :
խոսնել . յետոյ արալ . գամաղ-
լամագ :
ստակել . կէպերթմէք :
փրկել . գուրթարմագ :
վննել . թէֆտիշ էթմէք :

Ղարմանեմ.	} եցի. ես.	պէս ընել. գայլըրմագ :
Խաթանեմ.		խափանել. պաթալ էթմէք :
ՊաՏպանեմ.		պահել. սագլամագ :
Սերմանեմ.		սերմ ցանել. թօճում էքմէք :

Ասոնց ամէնն ալ կրաւորական ունին Գործէ՛նին պէս. ինչու որ երբոր մէկը կ'ընէ, պէտք է որ մէկն ալ կրէ, կամ ըլլուի :

Սերգործալեւող չէլոք :

Աղաղակեմ.	} եցի. ես.	պօռալ. պաղըրմագ :
Ամաչեմ.		ամչալ. ութանմագ :
Ապաշխարեմ.		ապաշխարել. իֆա էթմէք :
Թաղաւորեմ.		թափաւոր ըլլալ. փատիշահ օլմագ. աէօվլէթ սիւրմէք :
Համբերեմ.		համբերել. սապր էթմէք :
Սաւեմ.		սաւող երթալ. կէմի իլէ կիթմէք :
Ապասեմ.	սպասել. պէքլէմէք :	

Թէպէտ ասոնց նշանակութիւնը ոչ ներգործական է, եւ ոչ կրաւորական. բայց ըստ ձայնին ներգործական ըլլալնուն համար, միայն Գործէ՛նին, եւ ոչ Գործէ՛նին պէս կը խոնարհին :

Արաւորալեւող չէլոք :

Աշխատիմ.	} եցայ. եաց.	աշխարել. չալըմագ :
Բնակիմ.		բնակել. օթումագ. սաղին օլմագ.
Ղաղարիմ.		ղաղրել. տուրմագ, իմ ֆէրահաթ էթմէք.
Հրաժարիմ.		էր ինչալ. վազ կէլմէք :
Տիմարիմ.		տիմարալ. չըլտըրմագ :

Ասոնք ալ ըստ ձայնին կրաւորական ըլլալնուն միայն Գործէ՛նին, եւ ոչ Գործէ՛նին պէս կը խոնարհին. բայց երբեմն ներգործականին պէս ալ կը խոնարհին. այսպէս, Բնակեմ, Բնակեցի, Բնակեաց, Բնակեաւ, Հրաժարեմ, Հրաժարեցի. եւ այլն :

Հասարակ Բայ :

Բարբառիմ. եցայ. եաց. խօսել. լազրուտը էթմէք :
Գասիմ. եցայ. եաց. դարդել. եւ դարդել. ֆէթվա
վէրմէք :

Խորհիմ. եցայ. եաց. հարթել. տիւշիւնմէք :
Համարիմ. եցայ. եաց. սելուել. եւ սելուել. զանն
էթմէք :

Ասոնք միայն գործելին պէս կը խոնարհին, ու ի-
րենց նշանակութիւնը մէկ ձայնով թէ ներգործական է
եւ թէ կրաւորական. թէպէտ կրաւորական նշանակու-
թեամբ քիչ կը բանին :

Թէպէտ վերը ըսինք որ ամմէն մինակ է՛ վերջաւո-
րեալ բայերը գործելին պէս կը խոնարհին. բայց քանի
մը բայեր կը խոտորին. ինչպէս, Ասեմ, Էլուի. տերիմ,
որ այսպէս կը խոնարհի :

Ներգործական .

Կրաւորական :

Սահմանախան Էղանակի ներկայ :

Ասեմ. ասես. ասէ. Ասիմ. ասիս. ասի .
Ասեմք. ասէք. ասեն : Ասիմք. ասիք. ասին :

Անկարար :

Ասէի. ասէիր. ասէր .
Ասէաք. ասէիք. ասէին : Կրաւորախանը նոյն է :

Կարարելու :

Ասացի. ասացեր. ասաց. Ասացայ. ասացար. ասացաւ .
Ասացաք. ասացիք. ասացին : Ասացաք. ասացայք . ասա-
ցան :

Յարախարար :

Ասացեալ եմ. ես. է .
Ասացեալ եմք. էք. են : Կրաւորախանը նոյն է :

Պէրախար :

Մացեալ էի . էիր . էր .

Մացեալ էաք . էիք . էին : Սրահարախանը նոյն է :

Մոտանի :

Մացից . սասցես . սասցէ . Մացայց . սասցիս . սասցի :

Մասցուք . ջիք . ցեն : Մասցուք . ջիք . ցին :

Նրահայտան էղանալ :

Մս՛ , ի՛մ սասջիր . Մսիջիր , ի՛մ սասցիր .
մի սսեր :

Մսացէք . Մսիջէք , ի՛մ սասցարուք .
մի սսէք :

Սրահարախան էղանալ :

Մսիցեմ . ցես . ցէ . Մսիցիմ . ցիս . ցի .

Մսիցեմք . ցէք . ցեն : Մսիցիմք . ցիք . ցին :

Միցեալ :

Մացեալ իցեմ . իցես . իցէ .

Մացեալ իցեմք . իցէք . իցեն : Սրահարախանը նոյն է :

Մնէրեոյլ :

Մսել . սսերոյ . սսերով . յասելն . առ ի սսել :

Միտանէլուլիան :

Մէրիայ . Մսող , ի՛մ սասցող :

Միցեալ . Մացեալ .

Մոտանի . Մսելի . սսերոց :

Մտր պէս շատ քիչ բայեր կը խոնարհին .

Պիտեմ . գիտացի . գիտեմ .

գիտացեալ .

Գիտեալ . պիլմէք :

Կարեմ . կարացի . կարացիր .

ի՛մ կարօղ լեր . կարացեալ . իրեալ . գատրը օլմագ :

Մտնց կրահարականը էական բայով կ'ըլլայ՝ ա-
սանկ , գիտացեալ լինիմ . իտրօլ լինիմ :

Առաջին լծորդութեան երկրորդ օրինակը :

Սահմանախան Էղանալի ներքայ :

՝ատանեմ.	լը իրելմ.	քեսերիմ.
՝ատանես.	լը իրելս.	քեսերսին.
՝ատանէ.	լը իրել.	քեսեր.
՝ատանեմք.	լը իրելնք.	քեսերիղ.
՝ատանէք.	լը իրելք.	քեսերսինիղ.
՝ատանեն.	լը իրելն.	քեսերլէր :

Անիապար :

՝ատանէի.	լը իրելի.	քեսերիտիմ.
՝ատանէիր.	լը իրելիք.	քեսերիտին.
՝ատանէր.	լը իրելք.	քեսերիտի.
՝ատանէսք.	լը իրելնք.	քեսերիտիք.
՝ատանէիք.	լը իրելիք.	քեսերիտինիղ.
՝ատանէին.	լը իրելն.	քեսերիտիլէր :

Ապարեւալ :

՝ատի.	լիրելք.	քեստիմ.
՝ատեր.	լիրելքք.	քեստին.
՝հատ, իմ հատ.	լիրելք.	քեստի.
՝ատսք.	լիրելնք.	քեստիք.
՝ատիք.	լիրելքք.	քեստինիղ.
՝ատին.	լիրելն.	քեստիլէր :

Յարախապար :

՝ատեալ եմ.	լիրաթ էմ.	քեսմիշ իմ.
՝ատեալ ես.	լիրաթ էս.	քեսմիշ սին.
՝ատեալ է.	լիրաթ է.	քեսմիշ տիր.

Հատեալ եմք .	հարած էնք .	քէսմիշ իղ .
Հատեալ էք .	հարած էք .	քէսմիշ սինիղ .
Հատեալ են .	հարած էն .	քէսմիշ տիրլէր :

Գ. Երակոյտար :

Հատեալ էի .	հարած էի .	քէսմիշ իտիմ .
Հատեալ էիր .	հարած էլը .	քէսմիշ իտին .
Հատեալ էր .	հարած էր .	քէսմիշ իտի .
Հատեալ էաք .	հարած էինք .	քէսմիշ իտիք .
Հատեալ էիք .	հարած էիք .	քէսմիշ իտինիղ .
Հատեալ էին .	հարած էին .	քէսմիշ իտիրլէր :

Ը. պատմի :

Հատից .	հարէմ .	քէսէյիմ .
Հատցես .	հարէս .	քէսէսին .
Հատցէ .	հարէ .	քէսսին .
Հատցուք .	հարէնք .	քէսէլիմ .
Հատջիք, համ Հատանիջիք .	հարէք .	քէսէսինիղ .
Հատցեն .	հարէն .	քէսսինլէր :

Հրամայումն Եղանակ :

Հատ, համ Հատջիր,		
համ Հատանիջիր .	հարէ .	քէս .
Սի Հատաներ .	՞ի հարէր .	քէսմէ .
Հատէք :	հարէցէք .	քէսինիղ .
Սի Հատանէք .	՞ի հարէք .	քէսմէյինիղ :

Սարապասական Եղանակ :

Հատանիցեմ .	հարէնէ .	քէսէրսէմ, համ քէսսէմ .
Հատանիցես .	հարէսնէ .	քէսէրսէն .
Հատանիցէ .	հարէնէ .	քէսէրսէ .

Հատանիցեմք .	Հարեմնի .	քէսէրսէք .
Հատանիցէք .	Հարէնի .	քէսէրսէնիզ .
Հատանիցեն .	Հարեմնի .	քէսէրլէրսէ :

Անցեալ :

Հատեալիցեմք .	Հարած ըլլանի .	քէսմիշ օլսամ .
Հատեալիցես .	Հարած ըլլանի .	քէսմիշ օլսան .
Հատեալիցէ .	Հարած ըլլանի .	քէսմիշ օլսա .
Հատեալիցեմք .	Հարած ըլլանի .	քէսմիշ օլսագ .
Հատեալիցէք .	Հարած ըլլանի .	քէսմիշ օլսանըզ .
Հատեալիցեն .	Հարած ըլլանի .	քէսմիշ օլսալար :

Անլիւրտի :

Հատանել .	Հատանելոյ .	
Հատանելով .	Հարել .	քէսմէք :
Ի Հատանելն .	Հարելու տարն .	քէստլիլ վազըթ :
Լ. ո. ի Հատանել .	Հարելու հար .	քէսմէ իշին :

Անդունելու լիւրտի :

Ներլոյ .	Հատանօղ .	Հարօղ .	քէսէն :
Անցեալ .	Հատեալ .	Հարելի կամ Հարած .	քէսմիշ :
Արտանի .	Հատանելոյ .	Հարելու .	քէսէճէք :

Արաւորականին օրինակը :

Սահմանաւոր եղանակի ներլոյ :

Հատանիմ .	Ի Հարեմնի .	քէսիլերիմ .
Հատանիս .	Ի Հարեմնի .	քէսիլերսին .
Հատանի .	Ի Հարեմնի .	քէսիլեր .
Հատանիմք .	Ի Հարեմնի .	քէսիլերիզ .
Հատանիք .	Ի Հարեմնի .	քէսիլերսինիզ .
Հատանին .	Ի Հարեմնի .	քէսիլերլէր :

Անիտաբար :

• ատանէի .	ին փրբւ-էի .	քէսիլիբրիտիմ .
• ատանէիր .	ին փրբւ-էիր .	քէսիլիբրիտին .
• ատանէր .	ին փրբւ-էր .	քէսիլիբրիտի .
• ատանէաք .	ին փրբւ-էինք .	քէսիլիբրիտիք .
• ատանէիք .	ին փրբւ-էիք .	քէսիլիբրիտինիզ .
• ատանէին .	ին փրբւ-էին .	քէսիլիբրիտիլէր :

Ատաբարէալ :

• ատայ .	փրբւ-էցայ .	քէսիլտիմ .
• ատար .	փրբւ-էցար .	քէսիլտին .
• ատալ .	փրբւ-էցալ .	քէսիլտի .
• ատաք .	փրբւ-էցանք .	քէսիլտիք .
• ատայք .	փրբւ-էցաք .	քէսիլտինիզ .
• ատան .	փրբւ-էցան .	քէսիլտիլէր :

Յարափաբար :

• ատեալ եմ .	փրբւ-ած էմ .	քէսիլմիշ իմ .
• ատեալ ես .	փրբւ-ած էս .	քէսիլմիշ սին .
• ատեալ է .	փրբւ-ած էր .	քէսիլմիշ տիր .
• ատեալ եմք .	փրբւ-ած էնք .	քէսիլմիշ իշ .
• ատեալ էք .	փրբւ-ած էք .	քէսիլմիշ սինիզ .
• ատեալ են .	փրբւ-ած են .	քէսիլմիշ տիրլէր :

Պէրափաբար :

• ատեալ էի .	փրբւ-ած էի .	քէսիլմիշ իտիմ .
• ատեալ էիր .	փրբւ-ած էիր .	քէսիլմիշ իտին .
• ատեալ էր .	փրբւ-ած էր .	քէսիլմիշ իտի .
• ատեալ էաք .	փրբւ-ած էինք .	քէսիլմիշ իտիք .
• ատեալ էիք .	փրբւ-ած էիք .	քէսիլմիշ իտինիզ .
• ատեալ էին .	փրբւ-ած էին .	քէսիլմիշ իտիլէր :

Արարանի :

Նատսյց .	խորընէմ .	քէսիլէյիմ .
Նատցիս .	խորընէս .	քէսիլէսին .
Նատցի .	խորընի .	քէսիլսին .
Նատցուք .	խորընէք .	քէսիլէլիմ .
Նատջիք , իմ Տա-		
տանիջիք .	խորընէք .	քէսիլէսինիդ .
Նատցին .	խորընին .	քէսիլսինէր :

Նբաճայալան էղանալ :

Նատիր , իմ Տատ-		
ջիր .	խորընէ .	քէսիլ .
Մի Տատանիր .	՞ի խորընէք .	քէսիլմէ .
Նատարուք .	խորընէքէք .	քէսիլինիդ .
Մի Տատանիք .	՞ի խորընէք .	քէսիլմէյինիդ :

Սարարաստան էղանալ :

Նատանիցիմ .	խորընիմ նէ .	քէսիլիրսէմ , իմ քէսիլսէմ .
Նատանիցիս .	խորընիս նէ .	քէսիլիրսէն .
Նատանիցի .	խորընի նէ .	քէսիլիրսէ .
Նատանիցիւք .	խորընիւք նէ .	քէսիլիրսէք .
Նատանիցիք .	խորընիք նէ .	քէսիլիրսէնիդ .
Նատանիցին .	խորընին նէ .	քէսիլիրսէլէր :

Անցեալ :

Նատեալ իցեմ .	խորընած ըլլամ նէ .	քէսիլմիշ օլսամ .
Նատեալ իցես .	խորընած ըլլաս նէ .	քէսիլմիշ օլսան .
Նատեալ իցէ .	խորընած ըլլա նէ .	քէսիլմիշ օլսա .
Նատեալ իցեմք .	խորընած ըլլանք նէ .	քէսիլմիշ օլսադ .
Նատեալ իցէք .	խորընած ըլլաք նէ .	քէսիլմիշ օլսանըդ .
Նատեալ իցեն .	խորընած ըլլան նէ .	քէսիլմիշ օլսալար :

Անի-բա-նի-ն :

Հատանիլ, հատանելոյ, լուվ, փորլու-լու, քէսիլմէք :

Անի-բա-նի-ն-ն :

Անի-բա-նի-ն, հատանալ, փորլու-ած, քէսիլմիշ :
 Անի-բա-նի-ն, հատանելոց, փորլու, փորլու-լու, քէսիլէճէք :

Ասոր պէս կը խոնարհին աս ներգործական բայերն ալ, ու ամէն անի-ն վերջաւորեալ բայերը.

Անիծանեմ, անիծի, ծեր, անէծ¹⁾, անէծ, անիծել, նալէթլէմէք :

Արկանեմ, արկի, կեր, էարկ, արկ, յգել, նեպել, պրագմագ :

Բեկանեմ, բեկի, կեր, երեկ, բեկ, փորլու, գրմագ :

Տեսանեմ, տեսի, սեր, ետես, տես, փնանել, կէօրմէք :

Հարկանեմ, հարի, բեր, եհար, հար, պարնել, վուրմագ :

Սպանանեմ, սպանի, ներ, սպան, սպան, սպաննել, էօլ-տիւրմէք :

Գտանեմ, գտի, տեր, եգիտ, գիտ, գտնել, պուրմագ :

Կլանեմ, կլի, լեր, եկուլ, կուլ, կլել, եուտմագ :

Թըքանեմ, թըքի, քեր, եթուք, թուք, քննել, թիւքիւրմէք :

Լուծանեմ, լուծի, ծեր, ելոյծ, լոյծ, շուլել, սէօգմէք :

Ջուցանեմ, ջուցի, ցեր, եցոյց, ցոյց, ցոցնել, կէօս-տէրմէք :

Ածեմ, ածի, ծեր, էած, անծ, } քելել, կէթիւրմէք :

Բերեմ, բերի, բեր, եբեր, բեր, } քելել, նրգարմագ :

Հանեմ, հանի, ներ, եհան, հան, հանել, չրգարմագ :

Ներգործանելու չէպ :

Անցանեմ, անցի, ցեր, էանց, անց, անցնել, կէչմէք :

Ալանեմ, ելի, լեր, ել, ել, ելել, չրգարմագ :

1) Անի-բա-նի-ն-ն իսկ Բայերուն խորագրեալին Երրորդ գլխի նախա-տառնայ ելի կը Բանեցնելին հրամայանին ուղիս, այս ինչն, հատ. ցոյց, ած, արկ, ե-այլն : Բայց հիմա աս սովորութիւնը խախտած է, որ հրամայանին հետ չընթելի :

Իջանեմ. իջի. ջեր. էջ էջ. իջնալ. էնմէք :
 Սնանեմ. մտի. տեր. եմուտ. մուտ. հարնել. կիրմէք :

Արտարտիւրդ շէպտ :

Անկանիմ. անկայ. անկիր. իյնալ. տիւշմէք :
 Բուսանիմ. բուսայ. բուսիր. Բուսնել. պիթմէք :
 Օջանիմ. զիջայ. զիջիր. ձայ իջնալ. ցածնալ.
 էնմէք :
 Կստիմ. նստայ. նիստ. նսպել. օթուրմագ :
 Հիջանիմ. շիջայ. շիջիր. հարնել. սէօնմէք :
 Սեռանիմ. մեռայ. մեռիր. Տեռնել. էօլմէք :

Հասարտի :

Չնանիմ. ծնայ, ծնիր, ծնանել. տօղմագ :
 Ուսանիմ. ուսայ, ուսիր, սովել. էօյրէնմէք :
 Սկսանիմ. սկսայ, սկսիր, սկսել. պաշլամագ .
 Տանիմ. տարայ, տարիր, դարնել, կէօթիւրմէք :

Առաջին լծորդութեան երրորդ օրինակը :

Աս կարգին բայերը ուսանել կը վերջաւորին, եւ
 Անպարտիմ կ'ըսին, այս ինքն այնպէս գործողութիւն մը
 կը նշանակեն, որ ընողէն կ'ելլէ ուրիշին վրայ կ'անցնի, ու
 անոր ալ ընել կ'ուտայ : ինչպէս, Օջրացուցանեմ. Կ'ու-
 ժողունել. գուլէթլէնտիրիրիմ ըսելը՝ կը նշանակէ ընել,
 որ ուրիշը ուժովնայ բան մը ընելու :

Ասոնց խոնարհումը Հասարտիին մօտ է, ու քիչ
 տեղ կը տարբերին. այսպէս,

Սահմանական Էլանտիլ ներկայ :

Օջրացուցանեմ. Կ'ու-ժողունել. գուլէթլէնտիրիրիմ .
 Օջրացուցանես. Կ'ու-ժողունել. գուլէթլէնտիրիրսին .
 Օջրացուցանէ. Կ'ու-ժողունել. գուլէթլէնտիրիր .

- Օջրացուցանեմք . ՚՛ո-ժոճըննէնք . գուվէթլէնտիրիրիղ .
- Օջրացուցանէք . ՚՛ո-ժոճըննէք . գուվէթլէնտիրիրսինիղ .
- Օջրացուցանեն . ՚՛ո-ժոճըննէն . գուվէթլէնտիրիրլէր :

Լնխարար :

- Օջրացուցանէի . ՚՛ո-ժոճըննէի . գուվէթլէնտիրիրիտիմ .
- Օջրացուցանէիր . ՚՛ո-ժոճըննէիր . գուվէթլէնտիրիրիտին .
- Օջրացուցանէր . ՚՛ո-ժոճըննէր . գուվէթլէնտիրիրիտի .
- Օջրացուցա- ՚՛ո-ժոճընն- գուվէթլէնտիրիրիտիք .
նէաք . նէնք .
- Օջրացուցանէիք . ՚՛ո-ժոճըննէիք . գուվէթլէնտիրիրիտի-
նիղ .
- Օջրացուցանէին . ՚՛ո-ժոճըննէին . գուվէթլէնտիրիրիտի
լէր :

Աարարեալ :

- Օջրացուցի . ո-ժոճընո-ցի . գուվէթլէնտիրտիմ .
- Օջրացուցեր . ո-ժոճընո-ցեր . գուվէթլէնտիրտին .
- Օջրացոյց . ո-ժոճընո-ց . գուվէթլէնտիրտի .
- Օջրացուցաք . ո-ժոճընո-ցնք . գուվէթլէնտիրտիք .
- Օջրացուցիք . ո-ժոճընո-ցիք . գուվէթլէնտիրտինիղ .
- Օջրացուցին . ո-ժոճընո-ցին . գուվէթլէնտիրտիլէր :

Յարտարար :

- Օջրացուցեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են .
- Ո-ժոճընո-ցած էի . էս . էք . էնք . էք . էն .
- Վուվէթլէնտիրմիչ իմ . սին . տիր . իղ . սինիղ . տիրլէր :

Վերտարար :

- Օջրացուցեալ էի . էիր . էր . էաք . էլք . էին .
- Ո-ժոճընո-ցած էի . էիր . էր . էնք . էք . էն .
- Վուվէթլէնտիրմիչ իտիմ . իտին . իտի .
- իտիք . իտինիղ . իտիլէր :

Լ Կառնի :

- Օջրացուցից . ուժովընեն . գուվէթլէնտիրէյիմ .
 Օջրացուցես . ուժովընեն . գուվէթլէնտիրէսին .
 Օջրացուցէ . ուժովընեն . գուվէթլէնտիրսին :
 Օջրացուցո՞ք . ուժովընենք . գուվէթլէնտիրէլիմ .
 Օջրացուսջիր , ի՞մ զօրա-
 ցուցանիջիր . ուժովընենք . գուվէթլէնտիրէսինիլ .
 Օջրացուցեն . ուժովընեն . գուվէթլէնտիրսինէր :

Ս րոմայտիան Էղանալ :

- Օջրացո՞, ի՞մ զօրա-
 ցուսջիր , ի՞մ զօրա-
 ցուցանիջիր . ուժովընուր . գուվէթլէնտիր .
 Սի զօրացուցաներ . յի ուժովընենը . գուվէթլէնտիրմէ .
 Օջրացուցէք . ուժովընուցէք . գուվէթլէնտիրինիլ .
 Սի զօրացուցանէք . յի ուժովընենք . գուվէթլէնտիր-
 մէյինիլ :

Ս րոմայտիան Էղանալ :

- Օջրացուցանիցեմ . ուժովընեննեն . գուվէթլէնտիրիրսէմ .
 ի՞մ գուվէթլէնտիրսէմ .
 Օջրացուցանիցես . ուժովընեննեն . գուվէթլէնտիրիրսէն .
 Օջրացուցանիցէ . ուժովընեննեն . գուվէթլէնտիրիրսէ .
 Օջրացուցանի- ուժովընեննենք . գուվէթլէնտիրսէք .
 ցեմք . նեն .
 Օջրացուցանիցէք . ուժովընեննենք . գուվէթլէնտիրսէնիլ .
 Օջրացուցանիցեն . ուժովընեննեն . գուվէթլէնտիրսէլէր :

Ս րոմայտիան Էղանալ :

- Օջրացուցեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն .
 Ուժովընուցած ըլլամ նեն . ըլլաս նեն . ըլլաննեն .
 ըլլաննեն . ըլլասնեն . ըլլաննեն .
 Գուվէթլէնտիրմիջ յլսամ . յլսան . յլսա .
 յլսագ . յլսանըլ . յլսալար :
 Է

Անբնայլ :

- Օջրացուցանել, զօրացուցանելոյ, զօրացուցանելով,
 ուժովընել. գումլէթլէնտիրմէք :
 Ի զօրացուցանելն. ուժովընելու տարն :
 գումլէթլէնտիրտլոյ վագրթ :
 Առ ի զօրացուցանել, ուժովընելու համար .
 գումլէթլէնտիրմէյիչին :

Ընդունելու լին :

- Ներ. Օջրացուցանող. ուժովընող, գումլէթլէնտիրէն :
 Ընդ. Օջրացուցեալ. ուժովընացել, կամ
 ուժովընացած, գումլէթլէնտիրմիչ :
 Այս. Օջրացուցանելոց, ուժովընելու, գումլէթլէնտիր-
 րէճէք :

Ասոր պէս կը խոնարհին ամեն այսօրեան. Երու-
 ցանէ՛մ եւ ուրեանէ՛մ, վերջաւորեալ անցողական բայերը :
 Միայն որոնք որ մինակ ուրեանէ՛մ կը վերջաւորին կրաւո-
 ղական ալ ունին. իսկ որոնք որ այսօրեանէ՛մ կամ Երու-
 ցանէ՛մ կը վերջաւորին, կրաւորական չունին. անոնց տեղը
 կը բանի իրենց չէզոքը, ուսկից՝ որ կ'ելլեն անցողական
 բայերը, այսպէս .

Օջրանամ.	զօրացայ.	Օջրացուցանեմ.
Արդարանամ.	արդարացայ.	Արդարացուցանեմ.
Օգնում.	զգեցայ.	Օգնցուցանեմ :
Թագաչիմ.	թագեայ.	Թագուցանեմ :
Խոնարհիմ.	խոնարհեցայ.	Խոնարհեցուցանեմ :

Արբուցանեմ. բուցի. բո. ինցընել. իջիրմէք :
 Օգնցուցանեմ. ցուցի. ցո. հագււրընել. կկտիրմէք :
 Թագուցանեմ. գուցի. գո. պահւրացընել. սագլատմագ :
 Կեցուցանեմ. ցուցի. ցո. տարեցընել. եաշատմագ :

Արուսանեմ, կորուսի. կորո՞. կորանցիւնէլ. գայլ կթմէք :
 Սատուցանեմ. մատուցի. մատո՞. սովէ բէրէլ, ընծայել օ
 եանաչտրումագ, սունմագ :
 Ուսուցանեմ. ուսուցի. ուսո՞. սովէնցիւնէլ. էօյրէթմէք :

Յ օ զ ու ա ծ զ

Բայերուն երկրորդ լծորդութեան առաջին օրինակը :

Սահմանախան էղանալի ներխայ :

Բանամ.	էլ բանամ.	աչարում.
Բանաս.	էլ բանաս.	աչարսըն.
Բանայ.	էլ բանայ.	աչար.
Բանամք.	էլ բանանք.	աչարրզ.
Բանայք.	էլ բանաք.	աչարսրնրզ.
Բանան.	էլ բանան.	աչարլար :

Ընխարար :

Բանայի.	էլ բանայի.	աչարրտում.
Բանայիր.	էլ բանայիր.	աչարրտըն.
Բանայր.	էլ բանար.	աչարրտր.
Բանայար.	էլ բանայինք.	աչարրտրզ.
Բանայիր.	էլ բանայինք.	աչարրտրնրզ.
Բանային.	էլ բանային.	աչարրտրլար :

Արարելալ :

Բացի.	բացի.	աչտում.
Բացեր.	բացիր.	աչտըն.
Երաց իմ բաց.	բացաւ.	աչտր.
Բացար.	բացինք.	աչտրք.
Բացիր.	բացինք.	աչտրնրզ.
Բացին.	բացին.	աչտրլար :

Յարտնոցար :

Բացեալ եմ .	ես .	է .	եմք .	էք .	ենն .
Բացած էմ .	էս .	է .	էնք .	էք .	էնն .
Ընմը ըմ .	սըն .	արը .	ըզ .	սընըզ .	արըլար :

Գէրտնոցար :

Բացեալ էի .	էիր .	էր .	էաք .	էիք .	էինն .
Բացած էի .	էիր .	էր .	էինք .	էիք .	էինն .
Ընմը ըարմ .	ըարն .	ըար .	ըարք .	ըարնըզ .	ըարլար :

Ըդտնոցար :

Բացից .	Բանամ .	աչայրմ .
Բացցես .	Բանաս .	աչարնն .
Բացցէ .	Բանայ .	աչարն .
Բացցուք .	Բանանք .	աչարմ .
Բացջիք .	Բանաք .	աչարնըզ .
Բացցենն .	Բանանն .	աչարնլար :

Հրտնոցարն Էդտնոցար :

Բաց, կամ բացջիր .	Բաց .	աց .
Սի բանար .	Սի Բանար .	սիմա .
Բացէք .	Բացէք .	ացնըզ .
Սի բանարք .	Սի Բանարք .	սիմայրնըզ :

Սարտնոցարն Էդտնոցար :

Բանայցեմ .	Բանամ նի .	աչարսամ կամ աչսամ .
Բանայցես .	Բանաս նի .	աչարսան .
Բանայցէ .	Բանայ նի .	աչարսա .
Բանայցեմք .	Բանանք նի .	աչարսագ .
Բանայցէք .	Բանաք նի .	աչարսանըզ .
Բանայցենն .	Բանանն նի .	աչարսալար :

Անցեալ :

Բացեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն .

Բացած ըլլամ նէ . ըլլաս նէ . ըլլայ նէ .

ըլլանք նէ . ըլլաք նէ . ըլլան նէ .

Աչմըջ օլսամ . օլսան . օլսա .

օլսադ . օլսանըդ . օլսալար .

Անբերեայն :

Բանալ . բանալոյ . բանալով . Բանալ . աչմադ :

Ի բանալն . Բանալու արեւնը . աչարդը վագրիմ :

Առ ի բանալ . Բանալու համար . աչմադ իջին :

Արեւունընդունի :

Ներ . Բացօղ . Բացող . աչան :

Անց . Բացեալ . Բացելք . կամ Բացած . աչմըջ :

Ադա . Բանալոց . Բանալու . աչաճագ :

Արաւորականին օրինակը :

Սահմանախան Էղանալի ներկայ :

Բանիմ . իւ Բացելմ . աչըլըրըմ .

Բանիս . իւ Բացելս . աչըլըրսըն .

Բանի . իւ Բացել . աչըլըր .

Բանիմք . իւ Բացելիք . աչըլըրըդ .

Բանիք . իւ Բացելք . աչըլըրսընըդ .

Բանին . իւ Բացելն . աչըլըրլար :

Անխապար :

Բանայի . իւ Բացելի . աչըլըրըտըմ .

Բանայիր . իւ Բացելիր . աչըլըրըտըն .

Բանայր . իւ Բացելր . աչըլըրըտը .

Բանայաք . իւ Բացելիք . աչըլըրըտըք .

Բանայիք . իւ Բացելիք . աչըլըրըտընըդ .

Բանային . իւ Բացելին . աչըլըրըտըլար .

Կոտարեալ :

Բացայ .	Բաց-էցայ .	աչըլարմ .
Բացար .	Բաց-էցար .	աչըլարն .
Բացաւ .	Բաց-էցաւ .	աչըլար .
Բացաք .	Բաց-էցանք .	աչըլարք .
Բացայք .	Բաց-էցաք .	աչըլարնրդ .
Բացան .	Բաց-էցան .	աչըլարլար :

Յարախոտար :

Բացեալ եմ .	ես .	է .	եմք .	էք .	են .
Բացած էմ .	էս .	է .	էնք .	էք .	էն .
Աչըլմըչ ըմ .	սըն .	տըր .	ըզ .	սընըզ .	տըրլար :

Գերախոտար :

Բացեալ էի .	էիր .	էր .	էաք .	էիրք .	էին .
Բացած էի .	էիր .	էր .	էնք .	էիրք .	էին .
Աչըլմըչ ըտրմ .	ըտրն .	ըտր .	ըտրգ .	ըտրնըզ .	ըտրլար :

Աղատնի :

Բացայց .	Բաց-էմ .	աչըլայրմ .
Բացցիս .	Բաց-էս .	աչըլասըն .
Բացցի .	Բաց-է .	աչըլսըն .
Բացցուք .	Բաց-էնք .	աչըլայրմ .
Բացցէք .	Բաց-էք .	աչըլասընրդ .
Բացցին .	Բաց-էն .	աչըլսընլար .

Հրամայական Էղանոց :

Բացիր .	Բաց-է .	աչըլ .
Մի բանիր .	Մի Բաց-իր .	աչըլմա .
Բացարոք .	Բաց-էցէք .	աչըլընրդ .
Մի բանիր .	Մի Բաց-իր .	աչըլմայընրդ :

Ստորագրատառերու Էղանոսի .

Բանայցիմ .	Բայ-իմ նի .	աչըլըրսամ , իամ աչըլսամ .
Բանայցիս .	Բայ-իս նի .	աչըլըրսան .
Բանայցի .	Բայ-ի նի .	աչըլըրսա .
Բանայցիմք .	Բայ-իմք նի .	աչըլըրսագ .
Բանայցիք .	Բայ-իք նի .	աչըլըրսանըղ .
Բանայցին .	Բայ-ին նի .	աչըլըրսալար .

Ընցեալ :

Բացեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն .
Բացեալ ըլլամ նի . ըլլաս նի . ըլլայ նի . ըլլանք նի . ըլլաք նի . ըլլան նի .
Ըջըլմըջ օլսամ . օլսան . օլսա . օլսագ . օլսանըղ . օլսալար :

Ընդիւրեայլ :

Բանիլ . բանալոյ . բանալով . Բայ-իլ . աչըլմագ :

Ընդհանելու-լիւն .

Ընց . Բացեալ . Բայ-եր , կամ Բացեալ .	աչըլմըջ :
Ըդս . Բանալի . Բայ-ելու .	աչըլաճագ :

Ըսոր պէս կը խոնարհին աս ներգործական , ու հասարակօրէն ամմէն մինակ ամ վերջաւորեալ բայերը :

Ըղամ . աղացի . աղա . աղացեալ . աղալ . իւյիւթմէք :	
Բառնամ . բարձի . բարձ . բարձեալ .	} Վերցնել . դալտըրմագ :
բառնիմ . բարձայ . բարձիր .	
Չգամ . զգացի . զգա . զգացեալ . զգալ . առյմագ :	
Թանամ . թացի . թաց . թացեալ . թեթիլ . ըսլաթմագ :	
Լամ . լացի . լաց . լացեալ . լալ . աղլամագ :	
Կարգամ . կարգացի . կարգա . կարգացեալ .	} Կարգալ . Կարգալըլ . օդումագ . չարըրմագ :
Ողբամ . ողբացի . ողբա . ողբացեալ . ինսո լալ . իյնլէմէք :	
Լուանամ . լուացի . լուա . լուացեալ .	} Լուալ . Երգամագ :
Լուանիմ . լուացայ . լուացիր .	

Ըստնց կրաւորականին ներկան, անկատարը ու ստորադասականը հասարակօրէն էական բայով կը ձեւանան. այսպէս, Բայեւու լինիմ. Բայեւու լինիլի. Բայեւու լինիցիմ. Ըղայեւու լինիմ. արղայեւու լինիլի. արղայեւու լինիցիլի: Իսկ մնացած ատենները այսինքն կատարեալը ու ապառնին յատուկ ունին, բայց կրնան անոնքալ էական բայով ձեւանալ, այսպէս, Բայեւու եղի, Բայեւու եղից, Բայեւու լիլ, եւ այլն:

Վերգործութեամբ լիլու.

Ընսամ. անսացի. անսաւ. անսացեալ. Բարիլ լինիլ.

(սէօղ) տիյնէմէք:

Ղնամ. գնացի. գնաւ. գնացեալ. Երևու. կիթմէք:

Խաղամ. խաղացի. խաղաւ. խաղացեալ. Խաղալ. օյնամագ:

Խաղալ Երևու.

Խնդամ. խնդացի. խնդաւ. խնդացեալ. Խնդալ. Խնդալ.

սէվինմէք:

Կամ. կացի. կաց. կացեալ. Կեւու. տուրմագ:

Մնամ. մնացի. մնաւ. մնացեալ. Դնու. գալմագ:

Տոկամ. տոկացի. տոկաւ. տոկացեալ. Դնու. տայանմագ:

Կեամ, կեաս, կեսայ. կեամք, կեսայք, կեան: Կէի,

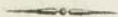
կէիր, կեսայր. կէաք, կէիք, կէին: Կեցի, կեցեր,

եկեաց. կեցաք, կեցիք, կեցին: Կեցից: Կեաց. կեց-

ջիր. մի կեսար. կեցէք. մի կեսայք: Կեսայցեմ, կամ կեց-

ցեմ. կեցցես: Կեալ. կելոյ: Կեցող: Կեցեալ: Կելոց:

Խաղալ. Խաղամագ:

Երկրորդ լծորդութեան երկրորդ օրինակը :

Սահմանափակ Էղանալի ներկայ :

Խոստանամ .	խօսք ի' սահման .	սէօղ վերերիմ .
Խոստանաս .	խօսք ի' սահմանս .	սէօղ վերերսին .
Խոստանայ .	խօսք ի' սահմանս .	սէօղ վերեր .
Խոստանամք .	խօսք ի' սահմանք .	սէօղ վերերիք .
Խոստանայք .	խօսք ի' սահմանք .	սէօղ վերերսինիք .
Խոստանան .	խօսք ի' սահմանն .	սէօղ վերերլէր :

Ընկալար :

Խոստանայի .	խօսք ի' սահմանսն .	սէօղ վերերիտիմ .
Խոստանայիր .	խօսք ի' սահմանսնր .	սէօղ վերերիտին .
Խոստանայր .	խօսք ի' սահմանսր .	սէօղ վերերիտի .
Խոստանայաք .	խօսք ի' սահմանսնք .	սէօղ վերերիտիք .
Խոստանայիք .	խօսք ի' սահմանսնք .	սէօղ վերերիտի- նիք .
Խոստանային .	խօսք ի' սահմանսնն .	սէօղ վերերիտի- լէր :

Կապարլու :

Խոստացայ .	խօսք արլուի .	սէօղ վերտիմ .
Խոստացար .	խօսք արլուիր .	սէօղ վերտին .
Խոստացաւ .	խօսք արլուան .	սէօղ վերտի .
Խոստացաք .	խօսք արլուիք .	սէօղ վերտիք .
Խոստացայք .	խօսք արլուիք .	սէօղ վերտինիք .
Խոստացան .	խօսք արլուին .	սէօղ վերտիլէր :

Յարալարար :

Խոստացեալ եմ .	ես .	է .	եմք .	էք .	են .
Խոսք արլուած էմ .	էս .	է .	էնք .	էք .	էն .
Սէօղ վերսիշ իմ .	սին .	տիր .	իդ .	սինիդ .	տիրլէր :

Գ լ ր ա լ ա մ ար :

Խոստացեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին .
 Խօսք արեւած էի . էիր . էր . էնիք . էիք . էին .
 Ահօղ վերսիշ իտիմ . իտին . իտի . իտիք . իտինիղ . իտիլէր :

Լ ա մ անի :

Խոստացայց . խօսք արեւ . սէօղ վերէյիմ .
 Խոստացիս . խօսք արես . սէօղ վերէսին .
 Խոստացի . խօսք արայ . սէօղ վերսին .
 Խոստացուք . խօսք արանք . սէօղ վերէլիմ .
 Խոստացիք . խօսք արաք . սէօղ վերէսինիղ .
 Խոստացին . խօսք արան . սէօղ վերսինէր :

Չ ր ա մ ա յ ա լ ա մ ան Լ ա մ անի :

Խոստացիր , խոս
 խոստասջիր . խօսք արալ . սէօղ վեր .
 Աի խոստանար . խօսք մի արալ , սէօղ վերսիք .
 Խոստացարուք . խօսք արանք . սէօղ վերինիղ .
 Աի խոստանայք . խօսք մի արալ . սէօղ վերսիլինիղ :

Ս ր ա ղ ա ղ ա ղ ա մ ան Լ ա մ անի :

Խոստանայցեմ . խօսք արեւ նի . սէօղ վերսէմ .
 Խոստանայցես . խօսք արես նի . սէօղ վերսէն .
 Խոստանայցէ . խօսք արայ նի . սէօղ վերսէ .
 Խոստանայցեմք . խօսք արանք նի . սէօղ վերսէք .
 Խոստանայցէք . խօսք արաք նի . սէօղ վերսէնիղ .
 Խոստանայցեն . խօսք արան նի . սէօղ վերսէլէր .

Ը ղ ա ղ ա ղ :

Խոստացեալ իցեմ . իցես . իցէ .
 իցեմք . իցէք . իցեն .
 Խօսք արեւած ըլլամ նի . ըլլաս նի . ըլլայնի .
 ըլլանք նի . ըլլաք նի . ըլլան նի .
 Ահօղ վերսիշ օլսամ . օլսան . օլսա .
 օլսագ . օլսանըղ . օլսալար :

Անբերեալք :

Խոստանալ . խոստանալոյ . խոստանալով .

խօսք արալ . սէօղ վէրմէք :

Խ խոստանալն . խօսք արալու արեւել . սէօղ վէրալիլ վա-
զրթ :

Ա խ խոստանալ . խօսք արալու համար . սէօղ վէրմէ իչին :

Անբերեալք-լեւն :

Ներ . Խոստացօղ . խօսք արալու . սէօղ վէրէն .

Անց . Խոստացեալ . խօսք արալու , կամ

խօսք արալու . սէօղ վէրմիչ .

Աղա . Խոստանալոց . խօսք արալու . սէօղ վէրէճէք :

Ասոր պէս կը խոնարհին աս ներդործական բայերը ,
ու հասարակօրէն ամէն ահամ վերջաւորեալ բայերը :

Անգիտանամ . անգիտացայ . ցիր . զգնիմալ . պիլմէմէք :

Վտղանամ . գաղացայ . ցիր . Գողիմալ . չալմագ :

Սերկանամ . մերկացայ . ցիր . հանել . (զգնիմալ)

սոյունմագ :

Իմանամ . իմացայ . ցիր .

իմանիմ . իմանայցիմ . իմանալ . տույմագ :

Սոռանամ . մոռացայ . ցիր .

մոռանիմ . մոռանայցիմ . մոռանալ . ունուծմագ :

Որսամ . որսացայ . որսմ . յո-ի , կամ լուրու-ն Բոնել .

ալլամագ :

Ստանամ . ստացայ . ցիր . ստանալ . էտինմէք :

Ասոնց կրաւորականը անուշ չգար հայու լեզուին .
անոր համար հասարակօրէն էական բայով կը ձեւանան ,
այսպէս ,

Սահ . էղ . ներ . Սոռացեալ լինիմ . լինիս , լինի . եւ այլն :

Անիմար . Սոռացեալ լինէի , լինէիր , լինէր . եւ այլն :

Ստարեալ . Սոռացեալ եղէ . եղեր , եղեւ . եւ այլն :

Աղա . Սոռացեալ եղէց . եղեցիս , եղեցի :

Նրահայ . էղ . Սոռացեալ լեր . Սոռացեալ լերուք :

Ստարար . էղ . Սոռացեալ լինիցիմ . լինիցիս , լինիցի :

Չէպէ՛ :

- Արբենամ. արբեցայ. ցիր. Գէնիմիւս. սահրօշ օլմագ :
- Արգարանամ. արգարացայ. ցիր. արդարանիւս. սալի՛ն օլմագ :
- Բաղմանամ. բաղմացայ. ցիր. շահիւս. չօղալմագ :
- Բաղձամ. բաղձացայ. բաղձի. } Բարիւս. արգիւլէմէք :
- Բնձկամ. անձկացայ. անձկի. } Բարիւս. արգիւլէմէք :
- Ընթանամ. ընթացայ. ցիր. Կո՛ն ընթի. Չապէլ. գօշմագ :
- Կարօտանամ. կարօտացայ. ցիր. Կարօտ. Էլլուս. էհտաճ օլմագ :
- Ճամենամ. յամեցայ. ցիր. ուշահիւս. կէճիքմէք :
- Ճուլանամ. յուլացայ. ցիր. ծուլիւս. թէմպէլէնմէք :
- Սքանչանամ. սքանչացայ. ցիր. } Սքանչահիւս.
- Օարմանամ. զարմացայ. ցիր. } թէաճուս. չէքմէք :
- Շրաչանամ. հրաչացայ. ցիր. } Շրաչահիւս. զայրէթ
- Չանամ. ջանացայ. ջանի. ջանիւս. էթմէք :
- Ճնձամ. ցնձացայ. ցնձի. Կարիւս. սէվլինմէք :

Յ օ դ ո ւ ա ծ ն :

Բայերուն երրորդ լծորդութեան առաջին
օրինակը¹⁾ :

Սահմանախան Էղանալի ներկայ :

ձեղում.	էլ Լափեմ.	տեօքերիմ.
ձեղում.	էլ Լափեւ.	տեօքերսին.
ձեղու.	էլ Լափե.	տեօքեր.
ձեղումք :	էլ Լափեմք.	տեօքերիղ.
ձեղուք.	էլ Լափեք.	տեօքերսինիղ.
ձեղուն.	էլ Լափեմ.	տեօքերլեր :

Լնիտար :

ձեղուի.	էլ Լափել.	տեօքերիտիմ.
ձեղուիր.	էլ Լափելը.	տեօքերիտին.
ձեղոյր.	էլ Լափել.	տեօքերիտի.
ձեղուար.	էլ Լափելմք.	տեօքերիտիք.
ձեղուիրք.	էլ Լափելք.	տեօքերիտինիղ.
ձեղուին.	էլ Լափելմ.	տեօքերիտիլեր :

Վարարեալ :

ձեղի.	Լափելոյ.	տեօքտիմ.
ձեղեր.	Լափելը.	տեօքտին.
Լճեղ, Կմճեղ.	Լափելոյ.	տեօքտիւ.

1) Լն լծորդութեան Էղանալի ներկայ, ապառնին, ա հրո-
նայախան ասեմելին նոյն է առանհամար հետ. մա-
նաանոր ասանցմ. ոմանք իրնան Էրին Էրոյ ալ Էո-
նարհիլ, Էրլեմե հմ, Է- Էրլեմե ում զԷրլուարել-
նան համար. Էնչոյն,

Էրնում. Էրանեմ. Էրիլ : ձեճում. հեճանեմ. հեճայ.
Էրլում. Էրլանեմ. Էրլիլ : ձեղմում. հեղմանեմ. հեղայ.
ձերխում. հերխանեմ. հերլիլ : զԼանում. զԼանին. զԼուայ :

Հեղաք .	Լեռնիցիներ .	տէօքաթիւք .
Հեղիք .	Լեռնիցիք .	տէօքաթիւնիւղ .
Հեղին .	Լեռնիցիներ .	տէօքաթիւլէր :

Յարախարար :

Հեղեալ եմ .	ես . է . եմք . էք . են .
Թափած էմ .	էս . է . էնք . էք . էն .
Տէօքաթիւղ իւմ .	սիւն . աիւր . իւղ . սիւնիւղ . աիւրլէր :

Պերախարար :

Հեղեալ էի .	էիր . էր . էաք . էիք . էին .
Թափած էի .	էիր . էր . էինք . էիք . էին .
Տէօքաթիւղ իւտիւմ .	իւտիւն . իւտիւ .
	իւտիւք . իւտիւնիւղ . իւտիւլէր :

Լրատանի :

Հեղից .	Լեռնիմ .	տէօքէյիմ .
Հեղցես .	Լեռնիս .	տէօքէսին .
Հեղցէ .	Լեռնի .	տէօքսիւն .
Հեղցուք .	Լեռնիք .	տէօքէլիմ .
Հեղջիք .	Լեռնիք .	տէօքէսինիղ .
Հեղցին .	Լեռնիներ .	տէօքսիւնլէր :

Հրամայանի Լրատանի :

Հեղ, իմ հեղջիր .	Լեռնի .	տէօք .
Սի հեղուր .	Տի՛ Լեռնիք .	տէօքմէ .
Հեղէք .	Լեռնիցիք .	տէքիւնիւղ .
Սի հեղուք .	Տի՛ Լեռնիք .	տէքմէյինիղ :

Սրբազանազան Լրատանի :

Հեղուցում .	Լեռնիմ նի .	տէօքսէմ , իմ տէօքէրսէմ .
Հեղուցուս .	Լեռնիս նի .	տէօքսէն .
Հեղուցու .	Լեռնի նի .	տէօքսէ .

Հեղուցումք .	Լափէնք նէ .	տէօքսէք .
Հեղուցութք .	Լափէնք նէ .	տէօքսէնիղ .
Հեղուցուն .	Լափէնք նէ .	տէօքսէլէր :

Լնցէալ :

Հեղեալ իցեմ .	իցես .	իցէ .	իցեմք .	իցէք .	իցեն .
Թափած ըլլամ նէ .	ըլլաս նէ .	ըլլայ նէ .	ըլլանք նէ .	ըլլաք նէ .	ըլլան նէ .
Տէօքսիւշ օլսամ .	օլսան .	օլսա .	օլսադ .	օլսանըդ .	օլսալար :

Լնիլէոյլ :

Հեղուլ .	Հեղ-լոյ .	Հեղ-լով .	Լափէլ .	տէօքսէք :
Ի Հեղուլն .	Լափէլու ասեմք .	տէօքսիւշիւ վազըթ :		
Լն ի Հեղուլ .	Լափէլու համար .	տէօքսէ իչին :		

Լնիւնիլուլէնն :

Նէք .	Հեղօղ .	Լափոյ .	տէօքէն :
Լնց .	Հեղեալ .	Լափէլու կամ Լափած .	տէօքսիւշ :
Լոյս .	Հեղոց .	Լափէլու .	տէօքէճէք :

Արաւորականին օրինակը :

Ահմանական Էլանայի նիւրոյ :

Հեղանիմ .	իլ Լափանմ .	տէօքիւլիւրիմ .
Հեղանիս .	իլ Լափանս .	տէօքիւլիւրսին .
Հեղանի .	իլ Լափան .	տէօքիւլիւր .
Հեղանիմք .	իլ Լափանիք .	տէօքիւլիւրիղ .
Հեղանիք .	իլ Լափանիք .	տէօքիւլիւրսիւնիւղ .
Հեղանին .	իլ Լափանին .	տէօքիւլիւրլէր :

Ամ նիւրոյթանիանի ոլն :

Հեղում .	ուս . ու :	Հեղումք . ուք . ուն :
----------	------------	-----------------------

Անիտայ :

Նկանեի .	ն ան-եի .	տէօքիւլիւրիւտիւմ .
Նկանեիր .	ն ան-ելիր .	տէօքիւլիւրիւտիւն .
Նկաներ .	ն ան-եր .	տէօքիւլիւրիւտիւ .
Նկանեաք .	ն ան-ելիք .	տէօքիւլիւրիւտիւք .
Նկանելիք .	ն ան-ելիք .	տէօքիւլիւրիւտիւնիւղ .
Նկանելին .	ն ան-ելին .	տէօքիւլիւրիւտիւլէր :

Անիւրգոյ ծախանին պէս :

Նկուի . ուիր . ոյր .	Նկուաք . ուլք . ունին :
----------------------	-------------------------

Աստուծոյն :

Նկաց .	ան-եցաց .	տէօքիւլտիւմ .
Նկար .	ան-եցար .	տէօքիւլտիւն .
Նկաւ .	ան-եցաւ .	տէօքիւլտիւ .
Նկաք .	ան-եցաք .	տէօքիւլտիւք .
Նկացք .	ան-եցաք .	տէօքիւլտիւնիւղ .
Նկան .	ան-եցան .	տէօքիւլտիւլէր :

Յարանաստուծոյն :

Նկեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են .
Թան-ած էմ . էս . է . էնք . էք . էն :
Տէօքիւլիւլիւլ իւմ . սիւն . տիւր .
իւղ . սիւնիւղ . տիւրլէր :

Գերանաստուծոյն :

Նկեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին .
Թան-ած էի . էիր . էր . էնք . էիք . էին :
Տէօքիւլիւլիւլ իւտիւմ . իւտիւն . իւտիւ .
իւտիւք . իւտիւնիւղ . իւտիւլէր :

Ապտանին :

Նկացց .	ան-եցց .	տէօքիւլէլիւմ .
Նկցիս .	ան-եցս .	տէօքիւլէսիւն .
Նկցի .	ան-եցի .	տէօքիւլիւն .

Հեղցուք .	Լեռնի-ինք .	տէօքիւլէլիմ .
Հեղջիք .	Լեռնի-իք .	տէօքիւլէսինիղ .
Հեղցին .	Լեռնի-ինք .	տէօքիւլսիւնիլէր :

Համայնական Եղանակ :

Հեղիր .	Լեռնի-ի .	տէօքիւլ .
Սի Հեղանիր .	Սի' Լեռնի-իք .	տէօքիւլմէ .
Հեղարոք .	Լեռնի-իքիք .	տէօքիւլիւնիւղ .
Սի Հեղանիք .	Սի' Լեռնի-իք .	տէօքիւլմէյինիղ :

Ստորագրական Եղանակ :

Հեղանիցիմ .	Լեռնի-իմ նի .	տէօքիւլիւրսէմ , իմ տէօքիւլսէմ .
Հեղանիցիս .	Լեռնի-իս նի .	տէօքիւլիւրսէն .
Հեղանիցի .	Լեռնի-ի նի .	տէօքիւլիւրսէ .
Հեղանիցիք .	Լեռնի-իք նի .	տէօքիւլիւրսէք .
Հեղանիցիք .	Լեռնի-իք նի .	տէօքիւլիւրսէնիղ .
Հեղանիցին .	Լեռնի-ին նի .	տէօքիւլիւրսէլէր :

Կամ ներգործականին պէս :

Հեղուցում . ուս . ու .	Հեղուցումք . ուք . ուն :
------------------------	--------------------------

Լնցեալ :

Հեղեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
Թեռնաձ ըլլամ նի . ըլլաս նի . ըլլայ նի .
ըլլանք նի . ըլլաք նի . ըլլան նի .
Տէօքիւլիւլ զլսամ . զլսան . զլսա .
զլսադ . զլսանըզ . զլսալար :

Լնեղե-ոյլ :

Հեղանիլ . Հեղանելոյ . Հեղանելով .	Լեռնի-իլ .	տէօքիւլմէք :
-----------------------------------	------------	--------------

Լնդո-նելու-լե-նի :

Լնց . Հեղեալ .	Լեռնի-իք , կամ Լեռնաձ .	տէօքիւլմիւշ :
Լնգա . Հեղի .	Լեռնի-իլ .	տէօքիւլէճէք :

Ասոր պէս կը խոնարհին. աս ներդործական բայերն
ալ :

Աննում. առի. առեր. էառ. առ. ասնել. ալմագ :

Արգելում. արգելի. լեր. արգել.

արգել.

արգելել. մանի օլմագ :

Օղում. զեղի. զեր. զեղ.

Օղայ. զեղայց.

լեցնել. սոլտուրմագ :

Օննում. զենի. ներ. եզեն. զեն. հարլել. պողազլամագ :

Թողում. թողի. զեր. եթող. թող.

Թողանիմ. թողայ. թողիր. լողուլ. գօյ վերմէք :

Լնում. լցի. լցեր. ելից. լից.

Լնանիմ. լցայ. լնանիցիմ. լեցնել. սոլտուրմագ :

Խնում. խցի. խցեր. եխից. խից. լնել. թրգմագ :

Յաւելում. լի. լեր. յաւել. յաւել.

Յաւելայ. յաւելայց. ասելել. արթորմագ :

Ընկենում. ընկեցի. ցեր. ընկեց. ընկեա.

Ընկեցայ. ընկեցայց. ընկեցիր. յգել. նեպել.

պրրագմագ. աթմագ :

Ասոնց կրաւորականին ներկան, անկատարը ու
ստորագասականը հասարակօրէն էական բայով կը ձեւա-
նան. ինչպէս, Ատեալ լինի. ատեալ լինիս. ատեալ լե-
նի. եւ այլն. Թողեալ լինել. լողեալ լինիցիմ : Իսկ մնա-
ցած ատենները, այսինքն կատարեալը ու ապտոնին,
թէպէտ յատուկ ունին. բայց կրնան անոնք ալ էական
բայով ձեւանալ այսպէս. Լեղեալ եղէ. լողեալ եղեց.
Կեղեալ լէր, կամ լեջր. եւ այլն :

Ասոր կրաւորականին պէս կը խոնարհին քանի մը
չէզոք բայերալ, որոնք ուն եւ չի կը վերջաւորին :

Այտնում, այտեայ. այտիր. այ-

տուցեալ.

ասել. շիմէք :

Երգնում. երգուայ. երգուիր. եր-

գուեալ.

երգում լնել. եէմին էթմէք :

Չարթնում, զարթեայ. զարթիր.

զարթուցեալ.

արլեմիս. ջանմագ :

- Օբօսնում. զբօսայ . զբօսիր . զբօսեալ .
 սեալ . զբօսանքսնել . զէփք էթմէք :
 Հեծնում. Հեծայ . Հեծիր . Հեծեալ . Հեծնել . պինմէք :
 Ոստնում. և՛մ ոստչիմ . ոստեայ . ոստիր . } զէր ցալէլ .
 ոստնուցում. և՛մ ոստիցեմ . ոստուցեալ . } սլչքրամագ :
 Յասնում. ցասեայ . ցասիր . ցասնուցում .
 և՛մ ցասիցեմ . ցասուցեալ . սլքրոդէլ . էօրքէլէնմէք :
 Քաղցնում. քաղցեայ . քաղցիր . քաղցնուցում .
 և՛մ քաղցիցեմ . քաղցեալ . անօլէնալ . ածրգմագ :
 Երկնչիմ . երկեայ . երկիր . երկիցեմ .
 և՛մ երկնչիցիմ . երկուցեալ . զանալ . զօրգմագ :
 Թագչիմ . Թագեայ . Թագիր . Թագիցեմ .
 և՛մ Թագչիցիմ . Թագուցեալ . պահալ . սագլանմագ :
 Թաչիմ . Թոեայ . Թոիր . Թոիցեմ .
 և՛մ Թոչիցիմ . Թոուցեալ . Թուլէլ . ուչմագ :
 Կորնչիմ . կորեայ . կորիր . կորիցեմ .
 և՛մ կորնչիցիմ . կորուսեալ . և՛րսլէլ . զայլ օլմագ :
 Սատչիմ . մատեայ . մատիր . մատիցեմ .
 և՛մ մատչիցիմ . մատուցեալ . օթլէնալ . եագլաչմագ :
 Մարտնչիմ . մարտեայ . մարտիր . մարտիցեմ .
 և՛մ մարտնչիցիմ . մարտուցեալ . և՛սլէլ . ճէնկ էթմէք :
 Վախչիմ . վախեայ . վախիր . վախիցեմ .
 և՛մ վախչիցիմ . վախուցեալ . վախլէլ . զաչմագ :

Արրորդ ըծորդութեան երկրորդ օրինակը :

Սահմանումն էլանակն ներկայ :

Բնթեանում .	էլ ներկայ .	օգուրում .
Բնթեանում .	էլ ներկայ .	օգուրումն .
Բնթեանում .	էլ ներկայ .	օգուր .
Բնթեանումք .	էլ ներկայք .	օգուրուղ .
Բնթեանումք .	էլ ներկայք .	օգուրումնուղ .
Բնթեանումն .	էլ ներկայն .	օգուրլար :

Ընկառուր .

Բնթեանումի .	էլ ներկայն .	օգուրումում .
Բնթեանումիր .	էլ ներկայնիր .	օգուրումումն .
Բնթեանումիրք .	էլ ներկայնիրք .	օգուրումումնուղ .
Բնթեանումումք .	էլ ներկայնումք .	օգուրումումնուղք .
Բնթեանումումք .	էլ ներկայնումք .	օգուրումումնուղք .
Բնթեանումումն .	էլ ներկայնումն .	օգուրումումնուղք :

Արարուրէլար .

Բնթեանումք .	էլ ներկայնք .	օգուրումք .
Բնթեանումք .	էլ ներկայնքիր .	օգուրումքն .
Բնթեանումք .	էլ ներկայնք .	օգուրումք .
Բնթեանումքք .	էլ ներկայնքք .	օգուրումքք .
Բնթեանումքք .	էլ ներկայնքք .	օգուրումքքնուղ .
Բնթեանումքն .	էլ ներկայնքն .	օգուրումքքլար .

Յարուրումար :

Բնթեանումք կւ . կւ . է . կւք . էք . կն .

Արարումք . էն . էն . է . էնք . էք . էն .

() օգուրումքն . սումն . սումն . սումնուղ . սումնուղք :

Գ. Էրախտար :

Ինձերցեալ էի . էիր . էր . էաք . էէք . էին .
 Կարգացած էի . էիր . էր . էինք . էէք . էին .
 () գումուչ ուտում . ուտուն . ուտու .
 ուտուք . ուտունուչ . ուտուլար :

Լ. արտանի :

Ինձերցայց . արտամ . օգույսյում .
 Ինձերցցիս . արտաս . օգույսարն .
 Ինձերցցի . արտայ . օգուսուն .
 Ինձերցցուք . արտանք . օգույսում .
 Ինձերցցէք . արտուք . օգույսարնը .
 Ինձերցցին . արտան . օգուսունլար :

Լ. արտայանի Էրանի :

Ինձերցիր . ան
 ընձերցջիր . արտան . օգու .
 Սի ընձեռնուր . ինձ արտար . օգումա .
 Ինձերցջիք , ան
 ընձերցարուք . արտայնք . օգույսունուչ .
 Սի ընձեռնուք . ինձ արտուք . օգումայրնը :

Ս. արտարտանի Էրանի :

Ինձեռնուցում . արտամ նի . օգուսամ , ան
 օգուրսամ .
 Ինձեռնուցուս . արտաս նի . օգուսան .
 Ինձեռնուցու . արտայ նի . օգուսա .
 Ինձեռնուցումք . արտանք նի . օգուսադ .
 Ինձեռնուցուք . արտուք նի . օգուսանը .
 Ինձեռնուցուն . արտան նի . օգուսալար .

Լ. արտալ .

Ինձերցեալ իցեմ . իցես . իցէ . եւ այլն .
 Կարգացած ըլլամ նի . ըլլաս նի . ըլլայ նի . եւ այլն .
 () գումուչ օլսամ . օլսան . օլսա . եւ այլն .

Անէրեայլ :

Բնթեանուլ . ընթեան-լոյ . ընթեանլով .

խորտալ . օգուամոգ :

Յընթեանուլն . խորտալու-տալենը . օգուտուղու վազրթ :

Առի ընթեանուլ . խորտալու-համար . օգուամա իշին :

Բնորոնէլու-էլեն :

Նէր . Բնթերցող . խորտացող . օգույան :

Անց . Բնթերցեալ . խորտացելը , կամ

խորտացած . օգուամուշ .

Ապա . Բնթեանլոց . խորտալու- . օգույածագ .

Ասոր պէս կը խոնարհի նաեւ ներդործական բայը
Օգնում . զգեցայ . զգեցիր . հագնել . կկմէք .

Ասոնց կրաւորականը էական բայով կը ձեւանայ .
ինչպէս ըսինք Խոսարանում բային համար . այսպէս , Բն-
թերցեալ լինիմ . զգեցեալ լինէի , զգեցեալ եղէ , եւ այլն :

Անր նախնեաց գիրքերը աղէկ հասկընալու համար
պէտք է գիտնալ , որ հին ատեն հրամայականին յոգնա-
կի երկրորդ գէմը առանց շեշտի կատարեալին յոգնակի
երկրորդ գէմին տեղ կըրաննցընէին . այսպէս , Ա տճա-
տեցէք . խաբէցէք . արարէք . կամ լուսացարուք . սրբեցա-
րուք . փոխանակ ըսելու . զաճատեցէք , խաբէցէք . արարէք .
կամ լուսացայք . սրբեցայք : Ինչպէս աստուածաշունչին
ընտիր ու հարազատ տպագրութիւններու մէջ անթիւ
տեղեր գրած կան : Բայց հիմա ասոր գործածութիւնը
խափանած է , որ չփութին կարգացողները :

Յ օ զ ու ա ծ զ :

Անկանոն էմ գարտուղի ու պահապանոր
Ըայելբոան զլայ :

Անկանոն կամ զարտուղի կ'ըստի ան բայը, որն որ չորս ըծորդութիւններուն հասարակ կարգէն դուրս կ'ելլէ : Իսկ պակասաւոր կ'ըստի, որուն որ քանի մը ժամանակը կը պակասի, ու ուրիշ բայէ կը լրանայ :

Օջարտուղի բայերուն ներկան, անկատարը ու ստորադասականը հասարակօրէն ըստ կանոնի կը խոնարհին : Իսկ կատարեալը, ապառնին ու հրամայականը կը զարտուղին :

Օջարտուղի ներգործական բայը Առնէ՛մ այսպէս
կը խոնարհի :

Ներգործականին օրինակը :

Առնէ՛մ. Էղ. նէր. Առնեմ. առնես. առնէ. նեմք. նէք. նեն.
Անկար. Առնէի. առնէիր. նէր. նէար. նէիր. նէին :

Ապարեւու :

Արարի .	արի .	էթտիմ .
Արարեր .	արիր .	էթտին .
Արար .	արու .	էթտի .
Արարար .	արիրս .	էթտիր .
Արարիր .	արիրս .	էթտիրնիզ .
Արարին :	արին .	էթտիրէր :
Յարախոսար .	Արարեալ եմ. ես. է. եմք. էք. են :	
Վերախոսար .	Արարեալ էի. էիր. էր. էար. էիր. էին :	

Ապառնի :

Արարից .	արիմ .	էտէյիմ :
Արասցես .	արես .	էտէսին .
Արասցէ .	արի .	էտսին .

Արասցուք .	ընենք .	էտէլիմ .
Արասջիք . իմ առնիջիք .	ընէք .	էտէսինիղ :
Արասցեն .	ընեն .	էասինէր :
Հրամայումն եղանակ :		
Արաւ, իմ արաս- ջիր, իմ առնի- ջիր .	ըբէ .	էթ .
Սի առներ .	Տի' ընէր .	էթմէ .
Արարէք .	ըբէք .	էտինիղ .
Սի առնէք .	Տի' ընէք .	էթմէլինիղ .
Սոր . Առնիցեմ, նիցես, նիցէ, նիցեմք, նիցէք, նիցեն :		
Անց . Արարեալ իցեմ, իցես, իցէ, իցեմք, իցէք, իցեն :		
Անէր, Առնել, առնելոյ, առնելով .	ընէլ .	էթմէք :
Ընդ . նէր, Արարող, իմ Առնող :	Անց .	Արարեալ :
Աղաանի, Առնելոց :		

Արաւորականն օրինակը :

Սահմ. նէր .	Առնիմ, նիս, նի, առնիմք, նիք, նին :
Անի .	Առնէի, էիր, էր, առնէաք, էիք, էին :
Ասոր .	Արարայ, բար, բաւ, արարաք, բայք, բան :
	(Յարախարար, է- Գէրախարար .
Արարեալ եմ, ես, է .	Արարեալ էի, էիր, էր, եմք, էք, են :
	էաք, էիք, էին :
Աղա .	Արարայց, արասցիս, արասցի, արասցուք, առ- նիջիք, արասցին :
Հրամ, Առնիջիր, մի' առնիր, առնիջիք, մի' առնիք :	
Սոր .	Առնիցիմ, ցիս, ցի, ցիմք, ցիք, ցին :
Անէրէ-ոյլէ :	Առնիլ, առնելոյ, առնելով :
Ընդ .	անց, Արարեալ : Աղաա . Առնելի, իմ Առնելոյ :

Օարտուղի ներգործական ըայր Գանէ այսպէս
կը խոնարհի :

Սահ. նէր .	Գանեմ, դնես, դնէ, դնեմք, դնէք, դնեն .
Անի .	Գանէի, դնէիր, դնէր, դնէաք, դնէիք, դնէին :

Աստուծոյ խոստումք:

Երբ.	Կրկն.	գօտում.
Երբ, իմ երբ.	Կրկն.	գօտուն.
Եր.	Կրկն.	գօտու.
Երբք.	Կրկնք.	գօտուք.
Երկք.	Կրկնք.	գօտունուղ.
Երկն.	Կրկն.	գօտուլար:
Յարմի.	Երբալ եմ. ես. է. եմք. էք. են:	
Գեղարմի.	Երբալ էի. էիր. էր. էաք. էիք. էին:	

Աստուծոյ խոստումք:

Երբ.	Կրկն.	գօյում.
Գեղարմի.	Կրկն.	գօյասրն.
Գեղարմիք.	Կրկնք.	գօյուն.
Գեղարմիք.	Կրկնք.	գօյալում.
Գեղարմիք.	Կրկնք.	գօյասրնրղ.
Գեղարմիք.	Կրկնք.	գօյունլար:

Աստուծոյ խոստումք:

Գեղարմի, իմ գեղարմիք.	Կրկնք.	գօ.
Սի գնար.	Սի Կրկնք.	գօմա.
Գեղարմիք.	Կրկնք.	գօյունուղ.
Սի գնարք.	Սի Կրկնք.	գօմայրնրղ:
Սարմի, Գեղարմիք, ցես, ցէ, գնիցարմիք, ցէք, ցեն:		
Երբ, Երբալ իցարմի, իցես, իցէ, իցարմիք, իցէք, իցեն:		
Երկնք, Գեղարմիք, գնար, գնարուղ, Կրկնք, գօմագ:		
Երբ, Կրկնք, Գեղարմիք, Երբ, Երբալ: Երբ, Երբալ: Երբ, Գեղարմիք:		

Արաւորականին օրինակը:

Սարմի, Կրկնք, Գեղարմիք, գնար, գնի, գնարմիք, գնարք, գնին:	
Երբ, Գեղարմիք, գնար, գնարք, գնարք, գնարք, գնարք, գնարք:	
Յարմի, Երբալ եմ, ես, է, եմք, էք, են:	
Գեղարմի, Երբալ էի, էիր, էր, էաք, էիք, էին:	
Երբ, Երբալ, գեղարմիք, գեղարմիք, գեղարմիք, գեղարմիք, գեղարմիք:	
Երբ, Գեղարմիք, իմ գեղարմիք, մի գեղարմիք.	
Երբ, Երբարմիք, մի գեղարմիք:	

Ս ր ր ր . Ղ անիցիմ . դ նիցիս . դ նիցի . դ նիցիմք . ցիք . ցին :
 Ա ն է բ է ո յ լ ն . Ղ անիլ . դ ն ե լ յ յ . դ ն ե լ յ վ :
 Ա ն ր . ս ն ց . Ա դ ե ա լ : Ա յ ո ս : Ղ ան ե լ յ ց . կ ս մ դ ն ե լ ի :

Օ ճ ար տ ու Ղ ի ն եր դ ո Ր ծ ա կ ան ը ա յ ը Ա ն է մ ա յ ս ա կ է ս
 կ ը խ ո ն ար ճ ի :

Ս ա հ . ն է բ . Ա ս ե մ . լ ս ե ս . լ ս է . լ ս ե մ ք . լ ս է ք . լ ս ե ն :
 Ա ն է ո ս . Ա ս է ի . լ ս է ի ր . լ ս է ր . լ ս է ա ք . լ ս է ի ք . լ ս է ի ն :

Ս ր ր ր ր ր ր ր ր ր :

Ա լ ա յ . լ ս է ց ի . ի շ ի ս տ ի մ .
 Ա լ ա ր . լ ս է ց ի ր . ի շ ի ս տ ի ն .
 Ա լ ա ա . լ ս է ց . ի շ ի ս տ ի .
 Ա լ ա ք . լ ս է ց ի ն ք . ի շ ի ս տ ի ո ք .
 Ա լ ա յ ք . լ ս է ց ի ք . ի շ ի ս տ ի ն ի զ .
 Ա լ ա ն . լ ս է ց ի ն . ի շ ի ս տ ի լ է ր :
 Յ ր ր ո յ . Ա լ ա ե ա լ ե մ . ե ս . է . ե մ ք . է ք . ե ն :
 Պ և ր ո յ . Ա լ ա ե ա լ է ի . է ի ր . է ր . է ա ք . է ի ք . է ի ն :

Ա յ ո ս ն է :

Ա լ ա յ ց . լ ս է մ . ի շ ի ս տ է յ ի մ .
 Ա լ ա ի ց ե ս . լ ս է ս . ի շ ի ս տ է ս ի ն .
 Ա լ ա ի ց է . լ ս է շ . ի շ ի ս տ ս ի ն .
 Ա լ ա ի ց ու ք . լ ս է ն ք . ի շ ի ս տ է լ ի մ .
 Ա լ ա ի ջ ի ք . լ ս է ք . ի շ ի ս տ է ս ի ն ի զ .
 Ա լ ա ի ց ե ն . լ ս է ն . ի շ ի ս տ ս ի ն լ է ր :

Ա յ ո ս ա յ ո ս ի ո ն է դ ա ն ո յ :

Ա լ ր կ ս մ լ ա ի ջ ի ր . լ ս է շ . ի շ լ ի ս .
 Ս ի լ ս ե ր . մ է լ ս է ր . ի շ լ ի ս մ է .
 Ա լ ա ր ու ք . լ ս է ց ի ն ք . ի շ լ ի ս ի ն ի զ .
 Ս ի լ ս է ք . մ է լ ս է ք . ի շ լ ի ս մ է յ ի ն ի զ .

Ս ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր ր :

Ա ս ի ց ե մ . } ի ց ե ս . ի ց է . ի ց ե մ ք . ի ց է ք . ի ց ե ն :
 Ա ս ի ց ե մ . }
 Ա ն ց . Ա լ ա ե ա լ ի ց ե մ . ի ց ե ս . ի ց է . ի ց ե մ ք . ի ց է ք . ի ց ե ն :

Լ՛նէրէւ . Լսել . լսելոյ . լսելով . լէւ . լշխամէք :
 Լ՛նդ . նէր . Լսող : Լնոց . Լուեալ : Լպտտ . Լսելոց :

Կրաւորականին օրինակը :

Սահ . նէր . Լսիմ . լիս . լի . լիմք . լիք . լին :
 Լ՛նիտար . Լսէի . լսէիր . լսէր . լսէաք . լսէիք . լսէին :
 Կարար . Լուեալ եղէ . եղեր . եղև . եղաք . եղէք . եղեն :
 Յարաի . Լուեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :
 Գեւրաի . Լուեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :
 Լպտտ . Լուեալ եղէց . զեցիս . իցի . եղիցուք . իջիք . իցին :
 Հրամայ . Լուեալ լեր . լուեալ լերուք :

Սրբութեանստիան եղանակ :

Լուիցիմ . }
 Լսիցիմ . } ցիս . ցի . ցիմք . ցիք . ցին :

Լ՛նէրէւոյն Լսիլ . լսելոյ . լսելով :

Լ՛նդ . ոնոց . Լուեալ : Լպտտ . լսելի . լսելոց :

Ընդունելով թիւն անցեալին տեղ կը բանին նաև աս
 բառերը , լու եղէ . կամ լուր եղէ . լուր լէցի . լուլէ
 լէր . եւ այլն :

Օտրտուղի ներգործական բայը ճանաչելի այսպէս
 կը խոնարհի :

Սահ . նէր . ճանաչեմ . չես . չէ . չեմք . չէք . չեն :

Լ՛նիտար . ճանաչէի . չէիր . չէր . չէաք . չէիք . չէին :

Կարարէալ :

Օանեայ . ճանչցայ . թանրտում .

Օանեար . ճանչցար . թանրտուն .

Օանեաւ . ճանչցաւ . թանրտը .

Օանեաք . ճանչցանք . թանրտոք .

Օանեայք . ճանչցաք . թանրտընք .

Օանեան . ճանչցան . թանրտուար :

Յարաի . Օանուցեալ . եմ . ես . է . եմք . էք . են :

Գեւրաի . Օանուցեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :

Աղբյուրներ :

Օսանկայց .	Ճանչեամ .	Թանրեայլամ .
Օսանիցես .	Ճանչես .	Թանրեսարն .
Օսանիցէ .	Ճանչեայ .	Թանրորն .
Օսանիցուք .	Ճանչեանք .	Թանրեայլամ .
Օսանիջիք .	Ճանչեաք .	Թանրեսարնիք .
Օսանիցեն .	Ճանչեան .	Թանրարնլար :

Հրամայական Էղանակ :

Օսանիր , իմ		
ծանիջիր .	Ճանչիլք .	Թանր .
Սի ճանաչեր .	Տի ճանչեար .	Թանրմա .
Օսաներուք , իմ		
ծանիք .	Ճանչիլք .	Թանրյընրդ .
Սի ճանաչէք .	Տի ճանչեաք .	Թանրմայընրդ :

Սորորտական Էղանակ :

Օսանիցեմ .	} իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
Ճանաչիցեմ .	
Այց .	Օսանուցեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
Աիլի .	Ճանաչել . ճանաչելոյ . ճանաչելով . ճանչում .
	Թանրմալ :

Ինքուհիլուհիան :

Նիլի ճանաչող : Այց . Օսանուցեալ : Այլ ճանաչելոց :

Արաւորականին օրինակը :

Սահ . նիլի . ճանաչիմ . չիս . չի . չիմք . չիք . չին :	
Աիլաք . ճանաչէի . չէիր . չէր . չէաք . չէիք . չէին :	
Կարար . Օսանուցայ . ցար . ցաւ . ցարք . ցայք . ցան :	
Յարալ . Օսանուցեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :	
Գիլի . Օսանուցեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :	
Աղբյուրներ . Օսանուցայց . ծանուցիս . ծանուցի .	
	ծանուցուք . ծանուցիք . ծանուցին :
Հրամայ . Օսանիջիր . ծանիջիք :	

Սորորտական Էղանակ :

Օսանիցիմ .	} իցիս . իցի . իցիմք . իցիք . իցին :
Ճանաչիցիմ .	

Լնց . Նանուցեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
 Լնէրէսոյն . Շանաչիլ . Ճանաչելոյ . Ճանաչելով :
 Լնդ . սնց . Նանուցեալ : Լո . Շանաչելի , իմ երոց :

Օգրտուղի չէղոք բայր Սեղանէմ սյսպէս .
 կը խոնարհի :

Սահ . նէր . Սեղանէմ . չես . չէ . չեմք . չէք . չեն :
 Սնիտոյ . Սեղանչէի . չէիր . չէր . չեաք . չէիք . չէին :
 Սասարեալ :

Սեղսյ . Տեղս ըրի . կիւնաս իշէտիմ .
 Սեղար . Տեղս ըրիք . կիւնաս իշէտին .
 Սեղաւ . Տեղս ըրաւ . կիւնաս իշէտի .
 Սեղսք . Տեղս ըրինք . կիւնաս իշէտիք .
 Սեղսյք . Տեղս ըրիք . կիւնաս իշէտինիդ .
 Սեղան . Տեղս . ըրին . կիւնաս իշէտիլէր :

Յարտի . Սեղուցեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :
 Գեբտի . Սեղուցեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :
 Լոստանի :

Սեղսյց . Տեղս ընեմ . կիւնաս իշէյիմ .
 Սեղիցես . Տեղս ընես . կիւնաս իշէյիսին .
 Սեղիցէ . Տեղս ընէ . կիւնաս իշէսին .
 Սեղիցոք . Տեղս ընեք . կիւնաս իշէյիքիմ .
 Սեղիցիք . Տեղս ընէք . կիւնաս իշէյիսինիդ .
 Սեղիցեն . Տեղս ընեն . կիւնաս իշէսինլէր :

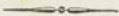
Սասարեալսնիտոյն Եղանալ :

Սնղիր , իմ
 մեղիջիր . Տեղս ըրի . կիւնաս իշէ .
 Սի մեղանչեր . Տեղս մի ընիք . կիւնաս իշէմէ .
 Սեղիք , իմ
 մեղարսք . Տեղս ըրէք . կիւնաս իշէյինիդ .
 Սի մեղանչէք . Տեղս մի ընէք . կիւնաս իշէմէյինիդ :

Սասարեալսնիտոյն Եղանալ :

Սեղիցեմ .
 Սեղանչիցեմ . } իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :

Ընց . Սեղուցեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցենն :
 Ընէրէ . Սեղանչել . մեղանչելոյ . մեղանչելով . մեղ ընէլ :
 կիւնահ իշէմէք :
 Ընդ . նէր . Սեղանչող : Ընց . մեղուցեալ : Ըդ . մեղանչելոց :

Օգրտուղի չեղոք բայը Յտանէմ այսպէս կը խոնարհի :
 Սահ . նէր . Յառնեմ . նես . նէ . նեմք . նէք . նենն :
 Ընկարար . Յառնէի . նէիր . նէր . նէաք . նէիք . նէինն :
 կարարէալ :

Յարեայ . ողջունցայ . տիրիլտիմ .
 Յարեար . ողջունցար . տիրիլտին .
 Յարեաւ . ողջունցաւ . տիրիլտի .
 Յարեաք . ողջունցանք . տիրիլտիք .
 Յարեաքք . ողջունցաքք . տիրիլտինիղ .
 Յարեան . ողջունցան . տիրիլտիէր .
 Յարտի . Յարուցեալ եմ . ես . է . եմք . էք . ենն :
 Գէրտի . Յարուցեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էինն :
 Ըդտանի :

Յարեայց . ողջունցամ . տիրիլէյիմ .
 Յարիցես . ողջունցաս . տիրիլէսին .
 Յարիցէ . ողջունցայ . տիրիլսին .
 Յարիցուք . ողջունցանք . տիրիլէլիմ .
 Յարիլք . ողջունցաք . տիրիլէսինիղ .
 Յարիցեն . ողջունցան . տիրիլսինէր :
 Ըրամայտան Էդանի :

Ըրի . կամ յառնիջիր ,
 կամ յարիջիր . ողջունցիլ . տիրիլ .
 Սի յառներ . մի ողջունցար . տիրիլմէ .
 Ըրիք . կամ
 յարերուք . ողջունցիլք . տիրիլինիղ .
 Սի յառնէք . մի ողջունցաք . տիրիլմէյինիղ :

Սարարատան Էդանի :

Յառնիցեմ . } իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցենն :
 Յարիցեմ . }

Լնց . Յարուցեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
 Լնէրէ . Յառնել . յառնելոյ . յառնելով . ողջննալ . եւս
 ոքս էլէլ . տիրիւմք . այաղա զալգամադ :
 Լնդ . նէր . Յառնող : Լնց . Յարուցեալ : Լոյ . Յառնելոց :

Ներգործական զարտուղի բայը Տամ այսպէս
 կը խոնարհի :

Սահ . նէր . Տամ . տաս . տայ . տամք . տայք . տան :
 Լնկոտ . Տայի . տայիր . տայր . տայաք . տայիք . տային :
 Կոտարէալ :

Լտու .	տըլ .	վերտիմ .
Լտուր .	տըլ .	վերտին .
Լտ .	տըլա .	վերտի .
Տուաք .	տըլնք .	վերտիք .
Լտուք .	տըլք .	վերտինիզ .
Լտուն .	տըլն .	վերտիւեր .
Յարտի . Տուեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :		
Պէրտի . Տուեալ էի . էիր . էր . էաք . էին . էին :		

Լոտանի :

Տաց .	տամ .	վերէլիմ .
Տացես .	տաս .	վերէսին .
Տացէ .	տայ .	վերսին .
Տացուք .	տանք .	վերէլիմ .
Տաջիք .	տաք .	վերէսինիզ .
Տացեն .	տան .	վերսինւեր :

Վրոյնայանի էլանալ :

Տուր . իմ տաջիր . տուր .	վեր .
Մի տար .	Տէ տար . վերմէ .
Տուք .	տըլնք . վերինիզ .
Մի տայք .	Տէ տաք . վերմէլինիզ :
Սոտար . Տայցեմ . ցես . ցէ . ցեմք . ցէք . ցեն :	
Լնց . Տուեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :	
Լնէրէ . Տալ . տալոյ . տալով . տալ . վերմէք :	
Լնդ . նէր . Տուող : Լնց . Տուեալ : Լոտան . Տալոց :	

Արաւորականին օրինակը :

Սահ. նէր. Տուեալ լինիմ. նիս. նի. նիմք. նիք. նին :
 Ընկաթ. Տուեալ լինէի. էիր. էր. էաք. էիք. էին :
 Կաբար. Տուայ. տուար. տուաւ. տուաք. տուայք. տուան :
 Յարաի. Տուեալ եմ. ես. է. եմք. էք. են :
 Գեբաի. Տուեալ էի. էիր. էր. էաք. էիք. էին :
 Ըդառ. Տուայց. տացիս. տացի. տացուք. տաջիք. տացին :
 Հրամայալան. Տաջիր. Տաջիք :
 Սորորադ. Տայցիմ. ցիս. ցի. ցիմք. ցիք. ցին :
 Ընց. Տուեալ իցեմ. իցես. իցէ. իցեմք. իցէք. իցեն :
 Ընէրէնայլ. Տուեալ լինել. լինելոյ. լինելով :
 Ընդ. անց. Տուեալ : Ըդառ. Տալի :

Օարտուղի չէզոք բայը Գամ սյսպէս կը խոնարհի :

Սահ. նէր. Գամ. գաս. գայ. գամք. գայք. գան :
 Ընկաթ. Գայի. գայիր. գայր. գայաք. գայիք. գային :
 Կաբարէալ :

Եկի.	Էիայ.	Կէլտիմ.
Եկիր.	Էիր.	Կէլտին.
Եկն.	Էիա.	Կէլտի.
Եկաք.	Էիանք.	Կէլտիք.
Եկիք.	Էիրք.	Կէլտինիք.
Եկին.	Էիան.	Կէլտիլէր :
Յարաի. Եկեալ եմ. ես. է. եմք. էք. են :		
Գեբաի. Եկեալ էի. էիր. էր. էաք. էիք. էին :		

Ըդառնի :

Եկից.	Գամ.	Կէլէլիմ.
Եկեսցես.	Գաս.	Կէլէսին.
Եկեսցէ.	Գայ.	Կէլսին.
Եկեսցուք.	Գանք.	Կէլէլիմ.
Եկեսջիք.	Գարք.	Կէլէսինիք.
Եկեսցեն.	Գան.	Կէլսինլէր :

Հրամայալան Էդանալ :

Եկի, Գամ եկեսջիր.	Էիալ.	Կէլ.
Սի գար.	Տի գար.	Կէլմէ.

Աղայք . ելէ՛ք . կէլինիզ .
 Այի գայք . Տի գար . կէլմէյինիզ :
 Արարար . Ղայցեմ . ցես . ցէ . ցեմք . ցէք . ցեն :
 Անյ . Աղեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . ցեն :
 Անկէրէ . Ղալ . գալոյ . գալով . գալ . կէլմէք :
 Անտ անյ . Աղեալ : Արար . Ղալոց , իմ գալի :

Պատասխանայ Բայերուն խոմարհան ջրայ :

Պակասաւոր ներգործական բայը Ուրեմ կը լրանայ
 Այերայ բայէն , ու այսպէս կը խոնարհի :

Ամհ . ներ . Ուտեմ . տես . տէ . տեմք . տէք . տեն :
 Անիարար . Ուտէի . տէիր . տէր . տէաք . տէիք . տէին :

Արարելու :

Աերի , իմ կերայ . իերայ . եէտիմ .
 Աերեր , իմ կերար . իերար . եէտին .
 Աղեր , իմ կերաւ . իերաւ . եէտի .
 Աերաք . իերանք . եէտիք .
 Աերիք , իմ կերայք . իերայք . եէտինիզ .
 Աերին , իմ կերան . իերան . եէտիլէր :
 Հարալի . Աերեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :
 Ղերալի . Աերեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :

Արարանի :

Աերից , իմ կերայց . որարեմ . եէյիմ .
 Աերիցես . որարես . եէեսին .
 Աերիցէ . որարէ . եէսին .
 Աերիցուք . որարէնք . եէեսելիմ .
 Աերիջիք , իմ ուտիջիք . որարէք . եէեսինիզ .
 Աերիցեն . որարեն . եէսինլէր :

Հրահայտանի Եղանակ :

Աեր , կերիջիք , իմ
 ուտիջիք . իլի . եէ .
 Այի ուտեր . Տի որարիք . եէմէ .
 Աերէք , իմ կերայք . իլիէք . եէինիզ .
 Այի ուտէք . Տի որարիք . եէմէյինիզ :

Ստորագրութեան իշխանի :

Կերիցեմ . }
 Ուտիցեմ . } իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
 Անց . Կերեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
 Անիւրէն . Ուտել . ուտելոյ . ուտելով . ստել . եւմէք :
 Անիւր . անիւր . Կերուղ : Անց . Կերեալ : Ան . Ուտելոց :

Կրատարականին օրինակը .

Սահ . անիւր . Ուտիմ . տիս . տի . տիմք . տիք . տին :
 Անիւր . Ուտէի . տէիր . տէր . տէաք . տէիք . տէին :
 Կարար . Կերայ . կերար . կերաւ . կերաք . կերայք . կերան :
 Անիւր . Կերեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :
 Անիւր . Կերեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :
 Անիւր . Կերայց . կերիցիս . կերիցի .
 կերիցուք . կերիցիք . կերիցին :
 Անիւր . Կերիցիր . կերիցիր :

Ստորագրութեան իշխանի :

Կերիցիմ . }
 Ուտիցիմ . } իցիս . իցի . իցիմք . իցիք . իցին :
 Անց . Կերեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
 Անիւր . Ուտիլ . ուտելոյ . ուտելով :
 Անիւր . անց . Կերեալ : Անիւր . Ուտելի , իմ կերի :

Պակասաւոր ներգործական բայը Անիւր , կը լրանայ
 Անիւր բայէն , ու սյսպէս կը խոնարհի :

Սահ . անիւր . Անիւր . պես . պէ . պեմք . պէք . պեն :
 Անիւր . Անիւր . պէիր . պէր . պէաք . պէիք . պէին :

Կարարելու :

Արբի .	Խիւցի .	Իշտիմ .
Արբեր .	Խիւցիւր .	Իշտին .
Արբր , իմ արբր .	Խիւց .	Իշտի .
Արբաք .	Խիւցիւրք .	Իշտիք .
Արբիք .	Խիւցիւրք .	Իշտինիք .
Արբին .	Խիւցիւրք .	Իշտիւրք :

Յարտի . Արբեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :

Գեբտի . Արբեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :

Աղտանի :

Արբեց . խե՛մ . իչէլիմ .

Արբցես . խե՛ս . իչէսին .

Արբցէ . խե՛ւ . իչսին .

Արբցուք . խե՛նք . իչէլիմ .

Արբջիք . խե՛քք . իչէսինիզ .

Արբցեն . խե՛նք . իչսինլէր :

Հրամայախան էղանաի :

Արբ , խե՛մ արբջիր . խե՛ւ . իչ .

Սի ըմպեր . յի՛ խե՛քք . իչմէ .

Արբէք , խե՛մ ըմպիջիք . խե՛նքք :

Սի ըմպէք . յի՛ խե՛քք . իչմէլինիզ .

Սորորաք . ըմպիցեմ . ցես . ցէ . ցեմք . ցէք . ցեն :

Անց . Արբեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :

Անեբէ . ըմպել . ըմպելոյ . ըմպելով . խե՛ւ . իչմէք :

Անր . նեբ . ըմպող : Անց . Արբեալ : Աղտան . ըմպելոց :

Արաւորականին օրինակը :

Սահ . նեբ . Արբեալ լինիմ . նիս . նի . նիմք . նիք . նին :

Անխարաք :

Ըմպէի . }
Արբեալ . լնէի . } էիր . էր . էաք էիք . էին :

Արաւոր . Արբեալ եղէ . եղեր . եղես . եղաք . եղէք . եղեն :

Յարտի . Արբեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :

Գեբտի . Արբեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :

Աղտան . Արբեալ եղէց . եղիցիս . եղիցի .

եղիցուք . եղիջիք . եղիցին :

Հրամայախան . Արբեալ լեր . Արբեալ լերուք :

Սորորաք . ըմպիցիմ . ցիս . ցի . ցիմք . ցիք . ցին :

Անց . Արբեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :

Անեբէ . ըմպիլ . ըմպելոյ . ըմպելով :

Անր . նեբ . Արբեալ : Աղտան . ըմպելի :

Պակասաւոր հասարակ բայը Ունէ՛մ կը խօնարհի սյսպէս :

Սահմանախօսի Էջանախի ներքայ :

Ունիմ ¹⁾	ունիմ .	պէնիմ վարտըր .
Ունիս .	ունիս .	սէնին վարտըր .
Ունի .	ունի .	օնուն վարտըր .
Ունիմք .	ունիմք .	պիղիմ վարտըր .
Ունիք .	ունիք .	սիղին վարտըր .
Ունին .	ունին .	օնլարին վարտըր :
Ընկաք .	Ունէի . ունէիր . ունէր . ունէաք . ունէիք . ունէին :	

Ատարարեալ :

Կալայ .	բանեցի .	[Թու.Թտում .
Կալար .	բանեցիր .	[Թու.Թտուն .
Կալաւ .	բանեց .	[Թու.Թտու .
Կալաք .	բանեցինք .	[Թու.Թտուք .
Կալայք .	բանեցիք .	[Թու.Թտունուղ .
Կալան .	բանեցին :	[Թու.Թտուլար :
Յարալ .	Կալեալ եմ . ես . է . եմք . էք . են :	
Վերալ .	Կալեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :	

Էջանախի :

Կալայց .	բանիմ .	[Թու.Թայրմ .
Կալցիս , իմ կալցես .	բանիս .	[Թու.Թասրն .
Կալցի , իմ կալցէ .	բանի .	[Թու.Թսուն .
Կալցուք .	բանիմք .	[Թու.Թալրմ .
Կալջիք .	բանիք .	[Թու.Թասրնրղ .
Կալցին , իմ կալցեն .	բանին .	[Թու.Թսունլար :

Էջանախախօսի Էջանախի :

Կալ , իմ կալ , իմ կալ ջիր .	բանի .	[Թու.Թ .
Սի ունիր .	Յի բանեք , կամ Յի ունեար .	[Թու.Թմա , իմ էտինմէ .
Կալարուք , իմ կալէք .	բանեցիք .	[Թու.Թունուղ .
Սի ունիք .	Յի բանեք , կամ Յի ունեար .	[Թու.Թմայրնրղ , իմ էտինմէ յինիղ :

1) Ունիմ , էրբէնի իւր նշանախի նախա Վունել . Լուրմմա :

Ստորապար . Ունիցիմ . ցիս . ցի . ցիմք . ցիք . ցին :
 Ընց . Կալեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
 Ընէրէնոյն . Ունել . ունելոյ . ունելով . ունէնալ . կամ
 Ընէր . էտինմէք , կամ թու թմադ :
 Ընդ . նէր . Ունող : Ընց . Կալեալ : Ըստ . Ունելոց .
 ունելի :

Ըստ պէս կը խոնարհի նաեւ՝

Ընդունիմ . ընկալայ . ընկալ . ընդունիլ . զապուլ էթմէք :

Արաւորականը կական բայով կ'ըլլայ . ասանկ , կալ-
 լէալ լէնիմ . կալէալ էրէ . Ընկալէալ լէնիմ . ընկալէալ
 էրէ . եւ սյն :

Պակասաւոր չէղոք բայը Չոքայ կը լրանայ Լըրէալ
 բայէն . ու կը խոնարհի սյսպէս :

Սահ . նէր . Լըրթամ . թաս . թայ . թամք . թայք . թան :
 Ընի . Լըրթայի . թայիր . թայր . թայսք . թայիք . թային :

Կապարէալ :

Չոքայ .	Գայի .	կիթաիմ .
Չոքար .	Գայիք .	կիթաին .
Չոքաւ .	Գնաց .	կիթաի .
Չոքաք .	Գայինք .	կիթաիք .
Չոքայք .	Գայիք .	կիթաինիդ .
Չոքան .	Գային .	կիթաիլէր :
Յարուի .	Լըրթեալ կմ . ես . է . կմք . էք . են :	
Պիւրուի .	Լըրթեալ էի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :	

Ըստանի :

Լըրթայց .	Էրէալ .	կիտէլիմ .
Լըրթիցես .	Էրէաս .	կիտէսին .
Լըրթիցէ .	Էրէայ .	կիտսին .
Լըրթիցուք .	Էրէանք .	կիտէլիմ .
Լըրթիջիք .	Էրէասք .	կիտէսինիդ .
Լըրթիցեն .	Էրէան .	կիտսինէր :

Հրամայական Էղանալ :

Լ՛րթ .	Գնա .	Կիթ .
Սի երթար .	Ֆի՛ Էրլար :	Կիթ մէ .
Լ՛րթայք .	Գոցի՛ք .	Կիտինիղ .
Սի երթայք .	Ֆի՛ Էրլար .	Կիտմէյինիղ :

Սրբութեան Էղանալ :

Լ՛րթայցեմ .	} ցես . ցէ . ցեմք . ցէք . ցեն :
Լ՛րթիցեմ .	
Լ՛նոյ .	Լ՛րթեալ իցեմ . իցես . իցէ . իցեմք . իցէք . իցեն :
Լ՛նէրէ .	Լ՛րթալ . երթալոյ . երթալով . Էրլար . կիթմէք .
Լ՛նդ . նէր .	Լ՛րթօղ : Լ՛նոյ . Լ՛րթեալ : Լ՛ոյ . Լ՛րթալոց :

Պակասաւոր բայը Պարտիմ . պարտիան էմ . պօրճում վար . միայն այսչափ ատեն ունի :

Սահ . նէր .	Պարտիմ . տիս . տի . տիմք . տիք . տին :
Լ՛նիտար .	Պարտէի . էիր . էր . էաք . էիք . էին :
Սրբութ .	Պարտիցիմ . պարտիցիս . եւ այլն :
Լ՛նէրէ-ոյլ .	Պարտիլ :

Պակասաւոր բայը Սնրթիմ . ննամ , գատրրմ . միայն այսչափ ատեն ունի :

Սահ . նէր .	Սնրթիմ . թիս . թի . թիմք . թիք . թին .
Սրբութ .	Սնրթիցիմ . ցիս . ցի . ցիմք . ցիք . ցին :
	Սնացած ատենները կը լրանայ Սնրլնամ բայէն :

Վոգ պակասաւոր բայը միայն ապառնի ու հրամայական ունի . այսպէս :

Լ՛դառնի :

Վոգցես .	Ըսէս .	տէյէսին .
Վոգցէ .	Ըսէ .	տէսին .
Վոգցուք .	Ըսէնք .	տէյէլիմ .
Վոգջիք .	Ըսէք .	տէյէսինիղ .
Վոգցեն .	Ըսեն .	տէսինլէր :

Հրամայական Էղանալ :

Վոգ . իմ գոգջիր .	Ըսէ՛ .	տէ՛ .
Վոգէք , իմ ջիք .	Ըսէ՛ք .	տէյինիղ :

Ինչպէս մինչև հիմա գրածներէն յայտնի կ'երեւնայ, թէ աններգործական բայերը, որոնց որ սահմանականներկան է կը վերջաւորի, համարձակ կրաւորական ալ ունին է՛ վերջաւորութեամբ. բաց ի քանի մը անցողական բայերէն. որոնց վրայ խօսեցանք (Էրէս 74.) ինչպէս, Գործէ՛մ, Գործի՛մ. ասէ՛մ, ասի՛մ. հարանէ՛մ, հարանի՛մ. ասնէ՛մ, ասնի՛մ. եւ այլն: Իսկ ան ներգործական բայերը, որոնց որ սահմանական ներկան ամ եւ ու՛մ կը վերջաւորին, անոնք է՛ վերջաւորութեամբ կրաւորական չունին, բաց ի մէկ քանի բայերէն, ինչպէս վերը տեսար: Անոր համար կամ էական բայով կը ձեւանան, եւ կամ ներգործականը կը բանի կրաւորական նշանակութեամբ հասարակ բայի պէս: Աւտի հեղու երբեմն կը թափէ ըսել է, ու երբեմն կը թափի:

Սոյնպէս ան ներգործական բայերը որոնց որ կատարեալը է կը վերջաւորի, ալ վերջաւորութեամբ կրաւորական կատարեալ ալ ունին, ինչպէս, Գործէ՛ցի, Գործեցո՛ւցի. հարի՛, հարայ՛. Բացի՛, Բացայ՛. հեղի՛, հեղայ՛. արարի՛, արարայ՛: Իսկ ան ներգործական բայերը, որոնց որ կատարեալը ալ կը վերջաւորի, հարկաւ կրաւորականը էական բայով կը ձեւանայ. ինչպէս, Խոսարարայ՛, Խոսարարեալ է՛ր. լո՛ւտ է՛ր. եւ այլն:

Աս ալ պէտք է գիտնալ որ անկատարը ու ստորագասականը ներկայէն կ'ելլեն: Իսկ ապառնին կատարեալէն կ'ելլէ: Հրամայականին մէկ մասը ստորասական է, ու մէկալը բացասական, ստորասական մասը կատարեալէն կ'ելլէ, ու բացասականը ներկայէն: Աս աղէկ կ'երեւնայ օրինակով մը:

Արարար.	Հատի.	Ահ. ներ.	Հատանեմ.
Արար.	Հատից.	Ահարար.	Հատանէի.
		Արարար.	Հատանիցեմ.
Հրամայ.	Հատ.	Այի հատաներ.	
	Հատեք.	Այի հատանէք.	

Յ օ դ ու ա ծ է

Ղեկնազուրի բայերուն վրայ :

Ղիմազուրկ կ'ըստին ան բայերը . որոնք կամ ճայն էպա-
խանին ու յոգնոտիանին երբորդ գեհը ունին . եւ կամ անոնք ,
որոնց հասարակօրէն երբորդ գեհը իւ բանի : Առաջինները
կ'ըստին զիմազուրկ ըստ ինչեան , մեկալները զիմազուրկ
ըստ պատահման :

Աստ ինչեան ըսած զիմազուրկները այսպէս
կը խոնարհին .

Սահ . ներ .	Հարկ է .	խորնպա արը .
Անիտար .	Հարկ էր .	խորնպա ըսը .
Կարարեալ .	Հարկ եղև .	խորնպա օլսու .
Ապուտնի .	Հարկ լիցի , իմ եղիցի .	խորնպա օլսուն .
Սորար .	Հարկ իցէ , իմ լինիցի .	խորնպա օլսու :

Ասոր պէս կը խոնարհին նաև՝

Անկ է .	անի է .	ճայիզ տիր :
Արժան է .	արժան է .	լայրգ տրը :
Նարի է .	արէի է .	էյի տիր :
Նարուք է .		
Կամ է .	ի' ուղէ՛մ .	խտէրիմ :
Կամք են .		
Հնար է .	խորելէ է .	գապիլ տիր :
Սարթ է .		
Պատշաճ է .	պապշաճ է :	մինասիպ տիր :
Պարտ է ,	պէտք է .	լազըմ տրը :

Ղեկնազուրի ըստ պատահման :

Ղիմազուրկ ըստ պատահման կ'ըստին , որոնց թէ-
պէտ ամեն գէմը կը բանի , բայց հասարակօրէն բանածը
մինակ երբորդ գէմն է : Այս աս երկու կերպով , մէյմը
բային նշանակու թեանը համար . ինչպէս ,

Ամպէ .	ի' տայէ .	պուլու թլար :
Անձրեւէ .	անչըլէ- ի' ու գայ .	եաղմուր եաղար :
Կարկտէ .	խորնոտ ի' ու գայ .	տօլու եաղար :

Չիւնէ . յիւն ին գոյ . դար եաղար :
 Փայլատակէ . իւ ճոյլուստիէ . { եալապր :
 Սրբկէ . ճրբի ի'եւէ . } շիմէկ չազար :
 Ճ'առագայթէ . իւ ծալէ . դոյ գօփար :
 Սազէ , իւ ծափէ . շէօճէ սալգար :
 Հօղէ . ցող ին գոյ . (կիւնէշ) սողար :
 Սնէ . (սողանիւն) յոյն (գուճու) կու կու
 իւ հանէ . էտէր :

Սնէ . (սուի-ծը) իւ հանէ . կիւ միւր տէնիր :
 կաղկանձէ . (շուիւ) ին լոյ . ուլար :
 Բառաջէ . (ինիւ) իւ պօսոյ . պէօյիւրիւր :
 Եսոնք ամենն ալ կը խոնարհին Գարծեմին պէս :

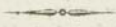
Եղանայ . } սուստ ի'լլոյ . սապահ օլուր .
 Եռաւօտանայ . } իւ լոսանայ . շափափ սէօքէր :
 Լուսանայ . իւ միւնայ . դարարըր :
 Սթանայ . ինիւն ի'լլոյ . աղշամ օլուր :
 Երեկոյանայ . իւ գոսոյ . կէօք կիւրէր :
 Արտայ : իւ գոսոյ . կէօք կիւրէր :

Եսոնք ալ կը խոնարհին Լուսարհամին պէս :

Սէյ մ'ալ սովորութեան համար ինչպէս ,

Եսի . ի'լլա . տէնիր .
 Երեւի . } (ինձի) ի'լլա , (պանա) կէօքիւ-
 Թուի . } կամ ին գոյ . նիւր :
 Լսի . իւ լա . իշխտիւր :
 Զասանի . } (ինձի) ի'լլայ . (պանա) տիւշէր ,
 Զասանէ . } ուղար , իսմ
 րաստ կէլիւր :

Զանդիպի . } իւ հանդիպի . րաստ կէլիւր :
 Պատահի . }
 Պատահէ . }

Վ Լ Ո Ի Խ Վ

Նախադրումներն զրայ.

Ան մասն բանի Նախադրումներն կ'ըսւի, որն որ իր ետքի ծայրը չփոխուի. այսինքն ո՛չ կը հոլովի, ու ո՛չ կը խոնարհի. եւ իրմէ ետքը հոլոված բառ մը ինչպէս զի. կամ սեռական, կամ տրական, կամ հայցական, եւ այլն. որոնց վրայ կարգաւ խօսինք:

Սեռական:

Սան. Սակս. Ի սակս. Նաղագս. Առ. Համար. Իչին:

Սան մարդոյ ամենայն արարածքս եղեն.

Ամէն ստեղծած բաները մարդուն համար եղան.

Հէր մահչուգ ինսան իչին օլտու:

Օծառն մշակն սախ պարոյն դարմանէ.

Սչակը ծառը պարոյնն համար կը հոգայ կը նայի:

Պահճէպան աղաճա մեյճէսէ իչին դիմար էտէր:

Աչխարհս է մեր սախ եղեւ.

Աչխարհքս մեյճէ համար եղաւ.

Պու տիւնեա պէյճէ իչին օլտու:

Բժշկականութիւնն է արուեստ յաղագս մարդկային մար-
հոյ եղեալ.

Բժշկութիւնը արհեստ մի է մարդուն մարմնին հա-
մար գրտնըւած.

Հէրխիք ինսանն զիճարի իչին (իճատ) օլունմուչ
պիր զէնահաթ տրը:

Հրէայք սա նախանյո մատնեցին զՆիսուս.

Հրէաները նախանյո համար Նիսուսը մատնեցին.

Ահա հուսիքը գրագանճը իչին Նիսուսու համազրատը-
լար:

Փոխանակ . Տեղք . Աէրինէ .

Սի հատուցաներ չար փոխանակ չարի ,

Չարին արեւ չար մի' հատուցաներ .

Վե՛հլի՛ն է երբնէ քէմլիկ էտա էթմէ :

Առանց . Առանց . չ . ()ն սուղ :

Առանց նեհոտ-լեւան եւ չարոտ-լեւան է մանուկն .

Տղան նեհոտ-լեւան ու չարոտ-լեւան չունի .

Չօճուկ քէմլիկն վէ հիւլեւնիւ տիր :

Օհետ . Օկնի . Արեւէն . Արտընտան . Արտընա :

Շուն որսորդ վարի վնի նապաստանաց .

Որսորդ չունը նապաստաններուն էրեւէն կ'իյնայ .

Ա՛վճը քէօփէկ լա՛վանլարն որսորդիսն տիւշէր :

Յետ . Արք . Սօնդրա :

Յետ ցառագին կենաց կայ մնայ մեզ մահ .

Եւեղճ կեանքէն էրք պէտք է որ մեռնինք .

Սեֆէլ էօֆ-բրէն սօնդրա էօլլամիլմիզ վաճիպ տիր :

Առաջի . Առջեւ . Այօնիւնէ . Այօնիւնտէ :

Աստուած էած զամենայն թռչունս եւ զանասունս առաջի Արամայ .

Աստուած ամէն թռչունները ու անասունները Արամայ առջեւը բերաւ .

Ալահ հէր գուշարը վէ հայվանլարը Արամին էօնիւնէ կէթիրտի :

Յանդիման . Հանդէպ . Ղեմայը . Ղարշըսընտա :

Յիսուս նստէր յանդիման քաճարին .

Յիսուս կը նստէր քաճարին Ղեմայը .

Յիսուս քաճարն գարշըսընտա օթուրուրուտու :

Ի ներքոյ . Տակը . Տիպինտէ :

Խլուրդ միշտ է ներքոյ երկրի ի խաւարին տեղուջ շրջի .

Խլուրդը միշտ գէթնի քաճ մութ տեղեր կը պարտի .

Եւր սըչանը տայմա էեր արեւնի , գարանլըգ եւրլէրտէ կէղէր :

Ա ի բ ջ ա հ ո ղ ո ղ ու ն ա խ ա ղ ր ի ն ար ք ա յ ի մ ն ։

Մ ն ա . Մ ն ր ձ . Ս օ փ ի չ . Ա յ ա զ ր ն ։

Ա ճ է դ ա լ ար ի , որ Տ ր յ է ի ջ ու ր .

Ջ ու ր ի ն յ օ փ ի չ և զ ա մ կ ա ն ա ն չ ր կ ' ա ճ ի .

Ս ու յ ա է ա գ ը ն օ ղ ա ն և ե շ ի լ ի ք պ է յ յ ի ւ ր ։

(Կ ն զ . Հ է ր . Ի լ է . Պ է ր ա պ է ր ¹) ։

Ի ա զ ու մ մ ե զ ա ո ղ ք ք ք ա զ մ ե ա լ է ի ն ը ն ք Յ է ս ու ս ի , և լ
ը ն ք ա շ ա ի է ր ք ու ն որ ա .

Հ ա տ մ ե զ ա ո ղ ր ն և ր ն ս տ ա մ է ի ն Յ է ս ու ս ի ն , ու ա ն որ
ա շ ա ի է ր ք ու ն է ր ու ն հ է ր մ ե կ ա տ և զ ,

Ղ օ գ կ ի ն ա Տ ք ք ք ար լ ար Յ է ս ու ս ու ն մ է օ ն ա ն շ ա յ լ ր ք -
լ է ր է ի է պ է ր ա պ է ր օ թ ու ր մ ու շ յ ար ր ա ր ։

Օ ի ծ ա ու ն ք և ճ ն ճ ղ ու կ ք ը ն ք Տ ր յ ր ն ա կ ի ն .

Օ ի ծ ա ու ն ք ր ու ճ ն ճ ղ ու կ ն ք ր ր Տ ր յ է հ է ր կ ղ ր ր ն ա կ ի ն .

Գ ր ղ ր ա ն կ ղ ր ճ մ է ս է ր Տ է գ ու շ յ ար ր պ է ր է չ ի է պ է ր ա պ է ր
ս ա գ ի ն օ ղ ու ր լ ար ։

Ը ս ա . Ը ս ր . Չ ա ղ . Ա է օ ղ է ։

Մ ար գ ը ս ր ղ ա ս ր ա յ ի ն յ ի ր յ զ վ ար ձ ա ի ւ ր ր ն զ ու ն ի .

Մ ար գ ի ր ա շ ն ս ր ա ղ ի ն շ ա ղ ի ր վ ար ձ ք ք կ ' ր ն զ ու ն ի .

Կ ի շ ի շ ի շ ա ղ ի ն է Տ ր յ ի ն է ի է օ ղ է ի լ ճ ր է թ ի ն ի ա լ ք ր ։

Ը ս տ ու ա մ Հ ս տ ու ց ա ն է ի ւ ր ա ք ք ա ն շ ի ւ ր ը ս ր գ ու թ ա ի ր .

Ը ս տ ու ա մ ա մ է ն ու ն ի ր գ ու ղ թ ի ն շ ա ղ (ի է օ ղ է) կ ղ Հ ս տ ու -
ց ա ն է .

Ը լ ա ճ Հ է ր ք է շ ի ն ի շ ա ղ ի ն ա մ է լ է ն է ի է օ ղ է է ս ա է տ է ր .

1) (Կ ն զ . ն ա խ ա ղ ր ու լ է լ ն ու ը ա ն ի օ փ ի չ ք ի ր գ ու ղ թ ա մ թ ի ն ա խ ա ղ ր ի ն ու
ղ ի ր ջ ա հ ո ղ ո ղ ար ք ա յ ի մ ն ի հ է ր . մ ա ն ա - ա ն ք ք է ր ա ն ու ն ի ն է -
ր ու հ է ր ա - է լ է ն ա խ ա ղ ր ի ն ի ր Ը ս ի ն յ ա յ ա պ է ս , ր ն զ ի ա ,
ի ն թ ի հ է ր . ր ն զ մ ի մ ե ա ն ս . Տ ր յ լ լ է ի ն - հ է ր . ր ն զ ն ո ս ա .
ա ն ո ն յ հ է ր . շ ա լ լ ար ր ր ն զ ի ն ձ , ր ն զ մ ի մ ե ա ն յ , ր ն զ
ն ո ց ա ։

Առ . Վրովք . Աննրնտա . Վէնարնտա :

Առ Տեղագիր . Սէր թովք կեցիր . Պիղիմ Էանընդարա գալ :

Արկու նաւք կային առ ծովակին .

Արկու նաւ կար ծովուն քովը .

Իքի գայրգ վարըտը արենիկն ճնարնրնտա :

Գտին զյաւանակն կապեալ առ դուրս .

Գտան յաւանակը կապած դրան թովք .

Սըվայը Գառնանուն Էանընդարա պաղը պուլտուլար :

Սինչեւ . Սինչուի . Տագ . տէք . Վրտար :

Տեսութիւն աչաց Տինչեւ ցասարեղ Տասանէ .

Աչքին տեսներ Տինչուի ասարեղը կը Տասնի .

Կէօղիմիւզիւն կէօրմէսի Էրարըլարա Գըրար Եէթիւ
չիր :

Սինչեւ ցայսօր . Տինչուի առ օրս . պու կիւնէ տէք :

Վայցալան :

Իբր . Իբրու . Իբրեւ . Որպէս . Պէս . Կիպի :

Արկիր է՞րէ՛ս դ՛այր զմեզ սնուցանէ .

Արկիրը զմեզ յօր պէս կը մեծցընէ .

Աէր անս ինչի պիզի պէսէր :

Վան . (ան Բան) Էն . (օն) տան :

Օտնր ինչ թան դէպ ի վեր մի առնուր .

Վեպէ (աւելի) ծանտր բան մի վերցըներ .

Սէրիէն (պէտքէ) աղըր շէյ գալտըմա :

Օտմը մեծ է թան պամաթ .

Օտըր ցամաթէն մենծ է .

Տէնիզ Գարաթան պէօյիւք տիւր :

Բացալան :

Վեռի . Վեռա . Ուղագ . Արըագ :

Վեռի է Աստուած ցամաթըրչապ .

Աստուած ամաթըրիթիէն Կեռա է .

Թանկըր դալըրչարթան Էրթագ տըր :

Ղաղտ . Ղապուտի . կիզլի :

Ղապուտի է յօրէն երթայր յեկեղեցին .

Սօրճէն գապուտի ժամ կ'երթար .

Անասնորսն ինչէ . քիլիսէյէ կիտերիտի :

Բաց . Չօտ . Ղայրը . Պաշկա :

Սի է Աստուած , եւ չիք որ Բաց է նմանէ .

Աստուած մէկ է , ու անիւց է վաս որ իր չկայ .

Ալաճ պիր տիր , վէ ծնորսն գայրը պաշկասը եօգտուր :

Ղարծիտիան :

Ա . Ան (ակղճանքը) , ան (ասիննէրը (յոճը) Բապուտի
 Կիլիզլի . () (սէմթէրտէ) , օ (վազըթլարտա) :

Յիտուս նստէր աս ծովէկէրէն .

Յիտուս կը նստէր ծովուն յոճէրը .

Յիտուս օթուրուրուտու ակնիկ գըլըսընիտա :

Կղըր ոմն նստէր աս ճանապարհուն .

Կուրին մէկը կը նստէր ճամբուն յոճէրը .

Վէօրուն պիրի օթուրուրուտու էօլ ինարիւնիտի :

Ան Բարեպաշտ Լեւոնորս Տաստատեցաւ խաղաղութիւն եկեղեցւոյ .

Բարեպաշտ Լեւոնորսնէրուն ասինը եկեղեցւոյ խաղաղութիւնը Տաստատեցաւ .

Օտնիտ փարիշախարըն ղափընիտա քիլիսէնին ըստթլթլութիւնէքքիւն պուլտու :

Օլնէ է յարդ աս ցորէնիճ .

Յարդը ցորէնին յոճը ինչ պիտի ըլլայ .

Սաման պորպաշտն էանընիտա նէ օլաճադ :

Բնդ . Տակը . Տիպինտէ . Տիպինէ :

Տաւ ժողովէ զճադս ընդ լէնիճ .

Տաւը ճագերը լէնիւրսն ասին կը ժողէ .

Թապուք ետլուլարընըն գորտալարընըն արլընստէվչիբիր :

Չարի . Չափ . Վատար :

Լուսինն յեանիւ չափ փոքր է քան զաշխարհ .

Լուսինը աշխարհքէն յետոն անգամի չափ պղտիկ է .

Եւ տիւնեատան ելլի գրապար քիւչիւկ տիր :

Հանգերձ . Սեփիւղ . Պերապէր :

Եւստ ռիսակալութեան զոգին հանդերձ մարմնովն հաշէ .

Որեակալութեան ախար հոգին մարմնին հետ Տեփիւղ կը նիհարցնէ :

Վարէզ սագլամագ ճանը լեւնիլէ պերապէր էրիտիր .

Պարտաւան :

Շուրջ . Շուրջանակի . Բուրբոխը . Լեթրափրնտա :

Բազմութիւնն աւաց շուրջ զաշխարհաւս գան, զի ծով է շուրջ զաշխարհաւս .

Շատ նաւեր աշխարհին Բուրբոխը կը պտրտին, ինչու որ աշխարհին Բուրբոխը ծով է .

Չօգ կեմիլէր արեւմտանն էլերափրնտա կեղերլէր, զէրէմ արեւմտանն էլերափր անիզ տիր :

Սեկ քանի նախադրութիւններ այսինքն որպէս .
 Եբրէ . եւ այլն . որոնք կը նշանակեն . պէս . չափ . կիպի .
 գատար . ամէն հոլով կրնան խնդիր առնել, ինչպէս .

Ոգիք Եբրէ . ուր ապրեցան ի ջրհեղեղէն .

Ուրեւ հոգի չափ ջրհեղեղէն ապրեցան .

Սեփիւղ չիլի գրապար սու թուփանքնտան գուրթուլտուլար :

Յիսուս էր ամաց Եբրէ . երեւնից .

Յիսուս երեւոտն գորտն չափ էր .

Յիսուս օլուղ էաշխարհ գրապար ըսը :

Հեթանոսք երկիր պագանեին քարանց եւ փայտից Եբրէ . Լսարձոյ .

Հեթանոսները քարերուն ու փայտերուն երկրպագութիւն կ'ընէին Լսարձոյ պէս .

Վուժփերէզէր թաշարա վէ օտունլարա Ալլահա
(Լափար) Լեւի թափարլարըր:

Պարտ է աշակերտին, զի սիրեսցէ զվարդապետս
Էբրէ- գծնողս էր.

Պէտք է որ աշակերտը սիրէ վարպետները, իւր ծնողաց
ողէս.

Սաճիպ տիր քի շայիրա ուստալարընը ալլալարը Լեւի
սէվսին:

Եթէ մանուկ իցես, փախիցես ի գինւոյ որդէս ցօնց.
Թէ որ տղայ ես նէ, գինիէն օլէս ողէս փախիր.

Եւր չօճուղ ուսան, Էրանդան գաշար Լեւի շա-
րապտան գաւ:

Են որ բանիք իւրեանց խոցեն որդէս որդ.

Սմանք իրենց խօսքերով Էբր Էն որդ կը խոցեն.

Պաղըլարը Գուլ Լեւի քէնտի սէօղէրի իլէ եարա-
լարլար:

Տեսանի կերպարանք մարդոյ ի ջուրս Էբրէ- Է Լայէ-
սը.

Սարդուն կերպարանքը ջուրին մէջ Լայլէ ողէս կ'երեւ-
նայ.

Ետամըն քիսվէթի սու իչինտէ այնս Լեւի կէօրի-
նիւր.

Գ Լ Ո Ի Խ Ե Ե .

Սահակայնէրոսն լըայ :

Սահակայ կ'ըստի ան մասն բանի, որնոր նախադրութեան պէս ոչ կը հոլովի եւ ոչ կը խոնարհի, հապա Բայերոսն լըայ դրեւելով իւր ցըրենէ Բայերոսն գործողութեան պարտագանիւրը :

Սահակայնէրը նշանակութեան կողմանէ եօթը տեւսակ կը բաժնըին :

. Որակիւնն :

Որակիւնն կ'ըստին, որոնք գործողութեան ընտորինչ պէս ըլլալը կը նշանակեն. ինչպէս,

Տայանապէս, }
Տայանի, Սեկին } ասէ. յայտնի է' ըսէ. էշկեարէ տէր :

Գաղտ }
Գաղտնի } էառ. գաղտնի ստաս. կիզլի ալտը :

Չրի բաշխէ }
Կամաւ աղօթս } իրէ իւր Բաշխէ. ճապա վէրիւր,
աննէ. } ուղեւոր է' աղօթէ. իստէքիլիլէ տու-
վա էտէր :

Եկամայ } չար- }
Յակամայս } չարի. } ակամայ իւր չարչարէ. զօրուլա իսկէնճէ
չէքէր :

Հարկաւ }
Ի Հարկէ } մեռանի. հարկաւ իւր մեռնի. հէլպէթ էօլիւր :

Տոյժ աշխատի. } շար է' աշխատի. } չօք չալըչըր :
Սաստիկ տանջէ. } ինչ է' տանջէ. } փէք չօք էղլիլէթ
վէրիւր :

Յունարէն գիտեւս. } հոռութիւն գիտեւս. } ուրում ճապիլըր-
միսին :

Քրիստոս երբայեցի խօսէր. Քրիստոս է' Բայերոսն իւր խօսիւր. Քրիստոս եւ հուտիճէ լագըրտը էտէրիտի :

Բարևոք . Ըղէի . Լյժի :

Որ Բարևոք եւ ողբերգի, եւ զգործն Բարևոք եւ ողբերգի .

Ով որ աղէի ու շնորհի ինչ հարածէ, գործն ալ աղէի ու շնորհի ինչ շնորհի .

Վիսփի էյի վէ արդարո՞ւր արեւելիս, իշխնիսէ էյի վէ արդարո՞ւր Բեհեմէլ էրէր :

Բ . Վանաստեան :

Վանական կ'ըսին, որոնք կը ցրցընեն գործողութեան որչափ ըլլալը :

Ըստ չափ մեծ է . աստիճան մեծ է . պուզատար պէտք իւր տիր :

Ըստ չափ վաղ մեծ աստիճան շատ մեծ օգտատար չափուգ ուս . հօլտիր :

Օտար ողբերգի Բարեխանան, այնչափ արմատս ի խոր յգէն .

Օտարը ողբերգի ու ինչ Բարեխանանէ, անչափ խորունկ արմատ ինչ յգէն .

Ըղաճլար նէ գտարո՞ւր ի Երեսնէրէնէրէրսէ, օ գտարո՞ւր տերին քեզք որոգորո՞ւր :

Ստէպ } պահեն, յաճախ } պահեն . ինչ սրգ սրգ օրուծ } թուծարար :

Իսպառ շիջանի . Բողբո՞ւր ինչ հարի . պիւսպիւծիւն սէօնէր :

Սակաւ ուտէ . ինչ ի՞նչ . ազ եր :

Գ . Հարցաստեան :

Հարցական կ'ըսին որոնք կը հարցընեն գործողութեան պատճառը, տեղը, ժամանակը . եւ այլն . ինչպէս,

Ինչքէր հարցատեանն ինչն ինչ հարցատեանն ինչն մարդու լաւնաս . նրորն :

Օ ինչ գործեցնր . Ինչ ըրէր . նէ ինչ տիրն :

Օ ինչ կոչեցեր . Ինչն ինչն . նի՞նչ չաղբարն :

Օ խափող } թուի . Բնչպէս է՛րբէնայ . նանսը կէօրիւնիւր :
 Որպէս }
 Ո՛ն . Ո՛ն ապարէն . (չէ՞) թ . (տէյիլ) մի :
 Ո՛ն երկոտասան ժամ է աւուր .
 (Օրը (ցորեկը) տասներկու ժամ չէ՞ թ .
 Կիւն (կիւնտիւղ) օնիքի սահաթ Գէյիլ թ :
 Ո՛ն ապարէն ոգի առաւել է քան զմարմին .
 Նոգին մարմինէն աւելի չէ՞ թ .
 Ճան թէնտէն զիատէ Գէյիլ թ :
 Ուստի գաս . Գնչպէս է՛րբէնայ . ներէտէն կէլիւրսին :
 Յո՛վ } երթաս . Գնչպէս է՛րբէնայ . ներէյէ կիտէրսին :
 Ո՛ր }
 Արդեօք զարթեան . Գնչպէս է՛րբէնայ . աճապա ույանարմը :
 Սի՛մէ երկնչիս . Գնչպէս է՛րբէնայ . աճապա գօրգարմը :
սըն :

Գ . Գաստիան :

Գասական կ'ըսին, որոնք գործողութեան համարանքը ու կարգը կը ցըցընեն . ինչպէս ,

Նախ .	առաջ .	խիտխտա :
Ապա .	էտք .	սօնդրա :

Զորք նախ , իմա , եւ ապա խօսեաց .
 Առաջ հարցո՛ւր , իմացի՛ր , ու էտք խօսէ՛ .
 Ի՛նչպէս սօր , աղնա՛ , վէ սօնդրա լագրար էլ :

Օռաջինն } ոչ կա- խիտխտա
 Նախ առաջինն } մեցաւ . Գնչպէս է՛րբէնայ . իստէմէտի :

Նախ . երկրորդ . երրորդ . չորրորդ . եւ այլն .
 Առաջ . երկրորդ . երրորդ . չորրորդ . եւ այլն .
 Ի՛նչպէ . իրինճի . իւչիւնճի . տէօրտիւնճի :
 Պատուելի է նախ հաւատ . երկրորդ իմաստութիւն .
 Պէտք է պատուել առաջ հաւատքը երկրորդ իմաստութիւնը .
 Ի՛նչ է՛լէլ տինէ սօնդրա իլիմէ բաղպէթ վաճիպ տիր :

Սիանգամ, Երկիցս, Երիցս, չորիցս, հնգիցս, Եւ այլն:
 Սէի անգամ, Երկու անգամ, Երեք անգամ, չորս անգամ,
 հինգ անգամ, Եւ այլն.
 Պիր տէֆա, իբի տէֆա, իւչ տէֆա, տէօրտ տէֆա:

Սանգամ Եւ Երկիցս զրեանք աշխարհիս Հայոցի Պարսից այրեցան.

Սէի Երկու անգամ Հայաստանին զրքերը Պարսիկնե-
 րէն այրեցան.

Պիր Երեք անգամ Լըրմէնիստանըն քիթապլարը Աճեմէր-
 տէն Եանարաբ:

Սիւսանգամ }
 Գարձեալ }
 Ս Երստին }
 Արկին }

ասէ. գարձեալ ի՛րա՛ն. թէքրար տէր:

Հերք Եւ Եղնգունք հանապաղ կտրեալք, Ռուսանգամ
 ասէն.

Սաղերը ու ըղունկները միշտ կտրուելով, գարձեալ
 ի՛ր Ռեճնան.

Սաչ վէ թրնագ տայմա քէսիլէրէք Ենքարաբ ուլեյ-
 իւրէր:

Է. Եամանախան:

Եամանակական կ'ըսին, որոնք գործողութեան
 երբ ըլլալը կը ցըցընեն:

Ե. Եամ	} գիտեմք, հինա գեղեմք,	Հիմտի պիլերիդ:
Ե. Եամիկ		
Ե. Եամ գործեալ.	ասոր գործէ.	պէջիւն իշէ:
Ս Վաղիւ ուսանի.	Վաղիւ իւ ուղի.	Եարըն էջրէնիբ:
Ի Վաղիւ անդր.	Վաղիւն օրը.	Երթեսի կիւն:
Երէկ գրեաց.	Երէի գրեց.	տիւն Եազար:
Երանդ.	Երէի իւ Եիւր օր.	տիւն տէյիլ օ պիրկիւն:

Բնդ առաւօտն . ատարեան դէմ . սապահա գարշը :
Բնդ երեկս եկն . իրիկան դէմ եկան . ազշամ իւտտիւ
կէլտի :

Գիշերի } գողա- կէճէ, իսմ կէճէ-
Գիշերայն } ցան . գեշէբը գողանն . Լէյին չալտըլար :
Օցայգ եւ զցերեկ գործէաք .
Գիշէբ ու ցորեի իւ գործէինս .
կէճէ վէ կիւնտիւղ չալըշորըտրգ :

Ի գիշերի եւ ի տունըեան . իճէ վէ իննպիւս :

Պէտք ճրագի է գեշէբէ է, եւ ոչ է արեւընան .
Ղրագին հարկաւորութիւնը գեշէբն է, ցորեիւ չէ .
Սմնուն իքտիղասը իճէ, եօքքի իննպիւս (Էնն) արի :

Յորժամ քաղ- նէզաման քի աճըգ-
ցեաւ . երբոր անօլէեցաւ , տր :

Իրրեւ երեկոյ եղեւ . երբոր իրիկան եղաւ . նէզաման քի ազ-
շամ օլտու :

Սինչդեռ } նստեր . երբոր իւ նստեր . նէզամանքի օթու-
Սինչ } րուրուտու :

Լուժամայն }
Նոյնժամայն } եւ . անիջապէս ելաւ . օ սահաթ ,
Իսկոյն } անիտէ գալքտր :

Յանկարծ }
Յանկարծակի } գայ . յանխարժ իւ գայ . գափիլ կէլեր :

Երագ , իսմ արագ }
Երագապէս }
Փութոճ }
Փութապէս } հասանէ . շուր իւ չափուգ եէթի-
Փութանակի } հասանէ . շիր :

Վազիւ շարժի . հասլու իւ շարժի . կիւճպէլա գըմըւ-
տանրը :

Յետոյ զղջացաւ . ետքը պղջաց . սօնղրա փիւշման
օլտու :

Է. Տեղական :

Տեղական կ'ըսեն որոնք գործողութեան ուր ըլլալը այս ինքն տեղը կը ցըցընեն. ինչպէս,

- Ըստ մնացէք. հոս մնացէք. պուճտա գալընըղ :
 Ընդ բնակէ. հոն ին բնակի. օնտա սագին օլուր :
 Երթիցուք աստի. հոս պէղաց երթանք. պուրատան կիտէ լիմ :
 Գնացին անտի. ան պէղաց Գացին. օրատան կիթտի- լէր :
 Իերէք այսր. հոս Բերէք. պուրայա կէթի- ըրինիղ :
 Եհաս անդր. հոն հասաւ. օրայա եէթիշտի :
 Եյսր անդր. աստի անդին. պիր թարաֆա օ- պիր թարաֆա :

Ըրբեալքն այսր անդր պէրթիւնի.

Գինովները Տէի պէն Տէիւլ պէն ին զարմուրնի.

Շահրօշար պէր Եանա օպէր Եանա շարթըլըլար :

- Եմուտ իներքս. ներս մասա. իշէրի կիրտի :
 Ել արտաքս. դուրս Ելաւ. տըշարը չըքտը :
 Կան արտաքոյ. դուրսը ինցած Են. տըշարտա տուրու- յօրլար :
 Ընկաւ ի վայր. վար ինիւ. աշաղա տիւշտիւ :
 Ի վեր մատիր. վեր Եիւր. եօգարը կէլ .
 Ի բաց կացէք. հեռու ինցէք. ուզագ, իմ կէրի տուրունուղ .
 Ի բացուստ } կայ- հեռու, կամ ուզագ, իմ ուզագ-
 Ի հեռաստանէ } ին. հեռու-անց ին- տան տուրույօր- լարլար .
 } ցած կէն .
 Ստ Եկ. մօր Եիւր. եպըն (եանրմա) կէլ :
 Ի մտոյ գամ առ մօրէրս յեղէ իու պու եագընլարտա
 ձեղ. գամ. սիղէ կէլիրիմ :
 Ընց } ինչայսկոյս. աստի պէն } ան- պու թարաֆա } կէլ-
 } ինչայնկոյս. անտի պէն } ցաւ. օպիր թարաֆա } տի :

Է. Ստորոտասական և Մտայտասական :

Ստորասական կ'ըսելին որոնք գործողութեան հաստատութիւնը կը ցրցընեն, այս ինքն հայ կ'ըսեն. իրաւ կուտան : Իսկ բացասական որոնք չէ կ'ըսեն. ինչպէս,

Այո տեսի, հրամայելու արեւոյ. պէլի կէօրտիւմ :
 Արդարեւ } երգուաւ. իբրո՞ր, կամ ի՞նչ կէրչէք, իմ հագը-
 Տիրաւի } բոցընէ եր- քէթ եկմին էթ-
 րոմ ըբոս. տի :

Չիմացաւ, չէմայտ. տույմատը :
 Ոչ եկեր. չիբոս. եկմէտի :
 Սի երբեք ստեր, սոսի մի ընէր. հիչ եալան տէմէ :
 Ինչաւ մի երգնուր, երբո՞մ մի ընէր. հիչ եկմին էթմէ :

Ի վերայ բանի զղջացաք բազում անգամ, այլ ի վերայ լուծեան ոչ երէնք :

Ի սոսելնուս համար շատ հեղ զղջացանք, բայց լուծնուս համար տեղեղն (չ պղծացանք) :

Ի ազրարը էթտիյիմիզ իչին չօք քերէ փիւշման օլտուք, ամմա սուս օլտուղումուզ իչին հիչ (իւշման օլտարգ) :

Բաւ, լիցի. չէ. չբայ լիւ. հաշա :
 Ոչ, ոչ. ոչ, ոչ. նէ, նէ :

Արբեալքն ոչ իորհել եւ ոչ տանել գիտեն ըստ պատշաճի :

Գիտովները ոչ հարձել, եւ ոչ գործել կրնան ինչպէս որ պէտք է նէ :

Շարհօշար եօլունճա նէ արչննէ, վէ նէ ելմէ պիլիբլէր :

Ինչպէս մինչեւ հիմա գրածներէն կ'երեւնայ, որ քանիմը մակրայները հասարակ անուններէն բարդած են ինչպէս, Տայն-ժամ. իբր թէ յայնմ ժամանակի. ան տարեւ, օ վազըթ : Տոր-ժամ. իբր թէ յորում ժամու. որ տարեւ որ, նէ վազըթբի : Տայն-իյս. իբր թէ յայն

կողմն . անբէ դէն . օպիր [Թարաֆա : Այսօր . իբր թէ
յայսմ աւուր . աս օր . պու կինն (պէջյունն) :

Պարձեալ շատերն ալ հասարակ հոլոված անուն
են : Ոմանք գործիական . ինչպէս , կամաւ . Լարիւս .
Փոլիս : Ոմանք բացառական . ինչպէս , ի Տօսոյ . ի Տեր-
յոյ . ի Հեռասարանէ . ի հարկէ . յանդարտասարկց : Ոմանք
նախգրիւ տրական . ինչպէս , ի վէր . ի վայր . ի ներս .
յանկարծ : Այսպէս կ'ըսուի նաեւ՝ յանգեալս . յանձանօժն .
յանորժանս . եւ այլն :

Պարձեալ մի եւ նոյն բառը զանազան նշանակու-
թեամբ կրնայ մակրայ ու նախադրուծիւն ըլլալ : Ինչ-
պէս թէ որ ըսեմ , իբրեւ պայր . մօր պէս , անա կիպի ,
նախադրուծիւն եղաւ : Բայց թէ որ ըսեմ իբրեւ գնաց .
երբոր գնացնէ . հաշան կիթտիսէ , մակրայ եղաւ : Ասոր
նման շատ կայ գրոց մէջ . ուստի երբոր բառ մը բայի
վրայ իյնայ՝ մակրայ է . բայց թէ որ հոլոված բառի վրայ
իյնայ՝ նախադրուծիւն է : Թէ որ խօսքը հասկըցուի ,
գիւրին է զանազաները :

Նոյնպէս շատ հասարակ ածականներ , երբոր բայի
վրայ կ'իյնան , մակրայ կ'ըլլան ինչպէս , նոր շինեաց .
Բարոս գործեաց . սասարկէ տանջեաց . չորաչոր մեռաւ :
Բայց թէ որ գոյականի վրայ իյնան տյսպէս , նոր տուն .
Բարոս գործ . սասարկէ տանջանք . չորաչոր մահ . ան
տունն հասարակ ածական են :

Գ Լ Ո Ի Խ Օ :

Հաղխապէ ձեայ :

Հաղկապ կ'ըսուի ան մասն բանի, որնոր նախադրութեան ու մակբայի պէս ոչ կը հոլովի ու ոչ կը խոնարհի. հապա երկու- եօս, կամ երկու- Բաս Դելիմէիս հետ իջ իսպէ :

Ղանակութեան կողմանէ շաղկապները տասը տեսակ կը բաժնուին :

ա. Նաղխապիտան :

Նաղխապիտան կ'ըսուին, որոնք միայն երկու բառ կամ բան քովէ քով կը կապեն. ինչպէս,

Եւ. Ու. Սէ :

Սեռանի այն՝ որ շնչէ եւ շարժի եւ գնայ եւ ուտէ եւ ըմպէ .

Ար մեռնի, որնոր կը շնչէ, ու կը շարժի, ու կը քալէ, ու կ'ուտէ, ու կը խմէ .

Հէր նէ քի նէֆէս ալըր, ձէ քըմըլտանըր, ձէ կէզէր, ձէ եէր, ձէ իշէր, էօլիւր :

Եւ. Եւս. Ետեւ. Եւ. Տէ. Տա :

Եյո գիտեմ եւ ես .

Իրաւցընէ ես ալ գիտեմ .

Պէլի պէն քէ պիլիբիմ :

Եւ Եւ. ԵւԵւ. Հէմ Հէմ :

Որք բամբասեն յամօթ լիցին եւ սատ, եւ անդ .

Որոնք որ կը բամբասեն ամէնան, հոս ալ, հոն ալ .

Օէմմ էտէնէր ութանընչար հէմ պու, հէմ օպիր (տիւնեատա) .

Եթէ, եթէ. Եւ. ալ. Տա, տա:

Քաղցր է քուն ծառայի, ելէ՛ սակաւ եւ ելէ՛ շատ ուտիցէ.

Օտուային քունը անուշ է, շատ ալ ուտէ, քիչ ալ ուտէ.

Հրդեթ քեարբն ույգուտու ազ քա (եէսէ), չօք քա եէսէ թաթը տըր:

Է. Տրուումն:

Տրոհական կ'ըսին, որոնք խօսքը զատելով մը կը կապեն. ինչպէս,

Կամ. եւ կամ. Կամ. Ու-իւմ. Եւ. Եւստու. Ս է եւստու.

Օղջըն իւմ բնաւ ոչ ընթեռնուն, է-իւմ զոր ընթեռնուն ոչ սիրով եւ փափագանօք.

Օղջերը իւմ ամենեւին չեն կարգար, է-իւմ կարգացածնին սիրով ու փափաքով (չէ).

Թէմպէլէր է-իւմ չիչ օգուամաղար, է-իւմ օգուտուգարը մուհապպէթ վէ արդիւ իլէ տէյիլ (տիր):

Ը. Բացառուումն:

Բացառուական կ'ըսին, որոնք երկուներհակ խօսք մէկգմէկու կը կապեն. կամ թէ ըսեմ, որոնք խօսքին վրայ բայց, ա՛հա մը կ'եւելցընեն. ինչպէս,

Եւ. Հաղա. Եւ. Իլէ:

Ոչ ի բնութենէ, այլ ի կամաց մերոց է լինել ծոյլ կամ փոյթ յուսմունս.

Սեր բնութենէն չէ, հաղա մեր կամքէն է ծոյլ կամ փոյթ եռանգն ըլլալ սովընլու մէջ.

Պիղիմ թապիէթիմիլտէն տէյիլ, իլէ կէջնիմիլտէն տիր թէմպէլ եւստու համարաթ օլմագ իլիմ էջրէնմէտէ:

Սակայն . Ռայց . Հողոս . Ռայց . Ամնա . Իլլէ . Իպրին :
Ոչ տեսանես զհողի քո , սակայն հաւատաս թէ հո-
գի ունիս .

Չես տեսներ քու հողիդ , Բայց կը հաւտաս որ հողի
ունիս .

Ճանրնը կէօրմէսին . ամա ինանըսըն քի ճանրն
վար :

Հատած վէրք ցաւագին կսկծեցուցանեն , Բայց կար-
ձեն զճարակ վերին .

Կտրած վէրքը շատ խիստ կը կսկծցընէ , Բայց վէրքին
ուտելքը կը պակսեցընէ .

Ետրա քէսիլինճէլ փէք զիատէ աճըտըր , Էտին թէ-
չէնիշտէն սագլար :

Գ . Անխորհրտիան :

Անկատարական կ'ըսւին , որոնք խօսքին միտքը ան-
կատար կը թողուն . ու կը կապեն ուրիշ շողկապի մը
հետ , որ անոնց միտքը կը լրացընէ . ինչպէս ,

Թէպէտեւ . Թէեւ . Թէպէտ . Թեղէր . Գարազա :

Ետեւէն կուզեն . Այլ . Սակայն . Ռայց . Ամնա . Իպրին :

Այն Բեղէրէ-փոքր է առ մեծամեծ անդամս , սակայն
սքանչելի քան զամենեսան .

Թեղէր աչքը մեծ անդամներուն քովը պզտիկ է ,
Բայց ամենէն սքանչելի է :

Պէտիւկ ազալարըն մապէյնինտէ Ֆարազա կէօլ պիր
քիւչիւկ ազա տըր , Էտին ճիւմլէսինտէն զըյմէթ-
լի տիր :

Ե . Անխորհրտիան :

Անկնական կ'ըսւին , որոնք առջի մութ խօսքը մեկ-
նելով ուրիշին հետ կը կապեն . ինչպէս ,

Այս ինքն . Այս ինքն է . Այս է . Այս ինքն . Այնի :

Օկնիքն Վրիստոսի բարձցուք , այս ինքն զխոնարհու-
թիւն նորա .

Քրիստոսի նշանը վրանիս առնենք : այս ինչն անոր
խոնարհութիւնը :

Քրիստոսուն նշանը իւստիւմիւզտէ օլտուն . էանի օ-
նուն ալւադ կէօնիւլլիւիւիւնիւ :

Իբր թէ . Իբր այն թէ . Իբր է- Է . Սանքի :

Ուր եւ գնասցես մի ցուցաներ զքեզ , իբր է- Է իմաս-
տուն եւ գիտուն ես :

Ուր որ երթաս նէ մի ցրցընեք զքեզ , իբր է- Է իմաս-
տուն ու գիտուն ես :

Ներէյէ քի կիտերսէն կէօստէրմէ սէնի , սանի ա-
զըլը վէ իլիմտար սըն :

Գ . Սիգնիս-որալան :

Սիգընաւորական կ'ըսին , որոնք հասարակօրէն խօս-
քին սկիզբը կը գրւին . ինչպէս ,

Արդ . Աւ արդ . Արդ . Իմտի :

Աւ արդ աղաչեմ առնել աղօթս վասն ամենայն
մարդկան .

Արդ կ'աղաչեմ աղօթք ընել ամէն մարդու համար .

Իմտի եւրվարըրմ քի տուվա էտէսինիզ հէր ատէմ
իչին :

Իսկ . Իսկ թէ . Իսի . Բայց է- Է որ . Իպքին . Ամնա էյէր :

Ունկնդիր ընի խրատու իմաստունն , իսի անմիտն առ-
օրին յայտնէ զբարկութիւն իւր .

Իսկացին խրատը մտիկ կ'ընէ . իսի անխելքը շուտմը
իր բարկութիւնը կը յայտնէ :

Իլիմտար (քիմնէ) նասիհատա գուլագ վէրիր , լաիւն
ագըսըղ անիտէ էօրքէսինի պէյան էտէր :

Ալ ի ջոյ գոյանայ , իսի է- Է մերձեսցի ի ջուր
հալի .

Աղը ջուրէն կը գոյանայ Բայց է- Է որ ջուրին դպչելու
ըլսայ , կը հալի .

Թուղ սուտան փէյտահ օլուր , սմա էյէր սույա տօ-
քանըսա , էրիր :

Է. Պատճառական :

Պատճառական կ'ըսւին, որոնք երկու խօսք մէկը զմէկու կը կապեն՝ պատճառը (սէպէսը) ցըցընելով .
ինչպէս,

Վանդի . Ս ասն զի . Օ ի . Ինչո՞ւ որ . Օ էրէ :

Ս ամ էարդ ի քնոյ զարթնուլ, զասն զէ գիշերն էանց,
եւ տիւն մերձեցաւ .

Հիմա քունէն արթննալու տունն է, Ինչո՞ւ որ գիշերը
անցաւ, ու ցորեկը մտիկցաւ .

Հիմտի ույգուտան ույանմանըն վագտը տըր, զէրէ
կէճէ կէշտի, վէ կիւնտիւզ եագլաշտը :

Հրեշտակք չունին պէտս կերակրոյ, զէ անմարմինք
են .

Հրեշտակները կերակուր ուտելու հարկաւորութիւն
չունին, Ինչո՞ւ որ մարմին չունին .

Սէլայրզլարըն եէմէյէ իքտիզալարը եօգ, զէրէ թէն-
լէրի եօգտուր :

Ը. Սնտէլեբական :

Սնկաբերական կ'ըսւին, որոնք որ առջի խօսքէն
ուրիշ խօսք մը յառաջ կը բերեն . ինչպէս,

Ը պա . Սւրեմն . Ը պա ուրեմն . անտնի է նէ . Ը յլէ իսէ :

Բուռնք մտանեն յարքայութիւն երկնից, ապա ու-
րէնն չէ հնար ծուլութեամբ հասանել նմա .

Բուռն ընողները արքայութիւն կը մտնեն, անտնի է նէ
ծուլութեամբ անոր չհասնուիր .

Օջր էտէնլէր ճէննէթէ կիրէրլէր, Էօյլէ Էսէ թէմ-
պէլլիլիլէ օնա գապիլ տէլիլ եէթիլմէք :

Ս ասն այսորիկ . Ը սոր համար . Պունուն իչին :

Ս ասն այնորիկ . Վ մին իրի . Վ որին աղագաւ .

Ը սոր համար . () նուն իչին :

Հուր բնութեամբ թեթեւ է, զասն այնորիկ ի վեր կոյս
բերեալ լինի .

կրակը բնութեամբ թեթեւ է, անոք համայր դէպ ի վեր կ'ելէ:

Լ՛թէշ ասլը հաֆիֆ տիր, օնան իննե Եօգարը չըգար :

Ը . Համեմատական :

Համեմատական կ'ըսին որոնք երկու խօսք մէկ-ըմէկու քով կը բերեն, ու կը համեմատեն. ինչպէս,

Վրան . Վրան թէ . Վրան լէ . Վէքի :

Թո՛ղ թէ . Թո՛ղ որ . Տէյիլքի :

Լաւ է կոյր ասօք քան կոյր մտօք .

Լ՛ղէկ է ասքով կոյրը քան լէ մտքով (կոյրը) .

Տահա էյի տիր (ինսանա) քի կէօզիւ քէօր օլսուն ,
նէրի ֆիքրի :

Լ՛նգամ, որ ալ, լիլէ՛ ըսել է, հասարակօրէն բայէն կամ անունէն ետքը կը դուրս, ու իրմէ առաջ կ'ուզէ, Ֆինչէ- .
Ֆինչ ղէ . ղէ է- . է- :

Ստանայ յօժարեցոյց զհեթանոսս երկիրպաղանեյ
փայտից եւ քարանց, Ֆինչէ- ճճեաց եւ օձից անգամ .

Ստանան բաղձալ տըւաւ հեթանոսներուն երկրպա-
գութիւն ընել փայտերուն ու քարերուն, Ֆինչէ-
որդերուն ու օձերուն ալ .

Ը էյիթան օտունլարտան վէ թաշլարտան (մատէ) լա-
երլանլարա վէ պէօձէկլէրէ լիլէ՛ սէճտէ գըլմաղա
փութփէրէսլէրի արզիւլէթտիրտի :

Լա հաց անգամ չժամանէին ուտել .

Հաց ուտելու ալ ատեն չունէին .

Լ՛քմէք եէմէյէ լիլէ՛ վագըթ պուլամաղարտը :

Ժ . Թեմական :

Թեական կ'ըսին, որոնք որ կը ցրցընեն թէ մէկ խօսքը մէկալէն կախում ունի. ինչպէս,

Թե . Լ՛թէ . Թե որ . Լ՛յէր :

Չկունք էլէ յամեցին ի ցամաքի մեռանին .

Չուկերը լեհի՞ որ ցամաքը ուշանան նե, կը մեռնին .

Պալըզար, էյեբ գարատա չօգ կէճիքիրլէրիսէ՝ էօլիւր-
լէր :

Թէ . Օհ . Որպէս զի . 1) Որ . Վի :

Յորժամ ամպ ծագէ յարեւմտից, ասէք լեհ անձրեւ
գայ .

Երբոր արեւմուտքէն ամպ կը ծագի, կ'ըսէք որ անձրեւ
կու գայ .

Նէզաման քի կիւնպաթըտան պուլուժ կէօրիւնիւրսէ,
տէրսինիզ չէ եաղմուր կէլիր :

Վիտասջիր, զէ Տէր զսիրտս ամենեցուն ճանաչէ .

Վիտանա որ Լստուած ամէնուն սիրտը կը ճանչնայ .

Պիլէսին չէ, Լլաճ Տէր քէշին իւրէյինի թամըր :

Կալցես միշտ առաջի աչաց զմահ, որպէս զէ մի երկի-
ցես ի մահուանէ .

Մահը միշտ աչքիդ առջեւը ունենաս, որ մեռնելէն
չիվախնաս .

Եօլիւմ տայմա կէօղիւնիւն էօնիւնտէ օլսուն, չէ
էօլիւմտէն գօրքմայասըն :

1) Երբեմն չէլ պեղ թէ զի, իմ որպէս զի շաղխապէն
պեղ աշխարհաբար որ շաղխապը իրենեկցընէն . այս-
պէս, (Յորժամ ցամաքս սիրտս ո՞տաս, շունիմ սիրտս որ
ցամաքս : Լյս ինքն . որպէս զի ցամաքս-ցամաք :
Տեւանէս որ մեծի ուսման իտրօր է իտնարհուլեանն :
Լյս ինքն պեւանէս զի, է- այլն :

Գ Լ Ո Ի Խ Լ Ե Լ :

Ս Ե Ղ Ե Ր Ի Ո Ւ Լ Ե Ա Ն Ի Զ Լ Պ Ե :

Ս իջարկուցիւնը, ութերորդ ու ետքի մասն բանին
 Ժարդոնն զանազան իջալ իւր յայտնէ, այս ինքն կամ ուրա-
 խուցիւնը, կամ արամուցիւնը, կամ զարմացումը, եւ
 այլն. ինչպէս,

Երանի. Երանի թէ. Երանի. Սնւթլու.

Երանի ողորմածաց. երանի հեղոց.

Երանի ողորմածնէրոն. Երանի հեղեբոն.

Սնւթլու մերհամեթլիլէրէ. մուցլու հաղխլէրէ :

Բարէ. Ով. Ով. Հայ վախ. Եաղըգ. Եա.

Բարէ թշուառութեանս. Հայըժ «հֆլլլլլլլլ» :

Բարէ կուրութեանս. Եաղըգ «հֆլլլլլլլլ» :

Ով սքանչելացս. Եա ողորմածնէրոն :

Սայ. Եւաղ. Սայ. Սայ. Եաղըգ. Հայաժ :

Սայ թշուառականացս. Եաղըգ ողորմածնէրէ :

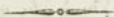
Եղըկ եմ ես. Սայ պանն :

Եւաղ աղէտիցս. Եաղըգ «հֆլլլլլլլլ» :

Եղէ. Հայա. Օն. Հայա. Տէխմուի. Հայտէ :

Եղէ ածէք զմտաւ. Տէխմուի «հֆլլլլլլլլ» :

Օն արիք գնացուք աստի. Հայտէ ինքնէն ողորմածնէրէ :

Յ Ե Ի Ե Լ Ո Ի Ե Օ

Եռաջին Մասին:

Գ Լ Ո Ի Խ Վ:

Եռջի մասին մէջ (Էրէ՞ 2.) անուան հարկաւոր պարագաներուն վրայ համառօտ խօսեցանք: Հոս կը մնայ խօսիլ քանի մը հարկաւոր գիտելիքներու վրայ, որոնք առջի մասին մէջ չգրեցինք որ՝ գուցէ նոր սովորողներուն ծանրութիւն կ'ըլլայ:

Յ օ դ ու ա ծ ա :

Ընտանը ի՞նչ է, ա՞ յանի՞ իւր Բաժնիւնի:

Ընտանը բառ մի է, որ կը ցրցընէ թէ աս Բանս կամ ան Բանը ի՞նչ է, կամ ինչո՞ր է: Ինչպէս թէ որ ըսեմ յազար, աս բառս կը ցրցընէ, թէ շատ տուններ մէկ տեղ ի՞նչ է: Կամ թէ որ ըսեմ գէտ, աս բառս կը ցրցընէ թէ շատ վազուն ջուրը ի՞նչ է. եւ այլն: Կամ երբոր ըսելու ըլլամ Տէժ քաղաք, լայն գետ. հոս տեղս Տէժ բառը կը ցրցընէ թէ քաղաքը ինչո՞ր է. նոյնպէս եւ լայն բառը կը ցրցընէ թէ գետը ինչո՞ր է:

Ուստի անունը կը բաժնրւի պինտ առաջ Գոյական ու Ըժական:

Գոյականը բանի մը ի՞նչ ըլլալը, իսկ ածականը ինչո՞ր ըլլալը կը ցրցընէ:

Վոյականը ինչիքէն գոյող, իսկ ածականը գոյականին վրայ գոյող բան իւր իւր նշանակէ: Ինչպէս թէ որ ըսեմ կարգը ինչոր. Խնչորը ինքիրէն գոյողն է, իսկ կարգը ինքիրէն գոյող չէ, Խնչորն վրայ գոյողն է. եւ կարմիրը ինքիրէն չկրնար կենալ (կամ գոյանալ), հասպա կամ արիւնին, կամ թուղթին, կամ կաշիին, ու կամ լաթին վրայ պիտի ըլլայ: Այսպէս իմացիր ամէն ածականն ալ, ինչպէս առջի մասին մէջ (Երեւ 23.) գրեցինք:

Ածականը գոյականին ինտոր ըլլալը իրեք աստիճանով կրնայ ցրցընել, անոր համար ածականը իրեք աստիճան ունի, Վարական, Բարեբաղան եւ Վերաբարան:

Առաջին աստիճան կամ Վարական կ'ըսուի ածականը, երբոր միայն գոյականին ինտոր ըլլալը կը ցրցընէ, առանց շատը քիչը ցրցընելու. ինչպէս, այր բարի, այր չար, ծանր յար, Լիւլիւ բեռն:

Երկրորդ աստիճան կամ Բարեբաղան կ'ըսուի ածականը, երբոր գոյականին ինտոր ըլլալը ուրիշէն աւելի կամ պակաս կը ցրցընէ. ինչպէս, Բարեգոյն, չարագոյն:

Վու իմաստնագոյն ես քան զիս.

Վասն իպէտ ասելի ինչացի էս.

Սէն պէնտէն զիատէ ազըլը սըն:

Իւղն թեթեւագոյն է քան զուր.

Եղը ջարէն Լիւլիւ է.

(Օգնթին) եաղը սուտան հաֆիֆ տիր:

Վրականը բաղդատական կ'ըլլայ դրականին վրայ գոյն մասնիկը աւելցընելով:

Երրորդ աստիճան, կամ Վերաբարան կ'ըսուի ածականը, երբոր գոյականին ինտոր ըլլալը ուրիշէն շատ աւելի կամ շատ պակաս կը ցրցընէ. ինչպէս, Բարեբար, Բարեբար, Բարեբար:

Սնացած հարկաւոր գիտելիքները երկրորդ մասին մէջ կը սովորիս:

Յ օ ր ու ա ծ ք :

Անուան պարագաներուն զբայ 1) :

Անուան պարագաները չորս են Ձեւ, Թեւ, Հուղ, եւ Հուղանի .

Անունը ձեւին կողմանէ կրնայ Պարզ, Բարդ, Բազարդեալ, ու Ածանցական ըլլալ :

Պարզ կ'ըսուի ան անունը, որնոր ուրիշէ ելած չէ . ինչպէս, հոգի, հարձն, սէր :

Բարդ կ'ըսուի ան անունը, որնոր երկու ամբողջ բառէ շինած է . ինչպէս, հոգեւելք, հարձնասէր :

Բազարդեալ կ'ըսուի, որնոր իր առջի ճօթը աննշան մասնիկ մը ունի . ինչպէս, անհոգի, անմարմին :

Ածանցական կ'ըսուի, որնոր իր ետքի ճօթը աննշան մասնիկ մը ունի . ինչպէս, հոգեւոր, մարմնաւոր :

Անուան Թիւր երկուք է, եզակի ու յոգնակի, ինչպէս յայանի է :

Բայց կան քանի մը անուններ, որոնք եզակի ձայնով յոգնակի կը նշանակեն, ու յոգնակի չունին . ինչպէս Մանկտի . մանկտոյ . պղտ . չօճուզլար :

1) Անուան պարագաները որչափ հարելն էր համառօտեցինք . Եւյ մը որ շարքը շեւրտխանական խանաններու ձերբաբերու-լեւան չունին . ինչպէս է Սեւալ : Արիւրորդ շարտին ալ աւելն էր դժուարացնելն, շուն լեւ օգոստիսիլ էնէն որոս սովորողն մը, ինչպէս է Ձեւալ ու Տեւալիլ պարպար բաժնելը, ու անոնց զրոն հանր հանր շինու-լեւանելը ընելը : Ս-ը լեոյունք որ շարտերը աղէի գիտէն գրաբարաւ լեւանն աստանց գիտնալու պարպար անլեւ անհամար հասնելներուն ուժը, սիլեւլը, ու իբր լեւ անպար հասնու-լեւանը :

Սարգիկ . մարդկան . }
 Որեար . որերոյ . } Գարդնի . ատամլար :

Թէ որ աւելն մը կրկնըւելու ըլլայ , երբեմն ա՛նն
 կը նշանակէ . այսպէս ,

Ամի ամի .	ա՛նն Գարդնի .	Հէր երև :
Աւուր աւուր .	ա՛նն օր .	Հէր կիւն :
Անն առն .	ա՛նն Գարդնի .	Հէր քէշին :
Սիոյ միոյ .	ա՛նն Գարդնի .	Հէր պիրինին :

Սի մի . ա՛նն Գարդնի . Հէր պիրի . կը հոլովի այսպէս ,
 միոյ միոյ . միում միում . զմի մի . ի միոջէ միոջէ , ու
 ըսել է , ա՛նն Գարդնի . ա՛նն Գարդնի . ա՛նն Գարդնի . Հէր պի-
 րինին . Հէր պիրինէ . Հէր պիրինի . Հէր պիրինտէն :

Ասոնք քիչ՝ ըսյց ընտիր գրուածներու մէջ կը
 բանին : Ասոնց տեղը կը գործածուի հասակօրէն ,

Ամ ըստ ամէ ,	Գարդնի Գարդնի ,	երևտան երևա ,
Իմ ամ յամէ .	կամ ա՛նն Գարդնի .	Իմ Հէր երև :
Օր ըստ օրէ .	օրէ օր ,	կիւնտէն կիւնէ ,
	կամ ա՛նն օր .	Իմ Հէր կիւն :
Սի ըստ միոջէ .	Գարդնի Գարդնի .	պիրէր պիրէր :
Ասոնք ամէնն ալ	կրնան մակբայ ալ	սեպուիլ :

Հասարակօրէն անուն մը թէ որ կրկնըւելու ըլլայ՝
 կրնանակէ շոք կամ երբե՛հն . որով յօգնակիի ոյժ կ'ու-
 նենայ . այսպէս ,

Ի կողմանց կողմանց .	շոք Գարդնի .	չօգ թարափլար-տան :
Ի քաղաքաց քաղաքաց .	շոք Գարդնի .	չօգ շէհիրէրտէն :
Ի տունս տունս .	շոք Գարդնի .	չօգ եվէրէ :
Ինդ ժամանակս	} երբե՛հն երբե՛հն . պաղը վազըթ :	վազըթ վազըթ :
ժամանակս .		

Ինչ ինչ . Գարդնի Գարդնի . պաղը շէ՛յ . կը հոլովի նաեւ
 այսպէս , երբե՛ք երբե՛ք . իմե՛ք իմե՛ք . իւե՛ք իւե՛ք :

Անունները հօլովելու ատեն, ոմանք գիր կը կորսըն-
ցընեն, ոմանք գիր կը փոխեն, ու ոմանք ամենեւին ոչ
գիր կը կորսընցընեն, ու ոչ կը փոխեն:

Աս տարբերութիւնը գիւրնցընելու համար պէտք
է գիանալ աս կանոնները:

Կանոն ա :

Թէ որ բառի մը ետքի ձայնաւոր գիրը մինակ ա .
է . ո . օ ըլլայ, ան բառը հօլովելու ատենը ոչ գիր կը
կորսընցընէ, ու ոչ կը փոխէ: (Տէ՞ս էրէ՞ս 4. 6. 8. է-
այլն):

Նոյնպէս թէ որ բառի մը ետքի գիրը ձայ-
նաւոր ըլլայ. ինչպէս, մարգարէ, մարգարէի. լեզու .
լեզուի:

Կանոն Բ :

Թէ որ բառի մը ետքի ձայնաւոր գիրը ու . է ըլ-
լայ, ան բառը հօլովելու ատեն ան ձայնաւոր գիրերը կը
կորսընցընէ: Նոյնպէս թէ որ բառի մը ետքի ձայնա-
ւոր գիրերը է . ըլլան. հօլովելու ատեն ա գիրը կը կորսըն-
ցընէ: (Տէ՞ս էրէ՞ս 5. 7. 9. է- այլն):

Կանոն Գ :

Թէ որ բառի մը ետքի ձայնաւոր գիրը է . ոյ . է .
ըլլայ, ան բառը հօլովելու ատեն է գիրը հասարակօրէն
էի . երբեմն ալ էի կը փոխէ: Իսկ ոյ եւ է- գիրերը ու-ի կը
փոխէ: (Տէ՞ս էրէ՞ս 5. 7. 9. է- այլն):

Թէպէտ ամէն բառ իր բուն հօլովման տակը կ'եր-
թայ. սակայն շատ հօլովմունք մէկզմէկու մօտ ըլլալուն
համար շատ անգամ մէկզմէկու հետ կը փոխուին. ինչպէս,
պօլ-սո . որ հասարակօրէն կը հօլովի, պօլ-սո . պօլ-սո .
երբեմն ալ կը հօլովի պօլ-սո . պօլ-սո : Այսպիսի զար-
տուղութիւններ շատ կը գտնուին, որոնք միայն շատ կար-
գալով, աղէկ միտ գնելով, ու բառգիրք նայելով կը-
նայ սովորուիլ:

Կան քանի մը անուններ ալ, որոնք զանազան նը-
շանակութիւն ունենալնուն համար, երկու կերպ կը հո-
լովին :

Սայր . մայրի . իւ .	Տայր ծատ .	չամ աղածը :
Սայր . մօր . մարբ .	Տայր .	անա :
()դ . օդոյ . օդով .	օք .	համա :
()դ . օդի . օդիւ .	որից աման .	փապուճ :
Որթ . որթոյ . որթով .	որլ .	ասմա :
Որթ . որթու . որթու .	հորլ .	տանայ :
Ղի . զիոյ . զիով .	Տարած Տարածն .	լէշ :
Ղիք . զից . զիօք .	տարած տարածն .	փութ :

Յ օ զ ու ա ծ դ :

(Թուական անանց վրայ :

Նացարձակ թուականները ածական են, ինչպէս վերը
(Էրե՞ս 27.) ըսինք . ու կերպ կերպ կը համաձայնին ի-
րենց գոյականին հետ :

Թուական անունը մը եղակի նշանակութիւն ունե-
նալուն համար եղակի գոյական մը կ'ուղէ, ու անոր հետ
մէկ տեղ կը հօլովի պսպէս ¹⁾ :

Ըսր մի .	պիք տարած, կամ էր .
Ընն միոյ, իմ միոջ .	պիք տարածն .

1) Աս փեղա պիքի սիննի գողաք լուտանն ու հասնանն տ-
ծանանն անաննէրունն գայտանն մը գորնէր ու մէկ փեղ
հորթլէրթ գրէր, ու անոնց զիմայր հս լմէլէրունն նշա-
նաննլիանը գրէր :

Ան միում, առ այր մի. ողեր տարումա .
 ՉՆՅՐ մի. ողեր տարումբ .
 ՄՆնէ միոջէ. ողեր տարումբանն .
 Արամբ միով. ողեր տարումբանն :

Այսպէս կը հոլովի միշտ թ անականը իր եղակի գոյականին հետ մէկ տեղ :

Վաղաք մի. քաղաքի միոյ. ողեր շէհեր .
 Աին մի. կնոջ միոյ. ողեր Գարբ :

Արիւն. երէտ. չորս. անեղական են. անոր համար յոգնակի գոյական կ'ուղեն, ու միշտ մէկ տեղ կը հոլովին, այսպէս,

Արկու աւուրք. երեք վկայք. չորք կողմանք .
 Արկուց աւուրց. երից վկայից. չորից կողմանց .
 Արկուց աւուրց. երից վկայից. չորից կողմանց .
 առ երկուս աւուրս. առ երիս վրկայս. առ չորս կողմանս .
 ՂԱրկուս աւուրս. ղերիս վկայս. զչորս կողմանս .
 ՂԱրկուց աւուրց. յերից վկայից. ի չորից կողմանց .
 Արկուք աւուրքք. երիք վկայիքք. չորիք կողմամքք .
 ՂԱրկուս աւուրս. յերիս վկայս. ի չորս կողմանս :

Այսպէս կը հոլովին նաեւ,

Արկու եղբարք. երկուց եղբարց. ինի Գարբանն :
 Արկու ձեռք. երկուց ձեռաց. ինի ել :
 Արկու ոտք. երկուց ոտից. ինի տյագ :
 Արեք քաղաքք. երից քաղաքաց. ինչ շէհեր :
 Արեք ամբ. երից ամաց. ինչ ելլ :
 Արեք մասունք. երից մասանց. ինչ Գարբանն :
 Չորք հրեշտակք. չորից հրեշտակաց. Գարբ Գարբանն :
 Չորք անկիւնք. չորից անկեանց. Գարբ Գարբանն :

Ինչպէս վերը (Էբէս, 29.) ըսինք՝ Դաստիան թուա-
կանները ածական են, ու հասարակ ածական անուննե-
րուն պէս, թէ որ գոյականէն յառաջ դրւելու ըլլան,
հասարակօրէն նախդրիւ կը հօլովին, այսպէս,

Երրորդ օր .	Է-չ-է-նճ-է- Է-ն .
Երրորդ աւուր .	Է-չ-է-նճ-է- Է-ն-է-ն .
Երրորդ, Էս երրորդում
աւուր, յերրորդ օր .	Է-չ-է-նճ-է- Է-ն-է-ն .
Չերրորդ օր .	Է-չ-է-նճ-է- Է-ն-է-ն .
Յերրորդ օրէ .	Է-չ-է-նճ-է- Է-ն-ի-ն .
Յերրորդ, Էս յերրորդում
աւուր :	Է-չ-է-նճ-է- Է-ն-է-ն, կամ
Է-ն-ի-ն :

Ե. յսպէս կը հօլովին նաեւ՝

- Չորրորդ ժամ, չորրորդ ժամու . Է-չ-որ-որ-է-նճ-է- Է-ն-է-ն :
 Հինգերորդ մասն, հինգերորդ մասին . Է-չ-է-նճ-է- Է-ն-ի-ն :
 Եւթներորդ հրեշտակ, եւթներորդ հրեշտակի .
 Է-չ-ի-նճ-է- Է-ն-ի-ն :

Թէ որ գոյականէն ետքը դրւելու ըլլան, մէկ տեղ
կը հօլովին, այսպէս,

Օր երկրորդ .	Է-ր-է-նճ-է- Է-ն .
Եւուր երկրորդի .	Է-ր-է-նճ-է- Է-ն-է-ն .
Եւուր երկրորդի, յօր երկ-
րորդ .	Է-ր-է-նճ-է- Է-ն-է-ն .
ՉՕր երկրորդ .	Է-ր-է-նճ-է- Է-ն-է-ն .
ՅՕրէ երկրորդէ .	Է-ր-է-նճ-է- Է-ն-ի-ն .
ՅԵւուր երկրորդում .	Է-ր-է-նճ-է- Է-ն-ի-ն :

Ենձներականները թէ որ մինակ բանելու ըլլան
գոյականի յոժ կ'ունենան, այսպէս,

- Ենցին երկօրեան . Է-ր-ի-ո-ր-ի-ն Է-ն-ի-ն . Էրիսիտէ կէտիլէր,
 Սպան զերկօսեան, Է-ր-ի-ո-ր-ի-ն Է-ն-ի-ն . Էրիսիտէ էօլ-
 տիւրտիւ :

Բայց շատ տեղ ալ իբրեւ ածական անուն յոգնակի գոյական կ'ուզեն՝ իրենք անեղական ըլլալնուն համար, ու անոնց հետ մէկտեղ կը հօլովին . այսպէս ,

Երկոքին, իմ երկոքեան

որդիք .

ի՛քի ե՛մլատար պառ .

Երկոցունց որդւոց .

ի՛քի ե՛մլատարննն պառ .

Երկոցունց որդւոց ,

առ երկոսին որդիս .

ի՛քի ե՛մլատարնն պառ .

ՉԵրկոսին , իմ զերկոսեան

որդիս .

ի՛քի ե՛մլատարնն պառ .

ՃԵրկոցունց որդւոց .

ի՛քի ե՛մլատարնն պառն պառ .

Երկոքումք որդւովք :

ի՛քի ե՛մլատարնն պառ :

Ե, յսպէս կը հօլովին նաեւ՝

Երկոքին ձեռք . երկոցունց ձեռաց . ի՛քի ե՛րէ պէ :

Երկոքին ստք . երկոցունց ստից . ի՛քի այտղը պառ :

Արկնականները (Էրէս , 30.) հասարակօրէն կամ մակբայի տեղ կը բանին, կամ գոյականէն յառաջ կը գրւին ու նախգրիւ կը հօլովին . այսպէս, Տասնպարիկ հարստացան . ասանպարիկ հարստացան . ասանպարիկ հարստացան¹) :

1) Այս քանի մը լեռնայան անուններու օտ, որ Օլտական էլլանին, որոնք ալ, իմ եակ իւ մէրժառորին . ինչպէս ,

Սիակ . մէկ, կամ մէկիկ . պիր .

Երկեակ . երկու, կամ երկուքիկ . կքի .

Երրեակ . երէք, կամ երէքիկ . իւչ .

Քառեակ . չորս, կամ չորսիկ . տէօրտ :

Յ օ դ ու ա ծ դ :

Սնանկան անուններուն վրայ .

Սանական անունները (Էբէս, 31.) Ո՞նք, կամ Ո՞ր .
 թէ որ մինակ բանելու ըլլան գոյական անունի ոյժ ու
 նին . այսպէս

Ոմանք յոտն կացին . հմանք որք էլան . պազըլարը այաղա
 գալգտըլար :

Ըսէ ոմն ցնա . Ֆէլը անոր ի՛լլաէ . պիրիսի օնա տէր :

Ու որ կարէ . Ֆէլը շիբնոր . քիմնէ գատորր
 տէյիլ :

Մի որ ասիցէ . Ֆէլը շէաէ . քիմնէ տէմէսին :

Իսկ թէ որ քովը գոյական ըլլայ, անոր հետ մէկ
 տեղ կը հոլովի . այսպէս,

Ըյր ոմն	Ըրք ոմանք .
Ըն ուրումն .	Ըրանց ոմանց .
Ըն ումեմն , առ այր ոմն .	Ըրանց ոմանց , առ արս ոմանս .
ՉԸյր ոմն .	ՉԸրս ոմանս .
ՉԸնէ ումեմնէ .	ՉԸրանց ոմանց :
Ըրամբ ոմամբ .	Ըրամբք ոմամբք :

Ըսոր պէս կը հոլովին նաեւ՝

Ըյլ ոմն , սյլոյ ուրումն .
 Ըյլք ոմանք , առ սյլս ոմանս . զսյլս ոմանս . պլը պաշիտալ :
 Քահանայ ոմն . քահանայի ուրումն .
 Քահանայք ոմանք . քահանայից ոմանց . պլը փոփալ :
 Սարգարէ ոմն . մարգարէի ուրումն .
 Սարգարէք ոմանք , մարգարէից ոմանց . պլը փեյլամպլը :
 Շարիւրապետ ոմն . հարիւրապետի ուրումն .
 Շարիւրապետք ոմանք . հարիւրապետաց ոմանց .
 պլը էլիւլ պաշ :

Որ մասնական անունը ոչ կամ թ քաջասական բա-
ռին հետ կը կապուի, ու այսպէս կը հօլովի,

Ոչ որ,	մի որ.	սինաւ.	հէչ պիտի.
Ոչ ուրուք.	մի ուրուք.	սինաւնն.	հէչ պիտինն.
Ոչ ումք.	մի ումք.	սինաւչ.	հէչ պիտիչ.
Ոչ զոր.	մի զոր.	սինաւչի.	հէչ պիտիչի.
Ոչ յումքէ.	մի յումքէ.	սինաւիչ.	հէչ պիտիչիչ.

Ինչ, կամ ինչ. Սասնական անունը (Էրէս, 31.)
անկենդան բաներու կ'ըսուի: Թէ որ մինակ բաներու ըւ-
լայ գոյական անունի ոյժ կ'ունենայ, այսպէս,

Լճենայն ինչ ան-	ամեն բան ան-	հէր շէյ կէչիճի
ցաւոր է.	ցաւոր է.	տիր:
Ղառնէ ինչ մեծ.	Ռծ (բան) իւ շե-	պէջիւկ պիր (շէյ)
	նիք.	էթմէզ:
Ինչ ոչ ասաց.	(բան) իւ շաստ-	պիր(շէյ)տէմէտի:
Ղիք ինչ ծածուկ.	ծածու-ի (բան) իւ	կիզլի պիր (շէյ)
	շիայ.	եօգ տուր:

Իայց թէ որ քովը գոյական ըլլայ սովորաբար մէկ
տեղ կը հօլովի, այսպէս,

Պատճառ ինչ.	պատճառ իւ.	պիր սէպէպ.
Պատճառի իրիք.	պատճառի իւ.	պիր սէպէպին.
Պատճառի իմիք.	պատճառի իւ.	պիր սէպէպէ.
զՊատճառ ինչ.	պատճառ իւ.	պիր սէպէպի.
ի Պատճառէ իմքէ.	պատճառի իւ.	պիր սէպէպտէն.
Պատճառաւ իւիք.	պատճառաւ իւ.	պիր սէպէպիլէ:

Սասնական անունը Սիւս (Էրէս, 32.) թէ որ քո-
վը գոյական անուն մը ունենալու ըլլայ, մէկ տեղ կը
հօլովի այսպէս. Սիւս օր. միւսոյ աւուր, միւսում աւ-
ուր, զմիւս օր. ի միւս օրէ. միւսով աւուրք. ի միւ-
սում աւուր:

Սասնական անունը Այլ (Էրէս, 32.) թէ որ քովը գոյական անուն մը ունենալու ըլլայ երբեմն կը համաձայնի այսպէս,

Այլ քաղաք .	Այլ քաղաքք .
Այլ քաղաքի .	Այլ քաղաքաց .
Այլմք քաղաքի .	Այլց քաղաքաց .
առ այլ քաղաք .	առ այլ քաղաքս .
զԱյլ քաղաք .	զԱյլ քաղաքս .
ՅԱյլք քաղաքէ .	ՅԱյլց քաղաքաց .
Այլով քաղաքաւ .	Այլովք քաղաքօք .
ՅԱյլմք քաղաքի :	ՅԱյլ քաղաքս :

Աս օրինակէս կ'երեւնայ որ յոգնակի նախդրիւ հոլովներու մէջ համաձայնիր . անոր համար չըսւիք այլք քաղաքք, առ այլս քաղաքս . զայլս քաղաքս . եւ այլն :

Երբեմն ալ նախդրիւ կը հոլովի . այսպէս,

Այլ քաղաք .	Այլ քաղաքք .
Այլ քաղաքի .	Այլ քաղաքաց .
Այլ քաղաքի .	Այլ քաղաքաց .
առ այլ քաղաք .	առ այլ քաղաքս .
զԱյլ քաղաք .	զԱյլ քաղաքս .
ՅԱյլ քաղաքէ .	ՅԱյլ քաղաքաց .
Այլ քաղաքաւ :	Այլ քաղաքօք :

Այսպէս կը հոլովի նաեւ՝

Այլ աշակերտ . այլ իմ այլոյ աշակերտի :

Այլ աղգ . այլ իմ այլոյ աղգի :

Այլ մարգարէ . այլ իմ այլոյ մարգարէի :

Գ Լ Ո Ի Խ Բ :

Գ Ե ր ո ն ու ն ն է ր ու շ ր ա յ :

Լճական դերանունը Ինքն երբեմն մեկալ էական դերանուններուն հետ մեկտեղ կը բանի . այսպէս ,

Լս ինքն .	պէն ինքն .
Գու ինքն .	սէն ինքն .
Նս ինքն .	օ ինքն .
Սեք ինքնին .	պիւլ ինքնին .
Գուք ինքնին .	սիւլ ինքնին .
Նքա ինքնին .	օնքա ինքնին :

Երբեմն ալ աս անունները ինչէն . ինչէն . ինչէն . ինչէն . որոնք մակբայ ալ կրնան սեպուիլ , էական դերանուններուն հետ մեկտեղ կը բանին , այսպէս ,

Լս ինձէն .	էս ինչ .	պէն քէնտիմտէն .
Գու քեզէն .	դու ինչ .	սէն քէնտիմտէն .
Սեք մեզէն ,	մենք ինչ .	պիւլ քէնտիմիզտէն .
Գուք ձեզէն .	դուք ինչ .	սիւլ քէնտիմիզտէն :

Ես . այդ . այն . ցուցական դերանունները ածական են , ինչպէս վերը (Երէս , 18 .) գրեցինք . եւ կրնան իրենց գոյականէն առաջ կամ ետքը դրուիլ :

[Թէ որ առաջ դրուելու ըլլան , այսպէս կը հոլովին ,

Ես տուն .	Ես իմ այստքիկ տունք .
Եսը տան .	Եսոցիկ իմ այսց տանց .
Եսմ տան , առ այս տուն .	Եսոցիկ տանց , առ այսոսիկ տունս .
ՉԵս տուն .	ՉԵս իմ զայսոսիկ տունս .
ՉԵսմ տանէ .	ՉԵսոցիկ իմ յայսց տանց .
Եսու տամք .	Եստքիւք տամքք .
ՉԵսմ տան .	ՉԵս իմ յայսոսիկ տունս .

Թի է որ ետքը դուրեւու ըլլան այսպէս կը հոլովին .

Տունս այս .	Տունքս այսոքիկ .
Տանս այսորիկ .	Տանցս այսոցիկ .
Տանս այսմիկ ,	Տանցս այսոցիկ ,
ի տունս յայս .	ի տունս յայսոսիկ .
զՏունս զայս .	զՏունս զայսոսիկ .
ի Տանէս յայսմանէ .	ի Տանցս յայսցանէ .
Տամբս այսուիկ .	Տամբքս այսոքիւք .
ի Տանս յայսմիկ .	ի Տունս յայսոսիկ :
ի տունս յայս .	

Ե.յսպէս կը հոլովին նաեւ՝

Վաղաքս այս . քաղաքիս այսորիկ :
Ժողովուրդս այս . ժողովրդեանս այսորիկ :

Կամ այսպէս :

Ե.յս քաղաք . այսր քաղաքի :
Ե.յս ժողովուրդ . այսր ժողովրդեան :

Տունն այն .	Տունքն այնոքիկ .
Տանն այնորիկ .	Տանցն այնոցիկ .
Տանն այնմիկ ,	Տանցն այնոցիկ ,
ի տունն յայն .	ի տուննս յայնոսիկ .
զՏունն զայն .	զՏուննս զայնոսիկ .
ի Տանէն յայնմանէ .	ի Տանցն յայնցանէ .
Տամբն այնուիկ .	Տամբքն այնոքիւք .
ի Տանն յայնմիկ .	ի Տուննս յայնոսիկ :

Ե.յսպէս կը հոլովին նաեւ՝

Վաղաքն այն . քաղաքին այնորիկ :
Ժողովուրդն այն . ժողովրդեանն այնորիկ :

Կամ այսպէս :

Ե.յն քաղաք . այնր քաղաքի .
Ե.յն ժողովուրդ . այնր ժողովրդեան :

Տունք այդ .	Տունքք այդօքիկ .
Տանք այգորիկ .	Տանցք այդօցիկ .
Տանք այդմիկ ,	Տանցք այդօցիկ ,
ի տունք յայդ .	ի տունսք յայդօսիկ .
զՏունք զայդ .	զՏունսք զայդօսիկ .
ի Տանէք յայդմանէ .	ի Տանցք յայդցանէ .
Տամբդ այդուիկ .	Տամբքք այդօքիւք .
ի Տանք յայդմիկ :	ի Տունսք յայդօսիկ .

Ե՛յսպէս կը հողովին նաեւ՝

Վաղաքք այդ . քաղաքիք այդօրիկ :
Ժողովուրդք այդ . ժողովրդեանդք այդօրիկ :

Կամ այսպէս :

Ե՛յդ քաղաք . այդք քաղաքի :
Ե՛յդ ժողովուրդ . այդք ժողովրդեան :

Գուցէ մէկը տարակուսի, թէ Ս, ք, ն, եւ Եյս . այդ . այն . ցուցական դերանուններուն նշանակութիւնը մէկ ըլլալով, ինչպէս կրնան առջինները գոյական ըլլալ ու ետքինները ածական :

Պատճառը ան է որ, շատ անուններ երբեմն իրենց գոյականը զօրութեամբ ունենալով, գոյականի տեղ կը բանին . ինչպէս վերը Ե՛նձներական ու Ս՛անական անունանց համար ըսինք : Արբեմն ալ իրենց գոյականը ներգործութեամբ կ'ունենան . ինչպէս, Ո՛մն գնաց, Բէ՛լ Գնաց . պիրիսի կիթաի : Հոս զօրութեամբ կայ գոյականը . ու Ո՛ն մասնական անունը գոյական անունի տեղ գործածւած է : Կամ այսպէս, Ե՛յր ոմն գնաց . Բէ՛լ Գալք Բլ Գնաց . պիրատամ կիթաի : Հոս գոյականը ներգործութեամբ դրւած է, ու Ո՛նը ածական է :

Ե՛յսպէս ալ ցուցական դերանունները երբեմն միանակ կը բանին, գոյական անունը զօրութեամբ իմացելով : Արբեմն ալ իրենց գոյականնին ներգործութեամբ կ'ունենան, ու ան ատենը ածական են :

Իսկ զբարառ լեզուի մէջ երբոր ցուցական դերանունները մինակ բանին, ու գոյական անունի դժ ունեան, ան ատենը կը գործածուի Սա. դո. նո.:

Իսկ երբոր քովը գոյականը մէկտեղ ըլլայ ան ատենը կը գործածուի Լա. այդ. այն.:

Ուստի թէպէտ աշխարհաբառ ու տաճկերէն կ'ըսուի՝

Լս տեսայ անիկայ .	պէն օնու կէօրտիւմ .
Լս տեսայ ասիկայ .	պէն պունու կէօրտիւմ .
Լս տեսայ ատիկայ .	պէն շունու կէօրտիւմ .

Կամ այսպէս :

Լս ան մարդը տեսայ .	պէն օ ատամը կէօրտիւմ .
Լս աս մարդը տեսայ .	պէն պու ատամը կէօրտիւմ .
Լս ատ մարդը տեսայ .	պէն շու ատամը կէօրտիւմ .

Իսկ զբարառ այսպէս կ'ըսուի՝

Լս տեսի զնա .	ես տեսի զայրն զայն .
Լս տեսի զսա .	ես տեսի զայրս զայս .
Լս տեսի զգա .	ես տեսի զայրդ զայդ .

Չըսվիր . Լս տեսի զնա այր . զգա այր . զսա այր :

Ըս ալ պէտք է աղէկ դիտնալ՝ որ ցուցական դերանունները այս . այդ . այն . երբոր իրենց գոյականէն ետքը կը դրուին, դիմորոշ յօդերն ալ գոյականին վրայ պէտք է կրկնել, այսպէս, արանս այս . արանդ այդ . արանս այն : Թէ որ ցուցական դերանունը այս է, իր գոյականին վրայ պէտք է զնել՝ ս . Թէ որ այդ է, դ . Թէ որ այն է, ն . ինչպէս վերի օրինակին մէջ կ'երեւնայ :

Սոյն . դոյն . նոյն . ցուցական դերանունները ածական են, (Էրէս, 39.) ու հասարակօրէն իրենց գոյականէն առաջ կը դրուին : Լս կրնան երբեմն նախադասականաց պէս նախդրիւ հօլովիլ . այսպէս, Սոյն հոգի . նոյն հոգուոյ . զնոյն հոգի . է նոյն հոգուոյ :

Բայց աւելի վայելուչ է մէկ տեղ հոլովելը այսպէս ,

*Նոյն հոգի .	*Նոյն իմ նորին հոգիք .
*Նորին հոգւոյ .	*Նոյնին հոգւոց .
*Նմին հոգւոյ ,	*Նոյնին հոգւոց ,
առ նոյն հոգի .	առ նոյն իմ նոսին հոգիս ,
ՉՆոյն հոգի .	ՉՆոյն իմ զնոսին հոգիս .
Ի *Նմին հոգւոյ .	Ի *Նոյնին հոգւոց .
*Նովին հոգւով .	*Նովին իմ նովինիք հոգւովք :

Եւ այսպէս կը հոլովին նաեւ՝

*Նոյն մարմին . նոյն իմ նորին մարմնոյ .
*Նոյն պատարագ . նոյն իմ նորին պատարագի .
*Նոյն ծառ . նոյն իմ նորին ծառոյ :

Ստացական գերանունները ածական են , (Էբէս , 40:) ու հասարակօրէն իրենց գոյականէն ետքը գրւելով , առնոց հետ միշտ կը համաձայնին , բաց ի յոգնակի նախգրիւ հոլովներէն . այսպէս ,

Եղբայր իմ .	Իմ Էղբայրս .	պէն իմ գարտաշըմ .
Եղբօր իմոյ .	Իմ Էղբօրս .	պէն իմ գարտաշըմըն .
Եղբօր իմում , առ		
եղբայր իմ .	Իմ Էղբօրս .	պէն իմ գարտաշըմա .
ՉԵղբայր իմ .	Իմ Էղբայրս .	պէն իմ գարտաշըմը .
ՄԵղբօրէ իմմէ .	Իմ Էղբօրմէս .	պէն իմ գարտաշըմտան .
Եղբարբ իմով .	Իմ Էղբօրս հեղ .	պէն իմ գարտաշըմըա :

Եղբարբ իմ .	Իմ Էղբարբն Էրս ,	պէն իմ գարտաշարըմ .
Եղբարց իմոց .	Իմ Էղբարբն Էրոս .	պէն իմ գարտաշարըմըն .
Եղբարց իմոց առ		
եղբարս իմ .	Իմ Էղբարբն Էրոս .	պէն իմ գարտաշարըմա .
ՉԵղբարս իմ .	Իմ Էղբարբն Էրս .	պէն իմ գարտաշարըմը .
ՄԵղբարց իմոց .	Իմ Էղբարբն Էրէս .	պէն իմ գարտաշարըմտան .
Եղբարբք իմովք		տան .
	Իմ Էղբարբն Էրովս .	պէն իմ գարտաշարըմըա :

Այսպէս կը հոլովին նաեւ՝

Հայր մեր . հօր մերոյ . Հարք մեր . հարց մերոց :
 Տուն իւր . տան իւրոյ . Տունք իւր . տանց իւրոց :
 Քոյր ձեր . քեռ ձերոյ . Քորք ձեր . քերց ձերոց :

Այ՛հ հարցական դերանունը (Էբէ՞, 42.) ածական է, ու հասարակօրէն իր գոյականէն յառաջ դրուելով՝ անոր հետ կը համաձայնի, բաց ի յոգնակի նախդրիւ հոլովներէն . այսպէս,

Ա՛ր քաղաք . որո՞յ քաղաքի . զոր քաղաք . յորմէ՛ քաղաքէ . որով քաղաքաւ : Ա՛ր քաղաքք . որո՞ց քաղաքաց . յոր քաղաքս . զոր քաղաքս . յորո՞ց քաղաքաց :

Տաճկերէն ու աշխարհաբառ լեզուին մէջ ալ կան դիմորոշ յօդեր , այսինքն . « . ր . ւ . Գլուխ . գլուխդ գլուխը : Ի՛ն . քն . քն . Ի՛ն . քն . քն . պաշտ . պաշտն . պաշտ . էվէ՛ն . էվէ՛ն . էվէ՛ն . Ինչպէս առջի մասին մէջը (Էբէ՞, 34.) ըսինք : Ա՛ս դիմորոշ յօդերէն նոր սովորողները շատ անգամ կը խարբւին տաճկերէն ու աշխարհաբառ ուղղականը գրաբառ հայցական թարգմանելով : Ինչու որ հասարակ անուանց ուղղականը գրինք .

Բառ . Քաղաք . Գետ . Ժամ . Հիմ . Գառ . եւ այլն :
 Լուղէթ . Շէհիր . Չայ . Քիլիսէ . Թէմէլ . Գուզու :

Ասոնց հայցականը գրինք ,

Բառը . Քաղաքը . Գետը . Ժամը . Հիմը . Գառը :
 Լուղէթի . Շէհիրի . Չայը . Քիլիսէյի . Թէմէլի :

Բայց աշխարհաբառ լեզուին ը գիրը շատ տեղ հայցական չիձեւացըներ , հապա ն դիմորոշ յօդի ուժ ունի . եւ ան ատենը ուղղականը ու հայցականը մէկ է . Ինչպէս երբոր կ'ըսեմ . Բաղաքը ինքնուրուի . Գետը ինքնուրուի . Ժամը ինքնուրուի . Հիմը ինքնուրուի . Գառը ինքնուրուի . Եւ այլն : Եւ ասոնց ամէնն ալ ուղղական է . ու գրաբառ այսպէս պիտի թարգմանվին , Քաղաքն կամ ,

տունն կործանեցաւ, արեգակն ծագեաց, լուսինն խաւարեցաւ, ծառն չորացաւ, հիւանդն մեռաւ, աշխարհս է գնդաձեւ, լայն է ծովն, հուրն եւ օդն են թեթեւ :

Թէ ինչպէս իմանալու է որ արդեօք աշխարհաբառը ուղղական է թէ հայցական, երկրորդ մասին մէջը կը խօսինք : Իմա միայն աս գիտնաս որ չէզոք, կրաւորական, ու էական բայի քովը եղածը՝ հայցական չեկրնար ըլլալ :

Նոյնպէս տաճկերէն լեզուի մէջ ալ, թէ որ անուն մը մինակ ըլլայ, այնպէս կը հոլովի՝ ինչպէս առջի մասին մէջ հոլովներուն դիմացը գրինք : Վայց թէ որ գոյականին քովը ստացական դերանուն մը ըլլայ, կամ ուրիշ սեռական մը (որ յատկացուցիչ կ'ըսուի), ան ատենը այսպէս կը հոլովի,

Պէնիմ էվիմ .	Սէնին էվին .	(Նուն էվի .
Պէնիմ էվիմին .	Սէնին էվինին .	(Նուն էվինին .
Պէնիմ էվիմէ .	Սէնին էվինէ .	(Նուն էվինէ .
Պէնիմ էվիմի .	Սէնին էվինի .	(Նուն էվինի .
Պէնիմ էվիմտէն .	Սէնին էվինտէն .	(Նուն էվինտէն .
Պէնիմ էվիմիլէ .	Սէնին էվինիլէ .	(Նուն էվիլիլէ .
Պէնիմ էվիմտէ :	Սէնին էվինտէ :	(Նուն էվինտէ :

Ուստի թէ որ ըսեմ, օնուն էվէ երբըտը . օնուն էվէ եանտը . այրն ըշրղջ գարարտը, տէնիղին սույթ թիւքէնմէզ : Ուղղական պէտք է թարգմանել այսպէս, հուն նորա կործանեցաւ . տուն նորա սյրեցաւ, լոյս լուսնին նուաղեցաւ, ջուր ծովու ոչ պակասի :

Յուցական դերանուններուն սեռականը Սորա . դուրա . նորա . սոյա . գոյա . նոյա . քիչ տեղ ուղղականի պէս նորէն կը հոլովին . սյսպէս,

Սորայ . ոյ . ով . ոց . ովք :	Սոցայ . ոյ . ով . ոց . ովք :
Վորայ . ոյ . ով . ոց . ովք :	Վոցայ . ոյ . ով . ոց . ովք :
Նորայ . ոյ . ով . ոց . ովք :	Նոցայ . ոյ . ով . ոց . ովք :

Բայերուն լրաց :

Սան քանի մը հարկաւոր գիտելիք բայերուն պարագաներուն վրայ :

Խօսեցանք վերը թէ բայերուն պարագաները վեց են (Էրէս, 43.) : Իսկ դիւրին ճամբան որոշելու, թէ բայ մը արդեօք ներգործական է թէ չէ, աս է :

Երբոր տղան աղէկ կը հասկընայ բային նշանակութիւնը թող քովը հայցական հօլով մը դնէ, թէ որ բային կը յարմարի ներգործական է, թէ որ չհարմարի չէ՞ղբ է : Ինչպէս Գ,անեմ, իւ ծէծէմ, տեղէրիմ՝ ըսել է. ու իր քովը հայցական հօլով կը վայէ, ինչպէս . Ս, պր-դեօս զէն չէծէծէր . ուստամ պէնի տեղմէզ. անանկ է նէ գաննէմ ներգործական է :

Ե, յայէս կ'ըսէի նաեւ՝

Վրէնսօփորս Կոլոմոս Ե, մերիկոն գրաս .

Վրիստօփոր Կօլօմօս Ե, մերիկօյը (եէնի տիւնեայը) պուլտու :

Ես աս ի՛նչուի՞նք ի՞նչ աս հայը ի՞նչուի՞նք .

Պէն պու մանձայր ետիօտ էքմէյի եէրիմ :

Ես աս գի՞նն չէ՞մ ի՞նչու .

Պէն պու շարայը ի՞նչմէմ :

Ե, նանկ է նէ գրասնէմ. ուրիմ. ըմպէմ. ներգործական են :

Իայց ոմանց քովը հայցական հօլով չմայրեր . ինչպէս,

Ես ի՛նչմէմ. Պիպրոսը ի՞նչուի՞նք . լուսաննէրը ի՞նչուի՞նք . ընրը ի՞նչուի՞նք .

Պէն կիտէրիմ . Պետրոս օթուրուր . գուշար ուշարլար . սու ագար :

Ուրեմն աս բայերը ի՛նչմէմ. նապէմ. լուսնէմ. եւ այլն, չէ՞ղբ են :

Կան քանի մը շաղկապներ ու մակրայներ, որոնց քովի բայը հասարակօրէն ստորադասական եղանակ կը գրուի : Ստորադասականը աշխարհաբառ ու տաճկերէն շատ ժամանակներ ունի, սյսխնքն՝ Ներկայ . Ընկատար . Կատարեալ . Հարակատար . Գերակատար . Ըպառնի : Ըրգ՝ թէ գիտնալու համար, որ ինչպէս կը ձեւանայ աշխարհաբառի ու տաճկերէնի մէջ ստորադասական եղանակը, եւ թէ ինչպէս գրաբառի կը թարգմանուի հոս կը գնենք օրինակ մը,

Ստորադասական ներկայ :

Թէ որ գործեմնէ .	էյէր իշլէրսէմ .	Ելե գործեմ, կամ Ելե գործեցեմ .
Թէ որ գործեսնէ .	էյէր իշլէրսէն .	Ելե գործես .
Թէ որ գործէնէ .	էյէր իշլէրսէ .	Ելե գործէ .
Թէ որ գործենքնէ .	էյէր իշլէրսէք .	Ելե գործէք .
Թէ որ գործէքնէ .	էյէր իշլէրսէնիլ .	Ելե գործէք .
Թէ որ գործեննէ .	էյէր իշլէրսէլէր .	Ելե գործէն :

Ընկատար :

Թէ որ գործելնէ .	էյէր իշլէսէ իտիմ .	Ելե գործել .
Թէ որ գործելիրնէ .	էյէր իշլէսէ իտին .	Ելե գործելիք .
Թէ որ գործելրնէ .	էյէր իշլէսէ իտի .	Ելե գործելք .
Թէ որ գործելնքնէ .	էյէր իշլէսէ իտիք .	Ելե գործէք .
Թէ որ գործելքնէ .	էյէր իշլէսէ իտինիլ .	Ելե գործելք .
Թէ որ գործելննէ .	էյէր իշլէսէ իտիլէր .	Ելե գործելն :

Կատարեալ :

Թէ որ գործեցինէ .	էյէր իշլէտիմ իսէ .	Ելե գործեցի .
Թէ որ գործեցիրնէ .	էյէր իշլէտին իսէ .	Ելե գործեցիք .
Թէ որ գործեցնէ .	էյէր իշլէտի իսէ .	Ելե գործեալ .
Թէ որ գործեցինքնէ .	էյէր իշլէտիք իսէ .	Ելե գործեցք .
Թէ որ գործեցլքնէ .	էյէր իշլէտինիլ իսէ .	Ելե գործեցք .
Թէ որ գործեցիննէ .	էյէր իշլէտիլէր իսէ .	Ելե գործեցն :

Յորտիտար :

Թէ որ գործեր եմնէ . եսնէ . էնէ .
 ննքնէ . էքնէ . եննէ .
 Լճէր իշէմիշ իսէմ . իսէն . իսէ .
 իսէք . իսէնիզ . իսէլէր .
 ԼԷԷ գործէլէմ . կամ իցէմ . է . է .
 էմ . էք . էն :

Պերտիտար :

Թէ որ գործեր էինէ . էիրնէ . էրնէ .
 էինքնէ . էիքնէ . էիննէ .
 Լճէր իշէմիշ օլսամլտը . օլսանլտը . օլսայլտը .
 օլսայլտըք . օլսայլտընըզ . օլսայլտըլար .
 ԼԷԷ գործէլէմ . էլլ . էր .
 էար . էիր . էն :

Լպտտի :

Թէ որ գործելու ըլլամնէ էյէր իշէյէճէկ օլուրսամ .
 Թէ որ գործելու ըլլասնէ . էյէր իշէյէճէկ օլուրսան .
 Թէ որ գործելու ըլլաննէ . էյէր իշէյէճէկ օլուրսա .
 Թէ որ գործելու ըլլանքնէ . էյէր իշէյէճէկ օլուրսագ .
 Թէ որ գործելու ըլլաքնէ . էյէր իշէյէճէկ օլուրսանըզ .
 Թէ որ գործելու ըլլաննէ . էյէր իշէյէճէկ օլուրսալար .
 ԼԷԷ գործէլէմ . էլլէ գործէլէն . էլլէ գործէլէ .
 ԼԷԷ գործէլէմք . էլլէ գործէլէք . էլլէ գործէլէն :

* Այնպէս աշխարհաբառ ու տաճկերէն լեզուի մէջ բացասական խոնարհումը ստորասականէն տարբեր է . որուն օրինակը հոս գնենք , որ սովորողը գիտնայ թէ ինչպէս պիտի գրաբառ դարձնէ :

Սահմանախն ներկայ :

Չեմ գործեր .	իշէմէմ .	ոչ գործէմ .
Չես գործեր .	իշէմէսին .	ոչ գործէս .
Չի գործեր .	իշէմէզ .	ոչ գործէ .

Չենք գործեր .	Իշլէմէ յիղ .	”չ գործէիք .
Չէք գործեր .	Իշլէմէ զսինիղ .	”չ գործէիք .
Չեն գործեր .	Իշլէմէ զլէք .	”չ գործէիք :

Անխորհուրդ :

Չէի գործեր .	Իշլէմէ զիտիմ .	”չ գործէիք .
Չէիր գործեր .	Իշլէմէ զիտին .	”չ գործէիք .
Չէր գործեր .	Իշլէմէ զիտի .	”չ գործէիք .
Չէինք գործեր .	Իշլէմէ զիտիք .	”չ գործէիք .
Չէիք գործեր .	Իշլէմէ զիտինիղ .	”չ գործէիք .
Չէին գործեր .	Իշլէմէ զիտիլէք .	”չ գործէիք :

Աստուծոյ խոստումներ :

Չգործեցի .	Իշլէմէ տիմ .	”չ գործեցիք .
Չգործեցիր .	Իշլէմէ տին .	”չ գործեցիք .
Չգործեց .	Իշլէմէ տի .	”չ գործեցիք .
Չգործեցինք .	Իշլէմէ տիք .	”չ գործեցիք .
Չգործեցիք .	Իշլէմէ տինիղ .	”չ գործեցիք .
Չգործեցին .	Իշլէմէ տիլէք .	”չ գործեցիք :

Յարակատար :

Գործած չեմ . չես . չէ . չենք . չէք . չեն .
Իշլէմէ միշ իմ . սին . տիր . իղ . սինիղ . տիրլէք .
Ոչ էի . կամ չէի . ”չ էս . ”չ էր . ”չ էիք . ”չ էք . ”չ էին գործեալ :

Այսպէս :

Գործած չունիմ . չունիս . չունի . չունինք . չունիք . չունին .
Իշլէտիլիմ . իշլէտիլին . իշլէտիլի եօղտուր .
Իշլէտիլիմիղ . իշլէտիլինիղ . իշլէտիլիլէքի եօղտուր :
Չէի էի . չէք ք . չէք նորա գործեալ .
Չէի մեր . չէք յեր . չէք նոցա գործեալ :

Գեղարկութիւն :

Գործած չէի . չէիր . չէր . չէինք . չէիք . չէին .
Իշլէմէ միշ իտիմ . իտին . իտի . իտիք . իտինիղ . իտիլէք .
Ոչ էի . ”չ էիք . ”չ էր . ”չ էիք . ”չ էիք . ”չ էին գործեալ :

Երկրորդ :

Չի գործեմ .	իշխմէ յիմ .	ու գործեցից .
Չի գործես .	իշխմէ յէսին .	ու գործեցես կամ Տե՛ գործեցես .
Չի գործէ .	իշխմէ սին .	Տե՛ գործեցե .
Չի գործենք .	իշխմէ յէլիմ .	Տե՛ գործեցեաք .
Չի գործէք .	իշխմէ յէսինիդ .	Տե՛ գործեցէք .
Չի գործեն .	իշխմէ սինէր .	Տե՛ գործեցեն :

Սրբապատասխան :

Չի գործեմնէ .	իշխմէ զսէմ .	ու գործեցեմ .
Չի գործեսնէ :	իշխմէ զսէն .	ու գործեցեսն .
Չի գործէնէ .	իշխմէ զսէ .	ու գործեցե .
Չի գործենքնէ .	իշխմէ զսէք .	ու գործեցէք .
Չի գործէքնէ .	իշխմէ զսէնիդ .	ու գործեցէք .
Չի գործեննէ .	իշխմէ զսէլէր .	ու գործեցենն :

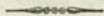
Թէ՛ գրաբառ թէ՛ աշխարհաբառ, ու թէ՛ տաճկերէն լեզուի մէջ ապառնին շատ տեղ շեշտով կը գործածուի, երբոր խօսքը հրամայելով ըսելու ըլլայ .

Գործեսցես .	(պէտէ) գործես .	իշխէ յէսին :
Գործեսցէ .	(Լուր) գործէ .	իշխէ սին .
Գործեսցո՛ք .	(պէտէ) գործէնք .	իշխէ յէլիմ :
Գործեսցի՛ք .	(պէտէ) գործէք .	իշխէ յէսինիդ .
Գործեսցեն .	(Լուր) գործեն .	իշխէ սինէր :

Մ Ե Ս Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Համաձայնութեան վրայ

Հասարակարար :

Մասանց բանին քովէքով գալ կապելը գրաբառ Համայնութեան կ'ըսուի : Ըմէն լեզու համաձայնութեան վրայ զատ զատ կանոններ ունին, որով մէկալ լեզուներէն կը տարբերին, եւ թէ որ համաձայնութիւնը իւրաքանչիւր լեզուին կանոններուն համաձայն չըլլայ, սխալ կ'ըլլայ :

Բառերը զանազան եղանակաւ մէկզմէկու հետ կը կապին, մէյմը անունը անունի հետ, մէյմ'ալ բայը անունի հետ :

Ընունը անունի հետ իրեք կերպ կը կապուի :

Մէյ մը իբր ածական իր գոյականին հետ, ինչպէս վերը խօսեցանք :

Երկրորդ՝ սեռական անուն մը կը կապուի ուրիշ անունի մը հետ, իբրեւ յարկացոցել իր յարկացեալին հետ :

Երրորդ՝ երկու նոյն հոլովով գոյական անուններ մէկզմէկու հետ կը կապուին, իբրեւ Բացայայտել իր Բացայայտելին հետ :

Յարկացոցել կ'ըսուի ան սեռական անունը, որնոր իր մերձաւոր անունին (կամ յատկացեալին) որուն ըլլալը կը ցրցընէ. ինչպէս փոռնը թէ որ կ'ուզեմ իմացընել թէ որուն է, քովը սեռական մը կը դնեմ այսպէս հօջ ինոյ, որ կը ցրցընէ թէ փոռնը ի՞մ հօրն է : Ըս սեռականը, որ կը ցրցընէ բանի մը որուն ըլլալը կ'ըսուի Յարկացոցել. ու մէկալը Յարկացեալ :

Իսրայելի կ'ըսուի ան գոյականը, որնոր ինչ պէս բառը յատնի կը ցրցընէ, ուրիշ գոյական անուն մը կը բացայայտէ, թէ ինչ կամ որն է, ինչպէս թէ որ մինակ ըսեմ քաղաք չեմ բացայայտեր թէ որն է, բայց երբոր անոր քովը կը զննեմ Աստուծոյ հետ, կամ Հոգի քաղաք, ան ատենը կը բացայայտեմ թէ ըսած քաղաքս Հոգի է, Աննտիկ կամ Ա իննս չէ :

Ենունը բային հետ կամ իբրեւ անուն Բայի. եւ կամ իբրեւ ինքիք կը կապուի :

Ենուն Բայի կ'ըսուի բային քովը եղած ողղական հոլովը, որնոր ամէն բայ կամ ներգործութեամբ ու կամ զօրութեամբ ունին, ինչպէս առաջին մասին մէջ էական բայերուն քովը ներգործութեամբ զրեւծ է, այսպէս, Ա. է. Գ. Ե. Զ. եւ այլն : Իսկ մնացած բայերուն քով զօրութեամբ կ'իմացուի, այսինքն պիտի ըլլայ՝ Ա. Գործէ. Գ. Գործէ. Զ. Գործէ. եւ այլն :

Ինքիք կ'ըսուի ամէն հոլոված բառը, որնոր իւրաքանչիւր բայը իր նշանակութեանը համաձայն կ'ուզէ առնել. ինչպէս աս մասին մէջը պիտի ընդարձակ խօսինք :

Ինքիք կ'ըսուին նաեւ նախադրութիւններուն առջեւի եղած հոլովները :

Ես օրինակին մէջ ամէն ըսածներս կ'երեւնան :

Ստեփանոսի խօսքն Աստուծոյ ոչ պահեաց պատուելիքնս Աստուծոյ :

Պահեաց ներգործական բայ է, Աստուծոյն բային է ուղղական հոլով. միանգամայն բացայայտիչ է, խօսքն բացայայտեալն է. Ստեփանոսի խօսքն անականն է. պատուելիքնս հայցական խնդիր է պահել ներգործական բային, Աստուծոյ յատկացուցիչ է պատուելիքնն :

Քերականութեան գլխաւոր վախճանը աղէկ հասկընալ, ու շիտակ գրելն է :

Աղէկ հասկընալու համար պէտք է իւրաքանչիւր մասն բանի աղէկ որոշել թէ արդեօք անուն բայի է թէ խնդիր է : Վարձեալ խնդիրն ալ արդեօք ուղղական է, թէ անորոշ հայցական, նախդրիւ տրական թէ ներգոյական :

Վարձեալ շիտակ գրելու համար պէտք է աղէկ գիտնալ թէ աս բառը կամ ան բառը ինչ հոլով է. ուղղական թէ հայցական, նախդրիւ տրական թէ ներգոյական, ինչպէս թէ որ ըսեմ, փոխաբեր զլուս. փոխաբեր շինեց, փոխաբեր հաստ, փոխաբեր շինեցաւ: Ասոնց առաջինը ուղղական է. երկրորդը հայցական, երրորդը նախդրիւ տրական, ու ետքինը ներգոյական:

Արդ՝ որպէս զի նոր սովորոյնները դիւրաւ իմանան թէ իւրաքանչիւր բառ ինչ հոլով է, ու ինչ հոլով գրաբառ պիտի թարգմանեն. պէտք է որ խօսքը հարցմամբ քննեն. այսպէս,

Իմ հայրս աս գիրքը գնեց խանութէն ստակով.

Պէնիմ փէտերիմ փարսյըլա պու քիթապը թիւ քեանտան սաթըն ալտը:

Հարցումը աս կերպով պիտի ըլլայ:

Առաջին հարցումն:

Հ. Ո՞վ գնեց,

Վ. Իմ սաթըն ալտը,

Պ. Իմ հայրս.

պէնիմ փէտերիմ:

Ո՞չ հարցման պատասխանը ուղղական է: Անանկ է նէ, իմ հայրս ուղղական պիտի թարգմանուի:

Երկրորդ հարցումն:

Հ. Ի՞նչ բանը գնեց,

Վ. Այն շէյի սա թըն ալտը,

Պ. աս գիրքը:

պու քիթապը:

Ի՞նչ երկրորդ հարցման պատասխանը հայցական է:

Անանկ է նէ աս գիրքը հայցական պիտի թարգմանուի:

Երրորդ հարցումն:

Հ. Ուսկից գնեց,

Վ. Երէտէն սաթըն ալտը,

Պ. խանութէն.

թիւ քեանտան:

Ո՞ւսկից հարցումը բացառական պատասխան կ'ուզէ:

Անանկ է նէ խանութէն բացառական պիտի թարգմանուի:

Չորրորդ հարցումն:

Հ. Ի՞նչ բանով գնեց,

Վ. Այն իլէ սաթըն ալտը,

Պ. ստակով:

փարսյըլա:

Ի՞նչ երկրորդ հարցման պատասխանը գործիական է:

Անանկ է նէ ստակով գործիական պիտի թարգմանուի:

Սնացած հոլովներուն վրայ կարգաւ կը խօսինք:

Գ Լ Ո Ի Խ Լ :

Լ՛նոն Բային, Կամ ուղղական հոլովին վրայ :

Լնչպէս վերը յիշեցուցինք Ո՞վ, կամ Ի՞նչ Բան .
Վ՛ր՛ն, կամ Վէ՛ շէյ . հարցման պատասխանը ուղղական
է : Լ՛ս ուղղականին Լ՛նոն Բայի կ'ըսեն . ինչպէս, Լ՛ողո՞
հնչէ . գեոք գնոն . աղէ՛րք Բըլէն . ծառք Բողէո՞լն :

Լ՛ս ուղղական հոլովը պիտի համաձայնի իր բային
հետ թուով եւ դէմքով . ինչպէս ամէն լեզու ալ կը պա-
հանջէ : Լ՛նոր համար չըսւի լ՛ս գործէ . դո՛ գործէմ .
նո գործէս . եւ այլն . հապա պիտի ըսւի ե՛ս գործէմ դո՛
գործէս . նո գործէ : Լ՛ս՝ առաջին դէմը, դո՛՝ երկրորդ
դէմը, նո՛՝ ու ամէն հասարակ անունները երրորդ դէ-
մը կը ցըցընեն . ինչպէս,

Լ՛ովիւք արածեն զխաշինս .

Լ՛ովնէրը կ'արածէն ոչնարնէրը .

Ըօպանլար գոյունլարը կիւտերլեր .

Լ՛յ . Ո՞վ կ'արածէ . Պի . հովիւները } անուն բայիէ

Լ՛յ . Վ՛ր՛ն կիւտեր . Պի . չօպանլար } անուն բայիէ

Լ՛աճերք նշանացի խօսին :

Օ՛նէալն բնութեամբ սիրեն զճնողս :

Թէպէտ եւ նախատի վար, սակայն ոչ ամաչէ :

Կոյր զրկի ճառագայթից արեգական :

Ս իսկ հաւասարի՛մ ոչ ստէ :

Պտուղ բազում խոնարհեցուցանէ զոստս ծառոց :

Շարք պարուղը ծառին ճիւղը վար կ'իջեցընէ .

Ըօգ մէյվէ աղաճըն տալնը սարգըտոր :

Լ՛յ . Ի՞նչ բան վար կ'իջեցընէ . Պի . շատ պտուղը } անուն

Լ՛յ . Վէ՛ շէյ սարգըտոր . Պի . չօգ մէյվէ } բայիէ :

Նախանձ զաչս հոռոյն կուրացուցանէ :

Լ՛րէր ինքնին բերէ զպտուղն :

Լ՛րէգոն ընդ լուսոյ եւ զլերմութիւն տարածէ :

Ընդհանրապէս անհրաժեշտ է յարենէ սնանին :

Սնորհիւ Տէր ապականի եւ ի հող դառնայ :

Երբոր անուն բային շատ եղակի անուններ են , բայը հասարակօրէն յօգնակի կը դուրսի , ինչպէս աշխարհաբառ ալ կ'ըսենք . բարը ու սափը իւր լոգան . ելը , ըսին ու ուղիւ բեռն իւր իւրն . նոյնպէս տաճիկներէն ալ , Եօրպէի վէ գալ էրէրէր . ելի , գալիս վէ Կիլիկիէն Եւրօպայ : Երբնպէս եւ գրաբառն ալ ,

Սեղուն եւ մըջիւնն վատաց վարդապետը լինին :

Սեղունն ու մըջիւնը ծուլէրուն վարպետ ի'ր լեռն .

Երբ վէ գարննա թէմպէլէրէ ուստա օլուրլար :

Վինի եւ արբէցութեան ապականեն զարս իմաստունս :

Պիտրոս եւ Յովնանն ընթանային ի գերեզման :

Թէ ըսր , Թէ հոսր , Թէ Երիւր , Թէ օր զսպասաւորութիւնն՝ յոր կարգեցան , անդադար մատուցանեն :

Հայր ի՞նչ եւ հայր ի՞նչ թողին զիս :

Վողի եւ գողութիւնն ի միում պատժի են :

Եսինք հասարակօրէն , ինչու որ երբեմն եղակի ալ կը բանի . ինչպէս ,

Փայտ , խոտ եւ եղէգն վաղվաղակի ապականի ի հրոյ :

Փայտը , խոտը , ու եղէգը շատ մը իրարմէն իրարմէն :

(Թուն , օթ , վէ գամը չարութեամբ աթէշտեն թէլէֆ օլուր :

Հոսր եւ ցանկութեան կերակրոց հանապազ ընդունելով հանապազ բորբոքի :

Երբ եւ Կոստնիստնուպոլիս ընդհանրէ :

Յանձրեալներ ամպոյ Կոստնուպոլիս եւ այգի պայծառացեալ ծաղկալից լինի :

Կրթութեան եւ հրահանգութեան կարօտանայ իմաստաւորն ճարտասանն Եւ Երկրի :

Ձիք ինչ ի մեղաց , զոր գինն եւ արբէցութեանն ոչ գործէ :

Թէ որ եղակի բառի մը նշանակութիւնը յօգնակի ըլլայ , բայը կրնայ եղակի աս , յօգնակի ալ դուրսի : Եսանկ են թուական անունները , ու ան անունները , ու

րոնք շատ բան մէկէն կը նշանակեն . ինչպէս , ամենայն ,
 Ժողովուրդ , Գոմիւր , ասպէ , եւ այլն :

Աղաղակեաց ամենայն Ժողովուրդն :

Աղաղակեսցեն առ հասարակ ամենայն Ժողովուրդն :

Ամենայն որդի հարազատ բերէ յինքեան զմանու-
 թիւն հօրն :

Ամէն հարապատ գաւաթի իր հօրը ին նմանի .

Հէր էօղ էվլատ քէնտի փէտէրինէ պէնզէր :

Այր իւրաքանչիւր նստէին յաթոռ իւրում .

Ամէն մարդ իր աշխատին վրայ ին նստէր .

Հէր քէշ քէնտի իսկէմրիսինին իւզէրինտէ օթու-
 բույօրուտու :

Պատուեսցէ իւրաքանչիւր զընկեր իւր յաշխարհի աստ :

Սէց օր է , յորս արժան է գործել :

Չորք են կողմանք աշխարհի , արեւելք , արեւմուտք ,
 հիւսիս , հարաւ :

Աօլնանասուն էւ երկու նահապետք լեզուաց բաժանեցան
 ընդ երկիր :

Թէ որ անուն բային անեղական է , բայը ազատ է ,
 կրնայ յոգնակի կամ եզակի դուիլ :

Անցցեն կեանք մեր իրրեւ զհետս ամպոյ .

Սէր ինանքը պիտի անցնի ամպի պէս .

Պիղիմ էօմրիւմիւզ պուլուտ իզի կիպի կէչէճէկ .

Սիտք զբանս քննեն , եւ ինք զկերակուրս ճաշակեն :

Աղօլնի զմարդ հրեշտակ յարդարէ :

Արասունքն զգառնութիւն սրտին ճշմարտէ :

Սէրն միայն է չար :

Իտք մարդկան հակառակասէր է :

Շօշափելիքն զազգի ազգի նիւթոցն զանազանութիւն
 շօշափելովն զգայ , եւ ընտրէ ի միմեանց զխոշորա-
 գոյնս եւ զողորկն .

Չիտքը պիտի պիտի բաներուն զանազանութիւնը շօշա-
 փելով ի զգայ ու խորդու խորդը ու շիտիլը միկիմիկ ին պատէ .

Եւ թիւրիւկպէթիւրիւ շէյլէրին Փարկընը եօքշամա-
 զըլա տույար , վէ գապալարը վէ ինճէլէրի պիւրիպի-
 րինտէն այլրտ էտէր :

Լըրորը խօսքի մէջ շատ դէմք կայ, բայր ան դէմ-
քով կը դրւի, որնոր աւելի մօտ է, ինչպէս առաջինը
երկրորդէն մօտ է, ու երկրորդը երրորդէն: Լ, յսպէս
աշխարհարար ալ կ'ըսենք, Լ, ան դոմն ամենէն ին-
քանիս. Գ, ան ու սոս Եղբայրդ ամենէն ձեռ չէր ուր-
կէն վէ սէն հէփիսինտէն զիատէ համարաթ օլալըմ:
Սէն վէ սէնին գարտաշըն հիչ տայագ եէմէզսինիզ:

Լ, Ենայն ասորոստաշունչ գլխք եւ Եք վկայեմք զմին
Վրիստոս Լ, ստուած եւ մարդ դաւանել:

Լ, Թէ մեղեցէ քեզ եղբայր քո յանդիմանեալ զնա,
յորժամ դոմն եւ նա միայն իցէք:

Լ, ձեռին Լ, ստուծոյ եմք, եւ Եք, եւ Բանք Եք եւ ամ-
նայն հանճար, եւ գործոց իւրամասնելան:

Լ, նդէմ բային, սյսինքն աներեւութին ու ընդունե-
լութեան անուն բային հասարակօրէն սեռական կը դրւի,
երբեմն ալ ուղղական, քիչ տեղ ալ տրական. այսպէս,
ձողմոյ առեալ զամպն այսր անդր տարարերէ.

ձողմամբ ի ստանա սարին անդին իւրանի իւրեւրէ.

Լ, Երիւզկեար պուրուտու ալըպ' պիր թարաֆա օպիր
թարաֆա կէօթիւրիւր:

Լ, Երի մալեալ զկակուղ կան ստեղծանէ անօթ:

Տեսեալ հարդիսն զծիծառն, նովաւ ճանաչեն զհասա-
նել գարնայնոյն:

ձեթանօսք ոմանք ուրացան զնախախնամել Լ, սորոստոյ
զաշխարհ:

Օդ ի ծագել արեգական լուսաւորի, եւ ի մտանել
նորա խաւարի.

Լ, Երեւնի ելլելու արեւն օդը իւր լուսաւորի, ու անոր հանել-
լու արեւն իւր միւնայ.

Կիւնէշին տօղտօղու վագրթ հալա այտընլանըր, վէ
օնուն կիրալյի վագրթ գարարըր:

Լ, մեռանել հարդոյ կորնչի գեղեցկութիւն երեսաց
նորա:

Լ, Եր պակասի ի պակասել փայտի:

Լ, Եր ասի, ի ժամանակս Լ, րտաշիսի ոչ գտանել
Երիւր անգործ յաշխարհիս ձայոց:

Շահանջայգ ուտելով, ծանրացեալ որովայնին փսխէ :
 Սնուցի՛ր որի բանական ունելով. անմահ ստեղծան :
 Անաստեղ ուտեալ ստուծոյ չար է :

Կայ ո՞՞՞մ ալ, որ յարակատարին, գերակատարին
 ու ստորագասական անցեալին երրորդ դէմքը, քովը սե-
 ոական անուն բայի ունենալով իրեք դէմքի տեղ ալ
 կը բանի. այսպէս, գործեալ է ի՛մ. գործեալ է քո, գոր-
 ծեալ է նորա, փոխանակ բսելու գործեալ է՛մ էս, գոր-
 ծեալ էս դու, գործեալ է նա :

Գիտէ Աստուած զինչ պիտոյ է մեզ, մինչչեւ Տէր խնդ-
 րեալ իցէ ի նմանէ .

Ս'եր ինչքէլէն ատաղ Աստուած գիտէ . լէ մեզն ինչ
 պէտք է .

Չագ թանալէ պիղծմ տիլէմէմիզտէն իլերի, պիղէ նէ
 քի իբտիզա իսէ՛ պիլեր :

Ս'ինչչեւ էր արարեալ Աստուծոյ, ի կանուխ գիտու-
 թեան իւրում տեսանէր զարարածս :

Ս'ինչչեւ է գործեալ ճարտոյ բարի ինչ կամ չար,
 Աստուծոյ յայտնի է անգործ մարդոյն :

Չիք ի՛ մանեւին երգուեալ, եւ ոչ սուտ խօսեալ, եւ
 ոչ բարկացեալ ումեք, եւ կամ սաստեալ բանիւ
 լովով :

Ինչպէս վերի օրինակներէն կ'երեւայ յարակատարին
 ու գերակատարին երրորդ դէմքը ինքիրէն դէմք չցըցը-
 ներ, Տապա քովի սեռական գերանունը դէմքը կ'որոշէ :
 Այսպէս ալ զիմազուրկ բայերը ինք իրէն դէմ չեն ցըցը-
 ներ, Տապա քովի տրական հոլով գերանունը դէմքը կ'ո-
 րոշէ. այսպէս ժայել է ինչ, ժայել է շեւ, ժայել է նա .
 պարս է ինչ, պարս է շեւ, պարս է նա :

Պարտ է մանկանց ունել բարբառ չափաւոր եւ հեղ,
 կերակուր եւ ըմպելի կարգաւորութեամբ :

Անհնար է ճարտոյ առանց կերակրոյ կենդանի մնալ :

Ս'պել է էրկաթապարտ Տնազանդ լինել ծերոց :

Ինչպէս ներգութեամբ պարտ է մեզ մտանել յար-
 քայութիւն երկնից :

Բայց շատ հեղ տրական հողովը չգրւիր, ու զօ-
րութեամբ կ'իմացւի. ինչպէս,

Սիանգամ կամ երկիցս, եւ թէ առաւել եւս երկցս
պարտ է (ձեռ) մեծարել զհիւրն վասն կերակրոց .

Սիւի երկուսն անգամ. ալ անէն իրէս անգամ ոչէր է
(մեզն) հրամայելէլ հիւրը ինքանիստ ուրեւն համար .

Պիր իրի տէֆա, փէք փէք իւչ տէֆա միսաֆիրէ
եւ մէյ իչին իբրամ էթմէլի :

Երբեմն կը պատահի որ խօսքին մէջը բայը ներգոր-
ծութեամբ չգրւիր. ինչպէս,

Ըմենայն արարածք վասն մարդոյ, եւ մարդ վասն փա-
ռաց Ըստուծոյ (Էդէ) :

Հակառակ նախանձու խոնարհութիւն, եւ ընդդէմ
հակառակութեան լուծիւն (Էդու) :

Գ Լ Ո Ւ Ի Խ Բ :

Յափացոցելն իմա Սեռական հողովն վրայ :

Սինչեւ հիմա ո՛վ կամ ինչ Բան հարցման վրայ խօսե-
ցանք, որուն պատասխանը ինչպէս վերը ըսինք, ուղղա-
կան պիտի գրւի, որնոր անուն Բայն կ'ըսուի : Իմա խօ-
սինք սեռական հողովն վրայ, որնոր շատ հարկաւոր գի-
տելքներ ունի :

Սեռական հողովը Յափացոցել կ'ըսուի, երբոր բա-
նի մը որուն ըլլալը կը ցրցընէ . ինչպէս թէ որ ըսեմ
Պիտրոսին գիւրը, վարդեպէս քունը. հօրս խոնու-լը, աս
խօսքերուն մէջը սեռական հողովները կը ցրցընեն գիւրին,
քունին ու խոնու-լին որուն ըլլալը :

Որուն, կամ ինչ Բանն. յիշէն կամ նշէն հարց-
ման պատասխանը սեռական է. ինչպէս,

Անդամն անգոսնէ զխրատ հօր .

Անդամը հօրը խրատը Բանի արդ չքնէր .

Օջըմ գրսմը փէտէրինին էջիւտիւնիւ պիր շէյ եւ-
րինէ գօմաղ :

Նյ. Որո՞ն խրատը , ՊԽ. հօրը . } յատկացու-
Նյ. Վ. իմին էջիւտիւնիւ , ՊԽ. փէտէրինին . } ցիչ է :

Աշխարհաբառ ու տաճկերէն յատկացուցիչը յատ-
կացեալէն յառաջ կը դրւի : Բայց գրաբառ հասարակօ-
րէն յատկացուցիչը յատկացեալէն ետքը կը դրւի . թէ-
պէտ յառաջ ալ կրնայ դրւիլ :

() րհնութիւն հօր հաստատէ զտունս որդւոյ , եւ անէծք
մօր խախտեն ի հիմանէ :

Հօր օրհնութիւնը պատկան արտաքին իւր հասարակէ , ծօր անէծ-
քը հիման իւր խախտէցունէ .

Փէտէր թէսպիհհամը էվլատըն էվինի թէմէքքիւն է-
տէր , վէ վալիտէ նալլէթի օնու թէմէլինտէն սէօ-
քէր :

Եւթն է թիւ ասորոց շարթուն :

Թեթեւախորտիկ սեղան է մայր ասորընթիւն .

Հանկութիւն արծաթալիւն ոչ յագի ի բազմութենէ
լինչ :

Օւանրութիւն պարոց բեկանէ զոստս :

Համարայնի ախորժեղի է հովանի ծառոց :

Ոչ դք է , որ ոչ գովէ զգեղեցկութիւն արեգակն :

Վաղաթն լէրանց Բարձրանց միշտ պատի ձեամբ եւ սառ-
նամանօք :

Եկն՝ զճագումն լուսոյ ընդունելով , զգայ եւ ճանաչէ ,
թէ զինչ է :

Ոչ խօսելն է իմաստութիւն , սյլ ճանաչելն զժամա-
նակ խօսելոյն :

Ինչպէս ըսինք յատկացուցիչը կրնայ երբեմն յատ-
կացեալէն ալ յառաջ դրւիլ : Բայց թէ որ յատկա-
ցեալը նախդիր ունենայ , նախդիրը յառաջ դրուողին
վրայ կը դրւի , թէ յատկացուցիչ ըլլայ եւ թէ յատկա-
ցեալ :

Ինչպէս աստուծական ու գոյական անուանց մէջ տեսար
ոյ նախդիրը յառաջ դրուողին վրայ դրած է 1):

Պարտական եմք օգնել միմեանց, եւ փրկել վերեարս
ի հոգւոյ եւ ի մարմնոյ վտանգից: Այսինքն, ի վտան-
գից հոգւոյ եւ մարմնոյ:

Պարտաւոր ենք մեկը մեկու օգնել, ու մեկը մեկը հոգւոյ ու
մարմնոյ վտանգնելու օգնութիւն տալու:

Պիրիպիրիմիդէ եարտրմ էթմէյէ, վէ պիրիպիրիմիդի
թէն վէ ճան գաղալարնտան գուրթարմայա պորճ-
լույուղ:

Էթմանոսք բաղգ եւ ճակատագիր ուսուցին, եւ պարտ-
տուծոյ նախախնամանութիւն, եւ պարտական անյնիշխո-
նութիւն բարձին: Այսինքն, բարձին զնախանամու-
թիւն Աստուծոյ, եւ զանձնիշխանութիւն մարդկան:

Քաղցն զարթուցանէ ի կերակրոցն ցանկութիւն:

Ի նրանն պարտին իմաստ խօսիւք ի յայտ բերէ:

Ի ազմաժամանակեայ սովորութիւն պնութեան պո-
րութիւն առնու: Այսինքն, զգորութիւն բնութեան:

Օերիտասարգութեան հաստի ննծայեալ աստուած-
պաշտութեան, եւ գործոց բարեպաշտութեան:

Երբեմն ընտիր շարադրութեան մէջ յատկացուց-
չին ու յատկացելոյն մէջը ուրիշ մասն բանի կը մտնայ,
եւ ան առենը նախդիրը երբեմն միայն նախընթացին վրայ
կը դուրի, եւ երբեմն երկուքին վրայ ալ 2):

1) Երբեմն նախդիրը եւ արդէ յարմարութեամբ վերայ ին պրտի, մա-
նաւանդ հայցանքնին մէջ: Իսկ արտախնամն ու բացառա-
նանին մէջ սեռայնութիւն աստուծին պրտի, իւր ուր նախդիրը
վերջնին վերայ պրտի նէ:

Ի վերին երեւոյս բարեխոսականաց, եւ գործ զնշխամայ
գործել: Փոխանակ լուրս, գործել պարտ ի նշխամայ:

Արտիս արտ զձնայութեան նորոս: Փոխանակ լուրս, արտ
պատարիս ձնայութեան նորոս:

Արտոժոյ յառաջ ելանել: Արտոյ ի պարտելութիւնն:
Տէն երկրորդ ծանօթութիւնն երկրորդ օրինակն ալ:

2) Երբեմն նախդիրը շարադրութեան վերայ ալ ինքնին ինքնին արտաբերու,

Հովանի առաքելոց պատաս բժշկեր պհւանդաց .

Առաքելաներուն շարք հետանգնէր լ'ուրնիսցնէր .

Հէվարինլարրն քեօղէսի հաստալարրն մարաղարընը
տիւղէլտիրիտի :

Օանիցես պւանիցն , որոց աշակերտեցար զճշմարտութիւն :
Այնիցն , ծանիցես զճշմարտութիւն բանիցն որոց
աշակերտեցար :

Խորշակ պտուղս խահրէ պճառոց :

Օթաղաւորի ուրուք պիտոսանկարանայ պատմել լիզու :
Այնիցն , զփառս թաղաւորի ուրուք :

Տաշարհիս վայելեցուք բարութիւնս : Այնիցն , վայելեցուք
ի բարութիւնս աշխարհիս :

Տանյուսութեան ընկղմել խորս : Այնիցն . ընկղմել ի
խորս անյուսութեան :

Շատ տեղ ալ նախդիրը վայելչութեան համար թէ
յատկացեալին եւ թէ յատկացուցչին վրան կը կըրկնրէի :

Սօղոս պամենայն պարկոծողաց պհանդերծս ամիօփեալ
պահէր .

Սօղոս ամեն յարկոծողներուն լտէլերը ժողոված էր ոտակէր .

Սօղոս հէր թաշայանլարրն ուրուպասընը թօփի էտիսայ
սողլարրտը :

Տօլսէփ մեկնեաց պարաւոնի պերաղն :

Օտունջեան եւ պիշերոյ պանզուգութիւնս արեգակն
ծնանի :

Արբեմն յատկացեալը զօրութեամբ կը դրէի , ու
յատկացեալին նախդիրը յատկացուցիչը կ'առնու :

Անիայն ծառ պէր պեակն , եւ պոյնն , եւ պհան բէրի ,
եւ պհնախան արմարոյ պհնեբեան պհոյնն : Փոխանալ
բնէլու , պհնախան բոյս արմարոյ ծնեբեան :

Օաշխարհ արժան է գովել , պերիբի պհնալիւնն շննէլով .
պճովու պտարածման . պոյոյ պոյոյնն . արեգակն
բեարոյ պոյնն . արեգակն , պոյնն . յարկոծողներուն
եւ պհերն :

Լ՝մենայն ծառատունկք ոչ երբէք փոխեն զգոյնս ծաղկանցն եւ զտերեւոցն : Լ՝յսինքն, զգոյնս տերեւոցն :

Լ՝ձեռն-ին ծառ-նը չփոխելը իր ծաղ-կին ու փերե-ին գոյնը : Լ՝իչ պիր աղած՝ քէնտի շիշէյինին վէ կափրաղընըն բէնկինի տէյիշմէզ :

Լ՝անք ձեր մի լիցին անհամ եւ անաղ իրրեւ զոամ-կաց : Լ՝յսինքն, իրրեւ զբանս ոամկաց :

Լ՝ստուած անօրինէ զմտրմնաւոր պէտս մարդկան, որ-պէս եւ պսլ կենդանեաց : Լ՝յսինքն, որպէս եւ զպէտս պսլ կենդանեաց :

Յիշեսցես զօր մահուն եւ զգատաստանին : Լ՝յսինքն զօր գատաստանին :

Լ՝յսպէս կ'ըսուի, Կալ զլայտերն իայտեր . Եւ յԼ՝սպո-ւ-ծոյն Լ՝սպո-ւ-ծոյ :

Լ՝ըբոր չափի վերաբերեալ յատկացեալի մը քով թուական անուն մը ըլլայ, ան ասն յատկացուցիչը սե-ռական զրեւելու տեղ, իր յատկացեալին հետ հորովով կը համաձայնի :

Լ՝ն դու ինձ պատառ մի հաց .

Լ՝նձի պապառ-նը հաց բեր :

Պանա պիր փարչա կքմէք կէթիր :

Որ արբուցէ ձեզ բաժանի մի ըն-բ ցո-բո մայն՝ յա-նուն աշակերտի, ոչ կորուցէ զվարձա իւր :

Լ՝յսպէս կ'ըսուի նաեւ՝

Կաթիլ մի ջուր . մէկ իալէիլ ըն-բ . պիր տամլա սու :

Սկանակ մի հաց . մէկ նիւնակ հաց . պիր սօմուն կքմէք :

Լ՝փ մի ջուր . մէկ ամբ ըն-բ . պիր ալուճ սու :

Տիկ մի գինի . մէկ արիլ գինի . պիր թուլում շարապ :

Լ՝սոնք թէ որ հորովելու ըլլան, երկուքն ալ մէկ տեղ կը հորովին :

Լ՝ըբայութեան ժառանգաւորս կացուցանէ ընդ պա-տանոյ միոյ հացի, եւ ընդ բաժակի միոյ ջրոյ .

Պապառ-նը հացի փեղ (կամ համար) ու գատալ-նը ընոյ փեղ արբայո-ւ-լեան ծառատնիլ ի՛րնէ :

Պիր գատեհ սու, վէ պիր լոգմա կքմէյին եէրինէ ճէննէթէ մերասխօր էտէր :

Հաստատեալ զսիրտ քո պարտաւոր յիմ ի հայրս :

Ըս ոճը հասարակօրէն աշխարհաբառ, ու տաճկերէն լեզուի մէջ կը բանի : Սանաւանդ տաճկերէն շատ տեղ յատկացուցիչը ուղղական կը գրուի սյոսպէս . Իջօրէմ սահմելը . պէրպէր լիւրեանը . Էլմառզանը . եւ այլն :

Իայց գրաբանի մէջ հասարակօրէն չափի վերաբերեալ յատկացեալի քով եղած գոյական անունը հասարակ կանոնի պէս կը գրուի :

Կաթ մի ցօղոյ :

Լըրկու բաժակ գինւոյ :

Նկանակ մի հացի :

Իխոր մի իւղոյ :

Ինոն մի փայտի :

Վսան հազար քոս ցորենոյ :

Իփ մի գարւոյ :

Հարիւր մար ձիթոյ :

Վրէջ արեւը յարիւցուցիչը սեռաւորան արեւելու արեւը, ինչ համայնքի իր յարիւցեալն հարսի ն հէտ, մանաւանդ Բացատաւորան ու գործիւն հարսիւնն յարեւելու :

Լըրկնք շրջագոյն-լեւամբ շորեւք Էրանակօս իտարեւալ գործի արարեւաբ սպասարար-լեւան : Վրեանակ լուրու . շրջագոյն-լեւամբ շորեւք Էրանակոյ :

Լըրե նա գինի ստարիլ յոյժ, որչափ ոչ կը արբեւալ յօրե ծանդեան իւրմե : Վրեանակ լուրու, յօրե ծանդեան իւրոյ :

Տրական հունձին վրայ :

Տրականին երկու կերպ ըլլալը այսինքն վերջահաշիւով ու նախդրիւ արդէն յայտնի է :

Որո՞նք, կամ ի՞նչ բանն է . թի՞ժ, նէ՞շէյէ, հարցման պատասխանը վերջահաշիւով տրական է :

Փոխ տայ Աստուծոյ, որ ողորմի տնանկին .

Աստուծոյ փոխ ի՞նչ արայ, ո՞վ որ ի՞նչըրթի ամանիկն .

Վիմբի ֆուգարէէ մէրհամէթ էտէր, Ալլահա էօտինն՝ վերիբ :

Հ. Որո՞նք փոխ կու տայ, Պի . Աստուծոյ . } տրական է :
Հ. Վիմբէ օտինն՝ վերիբ, Պի . Ալլահա . }

Որ ամաչէ յայտնել զվերս իւր Բժշիկի, ամենայն մարմին նորա դառնայ յապականութիւն :

Մի ու՞րք բարկանար, եւ մի զոք բարկացուցաներ :

Որդիք հնազանդ լերուք ծնողաց յերայ :

Օկարիս ընկերին անխոնց համարեսցուք :

Օր դու ատես, ու՞րք մի ամնիցես :

Այսպէս կ'ըսուինաւ, խոսարովանել չտհոնային, պարտէլ էգօրն, հրամայել ծառային, հարստացանել արեւուն :

Մարմինս այս հանապազօրեայ կերակրոց պէտս ունի .

Աս մարմինը ու՞րք օրան ի՛նչուրիւրի հարիւսարուլէն ունի .

Ը ու վիճուտիմիզին հերկիւնլիւք եւ մէյէ իքտիզասը վար տրը :

Հ. Ի՞նչ բանի հարկաւորութիւն ունի, Պի . կերակորի :

Հ. Աէ շէյէ իքտիզասը վար . Պի . եւ մէյէ :

Թագաւորք հոգ տանին շինուլէտան աշխարհի :

Աղեքսանդր արեաց առ հասարակ ծովու եւ ցամաթի :

Ազոխ վնասակար է սպոսմանց եւ ծուխ աչոց :

Արկիր զկերակուր, եւ օք զտուրեւաութիւն շնոյ շնորհն ի՛նչուրիւրի :

Շ ընտանց բոց զգոյշ լինիջիր :

Սաստեցէք ճանխանց շտովորել ի խօսս աղտեղիս :

Յաղլէ՛՛մ եւ լա՛՛մ բայերն ալ հայցականի տեղ տրա-
կան հորով խնդիր կ'առնեն :

Սէր ա՛նհայնի յաղթէ, ամենայնի համբերէ :

Լաւ է որ յաղթէ Բարի՛ն-Լէ՛տն, քան որ աւնու դքա-
ղաք ամուր :

Ղու ոչ լսես քո ազլէ՛նցն, եւ կամիս զի Լստուած լսիցէ :

Լուր որդեակ խրատու հօր քո :

Նախդրիւ տրական կը դուի, երբոր բայը կը նշանա-
կէ շարժում մէկ տեղաց մէկալ տեղ, ու կը հարցըի
նոր, ներէյն :

Լմենայն ուղխք ի ծով դնան, եւ ծով ոչ լնու .

Լ՛նն ըն-ք ծովը իւ վայէ, ու ծովը չէ-ց-իր .

Նէր սէլ տէնիզէ ազար, վէ տէնիզ տօլմազ :

Ն. Գ. Լ. կը վազէ, Պ. Ն. ծովը } նախդրիւ տրական է
Ն. Գ. Լ. էրէյէ, Պ. Ն. տէնիզէ } }

Սանկունք փոքունք հանապազօր է պարոպս երթան :

Լմենայն ի հողոյ եղես, եւ ամենայն է հող դառնայ :

Օփժառն յառաջ քան զաշունն ի ջերմին տեղիս է
յարոպս երթայ :

Կոյր կուրի յորժամ առաջնորդէ՝ սխալէ, եւ երկոքին
է խորխորատ անկանին :

Որպէս մերկ եկաք յաշխարհս, նոյնպէս եւ մերկ ելցուք
յաշխարհէ :

Յերեկոյն յորժամ է մահի՛ճս ելանես, համարեա՛ թէ
է գերեւման իջեր :

Ոստք ծառոց փափուկք դիւրաւ դառնան, յսք կոյնն եւ
ձգեսցէ որ :

Լնձրեւ հրախառն տեղաց է Սուրմ :

Լ. յպէս կ'ըսուի նաեւ, հարանէլ է նաա, է քաղաք, է
պոռն. արխանէլ է հնոց. է ծով. հանէլ է ցամաք. հայէլ
յերիկնա. էլանէլ է լեռան. փախէլ յանապոս. եւ այլն :

Լնչպէս յայտնի տեսար երբոր բայը կը նշանակէ
շարժումն մէկ տեղաց մէկալ տեղ, ու կը հարցըի նոր.
ներէյն, կ'առնու խնդիր սեռական է նախդրով :

Բայց երբոր բայը կը նշանակէ շարժումն մէկտեղաց
մէկ մարդու մը, ու կը հարցըւի որո՞նք, ի՞նչ, կ'առնու
նախդրիւ տրական տա նախդրով:

Երթայք ի քաղաքն առ այս անունն .

Քաղաքը առ անունն մարդոսն Գաղէ՛ :

Շէհրէ ֆիլան ատամա կիտինիղ .

Իժիշէք յորժամ տեսանեն զդք հիւանդացեալ ոչ
յապաղեն երթալ տա նա :

Սնին տա նոյ ի տապան անդր երկու երկու յամենայն
կենդանեաց :

Յուդա իսկարիովտացի գնաց տա թահմայապէտան ,
զի մատնեցէ զՆիսուս :

Երթ ի տուն քո տա ընդանին քո :

Եստպէս կ'ըսուի նաեւ, Գնաց տա նա . որպէս տա
մայր ի-ր . չէ՛ մարժանի գալ տա ի-դ . եւ այլն :

Երբեմն նաեւ կրնայ անանձն բաներու տա նախ-
գիր գրուիլ :

Վաւազան ի ձեռին ճանապարհորդի տա ամենայն ինչ
օգտակար է :

Սինչեւ յերբ անկեալ գնիս ո՛վ վատ, երթ տա մե-
ղուն, եւ ուսիր, զիարդ գործօնեաց է :

Պ Լ Ո Ւ Խ Ս Պ :

Հայցալոսն, Բացատալոսն, Վարժեալոսն, Երգոյալոսն և
Սուլալոսն հռոմէիւնն զրայ :

Օ՞գը, կամ ինչ բանը, Վի՛ն, կամ նէ՞ շէյն հարց-
ման պատասխանը հայցական է : Ես հայցականին իրն-
դիւր «եալ» կ'ըսեն, ինչու որ միայն ներգործական բայերը
կրնան հայցական հոլով խնդիր առնել, եւ ասով բայե-
րուն սեռերը մէկզմէկէ կը զատին :

Պարտիմք սիրել զմիմեանս .

Ս'էկզէկ' սիրելու պարտութան էնք .

Պիրիպիրիմիզի սէվմէյէ պօրճլույուզ :

չ .	Օճիլ սիրել .	Պի . մէկզմէկ	} սնդիր սեռի է :
չ .	Վիմի սէվմէք .	Պի . պիրիպիրիմիզի	

Որդի իմաստուն ուրախ առնէ զհայր , որդի անմիտ արհամարհէ զհայր իւր :

Ս'ի յանդիմաներ զհարս՝ զի մի ատեսցին զէւզ . յանդիմանեա զէմաստունն , եւ սիրեսցէ զէւզ :

Սպան Վաւիթ զՎոդեմի , եւ նախանձեալ ընդ այն Սաուղայ ջանայր սպանանել զՎաւիթ :

Սըջիւն յամարայնի պատրաստէ զկերակուր , եւ ընդ երկուս զհատն կտրէ , զի մի բուսանիցի .

Սըջեանը ամասը իւ պարտաստէ իւրախորը , ու հարը երկուս իւ իրէ , որ չէոսանի .

Վարընճա եազտան եէմէյինի հազըրլար , վէ (պուղտայ) թանէսինի իբի պէուէր , քի պիթմէսին :

չ . Ս'նչ բանը կը պատրաստէ . Պի . կերակուրը } սնդիր սե-

չ . Ս'էշէյի հազըրլար . Պի . եէմէյինի } սի է :

Սուսինն եւ պարք աստեղաց զէուր Գիշիւրն լուսաւորեն :

Օ'էրիւր շուրջ ջուր պատէ . եւ զէուր եւ զէրիւր պատէ օդն :

Ոմանք ի կենդանեաց ի վեր բերելով զիւրախորն որոճեն :

Խրատէ առաքեալն զմեհայնի ինչ խորհրդեամբ խօսել :

Մտուած ստեղծ պարարածս ամեհայն յոչնչէ :

Մբեալքն կորուսանեն զէմեհայնի եւ զնահայնի ընդրողը-լիւնն :

Մնութիւնն զնոգեմեհայնի իւրախորն զօրէ փոխարկել յարիւն :

Ս'ի սիրեր զպարտելիւնն :

Շատ տեղ հայցականին վրայ զ նախդիրը չգրուիր , ու ան ատենը կ'ըսէի անորոշ հայցական :

Որթ իսողող բերէ : Մյալնն , զխաղող :

Ս'եղու մեղր գործէ : Մյալնն , զմեղր :

Ս'ի խօսեսցուք բանս ունայնս : Մյալնն , զբանս ունայնս :

Այս նախանձութիւն արարածութիւնն ծնանին :

Օտրուծիւն ձախարհութիւն առ դուրս պատրաստ ունի :
 Յերմուծիւն արեգական ժողովէ ի ծովէ, ի գետոց,
 եւ յաղբերաց ամոս անյրէ-ամբէրս :

Փայտ շատ յարուցանէ բոց մեծ :

Այսպէս կ'ըստի նաեւ՝ երկուս ալս ունէլ. երկուս
 յեւս ունէլ. երկուս որս ունէլ. սննի՛մ ինչս բազմաւս .
 գործ գործէլ. իբրտիր գնէլ, արտն շինէլ. հաց ուտէլ :
 Աս ոճը շատ յաճախեալ է թէ գրարատ, թէ աշխար-
 հարատ եւ թէ տաճկերէն լեզուի մէջ, ինչպէս աշխար-
 հարատ ալ կ'ըսենք, արտն շինէլ, իբրտիր գնէլ, հաց
 ուտէլ, ըստ իմէլ : 'Այնպէս տաճկերէն ալ, ե՛վ եւտի-
 ձագ, եւեմէս եւեմէս. սոս իչմէս. եւ այլն :

Իսոյց յատուկ անունները, տասներորդ հոլովման
 տակ գացողները, մասնական անունները, դերանուն-
 ները կամ որոնք որ իմ, մեր, իւր, նորս, ստացա-
 կանները եւ կամ դիմորոշ յօդ մը քովերնին ունին,
 անորոշ հայցական չեն դուրի : Անոր համար չքսուիք,
 Աս արեւն հայր իմ, այր սն, Պեպրոս, նա, հապա պիտի
 ըստի, Աս արեւն զհայր իմ, զայր սն, զՊեպրոս, զնա 1) :

Արդ իմանալու համար թէ արդեօք խօսքի մէջ
 բառ մը ուղղական է, թէ անորոշ հայցական՝ դիւրին
 ճամբան առ է .

Թէ որ անուն բայի է, պէտք է ուղղական ըլլալ :
 Իսկ ան բառն է անուն բային, որուն վրայ որ խօսք կ'ըլ-
 լայ, ու կը հարցըլի ո՞վ, ի՞նչ բան, ի՞նչ, նէ՞ շէյ : Իսկ թէ

1) Արեւն յոգնալի հայցականն ու արտական հոլովին վրայ ս
 գրել արեւ թ գնել իբրտիր . այսպէս ,

Պարտուել զսոսը նշխարք ոսկերաց երանելիացն գեղե-
 ցիկ ասանդութեամբ ոսկեալ է եկեղեցի : Փոխանակ
 ըսելու, զսոսը նշխարս :

Ս արարողութիւն արարուելի էն ժամ զհարք ըստ
 մարմնոյ : Փոխանակ ըսելու, ժամ զհարս :

Աս ուղղարք ողորմած եղեցորս : Փոխանակ ըսելու, սոս
 ողորմ :

որ անունը բայցի չէ, հապա կը հարցընի զ՞՞, է՞նչ Բանը, չէ՞, նէ՞նչնէ, ան ատենը խնդիր սեւի է :

Թէ որ բայը չէզոք կամ էական է՝ քովն անունը հայցական չընար ըլլալ, ինչպէս (Երեւ 156.) ըսինք :

Ո՞ւրից, է՞նչ Բանին, չէ՞մի՞ն, նէ՞մի՞ն, նէ՞րէ՞մի՞ն, հարցման պատասխանը բացառական է :

Ըմբարտաւանութիւն ի յերկնից ընկէց զհրեշտակսն.

Ըմբարտաւանութիւնը երկնիքէն զար յգեց հրեշտակները :

Յօտուընդ մէլայրգլարը կէօյտէն տիւշիւրաիւ :

Ն. Ո՞ւրից վար ձգեց. Պի. երկնիքէն } բացառա-

Ն. Երէտէն տիւշիւրաիւ. Պի. կէօյտէն } կան է :

Եթէ է մարդիմէ ամաչես, եւս առաւել ամաչել եւ երկնիլ պարտ է յԼ՝ ստուծոյ, որ տեսանէ զծածկեալս ի սրտի :

Օ՞րառ խորարմատ է հոգնոց ոչ տապալի :

Օ՞րեւտուք պասպարիմք է Կօլոց եւ է ստանամանեաց :

Նրաժարեցուցանէ առաքեալն յանօգորտ եւ է շնաստիարք մեծաբանութիւն :

Պիւթագորաս կրօնս եղ ժուժկալել է գնեոյ :

Ի մեծութիւն եւ է գեղեցիկութիւնէ արարածոց ըստ նմին համեմատութեան եւ արարչագործնոցա երեւի :

Սրբեսցուք զեղուս մեր է դարարի Բանից, է Բանեանաց, եւ է ստանամանութիւն :

Ինչպէս յայտնի է բացառական հորովին նախդիրը է է, բայց քիչ տեղ առ է նախդիր ալ կրնայ դուրի :

Ընհնարինքն առ է մարդկանէ, հնարաւորք են յԼ՝ ստուծոյ :

Սիթէ տկարանայցէ՞ առ է յԼ՝ ստուծոյ բան :

Ի՞նչ Բանով, նէ՞նչնէ, նէ՞նչնէ, հարցման պատասխանը գործիական է :

Որք ծուլութեամբ անցուցին զկեանս, զղջացան, եւ արտասուօք եւ հառաչանօք պատմեցին ի շահ զկնի եկեղոցն .

Իրեւից ի՞նչքա ծուլութեամբ անցնողները զղջացան,

« Լաւո՞ւ որքո՞ւ պարտեցին Երեմիէն Եկեղեցւոսն օգր-
պին համար :

Վէնտի էօմրիւնիւ թէմպէլլիլիլէ կէշիբէնլէր փիւշ-
ման օլտուլար , վէ կեօզ եաշըյրլա արտտան կէլէն-
լէրին Ֆայտալարը իշին՝ նազլ էթաիլէր :

Ե. Ինչ բանով անցուցին . ՊԽ . ծուլութեամբ :

Ե. Նէրիլէ կէշիբաիլէր . ՊԽ . թէմպէլլիլիլէ :

Լստուած զերկիրս հաստատեաց , եւ շրէք Երանանօք
տարւոյն պսակեաց : Եւ յլեւ անանօք եւ Երանանօք , Գե-
րօք եւ Կարէի-բալիմօք զարգարեաց : Եւ ծառօք եւ
Ծաղիօք եւ Կարէի Կարէի Երանօք զարգարեաց :

Երկինս այս յարա՞ն օրո՞ւ , եւ արեգական շէրք Լաւո՞ւ
պայծառանայ :

Երեզակն հրային հասամբ ջեռուցանէ զամենայն գոյա-
ցեալ :

Եստուած նախանմանօր զօրո-լէլմօք կառալարէ զա-
մենայն :

Սիսիթարի եւ սիոփի անձն մեր շնո՞ւ , եւ նորոգի
յաշխատութեանէ :

Սի յրփացուցաներ զմարմին քո Երանօք Երանանօք :
Կրայ ծածկեալ ունի զանդամս իւր նիւրալիւրդ պա-
րէնիլ :

Որդեակ՝ Խորհրդո՞ւ գործեալ զամենայն :

Եսպէս կ'ըսուի նաեւ՝ ալօք Կառանիլ . յեօք Գր-
ծիլ . Կարէի Գրանիլ , հարանիլ Գառապանաւ . եւ այլն :

Ներգոյական հօլօլը կերպ կերպ նշանակութիւն ունի ,
երբեմն հօլ , երբեմն շէրք , երբեմն ա-ր կը նշանակէ :

Որք , նէրէրէ հարցման պատասխանը ներգոյա-
կան է :

Ի ճանապարհի ոչ է պարտ փութալ յառաջ քան
զաւագագոյնն .

Ճամբան հեծին ասաջ պէրքը չէ երթալ .
Եօլտա պէրքիւքտէն իլէրի էվէթլէմէմլի :

Ե. Որք . ՊԽ . ճամբան . } ներգոյական է :
Ե. Նէրէտէ , ՊԽ . եօլտա . }

Սասն սյնորիկ է խաղախ բնակիմք, զի ընդ միմեանս
զմիաբանութիւն ունիցիմք :

Վատանին լերինք բարձունք որպէս է ցամառն նոյնպէս
եւ է ճովու :

Յովսէփ Արեմասթացին եզ զմարմին տեառն Յիսուսի
է գերեզմանի :

Յոսեփոյն որեղև աչք տեառն զիտեն զբարիս եւ զչարս :

Յիսուսն ջէր է ինչու նաւին ի վերայ բարձի :

Նոյնպէս, ո՞ր, ի՞նչ բանին ձեայ. նէրէրէ, նէ՞ շէյ
էտորէտէրէ հարցման պատասխանը ներգոյական է :

Աւազակն է իսպառն միով բանիւ արդարացաւ .

Ասաղալիւ իսպառն ձեայ Տէլ իտարազ արդար էղաւ .

Հրոսրզ հաչըն իւզէրինտէ պիր սէօզ իլէ սալի՛ճ օլ-
տու :

Սարդ կռուեալ ձեռօք յորձ, բնակէ ի տունս թա-
գաւորաց :

Նստաւ տապանն է լերինս Արարադայ :

Աղեղն ձգի յամպս յաւուրս անձրեւաց :

Օպատկեր արբունի դրոշմեն է գահէլիանի :

Այսպէս կ'ըսուի, նորէլ յալուսի. գրէլ է լիլլի.
իալ է դանին :

Նոյնպէս ո՞ր, կամ ի՞նչ բանի Տեժ. նէրէրէ, նէ՞
էլինորէ, հարցման պատասխանը ներգոյական է ¹⁾ :

Որչափ որ ի կենցաղումն է, ոչ է երանելի յաղագս
անյայտութեան ելից :

Որչափ որ Տէլ աշխարհին է, (կամ աշխարհին Տեժն է,)
էրանելի չէ՝ ինչ ըլլալէս յայտնի չըլլալուն համար .

Նէ գատար քի պիր քիմսէ տիւնեատա (յամ տիւնեա
իչինտէ) տիր ազըպէթի պէլլիսիզ օլտուղունտան
էօթիւրիւ մութլու օլամազ :

1) Արեւին ներգոյականին նախորդըլ ներգոյականութեամբ
չոր-իւր, մասնաւոր էրէոր բոսնիստըն գերլլ, ըլլայ .
Արաշխարհ-լի-նէ՝ զլինիլալ հոգին յարախ դժուար է
բարձրան հանէ : Այսինքն, է յարախ դժուար :

Հ. Պ. Ռ. ր, կամ ինչ բանի մէջ. Պ. աշխարհքիս մէջ.

Հ. Ս. րէտէ, կամ նէ իշինտէ. Պ. տիննեա իշինտէ:

Օմիսն կամ խորովնն հրով, կամ եփենն է կալնայ:

Ի ջն-ը մարտ տեսանի բոլորակութիւն արեղական:

Յանասանն չիք քան զայծեամն տեսանող:

Հառութիւն թուցելոյ յօրոն ոչ գտանին նշմարանք գնացից:

Ի կարօրութեանն է ամենայն վատ, զի ոչ յօժարին ձեռք նորա գործել ինչ:

Լրծաթ եւ ոսկի փորձի է բոլոր:

Լ, յսպէս կ'ըսուի նաեւ նապել է արան, ճշմել է որոշ արեղէն. Լեւել է զիւրուսանն է արարարանն է:

Հատ անգամ ներգոյականը գործիականի ուժ կ'ուներայ:

Գատապարտեաց զմեզ Լստուած ի քիրան երեսաց ուտել զհաց: Լ, յիննն, քրտամբք երեսաց.

Լ, ստուած թեղ արարարարեաց էրեւն յարիննով հաց արեղէն:

Հագ թաւալէ պիղի գաղէպլէտի աննըմբըն թէրկիլէ էքմէյիմիզի եւմէյէ:

Լ, դամ ոչ պատրեցաւ յօձին սուտ խոստումն: Լ, յիննն, սուտ խոստումն օձին:

Լ, աքրեալքն ի գալ Հոգւոյն սրբոյ խօսելին յայլ եւ այլ լեզուս: Լ, յիննն, այլ եւ այլ լեզուօք:

Լ, յայք եւ տունկք ի գոյնս զանազանս, ի համս եւ ի հոտս, փառս տան Լստուծոյ: Լ, յիննն, զանազան գունովք, համովք եւ հոտովք:

Լ, յսպէս կ'ըսուի նաեւ, աղաղակել է յայն թե՛, այսինքն, յայնն- թե՛: Լ, յիննն է խորին բանն Լանչրու- Լեւան, այսինքն, Լանչր է- խորին բանն:

Լ, յիննն, այսինքն, Լանչր է- խորին բանն:

Լ, յիննն, այսինքն, Լանչր է- խորին բանն:

Լ, յիննն, այսինքն, Լանչր է- խորին բանն:

Լ, յիննն, այսինքն, Լանչր է- խորին բանն:

Լ, յիննն, այսինքն, Լանչր է- խորին բանն:

Լ, յիննն, այսինքն, Լանչր է- խորին բանն:

Տէր՝ լուր աղօթից խնոց :

Յէսուս որդի՛ Վաւթի՛ ողորմեաց ինձ :

Ո՛վ Սուրբ Սուրբ գեղեցիկ քարաուեցար ոչ երանել
զբարեբախտութիւն մարդկան մինչեւ ի վախճան :

Յատուկ անուններուն կոչականը երբեմն վերջը կը
փոխէ . այսպէս, Պէրբէ, Պօղէ :

Պ. Ա. ՈՒ Ի Խ Ե :

Պատմութիւնն ու պարտութիւնն հոլովելուն շնորհ :

Սան քանի մը բայեր որոնց խնդիրը հարցմամբ չիմաց-
ւիր, ինչպէս է պատմականը, ու պարառականը, որոնք
չատ կարդալով ու վարժութեամբ պէտք է սովորիլ, ո-
րոնց մէկ քանին հոս կը գնենք :

Որո՞նք շնորհ . յիմարէն եօթնընեակ, յիմարէն իւրեքնեակ հարց-
ման պատասխանը պատմական է :

Համբերելովն ծանուացուք թէ զուր է չարախօսաց
զբարտանքն զմէնջ .

Համբերելով իմացնեանք, որ չարախօսանելոսն մեր շնորհ
զբարտելու պարտող է .

Սապր էթմէյիլէ կէօսաբերէլիմ՝ քի պիզտէն էօթիւրիւ
զէմմ էտէնլէրին իֆտիրասը ասըսըղ տրը :

Ինքեին համբաւ չար պէ՛տքնե՛րոց եղբարքն նորա առ
հայրն իւրեանց :

Օկըզօրն ամօթալի գործն փութան ծածկել, մեռն ի
քեզ զմեղան, զոր լուար պնանէ :

Մի սուտ վկայեր պնիլէրէ չուամէ :

Ոչ դք ի նախնի հաւատացելոց ասէր պնչնց իւրոց,
թէ իւր իցէ :

Տեսիլ աշխարհի իւրով գեղեցիկ կարգաւորութեամբն
պարտքն պատմէ :

Ոչ երբէք ննջեացես ունելով ռիսս պոմեթի :

Պարտին պիմեանց հոգալ անգամքն :

Եթէ որ անմուաց ի մտի ունիցի զերախտիս Աստուծոյ՝ գոհանայ պնմանէ :

Սի խորհես զի չար պոմեթի :

Այսպէս կ'ըստի նաեւ՝ որոնք լինելով Աստուծոյ . չար խօսելով, կամ հայհոյելով պոմեթի : Արեւելի պիտոյրէ . Իսլամ պիտոյրէ . եւ այլն :

Պարառական հոլովը բանի մը անորոշ ատենները կամ տեղիորանքը կամ բոլորտիքը (էթրաֆը) կը նշանակէ :

Յարեաւ Սամիսոն զմէջ գիշերաւ, եւ թափեաց զգրուես քաղաքին Վաղայ .

Սամիսոն ինչ գիշերանց էլաւ, ու Վաղայ քաղաքն պոմեթիլ ըլ իրցոց .

Սամսոն եարը կէճէլէյին գալգաթը, վէ Վաղա շէհիրին գափուլարընը գօփարտը :

Օչնն ժաման գոհեաց Յիսուս ի ձայն մեծ :

Այսպէս կ'ըստի պատարակ գիշերաւ . պարտորդ պոմեթի գիշերոյն . պիտոյրէ, որ ըսել է, պիտոյ է ինչ գիշերը . պիտոյ է ժամը շրջանի . պիտոյ է ինչոր :

Յիջանել հրոյն զհինգ քաղաքաւ (Սոգոմացոյ) փրկեաց Աստուծ զՎոլտ .

Երբոր իսկ ինչաւ Սոգոմացոյ հինգ քաղաքն բոլորտիլ չը, Աստուծ Վոլտը իրիկց .

Սօտովուլարըն պէշ շէհիրինին տէօրտ թարաֆընաւ աթէշ եղտըղընտա, Ալաճ Վոլտու սաղխտը :

Ելանէ արեգակն ընգ հարաւ, եւ պատի պիտոյնսն :

Այս անմտի պիտոյք յածին :

Չայրն անկեալ զպարանոցաւ անառակ որդւոյն համբուրեաց :

Բաղեղն մնասակար պատի պատանոյն :

Արեւելի պիտոյն կամ պիտոյն կամ պանյամէք պիտոյ գիտան . կը նշանակէ պիտոյն ինչ ատեն ատենել կամ պիտոյն կամ հագնել :

Վրիստոս էառ կտաւ մի . եւ արկաւ պիտոյն, եւ ըս-

կըսաւ լուանալ զոտս աշակերտացն :

Ըստպէս կ'ըսւի նաեւ, յորչ պէտքով արխանէլ :

Կան քանի մը բայեր, որոնք թէպէտ բոլորտիք կամ անորոշ ատեն չեն նշանակեր, սակայն պարառական խնդիր կ'առնեն :

Օգուակ անարգ է, որ անցանէ զպատու իրանաւ ծնողաց :

Գեշ զուտի է, որոնք իր հօրը յօրը հրամանէն կ'անցնի, իմ չեանէր :

Ըթալարընըն սէօզիւնիւ թուլթմայան էվլատ, սոյսուզ տուր :

Ըստպէս կ'ըսւի նաեւ՝

Ընցանել զուտիւ . ուխտը չիպահել :

Ընցանել զուտիւ . օրերը անցընել . ծերանալ :

Որք զանց արարին զիմաստուլթեամբ, զանմտութեան թողին յիշատակ յաշխարհի :

Որոնք որ իմաստուլթեան հոգ չբարեխն, աշխարհիս մեջ իրենց անխելքուլթեան յիշատակը լուրջացին :

Իլիմէ հաճէթսիզ օլանէր, ահմագլոզարընըն նըշանլարընը տիւննատա պրրագալար :

Մի պանդոնօք մերովք զանց արասցօք :

Մի ծիծաղեցիս պարթեմէ ընկերին :

Ըստպէս կ'ըսւի նաեւ՝ այդանէլ պէտքիւ . արհամարհել պէտք . պանց ատնել պնովտ :

Օտնոցում :

Ինչպէս վերը ըսինք, ո՞վ հարցման պատասխանը ուղղական է, որ անուն Բայի կ'ըսւի : Որոն հարցման պատասխանը սեռական է, որ յարիւցոցիւ կ'ըսւի : Այցականն ալ խնդիր սեռի կ'ըսւի : Կոչականը խօսքին մէջ մինակ կը կենայ : Իսկ մնացած հոլովներուն այսինքն նախդրիւ ու վերջահոլով տրականին, բացառականին, պատմականին, գործիականին, պարառականին, ներգոյականին կ'ըսեն խնդիր Բնութեան ան բայերուն, որոնց վրայ որ կ'իյնաննէ :

Բացայայտելի զեայ :

Ետ անգամ մէկ գոյական անուն մը, ուրիշ գոյական անուն մը կը բացայայտէ, եւ բացայայտեալին չհոլով է նէ, նոյն հոլով կը գրուի սովորաբար բացայայտին ալ :

Բացայայտելին ու բացայայտեալին մէջ կ'իմացուի զօրութեամբ մեկնական շղկապ մը . այսինքն, այս է, որ է, կամ իմ, տե՛ս, որոնք երբեմն ներգործութեամբ ալ կը գրուին . ինչպէս .

Սի սիրեր զծուլութիւն եւ զքուն, (այսինքն) զմայրն ամենայն թշուառութեանց .

Օտուլութիւնը ու խոնքը մի սիրէր, տէ՛ն լշուառութիւնն իրան որսորդաց .

Շէր սէֆիլիկ սէպէպի թէմպելի վէ ուրու սէվմէ :

Լյս էրի ու գայութիւնն, որ շարժեն զմարդն ի վնասակարսն, (այսինքն) որսիլ աչաց եւ լուր տխուրաց :

Շիւանգանայ մարմինն յառաւելու միոյ արեւին ջերմոյն ասեմ կամ ցրտոյն :

Սրամտութեան քում մի բանարդու գլուխն (այսինքն) գլխին յո :

Պտուղ երկպառակութեան է իմքն սատանայի (այսինքն) հեռն . Բա՛խտանքն, որսիլութիւնն :

Լմենայն սրբազանիցն բանք է սոյն զմեզ յորգորեն, (այսինքն) էդգայրատէրս լինել :

Լմենայն մարմին է շրեց արեւոց է խոսնեալ, (այս է) է հոգայ, է ջրոյ, է յօդոյ, եւ է հրոյ :

Թէ որ բացայայտեալը նախգիր ունենալու ըլլայ, նախգիրը առաջ գրողին վրայ կը գրուի, թէ բացայայտ-

տիջը ըլլայ եւ թէ բացայայտեալը . ըսյց երբեմն հայ-
ցական հոլովին մէջը միայն վերջինին վրայ կրնայ դուիլ .
ինչպէս վերը (Երէս 170.) յատկացուցիչին վրայ ըսինք :
Երբեմն երկուքին վրայ ալ կը կրկնուի . մանաւանդ եր-
բոր մէջը ուրիշ մասն բանի կը մտնայ :

Պետրոս հիմն եզ կկեղեցւոյ յալին րիւկէրոս ւոռով :
Կրկն լեւս պարտէ մեղ ստանալ զւստարս եւ զարբոս-
լեւն զարոս .

Երկու լեւ պէտք է որ ունենանք , հասարակ ու զարոս
պրոս-լեւն .

Լազրմարը քի իքի գանատըմըղ օլսուն , տին , վէ մեշ-
րէպ սալիհիղի :

Յորժամ զմիջոքին առնայն աշխարհի զարբոսի Կոյսն
բարեխօս ունիմք առ Լստուած , հաւատամք , եթէ
լսէ հայցուածոց մերոց :

Տեղերուն յատուկ անունները երբոր բացայայտիչ
կըլլան , թէ որ յառաջ դրեւլու ըլլան շատ անգամ
ածական անունի պէս նախդրիւ կը հոլովին , երբեմն ալ
մեկտեղ կը հոլովին . ինչպէս ,

Ի ծովանալ Սեղոս գեորոս եւ խառնակել զսահմանս
արտորէից կոիւք եւ սպանմունք լինէին .

Երբոր Սեղոս գեորոս իւ շարմարս ու արտերունս սահման-
ները իւ խառնելու իտի ու սպանմունքներ իւլլային :

Սիւ չայրնըն ճէօշիւպ տէ թարլալարը պիր պիրինէ
գարըշտըրտըղը զաման , չօգ գալիլալար վէ գան
օլուրուտու :

Լըր Փիլիպպոս ի Ռեւսայիւրոս է չալարէ Լնդրեսոյ
եւ Պետրոսի :

Իսկ թէ որ վերջը դրեւլու ըլլան , հոլովով միշտ եր
համաձայնին :

Սարգկանց յատուկ անունները նախադաս դրեւլու
ալ ըլլան նէ հասարակօրէն կը համաձայնին . զոր օրինակ ,

Լս Սեբոսիլ իայսերէ շոտովմոյեցեոց գլխատեցաւ Պօ-
ղոս առաքեալ ի շոտովմ քաղաքի :

Սեբոսիլն շոտայեցիներուն իայսեր արեւը շոտ չա-
ղաւ Պօղոս առաքեալին գլխաւ իայեցիլն .

Բօմատա Վերօն Բօմալըլարըն չէզարըն վագթընտա
Պօղոս Հէվարիունուն պաշընը քէստիլէր :

Առաջին հալածումն քրիստոնէից եղել է Տրայխանուէ
արքայէ :

Արշակ թագաւորեցոյց զէղէայր եւր զԱ շաւարշաւի ի վե-
րայ Հայոց :

Բայց երբեմն քիչ տեղ չեն համաձայնիր . ուստի
պէտքը չէ շատ գործածել :

Այլ հրաման յ() Գոսարուս իայեւրէ աշխարհագիր առնել
ընդ ամենայն տիեզերս :

Գ Լ Ո Ի Խ Լ Ե Լ :

Լ յալան Բայերուն վրայ :

Լ յալան բայերը հասարակօրէն երկու ուղղական կ'ու-
ղեն, որոնց մէկուն՝ անուն բայի, ու մէկալին՝ ուղղական
խնդիր կ'ըսեն : Անուն բայի կ'ըսուի ան ուղղականը՝ որուն
վրայ որ խօսք կ'ըլլայ, ինչպէս Բարձր եւ Երկնք, հոս
խօսքը երկինքին վրայ է . անանկ է նէ՝ Լըրկնք անուն
բային է : Ուղղական խնդիր կ'ըսուի, որնոր անուն բայիին
ինչ կամ ինտոր ըլլալը կը բացատրէ . ինչպէս վերը դըր-
ւած օրինակին մէջ Բարձր կը բացատրէ Երկնքին ինտոր
ըլլալը :

Սուղ է կենցաղս . կէանքերնիս իարճ է . Լյօմրիւմիւզ
գըսսա տըր :

Խող տղմասէր է եւ խտունակեր :

Փափուկ եւ դիւրագարձ է լեղու :

Աշխարհ Հայոց մեծ է եւ արգաւանդ :

Յանկալի եւ քաղցրաբան է խոնարհ, եւ զուարթագիւն
են երեսք նորա :

Սէրն է պատճառ բարեմտութեան :

Բայց շատ տեղ խօսքին յարմարութեան նայելով,
երկու ուղղականին մէկը թող կը տրուի :

Վիւն տեղ ուղղական խնդիրը նախդրու տրական կամ ներգոյական կը դուրի:

Երբաճամ եղեւ յապէ ԲԺ եւ ի Բապուս:

Սովսէս յորդէ Գիւրս եղեւ գտտերն փարաւոնի:

Եղիցուք մեք ձեզ ի Ժառայս: Եյսինսն, ծառայ:

Թէ որ էական բայերը սեռական խնդիր առնելու ըլլան, ունենալ կը նշանակեն: Ինչպէս տաճկերէնի մէջ ալ ունիմ բային տեղը միշտ էական բայը սեռական խընդիրով կը գործածուի: Տես առջի մասին մէջ (Էրէս 108.)

Որ ինչ քո իցէ, մի կորուսաներ, զի կամ գտանես զնա, կամ ոչ:

Ինչ որ չուիտ է նէ Բի իւրանցընէր, ինչու որ իամ իւր Գրանէս իամ չէս Գրանէր:

Նէ քի սէնին իսէ գայպ եթմէ, զէրէմ եւս պուլուրսուն եւս պուլմազսրն:

Իուսնի չիք իւր լոյս առանձին, այլ յարեգակնէ գայ ի նա լոյսն:

Եւսն Բիւջ էին երկու որդիք: Են ի՛մ եղբարք Տինգ:

Ղովոյս էր ոչխար եւ արջառ, եւ անասուն:

Սրչափ եւ իցէ չո, ըստ նմին արասցես զողորմութիւն:

Երբեմն ալ կը նշանակէ Գործ, պաշտօն եւ այլն:

Ճշմարիտ եւ առաքինի վարդապետի է, երբեմն ողորքել եւ խրատել, երբեմն սաստել եւ յանդիմանել:

Եղիմ ու առաքինի վարդապետն (Գործն) է, Էրէնն սերտը առնել ու խրատել, Էրէնն չէնել ու յանդիմանել:

Եյսի վէ ֆազիլէթլի ուստոյս վէրկի տիր, պապը քէրէ օգչամագ վէ նասիճաթ վէրմէք, վէ պաղը տէֆա ազարլամագ վէ թէքտիր էթմէք:

Եւաց է տեսանել, ականջաց լսել, ոնգաց Տոտտել, քմնց ճաշակել, շոչափելաց զգալ: Եյսինսն, աւաց գործ կամ պաշտօն է տեսանել, եւ այլն:

Եւստացուցանել զպտուղս անձրեւաց է, իսկ կորուսանել խորշակին:

Լճական բայր վայելչութեան ու հարցման նայելով
կրնայ ամեն հոլով խնդիր առնել :

Հիւանդն է գոհոյն յայտ է :

Տօրանջեղն է լեռնալեռնէ մարմնոյ լինի :

Սկիզբն պատերազմաց յագահոլեռնէ մարդկան եղել :

Երբ բարկացող տղեղ է ինքոյտրանոք :

Եւտրոփելի է խնձոր արեւոլեռնէ եւ հոգոյն, եւ ճաշու
իս :

Երմաւենի բարձր է հասակաւ, եւ քաղցր պարզ :

Կերակուրքն եւ ըմպելիքն ոչ անխորհուրեռնէ եւ յա-
ճախոլեռնէ, այլ պարիշտոլեռնէ եւ չափաւորու-
լեռնէ եղիցին :

Ի ինչոպիս յայտ ոչ վայելչականք մնացականք են, եւ
ոչ տրտմականք :

Ղառն է ի սկսման առաքինութիւն, եւ յետոյ քաղցր :

Եւտրոփոլեռնէն սխելու արեւիւր լէղէ է, ու իտքն անաշ
(հո գայ) :

Պաղիլէթ պաշտանկրճրն տա աճր տրը, լարին նիհայէ-
թինաէ թաթլըլանրը :

Գ Լ Ո Ի Խ Խ Ը :

Եւտրոփոլեռնէն բայելուան, գնելու, ծախելու բայելուան ու
ժամանակից զբոսնող անտանց վրայ :

Սան քանի մը բայեր, ինչպէս ասել, իսկել, անտա-
նել, եւ այլն. որոնք անուն բայիէն ի զատ ուրիշ ուղ-
ղական հոլով խնդիր մըն ալ կ'ուզեն. ինչպէս,

Իժիշիք զչափաւոր կերակուրս մայր առողջութեան
ասացին .

Իժիշիշիքը չափաւոր ինքնուրու ասողջութեան հայր բանն .

Հէթիմէր գարէր եէմէյէ սաղլըք սէպէպի տէաիլէր :

Օմարդ յաղթանդամ հսկայ անտանէն :

Հոմերոս հայր անուանեցաւ ամենայն քերթողաց :

Սովորութիւն է մարդկան օր կոչել զերկոտասան ժամն միայն, ցորչափ արեգակն ի վերին կիսագունտն կայցէ:

Ընուն աշխարհիս մեր կոչի յանուն նախնոյն մերոյ շայկայ, շայք:

Էթանոսք զերկինս վասն այնչափ մեծութեան, եւ զլուսաւորս վասն առաւել պայծառութեան Ըստ աստուծոյ կարծէին:

Սախանձոտն զանձն միայն համարի զընթաց ի բարեաց, եւ զամենեսին ի փառս վայելեալ:

Օտխելու ու գնելու բայերը, սեռական հոլով խնդիր կ'ուզեն:

Ոչ ապաքէն երկու ճնճղուկք դանկի միոջ վաճառին.

Երբիւ ճնճղուկ մէկ սարկի շն ծանկիւ մի.

Երբ սերչէ պիր ահճէլէ սաթըլմանջ մը:

Վաճառեցին զՅովսէփ խան Գահէլիանի:

Ըսնն ցծերն խանոյ վաճառես, ասէ ցնոսա ծերն, ասան ասան փողոյ, ասնն ցնա, կարի ծանր են, եթէ կամ միս փողոյ փողոյ առնումք:

Սոյնպէս սեռական կը դուրի, թէ որ հարցը ելու ըլլայ, խանի Գահէլիանի:

Վախճանեցաւ Յովսէփ ամաց հարիւր եւ տասանց.

Յովսէփ հարիւր ասար Գահէլիանի.

Յովսէփ եիւղ օն եաշընտա էօլտիւ:

Ըղեքսանդր երեւոտն էւ երկուց ամաց եղեալ վախճանեցաւ:

Եր այրի ամաց իրրեւ ուլեոտն էւ չորից:

Սոյ էր ամաց վէյ հարիւրոց, եւ ջրհեղեղ ջուրցն եղեւ ի վերայ երկրի:

Ճամանակ ցրցընող անունները երկու հոլով կը դուրին, (թող պարառականը, որ անորոշ ատեն կը ցրցընէ), հայցական եւ ներգոյական:

Հայցական կը գրուի երբ որ գործողութեան որչափ քշելը կը նշանակէ, ու կը հարցըլի, որչափ արեւն, նէ գա-
րար լուգըլէ:

Աղեւ անձրեւ զքառասուն տիւ եւ զքառասուն գիշեր.
Վատասուն օր ու խառասուն գիշեր անյրէ- ելաւ .

Գրող կիւն գրող կէճէ եաղմուր եաղաք :

Ը. Որչափ ատեն . Պի . քառասուն օր :

Ը. Ան գատար վազըթ . Պի . գրող կիւն :

Որդիքն Խորայելի կերան զմանանայն զխառասուն ամ,
մինչեւ եկին ի շէն երկիրն :

Յունան եղեւ ի փոր ձկանն զէրիս արեւ եւ զէրիս գի-
շեր :

Ը րջեցաւ Յիսուս յաշխարհի վաճառէրսն , ոչ յայտ-
նեալ զփառս աստուածութեան իւրոյ :

Ը. ջրհեղեղաւ զան ողջն ապականեալ կայր երկիր :

Վոյնպէս հայցական կը գրուի, երբոր ատենին շա-
րունակութիւնը կը ցրցընէ :

Սերժեցաւ քուն յաչաց իմոց զգիշերս պոյս .

Ը. գիշեր խառն աշէն փախաւ :

Պու կէճէ ույզում կեօզիւմտէն գաչաք :

Օ խառասուն է- զլեց ամ շինեցաւ տաճարն :

Ոմանք ի կենդանեաց զմեային Էդանտին ոչ ըմպեն :

Ը առ տեղ ալ անորոշ հայցական կը գրուի :

Սովսէս իբրեւ ծնաւ, թագուցաւ ամիսս երիս ի ծնո-
ղաց իւրոց .

Սոյնէն Էրէոր ծնաւ, իր ծնողքը իրէք ամիս պահեցին .

Սովսէս նեղաման քի սողառոյուսա, քէնտի աթա-
լարը իւչ այ սաղլատըլար :

Կենդանիք՝ եթէ դոյզն ինչ թամ զօղոյս տուրեւառու-
թիւն ոչ ճաշակեն, մահանան :

Սաղոս եղեւ ի Վամասկոս աստուրս ինչ :

Ըրար հարսանիս աստուրս չորեքսուսան :

Իշխանութիւն Վեռին ձգի ամիսս Էրիս է- իւն :

Տիգրան զՅոյնս ոչ սոխա- թամանտին ընդ իւրեւ նուա-
ճեալ հնազանդէր :

Ը յսպէս կըրուի նաեւ . շրջել թամանտին Բուպուսն :

Փոքր մի խամանայի բնից յեղևէմ : Եղև անից խամանայիս ինչ :
 Կանգնել ստիտ մի :

Երբեմն նոյն խօսքը հայցական ու ներգոյական կրնայ դրուիլ, ժամանակին շարունակութիւնը, միանգամայն երբ կամ որչափ ատեննւան մէջ ջրցընելուն համար :

Վարտամբ երեսաց քոց կերիցես զհաց քո զամենայն առուրս կենաց քոց :

Երբեմնից արարինքով ռոտնս քո հացից քոնոյ քո ինչացից մէջ :

Պիւթիւն էօմրիւնիւն կիւնիւնտէ աննընըն թէրկյիլէ նափագանը եէյէսին :

Չամենայն առուրս կենաց իմոց ոչ դադարեցայց օրհնել զքեզ Վարիստոս փրկիչ աշխարհի :

Եւ յսպէս կ'ըստի նաեւ . պիտեւ զգնելից փոխալ . զայսօր եւ զընթեի գործել . որոնք կրնան մակբայ ալ սեպուիլ :

Սատանայ եցոյց զամենայն թագաւորութիւնս ի շոյր-իւնն խամանայի :

Ի վէց անուրս կատարեաց զգործ իւր :

Եւ յսպէս կ'ըստի նաեւ . ի գնելիքի եւ ի պոնջեան, եւ յամենայն խաման փոխաւորել զՎարիստոս :

Ներգոյական կը դրուի, երբօր կը հարցընի երբ, նէ զաման :

Ի մանկութեան առաւել անկի խրատ ծնողաց ի միտս մանկանց .

Տղայութեան ասիւնը ծնողաց խրատը ասելիլը անիւնի պըղոց միտք .

Չօճուզ գըսմընըն ֆիքրինէ քիւչիւք եաշընտա աթալարընըն նասիհաթը էյիճէ թէքսիր էտէր :

Նոյ . Երբ . Պի . տղայութեան ատենը :

Նոյ . Եւ զաման . Պի . քիւչիւք եաշընտա :

Յերիպատարութեան մտացդ խոկումն արթուն է, եւ մարմնոյդ հասակ առոյգ եւ գործասէր :

Սեռաւ Երբահամ ի քարոս ձերութեան :

Եստեղք յայտնապէս ի գնելիքի երեւին, եւ ի ծագել արեւու ծածկին :

Տղայք բնաւորեցան յեւթնեկորդսմ ամսան հանել

զատամուկս, եւ յոմնն ամնն փոխել:

Խոտ՝ վայելչական եւ կանաչագեղ է է գարնանայնն
Քամանալի:

Ոմանք ի տնկոց է յմերայնն անթառամ մնան:

Օտար է յմերայնն Հանգչին, է գարնայնն ծաղկին, յմ-
մարայնն պտուղ սնուցանեն, եւ յաշնայնն Հասու-
ցանեն:

Յառարս Սողոմոնի ոչ էր Համարեալ արծաթ, թէ
իցէ ինչ:

Ըստ ետեւի եկած խօսքին մէջը երկու Հարցումն ալ
կ'երեւնայ¹⁾:

Օվէց օր գործեսցես. յառարսն էօմնէրորդի մի գոր-
ծեսցես. զի զվեց օր արար Մատուած զերկինս եւ
զերկիր. եւ Հանգեալ յաւուրն Եօթներորդի:

Սէց օր գործէ, էօմնէրորդ օրը մի գործէր, ինչո՞ւ որ
վէց օր սրէդձեց Մարտած էրկինս ու էրկիրը, ու
էօմնէրորդ օրը հանգչեցաւ:

Ալթը կիւն իշլէյէսին, եէտինճի կիւն իշլէմէյէսին,
զէրէ ալթը կիւնտէ եարատոր Ալաճ կէջիւ վէ եէ-
րի, վէ եէտինճի կիւն բահաթլանտը:

1) Թէպէտ որ ըստ զի աստիկ հարցման պարտականն ը հայցախան
է, ու էրէ հարցման պարտականն ը ներգոյախան է.
Բայց ինչն ըստ աստիկ իտարարում ին գարնանն. ինչպէս,
Երջեցաւ Յիսուս յաշնարէն յամս էրէստան. զիտանալ ը-
ստիւր, զամս էրէստան:

Ըստ իտարարում ըստ աստիկ իտարարում ըստիւր գարնանն ըստ
շիտիւր ըստ իտարարում ըստ ըստիւր ըստիւր գարնանն ըստ
ու ըստիւր ըստ ըստիւր ըստ ըստիւր ըստիւր:

Սնանաւոր գիւղերէն ա՛ն ընդերուն ղըայ, որոնք ինդ նախա-
որոն-լինան իմ նախորդող խնդիր ի՛տանէն :

Բնդ նախադրութիւնը տեսակ տեսակ նշանակութիւն
ունի :

Երբոր խօսքը տարածում կը ցըցընէ, բայը ընդ
նախդիրով տրական խնդիր կ'ուզէ :

Ընուն Վրիստոսի փառաւորեցի ընդամենայն տիե-
ղերս .

Վրէնպոսի անունը զատաւորն ա՛ն աշխարհի մէջ .

Վրիստոսուն իսմի տիւնեանըն տէօրտ թարաֆընտա
իհթիշամխանսըն :

Ըմենայն եկեղեցիք ուղղափառաց, որք ընդ րիւղերս
են, մի են :

Շքէք Յիսուս ընդ յաղաս եւ ընդ գիւղս, եւ ուսու-
ցանէր :

Հրէայք ցրուեալ են ընդ ա՛նեայն հիւնանսս :

Ըւետարանն համատարած քարոզեցաւ ընդ ա՛նեայն
Երիւր, ընդ ծով, եւ ընդ ցամաք, եւ ընդ իղւնս :

Եղևւ սով մեծ ընդ ա՛նեայն Երիւր :

Ստամոքսն ընդունի զկերակուրս, եւ բաժանէ զոյժ
զօրութեան ընդ յօրս, եւ ընդ անբո՛ն մարմնոյն :

Ըն բայերը՝ որոնք որ մէկ տեղաց ուրիշ տեղ ան-
ցնիլ կը նշանակեն, ընդ նախդիրով տրական կ'ուզեն, ու
աս նախդիրէ տրականը աշխարհաբառի ու տաճկերէնի
մէջ բացառականի ուժ ունի :

Ստէք ընդ նեղ դունն, զի անձուկ է ճանապարհն որ
տանի ի կեանս .

Սեղ Կոնէն հալէք, ինչո՛ւ որ նեղ է ճամբան, որն որ
արայո՛ւնն իւր րանն .

Տար գափուտան կիրինիզ, զերս (էպէտի) էօմիւրէ
կէօթիւրէն եօլ էնսիզ տիր :

Որ ինչ մտանէ ընդ Բէրան, ոչ պղծէ զմարդ :

Դիւրին է մալխոյ ընդ ծակ ասղան մտանել, քան մեծատան յարքայութիւն երկնից մտանել :

Ընդ որոնս ամեմք ի տուն զամենայն գոյս պատուականս եւ պիտանիս, եւ ընդ հոյն դարձեալ՝ Լթէ ինչ անպիտան է, արտաքս հանեմք :

Ընդ որ գնայ արեգակն տիւ է, եւ ուստի գնայ գիշեր, ի վերին կիսագունան եւ ի ներքինն :

Ընդ իսրո-Լէւն ջրոյ լոյս ոչ անցանէ :

Դաւիթ քարիւ եհար զճակատ սյլաղգւոյն, եւ եմուտ քարն ընդ սողա-արփն ի ճակատն :

Երբայցցիր ելեալ յգիպտոսէ անցին ընդ ծոփն Կարթի :

Եւ յսպէս կ'ըսուի նաեւ՝ Կարթիս ընդ պարտահանն : Խոնարհեալ նայել ընդ պարտահանն . ընդ մեջ Կարթի . ընդ այլ ճանապարհ գնալ . Ժիծաղել ընդ միտս :

Եւ յնպէս Ընդ նախագորութիւնն ալ նախդրիւ արեգականով բացառականի ուժ ունի :

Եւ տուած սյնպիսի բարիս խոստացաւ, որ զանցանէ ըստ միաս մարդկան .

Եւ պարտած այնողէս Բարթեմէի խոստացաւ, որ հարգուան միտքէն վեր է .

Եւ լաճ եջլէ պիր էյլերէր վատ էթտի, քի ինսանըն ֆիքրինտէն չօգ եօգարը արը :

Եւ բարածք ոչ երբէք անցանեն ըստ Երեւալ սուհմանս իւրեանց :

Կան քանի մը բայեր ալ, որոնք ընդ նախդիրով տրական խնդիր կ'առնեն . ինչպէս, խնդալ, ուրախ ընել, նախանջել, որդիւն, պարմանալ, սրանչանալ :

Օնողք ուրախանան ընդ յարտազարհն-Լէւն որդւոց :

Օնողք ի ուրախանան որդւոց ատու ի բլաւոնն զրայ :

Եւ թալար էվլատարընըն իլերիլէմսինէ սէվինիրլէր :

Ս նասասէրն խնդայ ընդ իտի :

Յորժամ խնդամք եւ ուրախ լինիմք ընդ յարտազարհն էր Բարս, մասնակից լինիմք պսակաց նոցա :

Օլ՝ ստուած բարկացուցանեմք, յորժամ ընդ Բարիս սյլոց արտամիմք :

Ոչ նախանձին բարիք ընդ շարս, այլ շարք ընդ Բարին :
Բազումք սքանչանային ընդ ճգնա-լի-ն սրբոյն Ան-
տոնի :

Սանկունք փոքունք թողեալ զմեծամեծս, որք ոչինչ
արժեն՝ ընդ այն զարմանան :

Երբեմն ընդ նախադրութիւնը է նախդիրի տեղ
կը բանի :

Յուհաննէս ունէր գօտի մաշկեղէն ընդ Տըլիւր :

Այսինքն, ի մէջս իւր :

Հայեաց ընդ Էրջինս եւ թուեալ զաստեղս, եթէ կա-
րիցես թուել զնոսա : Այսինքն, Հայեաց յերկինս :

Գ Լ Ո Ի Խ Ժ :

Ածախան անուանելուն զրայ :

Խօսեցանք վերը, թէ ածական անունները, ինչպէս
պիտի իրենց գոյականներուն հետ համաձայնին : Հիմայ
կը մնայ խօսիլ մէկ քանի մասնաւոր գիտելիքներու վրայ,
որոնք իրեք յօդուածով բացատրենք :

Յ օ դ ու ա ծ ա :

Բաղդաստական — գերադրական ածախաններու զրայ :

Վերը (Էրէս 139.) ըսինք որ ածական անունները
իրեք աստիճան ունին, դրական, բաղդատական, ու գե-
րադրական :

Բաղդատականները աշխարհաբառ ու տաճկերէն
լեզուի մէջ բացառական խնդիր կ'առնեն : Ինչպէս,

Ին պզտիկ աստղն ալ աշխրբէս մեծ է,

Ին քիւչիւք երլտրղ տա տիւնեատան պէջիւք տիւր :

Բայց գրաբառ լեզուի մէջ կ'առնու հայցական շան նախադրութեամբ :

Ղլուին պատուականագոյն է քան զամենայն մասունս .

Ղլուինը ա՛նէն մասէրէն աւելի պարտաւոր է .

Պաշ հէր էզալարտան զիատէ գըյմէթլի տիր :

Օխնչ գեղեցկագոյն շան պէրամպո :

Իմաստութիւն պատուականագոյն է շան պէմնս պարտաւոր :

Իռեն լաւագոյն է շան պէտքի բնս :

Ձիբ մեծագոյն յառաքինութիւնս եւ կարեւոր շան ըզհամբէրութիւն :

Գրականներն ալ շան նախադրութեամբ հայցական հոլով խնդիր առնելով բաղդատականի ուժ կ'ունենան :

Աւքն կարեւոր է քան զամենայն անգամս .

Աւքն ա՛նէն անպարտաւորութիւնս աւելի հարկաւոր է .

Կեօզ հէր էզալարտան զիատէ իգթիզալը տըր :

Բարծր է շայք շան պարտաւորութիւնս երկր :

Առիւծ հզօր է շան պարտաւորութիւնս :

Չկունք մեծ են եւ յաղթանգամ շան պարտաւորութիւնս պարտաւոր :

Տեսիլ աչաց հաւատարիմ է շան պարտաւորութիւնս :

Ոչ է աշակերտ լաւ շան պարտաւորութիւնս եր :

Երբեմն դրականը բաղդատական կ'ըլլայ դրականին վրայ եւս մասնիկ աւելցնելով . ինչպէս ,

Աստուած սյժմ քան զհայր եւս գթած է ի վերայ մեղաւորաց .

Ապարտած հիւս հօրմէ աւելի գլխած է մարտաւորութիւնս վրայ .

Ալահ շիմտի կիւնահքերալարըն իւղէրինէ պիր վէտերտէն զիատէ մէրհամէթի տիր :

Ստաթար եւս ես շան պարտաւոր :

Գառնագոյն եւս շան պարտաւոր :

Այսպէս, եւս տարտաւոր, կամ տարտաւոր եւս, եւս շար :

Երբեմն բաղդատականները շան նախադրութեամբ հայցական հոլով խնդիր առնելու տեղ, միայն սեռական կ'առնեն :

Տիգրան ամենեցուն թագաւորացն մերոց հարստագոյն եւ խոհեմագոյն : Այսինքն, քան զամենայն թագաւորս մեր խոհեմագոյն եւ հարստագոյն էր :

Տեգրանն թէր ամեն լազաւորսն էրէն հարստացոյց խոհեմ էր : Տիգրան ճէմի փատիշահալարըմըզտան զէնկին վէ Ֆիրասէթլի իաի :

Ողբամ զքեզ Հայոց աշխարհ, հանոցց հիւսիստոնաց վէհագոյն : Այսինքն, քան զամենայն հիւսիսականս վէհագոյն :

Իմաստասիրութիւնն գեղեցկագոյն է ուսարտախանութոյն է ամենայն գործոց մարդկան : Այսինքն, գեղեցկագոյն եւ պատուականագոյն քան զամենայն գործս մարդկան :

Կոկորդիլոս չարագոյնն գազանաց ծնանի եւ սնանի ի Աեղոս գետ : Այսինքն, չարագոյնն ի գազանս կամ քան զամենայն գազանս :

Ինչպէս տականը գերագրական կ'ըլլայ հասարակօրէն վրան ամեն մասնիկ կ'պցընելով, ինչպէս վերը (Երէւ 139.) ըսինք :

Իսոյց շատ տեղ ալ առաւելական անուն մը կամ մակրայ մը կը դրուի, որով գերագրականի ուժ կ'ունենայ, ինչպէս,

Աւս մեծագոյն, շատ մեծ, չօգ պէջիւք :

Կարի դժուարին, շատ դժուար, չօգ չէթին :

Տոյժ համեղագոյն, շատ համով, փէք չօգ լէզզէթլի :

Սաստիկ հզօր, շատ ուժով, չօգ գուվէթլի :

Ապականեալ ստամոքս դժուարելով ի բաց վարէ եւ զոյժ համեղագոյնս ի կերակրոց :

Արեւոյս ստամոքսը պարտէ զուրիս ինչ որ շատ համով է իբրև ինքնին ալ :

Պօզուլմուշ միտէ էն լէզզէթլի եէմէյի աէ թիթօինմէյիլէ տըշարը վէրիբ :

Արեգակն իարէ վայելուչ է ի մէջ արարածոց :

Տոյժ շար է նախանձ :

Քակեցից, եւ էս մեծամեծս շինեցից :

Տօւր իմաստնոյն պատճառս, եւ իմաստագոյն էս լիցի :

Ի գազանս այն է աստուծոյ զժնգայի եւ խիստ, որ ոչն խառնի յերամս :

Եւ մեռայնիս գեղեցիկի եւ զարմանալի էր տեսիլ փրկչին, ոչ կարի երկայն, եւ ոչ փոքր որ արհամարհելի թուի տեսողացն, այլ չափ հասակաւ :

Երբեմն ալ գերադրական կ'ըլլայ նոյն բառը կըր-
պնելով :

Եւ մենայն պարծանաց պարծանք խոնարհութիւն է :

Եւ մաստունն Սողովմուն ունայնութիւնն ունայնութեանց
անուանէ զաշխարհ, եւ անորիս անորեաց :

Եւ յսպէս կ'ըսուի նաեւ՝ սրոյ ասոր : աստուծոյ յա-
ստուծոյ :

Յ օ դ ու ա ծ ք :

Եւ ծախան տնոնները ինչպէս կը համայայնին
գոյախաններու հետ :

Սեր լեզուին մէջ հասարակօրէն ածականը գոյական-
նէն յառաջ կը դրուի, ու նախդրիւ կը հորովի, ինչպէս
յառաջ շատ տեղեր գրեցինք :

Թէ որ ածականը իր գոյականէն ետքը գրուելու
ըլլայ, մէկ տեղ կը հորովի, կամ կը համաձայնի :

Թէպէտ երբեմն, մանաւանդ ընտիր գրուածներու
մէջ նաեւ նախադաս ածականն ալ կրնայ համաձայնիլ
ու մէկ տեղ հորովիլ :

Եւ աստուծան լիցուք զգազանիս սրտից մերոց ծածկագի-
տին Եւսործոյ :

Փոխեցին զփառս տնէդձին Եւսործոյ ի նմանութիւն
պատկերի եղծանելի մարդոյ :

Թէպէտ նախադաս ածականները չեն համաձայնիր,
բայց կան քանի մը միավանկ կամ երկավանկ ածական-
ներ, ինչպէս է սորբ, ձեծ, փոքր, նոր, հին, բարի, չար,
եւ այլն, որոնք հասարակօրէն կը համաձայնին, թէպէտ
կրնան չհամաձայնիլ ալ :

Վախանձ կալցուք բարեաց գործոց եւ առաքինասէր վարուց :

Աղէի գործեր գործելու ու առաքինի վարք ունենալու Բողոքանք ունենանք :

Եւ յի ամէլ իշլէմէյէ, վէ Ֆաղիլէթլի հէրաբէթիմիղ օրմայա գայրէթիմիղ օրմալը :

Պապ թաղաւորն Հայոց դեղ մահու արբուցեալ սրբոյն Սերսէսի ելոյծ ի կենցաղոյս :

Աստուած ընդ խոսու համբէրուլէն զսիրելեացն պարգեւէ զպսակս :

Սըլուծիւնք առանց Տեժի աշխարհուլէն եւ քրտանց մեկուսանալ ի մարդոյն ոչ կամին :

Կարճամիտք ի խոսուաց վարայ խորտակին, եւ կարծեն թէ անհամբերելի վիշտ եկն ի վերայ նոցա :

Սելեկիոս հնազանգեցոյց զՊարթեւս Տեժու պատկուսումն :

Ղուք բարեգործ ծնողաց գոլով որդիք, Բարի գործոց նոցա պարտիք նմանել : Հոս ածականը իր գոյականին անհամաձայն դրւած է :

Բսինք որ յետադաս ածականը կը համաձայնի, ու իր գոյականին հետ մեկտեղ կը հոլովի :

Բայց կը գտնուի քանի մը տեղ, որ յետադաս ածականը չհոլովիր :

Քրիստոս Բողոքանք էրէօրեայ զընուծիւն մահու ելոյծ : Այսինքն, երեքօրեայ թաղմամբ :

Բազումք ի սրբոց խոսուք վարելի շատանային : Այսինքն, վարելի խոսուք :

Քան զամենայն արարածս պատկէ պատուականագոյն մարդն էր : Այսինքն, քան զամենայն զգալի արարածս :

Այսպէս կ'ըսուի նաեւ՝ զօրէնս արարանի, հրամանու արարանի, պատկու իշլայ :

Թէ որ ածականին ու գոյականին մէջ ուրիշ մասն բանի մտնայ, երբեմն նախդիրը երկուքին վրայ ալ կը դրուի, ու կը համաձայնին :

Աբէլ ի հարազատէն իւրմէ սպանանի յեղբօրէն .

Աբէլ ի Կարապետ Եղբօրմէն ի սպանանի :

Աբէլ քէնտի էօղ գարտաշընտան էօլտիւ :

Աղամ գլխաւորան կորոյս գլխաւոր , եւ դատապարտեալ
անկաւ յայս երկիր անիծից :

Սողովման զիմաստութիւն խնդրէ յԱստուծոյ , վասն
որոյ գլխաւորն առնու յԱստուծոյ պարտաբար գլխա-
րէն : Այսինքն , զբոլոր բարիս :

Նովիւ եւ անդէորդ գլխաւորան հնչեցուցանեն անու-
տիս , եւ ընդ վիմօք եւ ընդ անկօք տաղաւարին :

Նրեշտակք վէհագործի քան զմարդիկ վիճակեցան եւ
Բնաւորեան եւ պարտոյ :

Յոյս փառաց եւ պարգեւաց աստուծոցն են պատ-
ճառ փոխոյ մանկագունիցն :

Օտնիւնոց մեր վէհաց զծուլութիւն ի բաց ընկեցուք :

Սպանցուք գլխաւոր մեր գլխաւորս :

Արբեմն ալ նախդիրը չկրկնուիր , ու չհամաձայնիր :

Որ զկատարեալն ունի սէր , ոչ խնդրէ զիւրն .

Ով որ խորհրտաւ սէր ունի նի , իր Բնու չփոխուիր .

Վիճակի թէքմիլ մուհապպէթի վար տըր , քէն-
տինէ ֆարղ օլանը արամաղ :

Օխորհալորն բարւոք է տալ կարօտելոց պէրս : Այս-
ինքն , բարւոք է տալ կարօտելոց զմարմնական
պէտս :

Ով մեր վարժարանք ի Բնաւորան պատրաստեալ
հրամանոց : Այսինքն , ի թագաւորական հրամանաց :

Յարչունալորն բողոքել արեան :

Արբոր նախագաս ածականները շատ են , երբեմն
նախդիրը կը կրկնուի ամենուն վրայ ալ , մանաւանդ թէ
որ է շաղկապով կապելու ըլլան :

Ի յիմար եւ յանխրատ խնդրոց ծնանին կռիւք :

Ի բարի եւ յաղնուական աղգէ ես դու :

Յորժամ թիւրեցին շունչք հողմոցն անդնդայնոց
չընտանի եւ ի բնաւոր ճանապարհաց , յաղխս եւ ի
փապարս ստորերկրեայս , հարկ լինի սասանել
երկրի :

Արբեմն ընտիր գրուածներու մէջ ածականը կը փոխէ իր հոլովը, ու յատկացուցիչի պէս սեռական կը գրուի :

Պատել զոր մահու խայտառակութեան .

Խայտառակ մահով մէկը մեռցունել .

Թէզիւ էօլիւմ իլէ պիր քիմնէյի գաթլ էթմէք :

Աթէ ոչ խլեսջիք զմնդեան չար սովորութիւնս, ոչ կարէք ընդունել զսերմն, որ ի ձեզ պտուղ տայցէ զօգրակարութեան : Այսինքն, որ տայցէ ի ձեզ պտուղս օգտակարս :

Խօսել բանս դառնութեան : Այսինքն, դառն բանս :

Այսպէս նաեւ լեոյն դառնութեան : Այսինքն, թոյն դառն : Որքի սրտակոխութեան : Այսինքն, ստահակ որդի : Ի գործս շարեաց հարկերէլ : Այսինքն, ի չար գործս մտաբերել :

Այն քանի մը գոյական անուններ որ ածականի տեղ կը բանին :

Սուրբ Սահակ թարգմանեաց զաստուածաշունչ կտակարանս ի յոյն լեզուոյ ի հայ բարբառ .

Սուրբ Սահակ տարածաշունչ իրակորսնը յոյն լեզուէն հայերէն լարգմանեց .

Ըզիզ Սահակ թէփրատը բուամի լիսանտան էրմէնի լիսանընա թէրծիւմէ էթաի :

Սուրբն Պուկաս գրեաց զաւետարանն ի լեզու ասորի, եւ սուրբն Յովհաննէս ի լեզու յոյն :

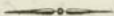
Սնմէս ջուր բղխեցոյց յանապատին յապատաթ մէջէն :

Օճր անդամանդ սիրտ չըկանէ այս ձայն ահարկու .

Որ բարէ սիրտը չժողոցունելու տա տհաւոր յայնս .

Պու էօրփիւլիւ սէս հանկը թաշ իւրէյի գօրգուտմաղ :

Օգրակոն ցանկութեան ի բաց վարել, եւ զընտանի ողջախոհութիւնն ի ներքս բնակեցուցանել :

Յ օ դ ու ա ծ դ :

Սնանական անուններուն վերայ :

Սանական անուններուն համաձայնութիւնը իրենց գոյականին հետ վերը (էրէա 148.) գրեցինք :

Սնանական անունները բացառական խնդիր կ'ուզեն :
Իւրաքանչիւր դք ի ձէնջ ընկերին հաճոյ լիցի վասն շինութեան .

Ձեզէ տէնիկոտ ալ ընկերին հաճոյ ըլլայ, միտք շինելու համար .

Սիզաէն հէր պիրիսիզ էյի իպրէթ իշին սյագտաշընա մագպուլ օլտուն :

Ո՞ դք է հաշիտնոցոսուն ունիցի կեանս անտրտումն :

Ոչ դք է հարդիտնէ բաւական է անձին իւրում, այլ կարօտ է ընկերին օգնականութեան :

Մտուած ոչ է հեռի յիւրաքանչիւր ումէքէ է մէջ :

Ոմանք է ինքսնեաց երկակենցաղք են ¹⁾ :

Սոյնպէս հասարակ անուններն ալ, որոնք մասնական անունի ուժ ունին, բացառական խնդիր կ'ուզեն :

Սեծն է յէջ եղիցի ձեր սպասաւոր :

Ինչպէս յաղապարտք եւ հաց իսկ ոչ ունին :

Ի պատուիրանազանցութեան գտեալ առաջինն է հարդիտնէ ի դրախաէն արտաքս անկաւ :

Թողեալ զոչ կարեւորագոյնս է Բանից ասասցուք որ ինչ հարկաւորն է :

Մտալէս կ'ըսուի պատասխանիս յերիպասարարաց . հմտութի թշնամաց :

Երբեմն ալ սեռական կամ տրական կը դրուի :

Սաղարշակայ միաբանեալ զքաջս շայոց, խաղայ ի վերայ Սնկեղոնացոց .

1) Երբեմն Բացառականի պէղ սեռականի մասնէն :

Եւ նոյն է մեծաւորաց : Եւ յայնչի, է մէ է նաստուց :

Սպարաշակի մտեան ելով Հայերոսն խաղերը Սնկեդոնա-
ցոց վրայ կ'երկայ :

Սպարաշակ Լյութերիկերին էշպէհէրինի թօփ էտիպ՝
Սակեգոնիալըլարըն իւղէրինէ եիւրիւյիւշ էտէր :

Սշակ ի գարնանային եղանակս զգործիս ի ձեռս ա-
ռեալ զխստագոյնս անբասարանայ փուլթայ կակղել :

Օվնասակարս խորոց արմատաքի խել :

Տընտիրս շէրմայ մերոց թաղեալ զմեռեալս քո :

Ըս օրինակներէն կ'երեւնայ որ շատ տեղ ասոնք
ածականի ուժ ունին . ինչու որ կրնայ ըսելի ոմանք է
մարդիանէ , կամ մարդիկ ոմանք . առաջինն է մարդիանէ ,
կամ առաջինն մարդն . Բուզումս յարշարոց , կամ Բուզում
աղքատս . կարեւորագոյնս է Բանից , կամ կարեւորագոյն
Բանս . պալն Հայոց , կամ պալն Հայս , պնասագոյնս ան-
բասարանայ , կամ պնասագոյն անբասարանս , եւ այլն :

Սանական անունը ինչ հասարակօրէն կը համա-
ձայնի իր գոյականին հետ : (Տէս , էրէս 149 .)

Ի բարերար արարէն չար ինչ չէք եղեալ , եւ չէք
ինչ չար , որ բնութեամբ չար իցէ .

Իտրերար տրարէն՝ չար Բան մը եղած չէ , ու չար Բան
մը չէ , որ Բնութեամբ չար ըլլայ .

Լյութար թանրըտան՝ քէօթիւ շէյ օլմամըշ , վէ
քէօթիւ շէյ եօդ տուր քի զաթընտան քէօթիւ օլ-
մուշ օլսուն :

Սխանձոտն յորժամ տեսանէ զայլս Բարոց իմք գի-
պեալ , հաշի եւ մաշի , եւ ռիսերիմ մտօք միշտ հայի :

Ուսո՞ զբերան քո խօսել պայն ինչ , որ իցէ ի սիրտ քո :

Սեր կեանքս որպէս է շարժմանէ իմքէ ընթանայ առ
իւրաքանչիւր ընտանի կատարած :

Լյութմն ալ չհամաձայնիր :

Սարմին որ յախտէ ինչ վտանգի , զվնասակարն բաղ-
ձայ եւ ոչ զօգտակարն .

Սարմիւր որմար հիւսանդութեան մը վրանգի մը չէն-
նայ , վնասակարն է Բարոց , չէ Բն օգտակարն .

Սարազտան թէհլիքէ իչինէ տիւշմիւշ վիճուտ , եօդ-
քի Փայտալը՝ իլէ զարարը (Չէյէր) արզիւէր :

Այսպէս կ'ըսուի նաև ,

Օ կնի ամաց ինչ .

Ս'էի չանի գարեկէն Էփօք .

Պիր գաչ երլտան սօնդրա :

Յետ աւուրց ինչ .

Ս'էի չանի օրէն Էփօք .

Պիր գաչ կիւնտէն սօնդրա :

Երբեմն ինչ մասնական անունը զարդի տեղ կը դրուի :

Եթէ հնար ինչ է, ընդ ամենայն մարդկան ղևաղա-
ղութիւն կալլիք .

Թէ որ կարելի է է նի, ամեն մարդու հէփ խոսողուն-լեւն
ոսնեցէք :

Այէր գապիլ իսէ, հէր ատեմ իլէ պարը շըդ գա-
լընը :

Սկիզբն արդելոյ ղբարկութիւն այս ինչ է . յորժամ
դք լուիցէ ինչ, եւ շարժիցի սիրտն, ոչ խօսեսցի
ինչ, այսպէս անցանէ բարկութիւնն ¹⁾ :

Երբեմն Իւրաքանչիւր բառին ուղղականը սեռակա-
նի ու տրականի տեղ ալ կը բանի . այսպէս,

Ողջոյն տուր սիրելեաց իմոց իւրաքանչիւր յանուանէ :

Այսինքն, իւրաքանչիւրոց :

Ի՞նչ սրելեկնէրուս ամենուս ալ անուանով բարեւ ըրէ .
Պէնիմ սէվկիւլիւլէրիմէ հէր պիրինին իսմի իլէ սէ-
լամ վէր :

Գ Լ Ո Ի Խ Ժ Ա :

Գ Էրանուանէրուս զնայ :

Այս (Էրեւ 151.) ըսինք, թէ ինչպէս ցուցական
ու ստացական դերանունները իրենց դոյականին հետ պի-
տի համաձայնին : Հոս կը մնայ խօսիլ քանի մը հարկաւ-
որ գիտելիքներու վրայ :

1) Ինչ իբրեւ հարցական նախդրելն իւրաքանչիւր : Ինչպէս իբրեւ
համապատասխան անուան բնաւ չհարցելը, ինչպէս աւ օրինակին

Աս մակրայները, այսինքն, աստի, անտի, աստ, անտ
 շատ անգամ ցուցական դերանուններու տեղ կը բանին :

Յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիցիք : Այսինքն, յայտ
 աշխարհի :

Աս անտրահիս Բը ինչ-ընչ-ընչ անտի անտի-աս :

Պու ճիհանտէ սրգլէթիսիզ օլաճագ տրր :

Յանկամ ելանելի մարմնոյ աստի : Այսինքն, յայտ
 մարմնոյ :

Իզիցութ յաշխարհէ աստի օտար : Այսինքն, յայտ
 աշխարհէ :

Աս մակրայները շատ տեղ դիմորոշ յօդերու տեղ
 կը դրին :

Յիտուս առաքեաց երկուս յաշակերտաց անտի : Այս-
 ինքն, առաքեաց զերկուս յաշակերտացն :

Յիտուս անտի-բաներէն երիտ-սը իրիւց :

Յիւսուս շայիրտէրինին իբիսինի եօլլատը :

Թադէոս մի յեւթանասնից անտի եկն յԱդեսիա բը-
 ժըլիկէ զԱբգար : Այսինքն, յեւթանասնիցն :

Որ սեղանոյն պաշտօնեայք են, ի սեղանոյ անտի ու-
 տեն : Այսինքն, ի սեղանոյն :

Ի պտղոյ անտի ծառն ճանաչի : Այսինքն, ի պտղոյն :

Նոյ այր արդար եւ կատարեալ էր յազգի անտի իւ-
 բում : Այսինքն, յազգին իւրում :

Այսպէս կ'ըսուի նաեւ՝ յազգէ աստի յայտանէ . ի թու-
 մանտի աստի յայտի : Փոխանակ ըսելու, յազգէս յայտանէ .
 ի թամանտիս յայտի :

Այս, այդ, այն. ցուցական դերանունները երբեմն
 եզակի ձայնով յոգնականի տեղ կը գործածուին, այսպէս.

Տարերքս այս հուր, ջուր, օդ եւ հող, խառնեալ
 են, եւ առանձին ուրիք ոչ երեւին : Այսինքն, տա-
 րերքս այսոքիկ :

Աս արեւիկէն-ընչ իրտիլ, ջուրը, օդը ու հողը, խառնը-

Բը ըն ինչ-ընչ-ընչ : Իսկ իրիք . իմիք . յիմէքէ . իւլիք .
 ինչ-ընչ-ընչ իք ճանաչանտե անտանէն, որ հասարակօրէն աշ-
 խարհաբաստ իք բանի :

— Թ Էն . ու Տինայի Կէղ Տը շէն Էրէսար .

Պու էօնսիրէր, աթէշ, սու, հալա վէ թօիրագ, գարըըգ արըլար, վէ այրըճա պիր եէրտէ կէօրիւնմէզէր :

Արքս այս ծառայք Աստուծոյ բարձրելոյ են : Այնինչ, արքս այսօրիկ :

Արքս այս խոռվիցուցանեն զքաղաքս մեր :

Յարաբերական դերանունը Աբ՝ իր յարաբերեալին հետ թուով կը համաձայնի, այսինքն՝ թէ որ յարաբերեալը յոգնակի է՝ յարաբերականն ալ յոգնակի կը գրուի : Իսկ թէ որ յարաբերեալը եզակի է յարաբերականն ալ եզակի կը գրուի . ինչպէս,

Երևի՛ր՝ որ ըմպիցէ զանձրեւ բազում՝ անգամ՝ ծնանի արդիւնս շահեկանս : Հոս յարաբերեալը Երևի՛ր եզակի ըլլալուն համար, որ յարաբերականն ալ եզակի գրած է :

Օձեհայն էլէղէցի՛ս՝ որս ըստ առաքելոցն են դաւանութեան, մի եկեղեցի համարեսցուք : Հոս յարաբերեալը օձեհայն էլէղէցի՛ս, յոգնակի է, անոր համար յարաբերականը յոգնակի գրած է :

Տես ետեւի եկած օրինակներն ալ :

Յարաբերականը ամէն հոլով ալ կրնայ գրուիլ հարցմանը համաձայն : Թէ որ անուն բայի է՝ ուղղական պիտի գրուի, թէ որ խնդիր սեռի՝ հայցական . իսկ թէ որ խնդիր բնութեան է, բայը ինչ հոլով որ կը պահանջէ նէ, ան հոլովը կը գրուի :

Տեղի, որ աւազին է, յստակ եւ քաղցրահամ բղխէ զջուր : Հոս որը անուն բայի է, անոր համար ուղղական գրած է :

Ան Կէղը, որն որ աստղուտ է, յստակ ու անուշ ըստ իւր Էրէնէ :

Պուամիու եէր պէրահ վէ թաթը սու չըգարըր :

Այր մի էր Արուսաղէմ, որոյ անուն էր Սիմէոն : Հոս յատկացուցիչ ըլլալուն համար սեռական գրած է :

Ար ոչ հատուցանէ զոր գողացան, ոչ ընդունի թու

դուժիւն յաւիտեան : Հոս խնդիր սեռի է, անոր
համար հայցական գրեած է :

Չամենայն կերակուրս, յորմէ ոչ գարշիս, կեր ան-
խտիր :

Յիշատակ հեղգութեանն, որով զժամանակն ծախե-
ցաք՝ զմիտս խոցոտէ :

Պատուական քան զամենայն մասունս զգայութեան
մարդոյն գլուխն է. յոք ուղեղն է գանձեալ, եւ յո-
րով լուսատես աչքն :

Են ոմանք որ ոչ գիտեն թէ բնաւ զինչ իցեն գիրք,
եւ կամ յինչ պէտս շարագրեցան :

Չով մեծ է եւ անգորր, յորում են ձկունք, որոց
ոչ գոյ թիւ :

Բազում արմատք են յերկրի, զորս հմուտք ի բժըշ-
կաց կենաց դեղս առնեն :

Յամենայնէ, յորոց օրէնքն Մատուծոյ հրաժարեցու-
ցաննն զմեզ, պարտ է ժուժկալ լինել :

Յարաբերականք իր յարաբերեալէն ետքը կը դուրի,
ինչպէս յայտնի է աշխարհաբառէն ու վերի դրած օրի-
նակներէն : Բայց զրաբառ երբեմն ընտիր գրուածներու
մէջ յառաջ ալ կը դուրի :

Որ քան զամենայն տկար է մեղու, զերկասիրութիւն
պատուէ : Մայնիսն, մեղու որ քան զամենայն տը-
կար է :

Սեղանն որ աճեմնն պիտը է, շոր աշխարհը իւր սերէ :

Երբ, քի հէփսինտէն զիատէ զայրժ (պիր հայլան)
տըր, չօգ չալըմայը սէվէր :

Ոչ ապաքէն աշխարհս Մատուծոյ է, եւ որ ինչ միան-
գամ յաշխարհի վայելչութիւնն : Մայնիսն, վայել-
չութիւնքն, որք են յաշխարհի :

Երկինք եւ երկիր եւ որ ի սմա լինելութիւնն, որպէս
թէ գրով եւ բանիւ պատմեն զփառս Մատուծոյ :
Մայնիսն, երկինք, եւ երկիր եւ լինելութիւնք որք
են ի սմա :

Եթէ փառաւորի մի անդամն, խնդան ամենայն ան-
դամքն ընդ նմա ասէ, որ Վրիստոսիւն խօսէր Պօ-

զսս. Այսինքն, ասէ Պօղոս, որ խօսէր Վերիստոսիւ 1) :
 Այբրեմն յարարերեալը զօրութեամբ կը դբւի, ու
 յարարերականը յարարերեալին հօլովը կը դբւի, ինչ-
 պէս վերը (Էբէս 174.) յատկացուցիչին վրայ ըսինք :
 Արուս խնդրէ ի քէն, տուր : Այսինքն, տուր այնմ,
 որ խնդրէ ի քէն :

Ո՞վ որ չէ-վէ (Բան մը) ի՞նչ-վէ նէ, աս-բ :

Վիմբի սէնտէն (պիր շէյ) խտէրսէ, վէր :

Ար ըամբասէ՝ կորուսանէ զանձն իւր, եւ զարոց լսենն
 ի նմանէ : Այսինքն, կորուսանէ զանձն իւր, եւ
 զանձն նոցա, որք լսեն ի նմանէ :

Ի ինիցիս միայնակեաց, եւ ապաշխարեցես ձանն որոց
 գործեցեր : Այսինքն, ապաշխարեցես վասն մեղաց,
 զորս գործեցեր :

Որոց լսեն, եւ չպահեն ի մօի, մեղադրէ սաստիկս .
 Այսինքն, սաստիկս մեղադրէ նոցա, որք լսեն եւ ոչ
 պահեն ի մօի 2) :

1) Այբեբո այսպէս յարաբերականութիւնը իր յարաբերականութիւն յա-
 տուց պր-եւր-ը ըլլայ, շատ անգամ հարողը իր զոնէն . ին-
 չը յարաբերականութիւն հարողը իր պր-եւր-ն յարաբերականութիւն ար-
 յարաբերականութիւն . ինչպէս,

Սնարդիկ մարտորք է- Բանտարք արեանելով վէրիկնս
 է- վէրիկը, է- պր ի նոստ արանշլուգործող-լիւնիք զու-
 տարեւն զարարելն : Այսինքն, արեանելով վէրիկնս
 է- վէրիկը, է- զարանշլուգործող-լիւնս, որք էն ի նո-
 ստ . է- այլն :

Վայելով յաշխարհիս մասուննս . է- որ ի նոստ զանտ-
 պանտ-լիւնիք էն, զարտ-էսարագիւն գոմէացոս զանն
 իմաստող-լիւնն հանձարոց : Այսինքն, հայելով ի մա-
 սունտ աշխարհիս, է- ի զանտպանտ-լիւնս, որք էն ի
 նոստ . է- այլն :

Օգրս զանն Առնոսն է- Արամազդայ պարտող-լիւնիք իցէն .
 ամաշլմ ասելը : Այսինքն, ամաշլմ ասելը զարտարող-լիւ-
 նըս, որ զանն Առնոսն է- Արամազդայ :

2) Այբեբոն յարաբերականութիւնը յարաբերականութիւն հէ-ս իր համա-

Երբեմն յարարերականին եղակին յոգնականի տեղ
կը գործածւի:

Որ ի հանգստեան են, դուն ուրեք յիշեն զՄատուած:

Այսինքն, որք ի հանգստեան են, եւ այլն:

Որոնք որ հանգստի մեջ են նե, Մատուած թէ իւրեքն.

Քիմքի ռահամթըգ իշինտէ տիր Մլահը փէք սէյրէք
համըրնա կէթիրիր:

Որպէս դժուարաւ, որ զինչս ունիցին, մտանիցեն
յարքայութիւն երկնից: Այսինքն, որք զինչս ունիցին:

Որ ատեանն զյանգիմանութիւն, վախճանեցին ա-
նարգանօք: Այսինքն, որք ատեանն զյանգիմանու-
թիւն:

Յարարերական դերանունը երբոր սեռական հո-
լով կը դուի, կամ յատկացուցիչ կ'ըլլայ, իր յատկա-
ցեալէն կամ յարարերեալէն յառաջ դուելուն համար
նախդիրը շատ հեղ իր վրան ալ կը դուի:

Ոչ սա է Յիսուս, զորոյ մէք գիտեմք զհայր եւ զմայր.

Ան Յիսուսը չէ՞ մի, որուն մէք հայրը ու մայրը գիտեմք.

Իսա պու տէյիլ մի տիր, քի պիզ օնուն փէտէրինի
փէ վալիտէսինի թանըրըզ:

Վատնէք յաւանակ մի, յորոյ վերայ ոչ որ ի մարդ-
կանէ նստաւ:

Այն մարդոյն այնմիկ, յոր յէտն դայցէ գայթակղու-
թիւն:

Այսպէս կ'ըլլուի նաեւ զորոյ պէտք ասանան. զորոյ
պէտք ասանան:

Եւ այն. ինչպէս,

Օտմենայն ինչ, զոր ասի փէր, բնալէ յանձնեա զմասայ

է- անիբասայ: Այսինքն, օտմենայն ինչ. զոր ասի

փէր. է- այլն:

Երբեմն ալ յարտէրտանը յարտէրեալն հետ կը հա-
մայայնի.

Ձգեր Սեմի յարինա Վասլի, է- օտմենայն, որոյ ընդ

արասայն Վասլի: Այսինքն, օտմենայն, որք էնն ընդ

արասայն Վասլի:

Յարարերական դերանունը էական բայով մասնական անունի ուժ կ'ունենայ. ինչպէս աշխարհարառ ալ կ'ըսենք. Սնորդ իայ որ, պանիք շիրիս որ ուրիշ, իրր թէ ըսել է, ոմանք :

Ի միոյ հօր որդիս . է որ հնազանդ եւ հպատակ է հօրն , եւ է որ չարագոյն քան զսատանայ .

Սէի հօր պաւլոսի որն յիշ, իայ որ (պապաին) հօրը հնազանդ է, եւ իայ որ (պապաին ուր) սատանայէն ալ աւելի չար է .

Պիր փէտէրին էվլատլարընըն իշինտէ պուլունուր քի պազըսը փէտէրինէ իթաաթ օլտուն , վէ պազըսը տա պուլունուր քի շէյթանտան զիատէ քէօթիւ տիւր :

Ի տան մեծի էն անօթք , որ ի պատուի են , եւ էն որ յանարգութեան :

Սողնոջ զնօշին միայն զմարդոյն առեալք , է որ ի ծակս , է որ ի սորս , եւ է որ ընդ փապարս երկրի մտեալք զօղեն :

Երբեմն էական բայը ներգործութեամբ չգրուի :

Ժողովեցին , որ շատ , որ սակաւ : Այսինքն , էր որ շատ . եւ էր որ սակաւ :

Որք շատ որք չիշ ժողովեցին .

Պաղըլարը շօգ , պաղըլարը աղ տէվէ իրտիլէր :

Եմենքեան մեղանչեմք մարդիկ գոլով , որ ըստ խորհրդոց , որ ըստ բանից , եւ որ ըստ գործոց :

Եւ առ տեղ յարարերական դերանունը ու իր բայը զօրութեամբ կը գրուին :

Ետես Յիսուս այր մի Սաթթէոս անուն : Այսինքն , որոյ անունն էր Սաթթէոս :

Բողբոջ է առ Եստուած խաղաղութեան առ եղբարսն խաղաղութիւն : Այսինքն , խաղաղութիւնն որ լինի առ եղբարս , է բողբոջ խաղաղութեան որ լինի առ

Երբեմն յարաբերական ու յարաբերական յիշուող ինչ որքին :

Յորոց իմաստունքն որքն յուրեւ զանունն ի նոցանէ :

Աստուած :

Փայտն զգործով մեղսն, եւ եղէգն զբանիւ յանցանսն
ցուցանէ : Այսինքն, փայտն ցուցանէ զմեղսն որ լինի
գործով . եւ եղէգն զյանցանսն, որ լինի բանիւ :

Գ. Լ. ՈՒ Ի Խ ԺԻՆ :

Գիմորոշ յօգերբն զլայ :

Գիմորոշ յօգերբն . Գ . ն . զերանուններուն արմատ
են : Ասոնցմէ ա՛ առջի դէմը , Գ՝ երկրորդ դէմը , ն՝ եր-
րորդ դէմը կը ցըցընէ , ինչպէս առջի մասին մէջ (Էբէս ,
34.) ըսինք :

Աս գիմորոշ յօգերբն իրեք կերպով կը բանին :

Մէյ մը էական գերանունի տեղ . ինչպէս ,

Ոչ բաւեմք արարածքս զարարէն պատմել : Այսինքն ,
Տէս արարածքս .

Չէնք իրնոք Տէնք , որ տրտած էնք , տրտընն զլայ
պատմել .

Պիզ քի ետրատըմը ըզ , ետրատըճըտան էօթիւ-
րիւ նագլ էթմէյէ գատըր տէյլիլիզ :

Պարտ է մեզ , որք կարողքս եմք , բառնալ զտկա-
րութիւն Տիւանգաց : Այսինքն , մէք , որք կարող
եմք :

Օարթուցեալքս ի հանգստենէ քնոյ , ահիւ եւ դո-
ղութեամբ կացցուք յաղօթս : Այսինքն , մէք , որ
զարթեաք ի հանգստենէ քնոյ :

Սի հեղգասցուք մեղաւորքս դառնալ առ Աստուած :
Այսինքն , մի հեղգասցուք մէք , որ եմք մեղաւոր ,
դառնալ առ Աստուած :

Սախատինք եղաք Վրիստոսի քրիստոնեայքս : Այս-
ինքն . մէք , որ եմք քրիստոնեայ :

Ինչպէս աս օրինակներէն կ'երեւայ , շատ անգամ
պայպիսի խօսքերուն մէջ էական բայը ու յարաբե-
րական գերանունը զօրութեամբ կ'իմացուին :

Հատն ինձ, զոր պարտիսս : Այսինքն, զոր դու պարտիս :

Տուր ինձի, ինչ որ գուշ պարտաւորսն էս :

Պօրճունու պանա էօտէ :

Ոչ գիտեմ. զինչ խօսիսս : Այսինքն, զինչ խօսիս դու :

Սեռար անմահս, եւ զմահացեալս նորոգեցեր : Այսինքն, մեռար դու, որ անմահ ես, եւ զմահացեալս նորոգեցեր :

Որ խնայէ ի գաւազան, ատեայ զորդի իւր, իսկ որ սիրէն, խնամով խրատէ : Այսինքն, իսկ նա որ սիրէ, խնամով խրատէ :

Ով որ գաւազանին իւ խնայէ, իր սրտն չտէր, իսկ ով որ իւ սիրէն, սրտն իւ խրատէ :

Քիմքի չըպրդընը էսիրկէր, էվլատընը սէվմէզ, վէքիմքի սէվէր էսիրկէյէրէք տօզանըր :

Որ համբերեսցէն խալառ, նա կեցցէ : Այսինքն, նա, որ համբերեսցէ :

Օրր ասէն, այսպիսի ինչ է : Այսինքն, զոր ասէ նա : Արկորդ ցուցական դերանունի տեղ :

Սիրելով զմիմեանս կատարի խաղաղութիւն աշխարհիս : Այսինքն, խաղաղութիւն այսր աշխարհի :

Սէվմէն սիրելով տա աշխարհն խաղաղութիւնս պէզ իս գոյ :

Պիրիպիրիսի սէվմէյիլէ տիւնեանըն րահաթըզըթէքմիլ օլուր :

Սիւթականս հուր ի նիւթոցն նուազեալ շիջանի : Այսինքն, այս նիւթական հուր, եւ այլն :

Սախ արարածքս եղեն, եւ ապա մարդն ստեղծաւ : Այսինքն, նախ այսրքիկ արարածք եղեն. եւ այլն :

Օրր ասէս, այսպիսի ինչ է : Այսինքն, զոր ասէ սա, այսպիսի ինչ է :

Ի մասնէպ կարող էք զբոլորն ճանաչել : Այսինքն : յայդմ մասնէ :

Եր իտրէպ իրնառ առ ճանչիալ :

Շու փարչատան հէփսինի աէ թանըյապիլիբսինիզ :

Քառասուն թիւպ ի հինգ ութից աւարտի :

Որ եղևնն լինել ոչ ունի : Այսինքն, այն, որ եղև,
ոչ եւս լինի :

Անցած գոցածը մէջ մ'ալ չըլտար :

Սէքի օլմուշ տուր, թէքրար օլաճաղը եօզտուր :

Արորոր ստացական գերանունի տեղ :

Կամքն ոչ բնաւ ախորժէ զճերանալն : Այսինքն, կամք
մեր :

Ս'եր կամքը աճե՞նէն չնըրէր ծերանալը :

Պիղիմ արգիւմիւղ էխթիար օլմասընը հիչ իստէմէղ :

Ի գարնանային եղանակս ամենայն զգայութեամբք
զուարճանամք : Այսինքն, ամենայն զգայութեամբք
մերօվք :

Օճեկեա՞ զգլուխդ, զի խորչակ սաստիկ է ի լե-
րինդ : Այսինքն, ծածկեա՞ զգլուխքո, զի խորչակ
սաստիկ է ի լերինդ յայդմիկ :

Գլուխդ գոցէ՞, ինչո՞ւ որ սաստիկ ասէ քե՞ն լեռը :

Գամիս պաշընը, զիրա շու տաղըն իւզէրինտէ շիտ-
տէթլի սըճագ վար տըր :

Գ Լ Ո Ի Խ ԺԳ :

Չանապան գիտելէք Բայերոսն խնդիրնէրոսն զԵայ :

Սերգործական բայերուն խնդիր սեռին հայցական
կը դըւի, ինչպէս վերը խօսեցանք : (Թէ որ ներգործական
բայը կրաւորականի փոխւելու ըլլայ, ներգործական
բային խնդիր սեռին՝ կրաւորականին անուն բայի կ'ըլլայ.
Եւ ներգործականին անուն բային՝ կրաւորական բային
բացառական հօլով խնդիր սեռի կ'ըլլայ :

Նեթանոսք պաշտեցին զարեգակն եւ զլուսին : Արե-
գակն եւ լուսին պաշտեցան ի հեթանոսաց :

Ոս առաջին պարբերութեան մէջը Նեթանոսք ա-
նուն բայի է պաշտեցին ներգործական բային : Իսկ երկ-

որորդ պարբերութեան մէջ դարձեալ Հիւսիսայն խնդիր սեռի եղած է պաշտօնական կրաւորական բային: Այնպէս զարեգափն է պաշտօնական խնդիր սեռի են պաշտօնական ներգործական բային: Վարձեալ նոյն բառերը անուն բայի եղած են պաշտօնական կրաւորական բային:

Ճառագայթք արեգական լուսաւորեն զաշխարհս:

Աշխարհ լուսաւորի ի ճառագայթից արեգական:

Հրէսյք խաչեցին զՅիսուս: Յիսուս խաչեցաւ ի Հրէից:

Այսէն սպան զեղբայր իւր: Աքէլ սպանաւ ի հարազատ եղբորէն իւրմէ:

Արդ՝ իմանալու համար թէ արդեօք բացառականը խնդիր սեռի է, թէ խնդիր բնութեան, աս կանոնը պէտք է միտք առնել:

Թէ որ կրաւորական բային բացառականը ներգործականին անուն բային կրնայ ըլլալ նէ, ան ատենը կրաւորական բային խնդիր սեռին է, թէ չէ՝ խնդիր բնութեան է:

Թէ որ նոր սովորողները աս տարբերութիւնը չեն կրնար հասկընալնէ, բաւական է իրենց գիտնալ որ, բացառականը կրաւորական բային խնդիրն է:

Այն մէկ քանի ներգործական բայեր, որոնք երկու հայցական խնդիր կ'առնեն, ինչպէս,

Ղուս զ' առնես զէլ:

Հարցից եւ ես զէլ քան թի:

Թագաւոր զոն ասեն զՅիսուս:

Թէպէտ ըսինք որ հայցական խնդիր միայն ներգործականները կ'առնեն, բայց չէզոք բայերն ալ երբոր իրենց արմատը խնդիր կ'առնեն, գործիականի տեղ հայցական կ'ուզեն:

Օգամենայն հնարս հնարեսցուք, զի ի սիրոյն Աստուծոյ մի վերջացուք:

Եթէ մեր յետեւի ելածը ընենք, որ Աստուծոյ սիրոյն չզբաւենք:

Ալահըն մուհապպէթինտէն այրըմամագ իչին, էլի միզտէն կէլէնի էտէլիմ:

Անբերականութիւն զոսյ :

Արեւուծին ներգոյականը առջեւը սեռականով կը նշանակէ ատեն, ժամանակ, ինչպէս վերը (երէն 57, եւ 169 .) ըսինք ¹⁾ :

Ի ծնանել Հիսուսի մոգք յարեւելից եկին յԱրուսաղէմ :

Հիսուսն ծնանելու արեւել, մոգերը արեւելէն Արուսաղէմ եկան :

Հիսուսուն տողտողու վագրթ, մինէ՛ծիմէր կիւն տողտուան Գուծուղէրիֆէ կէլտիլէր :

Ի Բաղմանու մարտիան աճեցին չարիքն, զորս ջրհեղեղաւ դատեցաւ Աստուած ²⁾ :

1) Անբեր ձեռագրերէն ըսելու, ինչպէս ընտրել արագորականութիւնն ինչո՞ւ մանաւանդ ասորո՞ւ ծառայանէն մեզ ի՛րերեւոյ, ինչ իրատարախանին եւ ինչ յայնտիլտիլտու չեղա՞ր Բայերան անբերեւոյնը եւ ինչ Բանեցւնէն :

Վրէջ արեւ անբերեւոյնը եւալ ինչ վերջաւորելու ինչպէս, չբաժանեաց Բրեւեալ լեռանն : Այսինքն, Բրեւեալ :

2) Վրէջ արեւ անբերեւոյնն անբերոյականը իր սեռականի համարան անսան Բայերին հետ ինչ համայայնել, ինքն ալ սեռականի գրեւելով . այսպէս,

Ո՛վ որ յանցանել արարանէց գեղեցիկ, եւ ծագելոյ աստուօտաւ, եւ արեւգանանն երեւելոյ ոչ սեռականաց : Այսինքն, ո՛վ որ ոչ սեռականաց յանցանել արարանէց գեղեցիկ, եւ ի ծագել աստուօտաւ, եւ յերեւել արեւգանան :

Այսպէս ի՛րանիստեա . Այսոցիկ այսպէս եղելոց : Այսինքն ի լինել այսոցիկ այսպէս : չգոր իստոյ եղելոց : Այսինքն, ի լինել հպօր իստոյ :

Արբոր աներեւութի վրայ կը դուրս առ ի նախդիրը կը նշանակէ համար, ինչպէս, առ ի գործել, գործելու համար: Տես առջի մասին մէջ (Երէս 57.):

Արբումն առ նախդիրը չգրւիր:

Հովանի տերեւոյն պիտոյ է ի պահել զպտուղն: Այսինքն, առ ի պահել զպտուղն:

Տէրէ-ին շոքը պէտք է՝ պարտաւ պահելու համար.

Սէյվէյի սագլամաղ իշին ետիրազըն քէօլէսի լազըմ տրբ:

Ի լսել եկեալ եմ ես: Այսինքն, եկեալ եմ ես առ ի լսել:

Շատ անգամ առ ի նախդիրը բոլորովին չգրւիր:

Օհուր շիջուցանել ջրոյ պէտք են: Այսինքն, առ ի շիջուցանել զհուր ջրոյ պէտք են:

Կրտիչ հարելու համար ջուր պէտք է.

Աթէշի սէօնտիւրմէ իշին սու լազըմ տրբ:

Գայ Յիսուս առ Յովհաննէս մկրտել ի նմանէ: Այսինքն, առ ի մկրտել ի նմանէ:

Ի մէջ լերանց աղբերք գնան, արբուցանել զամենայն գաղանս վայրի: Այսինքն, առ ի արբուցանել:

Ալ Իսահակ զբօսանել ի դաշտի ընդ երեկս: Այսինքն, ել Իսահակ առ ի զբօսանել:

Ի՞նչ Եստուած ջրհեղեղ ապականել զամենայն երկիր, Այսինքն, առ ի ապականել զամենայն երկիր:

Աներեւոյթ բայերը երբեմն ընտիր գրուածներու մէջ սեռականի կամ տրականի տեղ ուղղական խնդիր կ'ըլլան նախադրութիւններուն:

Յերոպան տեղիք ինչ են ծովուց, որոց ջուրն ըստ ածել լուսնոյ ածէ, եւ ըստ պակասելն պակասէ:

Արտադրա ծոփէ քով պեղէր ինչ, որոնց ջուրը լուսնոյ ածելուն պէս ինչ շաբանոյ առ պահելուն պէս ինչ պահէ:

Ի վրօփատա պաղը սէմթլէրին տէնիղլինին սույու այ պէօյիւտիւքձէ չօղալըր, վէ քիւհիւլտիւքձէ աղալըր:

Մի աղօթս առներ քոց կամաց կատարել: Այսինքն,
մի աղօթս առներ զի կատարեսցին կամք քո:

Սէ աղօլէի, որ քո խոսքս լլայ:

Տուվա էթմէ, քի սէնին բատէթին օլտուն,

Թողացուցանէ Աստուած գիւաց փորձել զառաքինիս:

Այսինքն, զի փորձեսցեն զառաքինիս:

Բնութիւնս մեր սիրէ ծածկել զմերկութիւն:

Տեսանեմք երկուս արս միազգիս միմեանց մահու եւ
արեան ծարաւել: Այսինքն, տեսանեմք զի ծարաւ-
ին մահու եւ արեան միմեանց:

Աս բայերը սխառնէ՛մ, խորէ՛մ, խո՛մ, եւ այլն, հասա-
րակօրէն իրենցմէ ետքը աներեւոյթ մը կ'ուզեն:

Ոչ կարէ ծառ բարի պտուղ չար առնել.

Աղէ՛մ ծառ-ը Գէշ պտուղ չ'ընտար րաւ:

Լ՛յի աղած քէօթիւ մէյվէ վերէմէ զ:

ՂՂմարիտ հաւատացելոց սատանայ փորձութեամբք
ոչ խորէ սպաննել:

Կախ չէրի՛նչէլ յիշխանութենէ անտի, զբարիս գոր-
ծեալ:

Յիսուս առեալ ջուր՝ արկ ի կոնք, եւ «խառ լլաննուր
զոտս աշկերտացն:

Այս սյս սխառ շինէլ, եւ ոչ խորաց խորութել:

Նոյնպէս դիմազուրկ բայերն ալ բաց ի տրակա-
նէն, որուն վրայ (Էրէս 170.) խօսեցանք, աներեւոյթ
մ'ալ կուզեն:

Վրիտանէի ոչ է պարտ կռուել, այլ հեղ լինել.

Վրէսպոնէայ եղողնի պէտքը չէ խառնել, հալա հէլ
լլալ:

Պիր քրիստիանա նիզատան գաչըպ՝ միլայրմ օլմագ
Ֆարզ տրր:

Ոչ է Բարոս աշխուղ զհաց մանկանց, եւ արկանել
չանց:

Յորժամ զԱստուծոյ ճառիցէ որ, պարտն զմիտս
յապտել, եւ զխորհուրդս սրբել, զյոյզս շարժ-
մանց պարզել:

Յունարէն լեզուէն մտած է գրաբառ ալ աներեւութին անուն բային երբեմն հայցական զնել :

Որ սիրէ զընկեր իւր, կամի զնա լինել ողջ մարմնով եւ առաքինի հոգւով : Այսինքն, կամի զի նա լիցի, եւ այլն :

Ո՛վ որ իր բնիւրբ իւր սիրէ, ի՞նչպէս որ անիկա Բարձրագոյն ողջ լլայ, ու հոգւով առաքինի :

Այսպէս աշընը սէվէն, օնուն թէն իլէ սաղ, վէ ճանըւա ֆաղիլէթ լի օլմասընը արզիւլէր :

Կամիմ վիւլ իմաստունս լինել ի բարիս, եւ անմեղս ի չարիս : Այսինքն, կամիմ զի դուք իմաստուն լիցէք, եւ այլն :

Այնպէս ցուցէք ամենեցուն վիւլ ճշարտանս լինել, մինչ զի լոկ բանից ձերոց որպէս երգման հաւատայցեն մարդիկ : Այսինքն, այնպէս ցուցէք ամենեցուն, թէ դուք ճշմարտախօս էք, եւ այլն :

Օռառքինութեան ոստը քրտամըք եւ աշխատութեամբ ասաց Պղատոն Բոսանիւլ : Այսինքն, ասաց Պղատոն, եթէ առաքինութեան ոստը քրտամըք բուսանին :

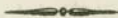
Ասն յաւուրս քառասուն զարուն կենդանանալ : Այսինքն, ասն թէ ի քառասուն աւուրս արուն կենդանանայ :

Աս ոճը լեզուին աղէկ հմուտ եղողը կրնայ բանեցընել :

Արբոր աներեւութին վրայ ընդ նախագրութիւնը դրելու լլայ, կը նշանակէ ուէս, իւրի :

Ինդ բուսանելն չորացաւ. Բոսանիւլն ուէս չորացաւ : Պիթոլիցի կիպի գուրուտու :

Ինդ Ելանիլն Յիսուսի ի նաւէ, պատահեաց նմա այր մի :

Գ Լ Ո Ի Խ ԺԵ :

Ընդունելու լեւոններու վրայ :

Որ, կամ ոչ վերջաւորեալ ընդունելութիւնները ածական են, եւ կը հոլովին, ոչ. ողէ. ի. ար. օր :

Այլ բարկացող նիւթէ զկուր :

Սի լինիր ընկեր առն բարկացողի :

Ատնք ներգործական բայի ուժ ունին, ու հասարակօրէն խնդիր կ'ուզեն հայցականի տեղ սեռական :

Առաջի Աստուծոյ կեաս, որ քննող է սրտից եւ խորհրդոց :

Ասորի խորհրդի անհոգի, որ սիրտը ա խորհուրդը քննող է :

Աւաստի կէօզիւ ալթընտա եաշարսըն, քի եիւրէյին վէ տիւշիւնձէլէրին թէֆթիշճիտի տիր :

Լեր ի հարցմունս խոնարհամիտ, ի պատասխանիս հանդարտ, եւ սիրող խաղաղութեան :

Օղբութիւն (միաբանութիւն) է մայր բարեաց, անզուգութիւն (անմիաբանութիւն) ծնող չարեաց :

Փախուի արտաշուտեան երկնից սուրբ առաքեալն Պետրոս, Վրիստոսի խաչակցեցաւ :

Երբեմն լէ ընդունելութիւնը ոչ ընդունելութեան նշանակութիւնը կ'ունենայ :

Յուզա եղել առաջնորդ ունելեացն Յիսուսի : Այսինքն, ունողացն Յիսուսի :

Յուրա եղաւ Յիսուսը բռնողն իրան առաջնորդը :

Յուզա Յիսուսու թութանլարըն գրլավուզու օլտու :

Խող բնութեամբ անուշահոտութեան եւ սրբութեան թշնամի է, եւ խահահոտութեան սիրելի : Այսինքն, սիրող ժահահոտութեան :

Աստուած չըննդատէ, այլ վախճելոցն ախորժէ զառաքինութիւն : Այսինքն, զկամեցողացն զառաքինութիւն. եւ այլն :

Եւ ի ընդունելութիւնը երբոր կը հօլովի եւայ, եւ լով. "ց. եւ լով. ածական է:

Որդի խրատեալ իմաստուն լիցի.

Խրատած արդն ինչացի զլայ.

Նասիհատ թլանմը չ է վատ իլիմտար օլուր:

Արեգակն ճառագայթիւք իւրովք լուսաւորէ զօր
խաւարեալ:

Շ ղնք կերակրին է իշտանաց անկէլայ ի սեղանոյ տեառն իւրեանց:

Եւ ի ընդունելութիւնը ան ատենը բայի պէս կը բանի, երբոր աներեւոյթ բային գործիականին ուժը կ'ունենայ:

Սեղուք նախ որդն ծնանին, եւ որդն աճեցեալ եւ թեւարերեալ թռչուն կերպարանի.

Սեղանեբլ արդ ինչ քանին, եւ արդ որդը թեւանի, ու լեւ թռանելով, լեւոնն է զլայ.

Արըլար է վիլէլա պէօճէք տօլուրուրլար, վէ սօնդրա պէօճէք պէօյիւյիւպ, վէ գանատ պիթիրիպ, գուշ գիսվէթինի կիլէր:

Նախամարգարէն Սնվսէս ի հոգւոյն սրբոյ Չարգա-
պիտեալ՝ ուսաւ զհանգամանս լինելութեան արա-
րածոց:

Սնվրեալ մարդկան Ղստուծոյ զտարերս աստուածս ասացին:

Որդին Յակովբայ Յովսէփի նեհեալ յեղբարցն վա-
ճառի Ղգիպտոս:

Նախանձոտն տկարանոյ առ ճշմարտութեանն ընտ-
րութիւն, ի նախանձուն խաւարէ իւրացեալ:

Տես նաեւ (Երեւ 169):

Եւ ի ընդունելութիւնը էական բայի հետ մէկ տեղ կը բանի, ու կը նշանակէ պիտի: (Տեւ Երեւ 58):

Երբ եւ իցէ մեռանելոց եմք.

Երբ որ է նէ պիտի թռանին.

Նէզաման քի օլսա էօլէճէյիլ:

Ամենեքին խաղց էմք առաջի ատենին Վրիստոսի :

Ամենայն դատարկ բանի համարս Գալուց էք :

Այրբեմն լոց ընդունելութեան տեղ ուրիշ բայ մը կը դրուի, որ նոյն ընդունելութեան ուժը ունի :

Համարս ունիմք Գալուց : Այսինքն, համարս տալոց եմք :

Ինդ ամենայն դատարկ բանից համարս Գալուց հասանէ :

Հանդէսէն է՝ մեռանել : Այսինքն, մեռանելոց ես :

Կայ հայ մարդկան միանգամ մեռանել : Այսինքն, մարդիկ միանգամ մեռանելոց են :

Ինչ ընդունելութեան ապառնին մէկ բանի յարմարութիւն կամ արժանաւորութիւն ունենալ մը կը նշանակէ . ինչպէս սիբէն, կը նշանակէ՝ սիրոյ արժանի, եւ այլն :

Յուր ցուրտ անձին ծարաւոյ ակորժելի է :

Պաղ ջուրը ծարաւ ծարաւ Գալուց Գալուց է :

Սուրբ սու սուսամբը քիմնէյէ արդիւլիւ տիւր :

Ամբարտաւանութիւն Գալուց է Գալուց եւ մարդկան :

Ամենայն որ մարմին է՝ Գալուց է, եւ որ անմարմին է՝ Գալուց է :

Սանուկ կաթնակեր, որ յայլ ինչ կերակուր մտաբերիցէ ոչ Գալուց է, այլ Գալուց Գալուց է :

Թէ որ ընդունելութիւնները, մանաւանդ է՝ Գալուց վերջաւորեալները խնդիր ունենալու ըլլան, ու խնդիրը իրենցմէ առաջ դուրելու ըլլայ, ընդունելութեան նախադիրը իր խնդիրին վրայ կը դրուի : Ինչպէս յատկացուցիչին ու յատկացեալին վրայ (Երեւ 172. եւ 173.) ըսինք :

Գոյութեան արժանաւոր այն բժիշկն է, որ զի դրունս մահու հասեալ հիւանդն դարձուցանէ :

Այսինքն, որ դարձուցանէ զհիւանդն հասեալ ի դրունս մահու :

Գոյութեան արժանի ան բժիշկն է, որ մահուան դրունս հասած հիւանդը իր դրունս է :

Հիւրմէթէ լայրգ օ հէքիմ տիր, քի էօլիւմ սահաթութիւնս եւթիշմիշ հաստոյր սաղալտոր :

- Բարևոք է արեգակն, իբրև ճրագ մի ի մեծի տան,
 և զխաւարն եւ զստուերն է Բայ Գարարելոյ :
 Այսինքն, առ ի բաց փարատելոյ զխաւարն :
- Նուրն յորժամ պէ նա անկեալ նիւնն ծախեսցէ՝ ինքն
 շիջեալ աներեւոյթ լինի : Այսինքն, յորժամ ծա-
 խեսցէ զնիւթն անկեալ ի նա :
- Օռաքինութեամբ պարտաւորութեամբ պարտ է պատուոյ
 արժանիս վարկանել եւ մեծարանաց : Այսինքն, ըզ-
 զարդարեալսն առաքինութեամբ :
- Քրիստոս իբրով անպարտական մահուամբն կենդա-
 նացոյց զմահու Գարարարութեամբս : Այսինքն, զդա-
 տապարտեալքս մահու :
- Արիութեանն է զառ ի խոհականէն ընդարձակութեամբ քա-
 ջապէս կատարել : Այսինքն, զընտրեալն ի խոհա-
 կանէն :

Գ Լ Ո Ի Խ ԺՅ :

Բայանունն իբրև զբայ :

Կան շատ գոյական եւ ածական անուններ, որոնք կամ
 ներգործական, կամ կրաւորական, եւ կամ չեղոք անե-
 րեւոյթի ու ընդունելութիւններու ուժ ունենալուն
 համար կ'ըսեն Բայանունն . այսինքն՝ բայի ուժ ունեցող
 անունն :

Ասոնցմէ ունիւն եւ ունի վերջաւորեալ գոյականներ
 ըր հասարակօրէն աներեւութի ուժ ունին, եւ խնդիր սե-
 ռի սեռական հոլով կ'ուզեն :

Ախտացեալքն դժկամակ լինին յարբումն դեղոց օգ-
 տակարութեան : Այսինքն, դժկամակ լինին ըմպել
 զօգտակար դեղս :

Նիւնն իբրև չիւն ու պէր օգտակար պիւղէր իմել :

Հաստալար մէմֆաաթը իրաճլարը արմագ իստէմէզ-
լէր :

Աստուած արար զգինի յառողջութիւնն հիւանդաց , ի
Տիւրքոստիւնն ծէրոց , եւ ի սփոթմնս սգաւորաց :
Այսինքն , առ ի առողջացուցանել զհիւանդս , ի
միսիթարել զծերս եւ ի սփոթել զսգաւորս :

Հարց յանձն է ինտամաթոստիւնն որպէս հանկուտ : Այս-
ինքն , խնամել զտղայ մանկունս :

Յարարչութիւնն աշխարհի ջուր ծածկեալ ունէր զա-
մենայն երեսս երկրի : Այսինքն , յարարչագործելն
աշխարհի :

Սկիզբն ուսման գրոց աշխատութեամբ լինի : Այսինքն ,
սկիզբն ուսանելոյ զգիրս աշխատութեամբ լինի :

Յնկէնբոյսմնէ գրոց ոչ երբեք ձանձրանամ : Այսինքն ,
յնթեոնելոյ զգիրս ոչ երբեք ձանձրանամ :

Կան ուրիշ անուններ ալ որ աներեւութի ուժ ու-
նենալով սեռական խնդիր սեռի կ'առնեն ¹⁾ :

Արար Աստուած զերկիր պտղաբեր ի սնունդս ծա-
ռայից իւրոց : Այսինքն , առ ի սնուցանել զծառայս
իւր :

Աստուած երկրն որպէս երբ լրացաւ , իր ծառաները սնու-
ցանելու համար :

Հագթասիէ քէնտի գուլարընը պէսէմէք իչին ,
թօփրաղը մէյվէտար էթտի :

Յետ վախճանին Յովսեփայ նեղէին Ագիպտացիքն
զԻսրայէլ ի շինուած թաղարաց , եւ ի գործս դաշտաց :

1) Վիչ որեւ սեռայինն որեւ հոյսայինն ալ խնդիր սե-
ռի կ'առնեն :

() Եհնութիւնն Իսահայայ զՅովսեփէ , եւ Յովսեփայ զՅու-
դա , ոչ ի նոսա , այլ ի լեռնոսն նորա իսրայելացոս :
Այսինքն , օրհնելն Իսահայայ զՅովսեփէ եւ Յովսեփայ ,
եւ այլն :

Պահեցէ՛ք զՏիտոս յեր ի դատմանն զԵնկէնն : Այսինքն ,
ի դատելոյ զԵնկէնն :

Այսինքն, ներդէին առ ի շինել զքաղաքս, եւ ի գործել զգաշտս :

Արաւորական աներեւութի ուժ ունեցող անունները բացառական հօղով խնդիր կ'առնեն ¹⁾ :

Սահն ոչ այլ ինչ է, քան անջատումն հոգւոյ ի մարմնոյ :

Սահը ուրիշ բան չէ, բայց ի՛նչ հոգիին մարմնին զտարիւր :

Լյօլիւմ պաշկա շէյ տէյիլ՝ Փագաթ ճանրն թէնտէն սյրըմասը տըր :

Սուրբն աղօթիւք զմահ խնդրէին, եւ զլուծումն ի մարմնոյ : Այսինքն, զլուծանելն ի մարմնոյ :

Այսպէս կ'ըսուի նաեւ՝ ծնունդը արեւոյն Ռոյոյ ի սրբոյ Առսէն : Աղէգն շարժումն է հոգւոյ : Այսինքն, երէզն շարժեալ ի հօղմոյ :

Այնպէս ան անունները, որոնք որ օղ ընդունելութեան ուժ ունին՝ հայցականի տեղ սեռական կ'առնեն ²⁾ :

Չեոքն են գործունէոյ գործոյ : Այսինքն, գործող գործոյ :

Աստուած անխաղէպ է հանդերձելոյ : Այսինքն, կանխաւ զիտող է հանդերձելոյ :

1) Արբէեմն իրաւորական աներեւութի մանասանք ինչ եալ ընդունելութեան ուժ ունեցողները բացառականի տեղ սեռականի մասին :

Այն էն էն իս մարդ մահիւնացոս ծնունդը նախաարեւ ծին : Այսինքն, ծնելու է նախաարեւը ծին :

Այսպէս կ'ըսուի զարդարակերտութեան մարդկանն պարտելութեալ : Այսինքն, պարտելութեալ ի մարդկանն : Սարգիսն հասարակութեալ կ'արալ : Այսինքն, կ'արալ հասարակութեալ ի մարդկանն : Այսինքն, կ'արալ յարից : Այսինքն, անխալ է սրոյ :

2) Արբէեմն ինչ օղ զլուծումն անխաղէպ ընդունելութեանն էն

Միտք են մարմնոյ եւ հոգւոյ կառավար: Այսինքն, կառավարող մարմնոյ, եւ այլն:

Խորշակ լատասեցոցն է Բոսոսոյ Էս փնիոց: Այսինքն, թառամեցուցանող է բուսոց:

Իսկ խնդիր բնութեան ան բային պէս կ'առնեն՝ որ բայի որ ուժը ունին նէ:

Անյայտ է ժամանակ Էդից մերոց ի մարմնոյ տարի: Այսինքն, ելանելոյ մերոյ ի մարմնոյ աստի:

Մի մոտ է ամենեցուն յաշխարհս, եւ մի եւ Հասարակաց: Այսինքն, ամենեցուն մտանելն յաշխարհս միօրինակ է:

Օհոգւոյն հահոյութեան մի թողցի: Այսինքն, մի թողցի Հայհոյել զՏոգւոյն:

Բարկութիւնն է Էստիպիտ վարեան: Այսինքն, եռալ արեան զսրտիւ:

Աստուած արար զարեգակն ըստարտա արեանն, զլուսինն եւ զաստղս ըստարտա Գիշերոյ:

Եղաք մտաւորք եւ բանավորք, եւ սպասարտա յանձնից, Այսինքն, առողք զսպասարտութիւն յանբանից:

Նեթանոսք արարածոց պաշտօնատարք եղեն:

Շատ անգամ ածական անուններն ալ առանց բայի ուժ ունենալու խնդիր կ'առնեն:

Որոնք որ կը նշանակեն նման, յարմար, մեքայտոր, տրական խնդիր կ'առնեն, ինչպէս Հարցումն ալ կը պահանջի:

Որպէս ոչ են նման երեսք Էրեսոց, նոյնպէս եւ ոչ սիրտք մարդկան սրտից նման էն:

Ընկ' ող բնութան լուսնեան ուժ անիցող անանիւր հայցալուսն խնդիր կ'առնեն:

Ոչ սիրտոց պէրէտա պատիժս խոսարտնոց:

Վարիչ չարեաց, պիտոյն անարգութ:

Նոր ծանիւն պիտի:

Ինուժիւնս մեր Տիեանց Կարօտ ստեղծաւ յարարէն :

Ի եզուն արժանի է Տէժի զգուշութեան :

Սանուկն ոչ է բնորոնայ չարեաց :

Սարգն ստեղծաւ յարարէն հոսց եւ հանճարոյ բնորոնայ :

Որոնք որ կը նշանակեն չունենալ կամ զարի ըլլալ, բացառական խնդիր կ'առնեն, ինչպէս հարցումն ալ կը պահանջէ :

Չիք ինչ տեղի, որ լափուր իցէ յԱստուծոյ :

Արարիչն ամենեցուն անխելոյն է ի հարմարութեամբ աշաց :

Անդաստան հարուր ի զշոյ :

Անարգ զեռունն եւս ոչ մնայ անգործ ի ինտայն Աստուծոյ :

Չիք եւ չիք այլ ինչ այնպիսի եղկութեան ծնողաց եւ տրտմութեան առիթ, քան յորժամ որդիքն չարք լինիցին եւ ապագայէս յԱստուծոյ :

Անխառն ի ջրոյ գինին անապական կոչի :

Ան ածականները, որոնք որ ան մասնկամբ կը բաղադրին՝ կրնան շատ հեղ բացառականի տեղ սեռական կամ տրական խնդիր առնել :

Աստուած անհաս է մտաց, Կամ ի մտաց :

Աստուած անտես է աշաց, Կամ յաշաց :

Անճաշակ հոգեւորական իմաստից :

Անճաշակ յերկնաւոր բարեաց :

Գ Լ Ո Ի Խ ԺԿ :

Սնկեայնէրո լրայ :

Ատ տեղ պարզ ածական անունները բային վրայ
կնանկուն համար մակբայ կ'ըլլան :

Սի ունայն ծախսեցուք զսակաւ աւուրս կենաց մե-
րոց : Հոս ունայնը, որ պարզ ածական անուն է
մակբայ եղեր է :

Ղ ուկաս լուսաւորութայն պատմէ զհանգամանս վերա-
նալոյն Վրիստոսի :

Որ յուսով մեղանչէ, անոյս կորնչի :

Ի գարնանային եղանակս ծաղկալէլէլ զուարճանան
կենդանիք եւ տունկք :

Սնծայայն կարգացէք :

Եսպէս կ'ըսուինաւ՝ անողորմ պարէլ . սոսոս պար-
ծէլ . անխոսս զբարբարէլ . եւ այլն : Տես առջի մասին
մէջ, (Էրէս 128.) :

Կրբեմն աս ածականներուն վրայ, երբոր մակբայի
տեղ կը բանին, « գիրը կամ ինն մասնիկը կը դուրի :

Բազմապատիկս աշխատէին :

Ի եզու փոքր ինչ անգամ է . այլ մեծամեծս բարբառի :

Չարագործքն խղճիւ մտաց հարեալք սաստկագոյնս
տանջին :

Չ ուրն սոսաւել ինն գիրացուցանէ զերկիր, եւ զսնունդս
նորա դարմանէ :

Կրիտասարդք սոսաւել ինն ունին զանհնազանդու-
թիւն վասն եռանդնոտ արեանն, եւ անհաստատ
բարուցն :

Եսպէս կ'ըսուինաւ՝ անշահս լալ, անօգոսս ծա-
լէլ, եւ այլն :

Կրբեմն ալ նախորիւ տրական կը դուրի . սյսպէս,

Յանգէլսս ուտել : Յանոյսս ի ներքս մտանել :

Յանհոգս կալ . Յանարծանս ծախել, եւ այլն :

Ասոր ներհակ ընտիր գրուածներու մէջ մակրայ-
ները գոյական անուններու վրայ կ'յնալնուն համար, ա-
ծականի տեղ կը բանին :

Սիրտն է շտեմարան ամենայն Բարոսի խորհրդոց . Այս-
ինքն, բարի խորհրդոց :

Որդէհար սիրով զկամս հօրն կատարել : Այսինքն,
որդիական սիրով :

Հինէ երկուս տունս Բժողէս ծախիւք : Այսինքն,
մեծ ծախիւք :

Աստուած զանճառելի Ժաշկողէս խորհուրդ տնօրէ-
նութեան մարդարելիւք տպաւորեալ եցոյց : Այս-
ինքն, զճածուկ խորհուրդ տնօրէնութեան մարդա-
րելիւք եցոյց :

Սակրայները կրնան նաեւ բայանուններու վրայ
գրուիլ :

Սէմ հատեալ ի լեռնէ սասալի՛ ոլորմամբ վայրա-
բերի :

Յանխարժակէ շարժմունք բազում անգամ ի միում
ժամու զաշխարհս սասանեցին :

Աւ երբոր բայանունը կամ ընդունելութիւնը նախ-
դիր ունենայ, շատ անգամ նախդիրը մակրային վրայ ալ
կը գրուի :

Ողորմութեան փոխարէն պարգեւէ Աստուած զ'ի
սկզբանէ պատրաստեալ արքայութիւնն : Այսինքն, պար-
գեւէ զարքայութիւնն պատրաստեալ ի սկզբանէ :

Օտնկք առաքելոյն Յակովբայ խստացան իբրեւ
զուղտու է ստէպ Ժողի իրնիւնն :

Արբոր նախագրութիւնները խնդիր ունենալու չըլ-
լան, բային վրայ կ'իյնան, ու մակրայի պէս կը բանին :

Արի, անց ի մէջ .

Ա՛լ, մէջ արեղս ելիւք .

Վալգ, օրթոյսի կէլ :

Ստեալ ի նաւ անց յայնիոյս :

Արձակեալ զժողովուրդսդ, զի երթեալ շարժ յագա-
րակս, գնեսցեն իւրեանց զինչ ուտիցեն :

Երբեմն նոյն անունը կրկնուելով, կամ շատ անուններ քովէքով գալով մակբայի տեղ կը բանին :

Սոյն էս քան ղէս սաստկանայր :

Աստուած ընդ Սոմսեսի Բէրանն է Բէրանն խօսէր :

Ինն աս Բան պատասխանի առնել :

Երբեալքն ոչ կարենն ուղիղ ոտիւք ընթանալ, սյլ Գայլն է Գայլն, եւ վաղվաղակի անկեալ կործանին :

Աստուած պաշտութիւն Բարձր է Գլուխ երեւեալ լինէր յաշխարհին Հայոց :

Սեճ ամուրդ սյդ հինն է վէր տապալեցաւ :

Առ մակեդոնացւոց թագաւորն ագուաւք ողջոյն տային զայս օրինակ, խնդա՛ թագաւոր Պտղոմէոս :

Եւ էր պատճէն հրովարտակին օրինակ զայս :

Նոյնպէս քանի մը անուններ զանազան հոլով գրուելով մակբայի ուժ կ'ունենան :

Սիճել զճանապարհայն :

Չարութիւնն թէպէտ աս Ժամայն հեշտացուցանէ, սակայն յետոյ մեծապէս տրտմեցուցանէ :

Իեառն Սինա ծխէր աս հասարակ :

Աս օրին կամ նոյն օրին հատուցանել զվարձ :

Համարեցան թէ աս ալօք ինչ իցէ :

Կալաւ Սաւուղ զթագաւորն Ամաղեկայ զԱգադ Ինն-դանայն :

Հանէ զգիշերն է Գլուխ յաղօթս :

Օրանոցում :

Որչափ կարելի էր ջանացինք համաձայնութեան գիտելիքները դիւրին կարգով, բացայայտ օրինակներով քիչ կանոնի մէջ համառօտել, միանգամայն հարկաւոր գիտելիք մը դուրս չձգել : Սիայն քանի մը զարտուղութիւններ դուրս թող տրւինք, որոնք մեր նախնիք բանեցուցած էին՝ իրենք լեզուի հեղինակ ըլլալուն համար, կամ մեր լեզուն շատ բանուկ ըլլալուն համար : Անոնցմէ մէկ քանին հոս դնենք, որ մնացածները կարգացող մակարերէ :

Արիս խորհուրդս սոսկալիս տեսանի: Հոս անուն
բային թուով չէ համաձայներ բային հետ, ու
յոզնակի ուղղականը + գիրը սին հետ փոխեր է:
Ո՞ր ուրուք ի մարդկանէ զերիս տիւս եւ զերիս գի-
չերս անընդհատ ի քուն լինիցի: Հոս դիմաւոր
բային անուն բային սեռական գրւեր է:

Արբեմն այս, այդ, այն, ցուցական դերանունները
թէ իրենց գոյականէն առաջ գրւին, թէ ետքը գրւին՝
ամենեւին չեն հոլովիր:

Այդ ի-դոյդ: Փոխանակ ըսելու, այդք ի-դոյդ:

Տանս այս, հզօրէս այս, փոխանակ ըսելու, քանս այ-
սորի՛, հզօրէս այսորի՛:

Այս մէկ հոլովը մէկալ հոլովի տեղ կը գրւի:

Այսը էրախորէօք, պայսուս աւորէք, այսմ աահմանս:

Փոխանակ ըսելու, այսորիւք էրախորէօք, պայսորիւք
աւորէք, այսուս աահմանս:

Այսպէս կ'ըսուինան՝ որում անումն էր Յայրոս: Այս-
ինքն, որոյ անումն էր Յայրոս:

Որչափ աւելի փոյթ ունենայ սովորողը կարգացածը
աղէկ հասկընալու, այնչափ աւելի դիւրաւ կրնայ գտնալ
այսպիսի զարտուղութիւնները:

Գ. Լ Ո Ի Խ Թ Ժ Բ:

Լ ու ժ ման ու շարտարու-լեւան վրայ:

Աշկերտները քերականութիւնը դաս առնելու սկսած
օրէն պիտի սկսին ամէն օր մէյ մէկ քիչ աւետարանէն
ալ կարդալ, միանգամայն չգիտցած բառերնին սովորիլ:
Ատքը ան սովորածներուն վրայ պիտի սկսին զատել չափ
անուններուն հոլովները, երկրորդ անականը ու գոյակա-
նը, ու ետքը դերանունները, բայերուն սեռը ու խո-
նարհմունքը, եւ սյլն. այսպէս,

Իբրև էջ Յիսուս ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նորա ժողովուրդք բազումք:

Իբրև մակրայ. էջ ներգործակերպ չէզոք բային կատարեալին եզակի երրորդ դէմք. Յիսուս ուղղական յատուկ անուն. է լեռնէ բացառական է, կ'ելլէ լեռան գոյական անունէն, անոր մակրայ: Վնացին, ներգործակերպ չէզոք բային կատարեալին յոգնակի երրորդ դէմք. Վնի նախադրութիւն, նորս սեռական խնդիր նախադրութեան. Ժողովուրդք յոգնակի ուղղական. Բազումք իր անականը, որ մէկտեղ հողովեր է:

Երբոր երկրորդ մասը կը սկսին, ան ատենը պիտի ճանչնան թէ որն է անուն բային, խնդիրը, յատկացուցիչը, եւ այլն: Ենոր համար ըսինք որ սովորածներուն վրայ ընեն լուծումը, ինչու որ մինչեւ խօսքը չհասկըցւի՝ չլուծւիր, ու խօսքը չհասկընալն է պատճառը, որ նորերը չեն կրնար լուծում ընել: Ուստի էն առաջ լուծելու խօսքը պէտք է թարգմանել տալ տղուն, ինչ լեզու որ աղէկ կը հասկընանէ, ու ետքը լուծել տալ այսպէս,

(Օրինակ:

Իբրև էջ Յիսուս ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նորա ժողովուրդք բազումք: Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի երկիր պագանէր նմա, եւ ասէր, տէր եթէ կամիս կարօղ ես զիս սրբել:

Յիսուս երբոր լեռնէն ինջանէ, անոր ետեւէն շատ Ժողովուրդներ գացին: Եւ ահա բորոտ մի գողց գողց անոր երկրագոյնէն ինչի, ու ինչի, ու ինչի, լեռն որ ինչի, ինչի, ինչի սրբել:

Եւ զաման քի Յիսուս տաղտան էնտի, օնուն արտընտան չօգ ճէօմահաթլար կիթտիլէր: Սէ իշտէ պիր ույուղլու եագլաշմաղլա օնա սէճտէ գրլարըտը վէ տէրիտի, էֆէնտիմ, էյէր իտէրսէն պէնի թէ միզ էտէպիլիսին:

Ինչո՞ւն:

Եւ ներգործակերպ չէզոք բայ է. Յիսուս անուն բայի. է լեռնէ անոր այսինքն է լեռնէ բացառական խնդիր էջ բային. Իբրև մակրայ: Վնացին չէզոք բայ.

Ժողովուրդք Բուսուճ, անուն բայի. զինի նորս նախադ-
րութեամբ խնդիր Գնացին բային: Սնարուցեալ, անցեալ
ընդունելութիւն, որ գործիականի ուժ ունի. Էրկիրդա-
Գանէր ներգործական բայ. Բարոս Զ անուն բայի. նա
տրական խնդիր Էրկիրդագանէճ բային. Է- շաղկապ. Ե-
հա մակբայ: Լ. սէր ներգործական բայ. իր անուն բային
զօրութեամբ կ'իմացւի՝ որ է՝ նա, այսինքն Բարոսն. Է-
շաղկապ: Տէր կոչական, Կաթն հասարակ բայ, զօրու-
թեամբ ունի անուն բային, որ է՝ դո. Էլէլ շաղկապ.
Կարօղ է- չէզոք բայ զօրութեամբ ունի անուն բային
դո. սրէլէլ իր աներեւոյթը. զէ՝ խնդիր սեռի սրէլէլ
աներեւութին:

Երբոր վարպետը կը տեսնէ որ աշկերտը բաւական կը
հասկընակոր, ան ատենը հարկ չէ ամէն բան նախ
թարգմանել տալ, հապա միայն ան կտորները որոնք
աւելի դժուար են:

Նշնպէս երբոր զիւրին խօսքերը կընայ անսխալ
լուծանել, ան ատեն լուծումը ուրիշ կարճ կերպով
պէտք է ընել:

Լ. ս երկրորդ լուծման կարգը աս է, նախ՝ իւրա-
քանչիւր բառ իր կարգաւ զնել. երկրորդ՝ մուծ խօս-
քերը պարզել:

Կարգին մէջ ամէնէն առաջ կը դրւի յարաբերական
գերանունը, կամ շաղկապը, ետքը մակբայը, ետքը անուն
բային, ետքը խնդիր սեռին, էն ետքը մէկալ խնդիրնե-
րը. այսպէս,

Յիշեաց Լ. ստուած զՆոյ . . . եւ ած Լ. ստուած հողմ
ի վերայ երկրի. եւ խցան աղբերք անդնդոց, եւ արգե-
լաւ անձրեւ յերկնից . . : Եւ նստաւ տապանն ի լերինս
Լ. քարադայ: Եւ յետ քառասուն աւուր երաց Նոյ զպա-
տուհան տապանին, եւ արձակեաց զադուան:

Ի ս- շո- ան:

Լ. ստուած յիշեաց զՆոյ, եւ Լ. ստուած էած զհողմ
ի վերայ երկրի. եւ աղբերք անդնդոց խցան, եւ անձրեւ
արգելաւ յերկնից: Եւ տապանն նստաւ ի լերինս Լ.

բարադայ : Աւ Երբաց զպատուհան տապանին, եւ ար-
ձակեաց զագուան :

Յատկացուցիչը յատկացեալէն, բացայայտիչը բա-
ցայայտեալէն . ոչ բացասական մասնիկը իր բայէն, մաս-
նական անունին բացառական խնդիրը, ածական անունին
խնդիրը՝ ածականէն չեն զատուիր : ինչպէս,

() րինակ :

Ատես Փարաւոն երազ, թուէր թէ կայցէ յեզը
գետոյ . եւ ահա որպէս թէ ի գետոյ անտի ելանէին եւ թն
երինջք գեղեցիկ տեսանելով եւ ընտիրք մարմնով : Աւ
այլ եւս եւ թն երինջք ելանէին ի գետոյ անտի, զազիրք
տեսանելով, եւ վտիտք մարմնով :

Առնուի :

Փարաւոն ետես զերազ . թուէր եւ թէ կայցէ յեզը
գետոյ, եւ ահա որպէս թէ եւ թն երինջք գեղեցիկ տե-
սանելով, եւ ընտիրք մարմնով ելանէին ի գետոյն : Աւ
այլ եւս եւ թն երինջք զազիրք տեսանելով եւ վտիտք
մարմնով ելանէին ի գետոյն :

Այլ օրինակ :

Իջին եղբարքն Յովսէփու տասնեքին գնել ցորեան
յԱգիպտոս, եւ զՆնիամին զեղբայրն Յովսէփու ոչ ար-
ձակեաց Յակովբ ընդ եղբարսն . քանզի ասէր, թէ գուցէ
պատահիցէ նմա հիւանդութիւն : . . . Օանեալ Յովսէփ
զեղբարսն իւր, եւ նորա ոչ ծանեան զնա, յիշեաց Յով-
սէփ զերազն իւր, եւ ասէ ցնոսա, լրտեսք էք դուք, եւ
գիտել զել եւ զմուտ աշխարհիս եկեալ էք :

Առնուի :

Տասնեքին եղբարքն Յովսէփու իջին յԱգիպտոս
ու ի գնել պորեան, եւ Յակովբ ոչ արձակեաց զՆնիա-
մին զեղբայրն Յովսէփու ընդ եղբարսն . քանզի ասէր,
թէ գուցէ հիւանդութիւն պատահիցէ նմա : Յովսէփ
ծանեալ զեղբարսն իւր, եւ նորա ոչ ծանեան զնա, Յով-
սէփ յիշեաց զերազն իւր, եւ ասէ ցնոսա, դուք էք
լրտեսք, եւ պոստ եկեալ էք ու ի գիտել զմուտ եւ զել
աշխարհիս :

() Բ Ի Ն Ո Ւ Կ :

Ըսէ ոմն ի ժողովրդենէն ցնա, վարդապետ ասա ցեղըսյր իմ բաժանել ընդ իս զժառանգութիւնն :

I ու ծ ու ճ Ի :

Ոմն ի ժողովրդենէն ասէ ցնա, «Չ վարդապետ, Կոս ասա ցեղըսյր իմ բաժանել զժառանգութիւնն ընդ իս :

Իսկ պարզելու մթութիւնները ասոնք են. այսինքն՝ թէ որ յարաբերականը յոգնակիի տեղ եղակի է նէ՛ յոգնակի ըսել, խնդիր սեռին անորոշ հայցական է նէ, որոշել, երբոր հարկաւոր եղած տեղ աներեւութիւն վրայ ունի նախդիրը կը պակսինէ՛ դնել, նոյնպէս անուն բային ալ թէ որ ներգործութեամբ չէ դրւած նէ, ներգործութեամբ դնել, եւ այլն . այսպէս,

() Բ Ի Ն Ո Ւ Կ :

Ոչ ուրուք լուցեալ ճրագ՝ դնէ ի թագստեան. եւ ոչ ոչ ընդ գրուանաւ, այլ ի վերայ աշտանակի, զի որ մտանեն՝ լոյս տեսանիցեն :

I ու ծ ու ճ Ի :

Ոչ ուրուք լուցեալ զճրագ՝ դնէ ի թագստեան, եւ ոչ ոչ Կ Ի Ն Ը ընդ գրուանաւ, այլ Կ Ի Ն ի վերայ աշտանակի, զի որ մտանեն՝ տեսանիցեն զլոյս :

Տես վերի օրինակներն ալ :

Շարագրութիւնը իրեք տեսակ ունի . այսինքն պարզ, Գ ը լ Կ Ի Ն Ը :

Պարզ կ'ըսէի երբոր բառերը ընտել են ու դիւրաւ կը հասկըցւին, ու իրենց բնական կարգաւր կը դուրին :

Ըստպէս է հասարակօրէն Հարանց վարքը խրատներուն մէջ . Յայսմաւորքը, Ըստուածաշունչէն Սովսեօսին հինգ գիրքը . Յետու . Վատաւորք . Սագաւորք . Սնացորդք . չորս Ըւետարանները . եւ այլն :

Ըսոնց ամէնուն մէջն ալ տեղ տեղ վայելութիւն ալ կը փայլի :

Միջակ կ'ըսւի երբոր բառերը ընտիր ու վայելուչ են, ու շարը շրջուն է: Ինչպէս թէ որ ածականին ու գոյականին՝ յատկացուցիչին ու յատկացեալին մէջ այլ մասն բանի կը մտնայ, ու ածականը գոյականին հետ յաճախ կը համաձայնի, եւ այլն:

Եւ յայտն է հասարակօրէն աստուածաշունչին մէջը Իմաստութիւնը, Յովբը, Յուդիթը, Էռակք, Ժողովող, շատ Սարգարէներ, Գործք առաքելոց, Պօղոսի շատ թղթերը, Պետրոսի կաթուղիկեայց թղթերը:

Վարդապետական գիրքերու մէջ Հաճախապատու մը, Լոզնիկը, Լոզիշէ, Սամբրէ, Գրիգոր արշարունի, Խոսրով, Աերսէս շնորհալի, Սարգիս. Իգնատիոս, Լամբրոնացի ճառերուն ու ատենաբանութեան մէջ, Վարք հարանց քանի մը ճառի մէջ:

Եւսոնց մէջը աւելի կը փայլէ վայելութիւն թէ ընտիր բառերու, եւ թէ իմաստներու. մանաւանդ Լոզնիկին, Լոզիշէին, Շնորհալիին, Իգնատիոսին, Սարգիսին ու Լամբրոնացիին մէջ:

Խրթին կ'ըսւի, երբոր բառերը շատ մութ են, նոյնպէս շարն ալ հասարակ կարգէն շատ դուրս, անոր համար ամէն մարդ չկրնար հասկընալ առանց մեկնութեան:

Եւ յայտն է Սակաբայեցոց իրեք գիրքը, Էգաթանգեղոս, Խորենացի, Գաւիթ անյաղթ, Գրիգոր մագիստրոս, Յովհաննէս կաթուղիկոս, ու Աարեկացին:

Խրթին շարագրութեան ամենէն աւելի ընտիրը կ'ըսւի Գերազանց, ինչպէս են Սակաբայեցիք, Էգաթանգեղոս, շատ տեղ Աարեկացին. ու տեղ տեղ Սոփսէս Խորենացոյն պիտոյից գիրքը:

Ի այց աս ալ պէտք է աղէկ գիտնալ որ գիրք մը չկայ, որ գլխէ ի գլուխ միօրինակ շարագրութիւն ունենայ: Տեղ տեղ պարզ գիրքի մէջ աւելի վայելութիւն կը փայլէ, քան թէ միջակի մէջ: Աոյնպէս միջակին մէջ կը գտնուի պարզ ալ ու գերապանծ շարագրութիւն ալ:

Եւ յայտն է մեր լեզուին հեղինակներուն վրայ: Հիմա գրենք քանի մը օրինակ. պարզ, միջակ, ու խրթին շարագրութիւններու:

Պարզ շարտարող-Լեւոն օրինակ:

Հարցեալ եղեւ երբեմն Հայրն Պիոս ի զինուորէ ումեմէ, եթէ ստուգապէս գոյ ապաշխարութիւն, եւ ընդունի՞ Մատուած զբարձեալն: Իսկ ծերն ի ձեռն բազում առակաց եւ օրինակաց հաւատացոյց զնա, եթէ ճշմարտապէս գոյ ապաշխարութիւն: Աւ զայս եւս ասէ ցնա. ասա՛ ինձ սիրելի, եթէ պատառեսցի քղամիդ քո՛ ի բաց ձգես դու զնա, եւ ասէ ոչ ձգեմ. այլ կարեցից եւ զգեցայց: Իսկ ծերն ասէ, արդ՛ եթէ խնայես դու ի հանդերձ քո, ոչ եւս առաւել խնայեսցէ տէր ի ստեղծուածս, որ վասն ամենայն մեղաւորաց յորդի իւր սիրելի ոչ խնայեաց, եւ արդ՛ նովաւ պարգեւեսցէ մեզ ապաշխարութիւն եւ թողութիւն մեղաց: Արք հարանց. Երեւ, 227:

Սեբեոս շարտարող-Լեւոն օրինակ:

Պէպ եղեւ եղբարս եօթն մարբն հանդերձ կալեալս, ածել յատեան թագաւորին, ի խոշտանգանս զանի տագնապէին ուտել խողենի: Սի ի նոցանէ նահատակեցաւ յառաջագոյն. սկսաւ խօսել եւ ասէ. զի՞ կայք անցեալ, կամ զմեզ զի՞նչ հարցանելոց էք. մէք պատրաստ եմք ի մեռանել քան անցանել ըստ օրէնս Հայրենիս: Գարկութեամբ եւ սրտամտութեամբ լի եղեւ թագաւորն. հրամայեաց ջեռուցանել տապակս եւ կաթսայս, եւ անիւս, եւ պէսպէս գործիս տանջանաց պատրաստել: Օսյս իբրեւ վաղվաղակի ջեռուցին պատրաստեցին հրամայեաց զնահատակն յառաջ մատուցանել. եւ նախ զլեզուն կտրեցին, եւ զգլխոյն մորթն զերեսօքն դարձուցին. եւ ապա զոտս եւ զձեռս առաջի մօրն եւ եղբարցն ծայրաքաղ առնէին: Աւ ապա իբրեւ ի բանից եւ ի ձեռաց անպիտանս առնէր, հրամայէր կենդանւոյն ի տապակսն ջեռուցեալս իջուցանել: Մպա իբրեւ ձենձերն ընդ երկար՝ այսպէս ի տապակէ անտի ելեալ զիղացեալ ծառանայր, սկսան եղբարքն ընդ միմեանս մարբն հանդերձ մխիթարել եւ ասել. քաջութեամբ մեռցուք, զանուն եւ զօգիս ժառանգեսցուք: Հայի տէր Մատուած

ի ճգնութիւն պատերազմիս մերոյ, եւ ի ծառայս իւր մխիթարի՝ որպէս յայտյանդիմանասաց Սոսիս յորհնութեան իւրում: Իբրեւ առաջինն զօրինակ զայս յաշխարհէ փոխեցաւ: Օհրկրորդն ի տեղի տանջանացն մատուցանէին, եւ զգլխոյն մորթն վարսիւքն հանդերձ զերեսօքն արկանէին, եւ անդէն հարցանէին, կերիցես, ասեն խողենի միս, մինչեւ ամենայն մարմինդ անդամ անդամ լուծեալ է: Եւ ետ պատասխանի իւրեանց բարբառովն եւ ասէ, ոչ: Ասն այսորիկ եւ սա ի նոյն տանջանսն տանջեալ վախճանէր: Իբրեւ յոգւոցն պարզել ապաստան եղև, սկսաւ խօսել՝ եւ ասէլ ցլժագաւորն, այսէդ հայարտ եւ ամբարտաւան, դու զմեզ յայց կենաց աշխարհիս կարճել համարիս, իսկ այն որ աշխարհաց թագաւորն է՝ թէպէտ եւ մեռանիմք մեք վասն օրինացն, ի կեանսն յաւիտենից ի միւսանդամ ծննդեանն ժամանակի՝ կենաց ի կեանս դարձուցանէ: Եւ նորա զերրորդն ասին, եւ զլեզուն խնդրէին, նա վաղվաղակի մատուցանէր, եւ զձեռս քաջասիրտս տարածանէր, զի եւ թագաւորն ինքնին զարմացեալ լինէր վասն պատանւոյն ուշիմ մտացն, եւ սրտին քաջութեան, զի առ ոչինչ զցարսն համարեցաւ: Եւ սա իբրեւ փոխէր՝ չորրորդն ի տեղի մատուցեալ ի նոյն տանջանս չարչարէին: Իբրեւ շունչ վախճանի հասանէր, խօսել սկսաւ այսպէս, մեզ լաւ է, զի փոխիմք աստի ի մարդկանէ, եւ յուսոյն ակնունիմք միւսանդամ ծննդեանն յարութեան մեռելոց, քան քեզ ի կենդանիս, զի արգելեալ փակեալ է ի քէն յարութիւն մեռելոց: . . . Եւ նա այսորիկ ասեալ վեցերորդն, եւ իբրեւ մերձ եղև ի մեռանել՝ ասէ, զի մօլորեալ ես տարապարտուց, ընդ մեզ այս անցք որ անցանեն վասն մեր մեղաց, զի մեղանչեմք առ Մատուած արժանի զարմանալոյ: Եւ այց դու մի ակնունիցիս ողջանդամ բարեմիտ ապրել յաստուածամարտ մարտուցեալ: Եւ սա առաւել բարեաց յիշատակաց արժանի՝ մայրն սքանչելի, որ զայն պիտի զեւթն որդի յիւրմէ կորուսեալ ի միում աւուր ի միում ժամանակի վասն յուսոյն Մատուծոյ քաջալեւեալ սրտապնդեալ զմի մի ի նոցանէ մխիթարէր իւ-

րեանց բարբառովն: Անտիոքոս թէպէտ եւ արհամարհեալ զինքն համարեցաւ վասն բարբառոյ նախատանացն. սակայն մինչդեռ ոգիքն կրսերոյ մանկան առ իւր կսյին, սկսաւ ոչ միայն բանիւք մսիթարութիւն մատուցանել. այլեւ երդմամբք հաստատէր՝ ի մեծութիւնս յաւագութիւնս հասուցանել, երանելի առնել յաշխարհի. միայն թէ ի նախնեացն օրինաց փոփոխեցի: Իբրեւ ետես թէ ամենեւին պատանին ի բանս թագաւորին չխոնարհեցաւ, կոչեաց թագաւորն զմայրն, եւ աղաչէր՝ լինել պատանւոյն կենաց նորին խորհրդական՝ զի փրկեսցի: Իբրեւ կարի շատ ստիպեաց, յանձն առ խօսել ընդ որդւոյն. խոնարհեցաւ ի նա. սկսաւ ծաղր առնել զհպարտ զամբարտաւան թագաւորն, եւ ասէ:

Այն զարհուրիր դու ի չարաշուք դահճէ պատի, այլ եղբարցն արժանի եղեալ՝ ընտրեալ զմահ քան զկեանս աշխարհի. զի ընդ այլ եղբարս ընկալայց զքեզ ի ձեռս ողորմութեան մեծին Աստուծոյ: Այլ մինչդեռ մայրն զայն մսիթարութիւնս մատուցանէր ի միտս հաստատունս, սկսաւ խօսել պատանեակն եւ ասէ. ո՞ւմ կայք զի՞ յապաղէք. չեմ ինչ լսելոց հրամանի թագաւորիդ, այլ հրամանաց հնազանդեալ եմ օրինաց հարցն մերոց որ տուան ի ձեռն Անվեսի: Այլ դու որ զամենայն չարիս խորամանկեցեր ի վերայ որդւոցդ Լբբայեցւոց . . . չես ինչ ապրելոց յամենագէտ յամենակալ դատաստանացն Աստուծոյ: Օ՞ ի այժմիկ մեր եղբարք սակաւ ինչ ցաւոց համբերեալ վասն կենացն յաւիտենից, եւ ի վերայ ուխտի կտակարանացն Աստուծոյ անկեալ կան մահուտարածեալ: Այլ ես հաւասար եղբարցն իմոց զուռնչ եւ զմարմին մատնել պատրաստեալ ունիմ ի վերայ հարցն օրինաց. յուսացեալ կարգամ առ Աստուած, քաւութիւն ազգին ամենայնի գտանել. եւ զքեզ մեծամեծ տանջանօք հեծութեամբ խոստովանել՝ զի նա միայն է Աստուած. եւ այլ ոք չէր: Օհետ որդւոցն եւ մայրն երանելի ի սոյն օրէնս կատարեցաւ: Այն որ ինչ վասն հարցմանց զոհիցն. եւ վասն անհնարին տանջանացն՝ ցայսվայր ցուցեալ լիցի: Բ. Անի. Է:

Ըստ օրինակին մէջ տեղ տեղ նաեւ գերապանծ շարագրութիւն ալ կայ :

Խրեմի շարագրութեան օրինակ :

Չանսպառ խաղացմունս աստուածայնոցն ի քեզ շնորհացն, եւ զանդուլ հոգւոյն ի վերայ քո իմացուածոցդ զշարժմունս՝ ծանեայ ի ձեռն գեղեցիկ խնդրոյս, յառաջ քան զմարմնոյդ՝ զհոգւոյդ ընկալեալ զծանօթութիւն, որ եւ սիրելի իմոց իսկ ակորժակացս է, առաւել եւս սովորութեանցս :

Ըստ նամակը՝ որն որ Սոփեստ խորենացին կը գրէ Իսահակ բագրատունի իշխանին, որ իրմէ ուղէր էր հայոց պատմութիւն մը գրել. այսպէս պետք է պարզել :

Ըստ ծանեայ Չանսպառ խաղացմունս աստուածային շնորհացն ի քեզ. եւ զանդուլ շարժմունս հոգւոյն ի վերայ մտաց քոց ի ձեռն գեղեցիկ խնդրոյս : Եւ սոփէստ Սոփեստ խորենացին էրեւոյլ շէր Գեորգ Իսահակ Բագրատունին. ոմոր հոմար իլակ : Ինկալեալ զծանօթութիւն հոգւոյդ, յառաջ քան ընդունել զծանօթութիւն մարմնոյդ : Որ նաեւ ակորժակաց իմոց սիրելի է մանաւանդ սովորութեանս :

Գ Լ Ո Ի Խ Ե Թ Ե

Ս ի ք ժ ա ն ո թ ե ա ն զ լ ա յ :

Սերժանութիւնը, որ կարգալ կամ վերստին ճանաչել ըսել է, հին քերականը այսպէս կը սահմանէ : Ս ի ք ժ ա ն ո թ ե ա ն է մասն՝ Ի ք ժ ա ն յ ի մ շ ա ռ ա գ ռ ա յ ո մ յ լ լ ա ռ յ յ ա ռ ա ղ ի ռ ա ն լ ի ա ն : Ըստինքն, վերժանութիւնը քերականութեան մէկ մասն է, որ առանց սխալի լսողին առջեւը կը բերէ թէ Ի ք ժ ա ն, այսինքն ոտանաւոր խօսք ըլլայ, եւ թէ շարագրը, այսինքն կարգաւ գրւած պարզ խօսք ըլլայ :

Աղէկ կարգալու համար իրեք բան պէտք է : Առաջ՝ ամէն բառ իր յատուկ գիրովը արտարեբեկ : Այրկրորդ՝ աղէկ շեշտել, կամ բթեկ, եւ այլն : Արրորդ՝ խօսքին վոյելը թեան համաձայն մեծ կամ պզտիկ շունչ առնել : Առաջինը՝ կ'ըստի ուղղագրութեան, երկրորդը, ստորագրութեան. երրորդը՝ արհեստութեան :

Ուղղագրութեան գործքն է աղէկ միտք դնել որ կարգալու ու գրելու ատեն գիրերը սխալ չարտարեբեկին, ու մեկզմէկու տեղ սխալ չդրւին : Ինչպէս ծնոյի տեղ, երբ երկ տեղ, ուն ձև տեղ, քն ցի տեղ, ան սի եւ յի տեղ, եւ այլն :

Ստորագրութեան ձևայ :

Սեր նախնիք զանազան առողանութեան նշաններ ունեին, որոնք հիմակվան ատենս չեն բանիր :

Հիմա բանածները ասոնք են՝ շէշտ ու պարոյն 1) :

1) շէն ստեն իւ բանեցանէն նախ թաւ, ու սոսկ :
 (Թաւ-ը, որ սասնի (Վ) նշան մը է իւ պեղեղնի, զ. ի. ք. Լ. ց. շ. ը. ո. գրեբերութեան ձևայ :

Իսկ սասնի որ սասնի (Դ) նշան մը է, իւ պեղեղնի ու. ի. ք. Գ. ք. ծ, շ. ճ. ո. ր. գրեբերութեան ձևայ :

Աս նշանները անոր համար հետաքաժ եղին, որ սղեղ գրեցողները լեռ գրեբերը յարմարագրութեան պէ՛մ սոսն գրեբերութեան հետ չհասանէին : Ինչպէս քարը՝ կար արգաթեբեկով, թոյլը՝ դոյլ, թուրը՝ սուր, չարը՝ ճար, առուն՝ արու, ցրելը՝ ծռել :

Բայց երբեք ստեղծեցաւ և գրեբերութեան յայնտոր ու երբեմն բողոքայնի կարծեկով, որ որ չլ բողոքայնի գրեբե պէ՛ս ծոռ-ն է արգաթեբեկնի, զրան ալ լեռ նշանի պիտի :

Իսկ պարսկաւոր ծոռ-ն արգաթեբեկնի ան է որ, ու իմ իւ գրեբեր չ գրեղնի հետ շարք յարկի հնչում ունին, ինչպէս Աստուած լեռ որ սղեկով լեռն շեղութեան ծող-վելով յայնտոր իւ մնայ իր յարսնի յայնով. Բայց լեռ որ լեզուն ճնայ պղեղն իւլայ Բողոքայնի. այնպէս, Աստուած, որ սխալ է :

Ընչոր որ սասանկ (') նշան մի է, ան բառին կամ ան վանկին վրայ կը դրւի, որնոր զարնելով պիտի արտաբերուի: Անոր համար բայերուն հրամայական եղանակին վրայ, բացասական կամ ստորասական մակբայներուն վրայ, ու կոչականին վրայ հասարակօրէն շեշտ կը դրւի:

Որդեմի՛ լէր Կոստանոս Երեմի, զէ Բարե՛ լէնէցի յի յի:

Որ ոչն իմիցի գործել, է- իւրեցի մի:

Իսկ անուններուն գերանուններուն ու մակբայներուն վրայ յարմարութեան ու վայելչութեան կէօրէ կը դրւի:

Պարոյնը, որ սասանկ (°) նշան մի է, հարցական խօսքի վրայ կը դրւի:

Ինչեք որդիս Եւ: Արեւի արդեօք:

Ո՛չ արեւսիս: Օ՛րնչ գործ գործելիցի:

Տրոհման վրայ:

Տրոհման նշաններուն անունները ասոնք են Ռո-ն, Սարգսիկ, Ար, Ա իւրջակ:

Ա իւրջակ, որ սասանկ (:) նշան մի է, ան ատենը կը դրւի, երբոր խօսքը ամբողջ կը լինայ, ուր մեծ հանգիստ կամ շունչ պէտք է առնել, ինչպէս անթիւ տեղեր օրինակը տեսար:

Ար, որ սասանկ (.) նշան մի է, ան ատենը կը դրւի, երբոր թեպէտ խօսքին իմաստը ամբողջ է, բայց ուրիշ ամբողջ խօսքին մասն է, ուր քիչ մը կանկ առնելու է. ինչպէս,

Որդի խորագիտ հեռանդ է հօր. որդի անհեռանդ է իրոսի ինչի:

Որդի իմաստն ուրեմ ասան զհայր. որդի անմիտ արեւման է հօր:

Սարգսիկ, որ սասանկ (,) նշան մի է, ան ատենը կը դրւի, երբոր խօսքը իր գիմաւոր բայը ունի, բայց միտքը ամբողջ չէ, ու ուրիշ խօսքէ կախում ունի. ուր քիչ մը պէտք է կենալ՝ առանց մեծ շունչ առնելու:

Ըծ գնա յԼաբոսաղէ՛մ, էւ խոցոյց է վէրայ աշտարակէ
 Գաճարին, էւ առէ ցնա. էլէ՛ր որդի էս Ըստոսձոյ,
 արի՛ զժէ՛ղ աստի՛ է Վայր :

Ըստ՛ւր, որ ասանկ (`) նշան մի է, շատ տեղ կը
 բանի :

Ըռաջ երբոր բային ու իր խնդիրին մէջ ուրիշ
 պարբերութիւն մտնալու ըլլայ. ինչպէս,

Ըճնայնի՛ որ խնդրէ է ճէն Գոս : Ըոս աճնայնին
 խնդիր է տալ բային. որ խնդրէ է ճէն, աս խօս-
 քը երկուքին մէջը մտեր է :

Ըրկրորդ կը դուրի ստորակէտի տեղ, երբոր երկու
 դիմաւոր բայ մէկգմէկու շատ մօտ ըլլան :

Յոր Գոսն հարանեցէ՛ք՝ անդ ագջէ՛ք :

Տեսանելով Գեոցէն. էւ մի Գեոցէն, էւ լելով լուիցէն՝
 էւ մի իմասցին :

Ըրրորդ երբեմն սկզբնաւորական շաղկապներու
 վրայ այսպէս, Ըրդ՝ Ը-որդ՝ Ըսի՛ որդ՝ եւ այլն, Ըոյն-
 պէս կոչական հոլովն ալ՝ խօսքին մէջ մինակ կենալուն
 համար վրան բութ կ'առնու :

Տրոհութեան կը վերաբերի գիտնալը թէ ինչպէս
 բառերը պէտք է բաժնել՝ որ բաժանումը կամ գրա-
 դարձը սխալ չըլլայ :

Ըրդ այնպէս պէտք է բաժնել, ինչպէս որ կ'ար-
 տարբերուի : Ուստի ինչպէս որ խօսքի մէջ չենք ըսեր
 Բար-ի, Գոս-աի, Գիւ-ոս-լ-ի-ն. հապա՛ Բո-րի, Գո-
 նաի, Գի-Գոս-լ-ի-ն նոյնպէս ալ գրելու ատեն բաժնէ :

Ուստի թէ որ բառ մը երկու ձայնաւորի մէջ մէկ
 բաղաձայն ունենայ, ան բաղաձայնը ետքը եկող ձայ-
 նաւորին վրայ պէտք է դնել. ինչպէս սիւրող՝ սիւրող,
 պարիւ՝ պարիւ :

Ըս կարգէն դուրս կ'ելլեն բաղադրեալ մասնիկնե-
 րը, որոնց բաղաձայնը թէեւ երկու ձայնաւորի մէջ իյ-
 նայ, չգատուիր, ուստի չբաժնուիր օ-նարձան, օ-
 նարձ, հապա՛ օն-արձան, օն-արձ :

Ըայց թէ որ բառ մը երկու ձայնաւորի մէջ երկու
 կամ իրեք բաղաձայն, ունենայ ան բաղաձայններէն միայն

մէկը ետեւի ձայնաւորին քովը պէտք է դնել. ինչպէս
 Էղբայր՝ Էղբայր, Լարգամն՝ Լարգամն, Ինչնին՝ Ինչնին :

Թէ որ երկու ձայնաւոր գիր քովէ քով գալու
 ըլլան, ան ատենը կրնան մէկզմէկէ զատուիլ. այսպէս,
 Գործէ-ին, Սո-րէ-ամ :

Բայց երկրարբառ ձայնաւորները ու, էւ, ու,
 ուու, եւ ու-է. մէկզմէկէ չեն զատուիր, ուստի չբաժնը-
 ւիր ու-է-դիւ, համ-բա-ւ-էլ, սպէղծ-ու-ած. Է Բար-
 յո-ւ-է : Թէպէտ ոմանք այսպէս ալ կը բաժնեն, կար-
 ծելով թէ ւը երբեմն ձայնաւոր ու երբեմն զի պէս
 բաղաձայն կը հնչէ : Բայց աս կարծիքը վերը լուծեցինք :
 անոր համար աւելի աղէկ ի այսպէս բաժնել ու-է-
 դիւ, համ-բա-ւ-էլ, սպէղծ-ու-ած, Է Բար-յո-ւ-է :

Բաղաձայն յ գիրը երբոր բառի մը ետքի գիրը
 ըլլայ՝ ձայն հասներ. ինչպէս, ծառայ, արջայ. եւ սլին :
 Բայց թէ որ բառի մը սկիզբը դրւելու ըլլայ բարակ հի
 ձայն կը հանէ. այսպէս, (Յ)միովք, (Յ)արու-լէ-ան : Ընոր հա-
 մար յ բաղաձայնը թէեւ երկու ձայնաւորի մէջ մտնայ,
 ետքի եկող ձայնաւորին վրայ չդուիր, հասպա առջինին
 սյնպէս, արջայ-ու-լէ-ան, ծառայ-ալ-ան :

Ըս ալ պէտք է գիտնալ որ բառերը բաժնելու ա-
 տեն ուր որ ըր զօրու թեամբ կայ, պէտք է ներգործու-
 թեամբ դնել. այսպէս, պնո՝ բլ-նո, դնել՝ դը-նել :

Սնացած Բէ շունի նշանագիրն էր ուն զայ :

Դիւրին կարգալու համար կան քանի մը նշանագիրներ
 ալ, որոնց անունները ասոնք են, միմիկ, էնլամայ,
 փիմագիծ, պոպիւ, պոպո-ագիւր, Էրիւրէ-ալ, եւ այլն :

Սմիմիկ, որ ասանկ (') նշան մի է, ինն ետեւը
 կը դուրի, երբոր նախդիր կ'ըլլայ այսպէս, 'ի, ու 'ի, եւն :

Էնլամայն, որ ասանկ (-) նշան մի է, տողին էն
 ետքը կը դուրի, երբոր բառը պէտք ըլլայ կիսել, ու կը
 ցրցընէ որ բառը ամբողջ չէ :

Փիմագիծը, որ ասանկ () նշան մի է, ան ատենը
 կը գործածուի, երբոր խօսքի մէջ դրսէ ուրիշ խօսք մը
 կը մտնէ, որ ան առջի խօսքին իրր թէ մեկնու թիւն է .

ինչպէս,

Ինչպէ՞ր ոչ խորէ աստեղ ի մեզ երկնային Լսարանոց
զայն (որպէս ասաց զին ի սրբոցն) զոր խորող է
աստեղը ահ ծովուն իմ շուն :

Պատիւը, որ ասանկ () նշան մի է, հասարակո-
րէն մէկ քանի բառերու վրայ կը դրուի, որոնց կամ ա-
ռաջին ու ետքին գիրը կը դրուի. այսպէս, Լճ՝ Լսարան, Լճ՝
Լսարանոց, Վճ՝ Վարկարան, Յճ՝ Յետա, Խճ՝ Խեղ, և
այլն. եւ կամ մէկ քանի գիրերը կը դրուին, ու մէկայնոց
պատիւին ուժովը կ'իմացնին. այսպէս, Սճ՝ Սնան, Խճ՝
Նոցա, Խճ՝ Նորա, Խճ՝ Նորա, Խճ՝ Խառնայն, Լճ՝ Լարանա-
ղէ՛, Բարո-Լճ՝ Բարո-Լճն :

Իսկ զի մասն զի գժուարութիւն է կարգացողներուն
աւելի աղէկ է բաց գրել, ինչպէս մենք ալ նոր տպագ-
գիրքերուն մէջը ամէն բառ ասանց պատիւի գրեցինք :

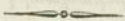
Պատուագիւր, կ'ըսուի ան նշանը, որնոր ամբողջ
բառի տեղ միայն գիր մը կամ աննշան ձեւ մը կը դրուի՝
վրան պատիւով, այսպէս, Խճ՝ սոսինքն. եւ այլն : Ինչպէս
այսպիսի նշաններ կամաց կամաց կը վերնան :

Լարկուելուր կամ զոյգ գիծը. որ ասանկ () նշան
մի է, ան ատենը կը դրուի, երբոր բառը ամբողջ չգրուի,
այսպէս, Յովհ՛. Ոսկեր՛. Ղուկ՛. Լսեա՛. այսինքն,
Յովհան Ոսկերեան. Ղուկաս Լսեատարանիչ :

Ստիպեալ աստուգանք-Լճն. ու արտահան-Լճն զլայ շար
նշաններու աստեղին, ինչպէս էն Լարկուր, Սուր, Լարու-
Լարու. եւ այլն, որոնք հիմա չեն գործածուիր : Ստիպե-
ալ աստեղը որ ասանկ () նշան մի է, հիմա ոմանք
աշխարհաբան գիրքերու մէջ ինչ գործածուին, իրենց
երկու աստեղով ինչ յայնասորներուն մէջը իրճար-
աւելու ըլլայ. այսպէս, Սճ՛ սուր, այսինքն միջ մի ալ,
ուր ինչպէս իրենց / գիրը իրճարաւելու համար ու-
պատեալը գրած է :

Յ Ե Ի Ե Լ Ո Ի Ե Ն

Երկրորդ Մասին:

Օճանազան զըոյցք ի խրատ եւ ի զբօսանս աշակերտաց:

Ե.

Յաղագս Ըստուծոյ:

Այրբարբիք. Աշտիբիք:

Այրբարբիք. Օճինչ կարծես որդեակ՝ յորժամ շուրջ հայեցեալ տեսանես զմարգագեալինս ծաղկօք զարդարեալս, զճառս պտղօք լցեալս, եւ զգաշտս արմտեօք առատացեալս: Յորժամ տեսանես զձկունս ի ջուրս. եւ զթռչունս յօդդ: Կարծիցնս զայս ամենայն ըստ զիպաց եղեալ:

Աշտիբիք. Յետին անմտութիւն է յայգպիսի անաստուած խորհուրդս մտաբերել:

Ա: Ապա ո՞վ որ գոյացոյց զերկինս եւ զերկիր, եւ որքան ինչ միանգամ ի նոսա արարածք իցեն:

Ե. Աստուած, որ միայն կարէ յոչ էից ի գոյ անել զարարածս:

Ա: Արդարեւ յիրաւի Աստուծոյ արարածք են երկինք, աստեղք, արեգակն, եւ լուսին: Արկիր, հուր, ջուր եւ օդ. մարգիկեւ անասունք. ձկունք եւ թռչունք, երկակենցաղք, որդունք եւ ճճիք բազմոտանիք: Բոյսք, ծառք, պտուղք եւ արմտիք: Օ՞րով եւ լիճք, լերինք եւ ձորք, վէմք եւ մետաղք: Այլ արդ աղէ ասա ինձ զիտես համբուն՝ թէ է Աստուած:

Ե. Այո՞ յանհամար գործոց նորա հաւաստի զիտեմ՝ թէ է Աստուած:

Ի :

Ս : Ո՞վ ստեղծ զքեզ :

Ը : Ըստուած, որ ետ ինձ զհոգի եւ զմարմին, զկերակուր զըմպելի եւ զհանդերձ, եւ պահէ զիս ողջ մարմնով, եւ այլովք եւս բիւրասպատիկ երախտեօք ձօխացուցանէ :

Ս : Սի՞ծէ պատուականագոյն ես դու քան զանբան կենդանիս :

Ը : Ըյ՞, զի մարդ եմ, եւ դոյ յիս հոգի բանական, յորմէ վրէպ են ամենայն ազգք կենդանեաց :

Ս : Ձիցե՞ արժան մեծապէս գոհանալ զԸստուծոյ մերոյ զհօրէն գթութեանց, որ սյսպիսի զանըուգան պատուով պատուեաց զմեզ :

Ը : Ըրգարեւ որ ոչ լիաբերան գոհանայ զԸստուծոյ, անարժան է զարեւ տեսանելոյ, եւ անարժան է կենաց :

Գ :

Ս : Ո՞ւր է Ըստուած բարեխնամ տեսուչ մեր :

Ը : Ըստուած մերձ է առ ամենեսեան, որպէս եւ առաքեալն վկայէ, թէ ոչ հեռի ինձ է յերաբանչեօք ուրիշի ձեռք : Ձիք տեղի խաւարին՝ աներեւոյթ յաչաց նորա : Եւ ոչինչ կարէ թագչել ի նմանէ, ոչ բան, ոչ խորհուրդ, եւ ոչինչ ի ծածկելոցն ի սրաի :

Ս : Օգոյշ լեր որդեակ՝ ոչինչ գործել կամ խորհել յորոց օրէնքն Ըստուծոյ հրաժարեցուցանեն զմեզ : Օի թէպէտ եւ կարես խարել զմարդիկ, այլ զԸստուած ոչ բնաւ : Ըյլ յորժամ բարիս գործես, ուրախ լեր, զի վկայ ունիս քեզ զամենատես ակն, որ հատուցանէ իւրաքանչիւր ըստ գործս իւր :

Գ :

Ս : Կարնս տեսանել զԸստուած զգալի աչօք :

Ը : Ոչ բնաւ, զի անմարմին է, եւ որոյ ոչ է մարմին, աներեւոյթ է աչաց, ոյլ մտաց իմանալի է :

Վ . Ո՞չ ապաքէն եւ ի քեզ իսկ կրի բնութիւն իմն որ ոչ անկանիցի ընդ տեսլեամբ ական :

Ը . Ը՛յ՛, հոգին , որ է պատճառ կենդանութեան մարմնոյ :

Վ : Ո՛րքան է զօրութիւն Ը՛ստուծոյ :

Ը . Ը՛ստուծոյ զօրութեան չիք սահման : Ը՛մենայնիկարօղ է , եւ չիք ինչ անհնարին առ ի յԸ՛ստուծոյ : Վ ասն որոյ տէր ամենակալ է անուն նորա :

Վ : Ը՛պա զգո՞յ՞ լեր , զի մի արտաքոյ օրինաց նորա գործելով անհաճոյ լիցիս յաչս նորա : Եւ ո՞վ դք յարարածոց կարէ ապրեցուցանել զքեզ ի ձեռաց նորա : Օ՞րացիր ի հրամանս աստուածայինս , եւ առաւել յԸ՛ստուծոյ երկիցես քան ի մարդկանէ :

Ը . Օ՞ի է ինձ երկնչել , եթէ Ը՛ստուած ամենակալ ընդ իս է : Չ՞մարիտ է բան առաքելոյն , որ ասէ . Եւ՛ի Ը՛ստուած է Բեր իոյս է , ո՞վ իցէ Բեզ Կոյտուոյ : Վ ասն որոյ սյր քաջսոյս յԸ՛ստուած , խաղաղ եւ անդորր սրտի վիճակի :

Ե :

Վ : Օ՞խարդ կարես գիտել , եթէ բարերար է Ը՛ստուած :

Ը . Ի բաղմուտատիկ երախտեաց նորա , յորս օր ըստ օրէ վայելեմք անբաւ առատութեամբ , մինչեւ անաստուած մտաց է յայսպիսի եւ յայսչափ երախտեաց միջի յերկբայս անկանել զբարերարութենէն Ը՛ստուծոյ :

Վ : Ը՛պա Ը՛ստուած խնամե՞ զմարդիկ :

Ը . Ը՛յ՛, Ը՛ստուած նախախնամող զօրութեամբ վարէ ոչ միայն զմարդիկ , սյլեւ զանասունս , եւ զանչունչ տարերս : Օ՞յստուած արարածք իւրեանց գեղեցիկ կարգաւորութեամբ իբրեւ խօսուն բերանով զարարչէն պատմեն :

Վ : Ո՞վ դք յէկցս ծայրագունին արժանաւոր է սիրոյ :

Ը . Ս՛իայն Ը՛ստուած , զոր պարտիմք ոգւով չափ սիրել , ի վեր քան զձնողս եւ զամենայն սիրելիս , վասն ազգի ազգի խնամոց նորա առ մեզ :

Ս : Ըրդարել ոչ բաւեմք սիրել զնա եւ պատուել արժանի պատուով :

Օ :

Ս : Սիթէ ամենեքեան հաճոյ են Ըստուծոյ :

Ը : Ո՛չ, աստուածասէրք՝ որք Ըստուծոյ իբրեւ հօր հնազանդին, սիրելի են նմա : Խակ չարասէրքն, որք ապրտամբ են հրամանաց նորա, եւ անպատկառ յօրինաց ի ներքս ի մեզ բնաւորելոց, ատելի են յաչս նորա . զի Ըստուած սուրբ է, եւ ատէ զամենայն անօրէնութիւն :

Ս : Լթէ Ըստուած արդար է . ապա դատի զմեզաւորս : Եւ զի՛նչ պատուհաս սահմանեաց վասն մեզաւորաց :

Ը : Կայ մնայ մեզաւորաց արդար դատաստան եւ դառն պատուհաս յաւիտենից, զոր ունին լուծանել ի կեանս որ յետ մահու :

Ս : Ըպա զգոյշ լեր մի ինչ գործել անհաճոյ Ըստուծոյ, զի վերջին սահման չարեաց է անկանել ի ձեռս բարկութեան ամենակալ դատաւորին :

Լ :

Ս : Օ՛րնչ խոստացաւ Ըստուած արդարոց :

Ը : Օ՛անանց երանութիւն ի փառս արքայութեան երկնից :

Ս : Ճ՛մարտիւ այդ այդպէս է :

Ը : Ը՛յո՛, զի Ըստուած խոստացաւ անսուտ բերանովն . եւ հաստատեալ է ի հոգիս առաքիներաց, թէ վրիպէ ի խոստմանցն եւ ոչինչ, սյլ ամենայն անվրէպ ի գլուխ ելանէ :

Ս : Ո՞վ զարթոյց զմեզ յաւետիս խոստմանցս այսոցիկ :

Ը : Յիսուս Վրիստոս, որ գրեթէ հազար ութհարեւր քառասուն եւ չորս ամօք յառաջ եկաց ի Հրէաստանի, եւ իւրով վարդապետութեամբ եւ մահուամբ զյոյս յարութեան եւ արդար հատուցման մեզ հաւատարմացոյց :

Ս : Գ՛ոհացիր զպարգեւացս, եւ զամենայն աւուրս

կենաց քոց կատարեան զկամս նորա, որպէս զի մասին սրբոց՝ որ պատրաստեալ է պատուիրանապահ համբերողաց, արժանի լիցիս :

Ը :

Յաղագս յառնելոյ ի քնոյ :

Պէտրոս . Պապուս :

Պէտրոս . Օտրթիր, Պապէ զարթիր, ընդէրննջես . ժամ է արդ ի քնոյ զարթնուլ :

Պապուս . Վնա՛, եղբայր, գնա՛, մի աշխատ առներ զիս, զի տակաւին չեւ է իմ բաւական ի քուն եղեալ :

Պէ . Վիշերն էանց, եւ առաւօտն ծագեցաւ, ժամ է արդ երթալոյ ի դպրոցն :

Պապ . թոյլ արա ինձ սակաւիկ մի զի յերեկոյին կարի վաստակեալ մտի ի քուն :

Պէ . Ոչ թողնց զքեզ մինչեւ ոչ ելանիցես յանկողնոյ : Ոչ գիտես թէ զիարդ իմաստունն յանդիմանական վարի բանիւ առ ծոյլն, թէ որպէս դուրս շրջն է ծինող, այնուէս Վասիլ ի հանձն իւր :

Պապ . Օ ի եղև քեզ այսօր, զի այսպէս վաղ քաջ ի հաւախօսի եկեալ՝ չտաս ինձ թոյլ առ վայր մի հանդէս յաշխատութենէս :

Պէ . Օ ինչ ասես, արդէն իսկ էանց պահ մի առաւօտուն :

Պապ . Վրանի՞ ժամք են աւուր :

Պէ . Երեք, եւ գրեթէ ուսայ ի բերան զհամարն իմ :

Պապ . Վ այ ինձ զի հեղգութեամբ ծախեցի զժամանակն : Յարեայց վաղվաղակի, ներեան սակաւիկ մի մինչեւ պատրաստ լինիցիմ :

Թ :

Եստուծոս . Խոսիմ :

Եստուծոս . Ե՞րբ զարթեար այսօր ի քնոյ :

Խոսիմ . Ի մետասաներորդ ժամու գիշերոյ :

Ա. Օ՛հնչ գործ գործեցեր՝ իբրև յարեար ի քնոյ .
 Խ. Նախ առաջին գոհացայ զ՛ստուծոյ, որ ետ
 ինձ զգիշերս խաղաղութեամբ անցուցանել :

Ա. Արդարեւ մէք բանաւորքս պարտիմք անպակաս
 գոհութիւնս առ Աստուած մատուցանել, վասն անբաւ
 երախտեաց նորա առ մեզ : Օ՛հնչ յետ այնորիկ :

Խ. Արկի զինեւ զհանդերձս՝ լուացի զձեռս եւ զե-
 րեսս իմ, եւ ապա սկսայ ուսանել ըստ հանապազորդ
 կարգի :

Ա. Բարւոք է. ջանա՛ սյսպէս օր ըստ օրէ յառա-
 ջագէմ լինել :

Ժ :

Յաղագս ընթերցման .

Ս՝բլիո՛ . Թ՝արէո՛ :

Ս՝բլիո՛ . Ա՛ղբայր՝ զի՛նչ է այն զոր ի ձեռին ունիս :
 Թ՝արէո՛ . Բերականութիւն որպէս եւ տեսանես :

Ս՝. Գիտես ի բերան զհամարն :

Թ՝. Գեռեւս ուսայ, եւ սյժմ պատրաստիմ երկ-
 րորդել զմիւսանգամ ուսեալն . զի հաստատուն լինցի եւ
 մի հարեւանցի ինչ :

Ս՝. Բնդէր հանապազօր կրկին ուսանիմք, զոր յե-
 րեկն արդէն ուսար :

Թ՝. Այնպէս հրամայեաց վարդապետն :

Ս՝. Լուսյ զպատուէրն . այլ զպատճառն հարցա-
 նեմ, թէ ընդէր այնպէս հրամայեաց :

Թ՝. Առ ի սերտել ի միտս զնորոգ ուսեալն :
 Աթէ որ ոչ ոռոգէ օր ըստ օրէ զնորատունկ բոյս՝ վաղ-
 վաղակի ցամաքի . նոյնպէս եւ որ զմիանգամ ուսեալն թո-
 ղու անյիշատակ, դիւրաւ մոռանայ :

Ս՝. Աղաչեմ զքեզ, պատմեա՛ ինձ եղբայրաբար
 սիրով, թէ զինորդ ուսանիս զի տեսանեմ զքեզ զբաղ-
 մօք աշակերտակցօք իմովք յոյժ գերազանցեալ :

Թ՝. Ահա պատմեմ՝ քեզ զամենայն յանկեղծ մը-
 տաց : Օ՛հ ոչ շատանամ միանգամ ուսանելով, այլ

երկիցս եւ երիցս փորձեմ զնոյն, զի ի խոր անկեացի ի միտս իմ:

Ս. Յանկամ հարցափորձիւ քննել զքեզ, եւ տեղեկանալ վասն աւուրս ընթերցուածոյ:

Թ. Եւ ինձ կարի ակորժելի է, այլ դու քաջ միտ դիր, զի եթէ անկանիցի բառ կամ բան ի բերանոյ իմ՝ մէ՛ յիշեցուցես անթերի:

ԺԼ:

Յաղագս հնազանդութեան առ ծնողս:

Ս ըլանէս . Արիստոֆէս:

Ս ըլանէս . Հայր քո, որպէս լուայ, դարձաւ յԱգիպոսէ:

Արիստոֆէս . Այո՞ դարձաւ, յաւուր ուրբաթու յերեկոյի:

Ս . Ապաքէն ծանր է քեզ գալուստ նորա:

Ա . Ինդէ՞ր, մանաւանդ թէ կարի ուրախ եմ ընդ գալուստ նորա: Իսպց զի՞ է քեզ, զի յայդպիսի միտս բերիս:

Ս . Թերեւս ի լինել նորա ի բացէ կարէիր ըստ մտի շրջել:

Ա . Ոչ գիտեմ զինչ ակնարկէ ըստ մտի շրջելն: Ես ի մի եւ ի նոյն շաւղաց վերայ հետեւիմ եթէ հեռի իցէ հայր իմ եւ եթէ մերձ: Իսպաղամ, եթէ դէպք ժամանակին այնպէս պահանջեն: Ոչ բնաւ մեկնիմ ի տանէ, բայց եթէ վասն կարեւոր պիտոյից հրամանաւ մօր իմոյ:

Ս . Ես եւ մօր քո այնչափ հնազանդ բարս ցուցանես:

Ա . Ոչինչ խտրեմ ընդ հայր եւ ընդ մայր: Ոչ ապաքէն միապէս օրինադրէն տասնաբանեայ պատգամքն զհօրն եւ զմօրն պատիւ, թէ պատուեալս զհայր քո էս պէտքս:

Ս . Արդարեւ զամենայն զոր ասացեր, արդար խօսեցար:

Ա. Բնդէր այդչափ հակառակեցար յայն ինչ, զորոյ ինքնին գիտէիր զճշմարտութիւնն :

Ա. Ա. ի ճանաչել զանշարժութիւն մտաց քոց ի բարին :

ԺԻ :

Յաղագս ցրտութեան ձմերայնոյն :

Գրե՛գոր. Ներե՛ս :

Գրե՛գոր. Տես, քանի բռնութիւն է օդոյ, որպէս սաստկութեամբ շնչէ հիւսիս : Ոչ ապաքէն լաւ եւս էր ամենայն սառնամանեաց եւ դառնաշունչ օդոց անբաւ հեռաւորութեամբ մեկնել ի սահմանաց մերոց :

Ներե՛ս. Ոչ այդպէս. զի ի բազում իրս պիտանի է ձմեռն եւ սառնամանիք ցրտութեան :

Գ. Յինչ իրս աղէ սաս :

Ն. Բռնութիւն հողմոյ ուժգին բաղխելոյ մաքրէ զօդն ի վնասակարութենէ, զի եթէ օդ անշարժ կայր ի կայանի, անթիւ մահուանս գործէր ապականարար գոլորշեօք :

Գ. Այլ զի՞նչ օգուտ մատակարարէ ձմեռն անբերելի սառնամանեօք :

Ն. Բոյսք եւ ամենայն ծառատունկք եւ երկիր ամենայն եթէ ոչ առցեն զձմեռն եւ զանձրեւ ոչ կարեն քաջ պտղաբերել : Օչ ի եթէ ձիւն եւ սառնամանիք ոչ պընդէին զլերինս, արմատք խոտոց ոչ պարարէին :

Գ. Այլ ընդէ՛ր է, զի ի ձմերայնի երկիր պնդի, եւ ջուրք պաղին սառնամանեօք :

Ն. Այն է պատճառն, զի ի ձմերայնի ճառագայթք արեգական կողմնակի անկանին յայն մասն երկրի, ուր ձմեռն զօրացեալ իցէ : Այլ կողմնակի անկեալ ճառագայթք տկար են ի ջեռուցանել : Աստի է եւ անզուգութիւն տունջեան եւ գիշերոյ, զի ի ձմերայնի կարծին աւուրք եւ յամարայնի երկարին :

ԺԳ.

Յաղագս ճաշու:

Սխալէլ. Գաբրիէլ:

Սխալէլ. Խնդիր մի փոքր խնդրեմ ի քէն, աղաչեմ մի անտես առներ:

Գաբրիէլ. Եւ ես աղաչեմ զքեզ՝ մեկն եւ յայտնի ասել զամենայն, զի անխափան կատարեմ:

Ս. Խնդրեմ ի քէն պսօր ի միասին ճաշել:

Գ. Բարեոք է. այլ զգոյշ լեր մի ինչ առաւել քան զայլ աւուրցն սովորութիւն պատրաստել:

Ս. Գու ինքնին գիտես, թէ որպէս ի մանկութեանէ անտի իմմէ վարժեցայ ի ծնողաց խնոց պարկեշտ լինել ի կերակուրս եւ յըմպելիս:

Գ. Վանի ժամք են աւուր:

Ս. Երեք: Սերձ է ժամ ճաշուն, եկ երթիցուք ի տուն:

Գ. Իմ պսպէս լուեալ է, զի արեւմուտք այլազգ վարին ի թիւս ժամուց:

Ս. Եւս սյնպէս է. զի առ նոսա հասարակօր եւ հասարակ գիշեր միշտ յերկոտասաներորդ ժամու լինի: Իսկ առ մեզ ժամք հասարակ աւուր եւ հասարակ գիշերոյ միշտ փոփոխին:

ԺԳ:

Ճամ ճաշոյ:

Սխալէլ. Գաբրիէլ. Եղբայր նորա Սափայէլ. Էւ ծառայ ֆ Պէտրոս անուն:

Գ. Ընդէր անցեր զըանիւ քով, եւ ետուր յօրինել խորտիկս զանաղանս եւ բաղմապատիկս. միթէ գայլ կարծիցես զիս եղբայր:

Ս. Վաւ լիցի, սակայն եւ ոչ անարիւն ճպուռն, որք առանց կերակրոյ զօգն միայն ծաքելով, կամ ի ցօղոյ երկնից կերակրին:

Գ. Ո՛ր է եղբայր քօ կրտսեր Սափայէլ:

Մ. Ըստ առ մեզ է, այլ քանզի կարի փոյթ է յուսմուննս, հրատարեալ է ի մարմնական զբաղմանց :

Գ. Պետրոս, գնա՛ անդէ արա նմա զեկաւորութիւն իմ եւ թէ ժամ է ճաշոյ :

Ռափայէլ. Ողջոյն իցէ :

Մ. եւ Գ. Ողջոյն է, եկ առ մեզ բաղմեսցուք :

Ռ. Ներեցէք ինձ, զի ոչ իմացայ զգալուստ ձեր, եւ ոչ հանդիպեցայ ձեզ ըստ արժանի ընդունելութեան ողջունիւ սիրոյ :

Գ. Կանխաւ գիտեմք մէք, թէ որպիսի սերտիւ սիրեմք զմիմեանս, եւ վասն ակամայ տգիտութեան ոչ որ մեղադիր լինի սիրելոյ :

Մ. Ըրդ՝ քանզի ամենայն ինչ պատրաստ է՝ ազօթս արարեալ բաղմեսցուք ի սեղան :

Ռ. Օխարդ է ապուրն :

Գ. Յոյժ բարւոք է, եւ ինձ կարի ախորժելի :

Մ. Պետրոս, առեալ զսկաւառակս՝ բեր այլ փոխանակ նորա :

ԺԿ :

Մ. Ըրդ՝ բաժանեցի զմիս որթուն, զոր մասն առաւել ախորժես :

Գ. Որն եւ իցէ, ինձ մի եւ նոյն է :

Մ. Ըղջեք զայս մասն, զի փափուկ է եւ համեղ :

Գ. Մեծապէս ցաւ է մեզ, զի զանձնէ քեզ ոչինչ փոյթ է. Ես ինքնին մասնաւորեցից քեզ զմիւս մասն :

Մ. Ես ի սեղանի հրատարիմ ի կերակրոց :

Ռ. Ըյլ զի է քեզ զի զերեսս քո ոչ տեսանեմ զուարթագին, որպէս յերեկն եւ յեռանդն : Գործ զԼրիսիպպոսին գործես :

Գ. Ըռակօք բացեր զբերան քո : Ըյլ չգիտեմ ես, յինչ ակնարկէ առակս :

Ռ. Պատմեն զԼրիսիպպոս փիլիսոփայէ, թէ այնպէս զմայլէր մտօքն յուսմուննս իւր, մինչեւ առ սեղանով բաղմեալ սովամահ լինէր, եթէ ծառայ նորա ոչ տանէր զկերակուրն ի բերան նորա :

Գ. Ինձ այնպէս թուի, թէ որպէս ոչ ուրեք այսպէս բարեկամարար հիւրընկալեալ մեծարեցայ, նոյնպէս ոչ երբէք այսչափ կերայ, որչափ այսօր: Յիմ վերայ արդարանալ կարծեմ զառասպելն թէ Դարայի որդիքն է, մեր Շիրակայ տէրաբն չէն:

Ս. Այնչափ զձեզ պատմեցէք ինձ զինչ խրատէ առակս:

Գ. Պատճառս ետու քեզ քննել զպատմութիւն Սնվսիսի խորենացւոյն, բաց զառաջին հատորին զմետասաներորդ պրակն, եւ անտի տեղեկանաս ¹⁾:

Ժ.Օ.:

Ս. Որն յերկուց աստի հաճոյ թուի քեզ միս եղին, եթէ ոչխարին:

Գ. Միս եղին առաւել ակորժելի է ինձ, այլ զոչխարինն առաւել առողջարար ասեն:

Ս. Այսպէս եւ ես զխոզնինն յոյժ սիրեմ, այլ վնասակար պատմի առողջութեան:

Ս. Յիրաւի է զարմանալ, թէ ուստի ի քիմս մարդկան այսչափ զանազանութիւն: Հաղիւ գտանին յաշխարհի երկուք ոմանք, որք միաբանիցին ի ճաշակս կերակրոց:

Ս. Գիտեմ զբազումս, որք եւ զպանրոյ հոտն առնուլ անգամ ոչ հանդուրժեն:

Գ. Սննաւանդ տեսի ես զոմանս, որք բնաւ հաց եւ ջուր ոչ ճաշակեն:

Ս. Այլ յերկարել մեր զբանս մոռացաք զուտելն:

Գ. Շնորհակալ եմ եղբայր, այնպէս յագեցայ, զի այլ ոչինչ կարեմ ուտել:

1) Գեղե՛ս աստի՛ն աս շարափելբան հայնն, որ աս Ժամանակօք Սնվսիսի խորենացոյն յաճախեալ էր ի Բերանս գեղջկաց, զի Արամայնս զորդի իւր զԴարայ զայր շարափելու եւ զյուզվածին աստա՛ն ի գաշա մի արգաստնոր է Բերելի, յագեցոյն անել զանյագոտելնն նորա ի պարարտութեան էրիլին: Խոր. Թ. 12:

ԺԼ:

Յաղագս զբօսանաց:

Հայր . Որդի:

Հայր . Ես ահաւասիկ ելանեմ զբօսանել, գամ եւ գու ընդ իս որդեակ:

Որդի . Եհաւասիկ եմ հայր, երթիցուք վաղվաղակի:

Հ . Եւասիկ անցար պահ մի, եւ երեւի մեզ ծով:

Ո . Ո՛վ թէ քանի ահագին եւ լայնածաւալ է ծով . միթէ ունիմք անցանել ընդ այս ծով:

Հ . Ե՛ս, եկ առ իս, եւ կալեալ զձեռանէ քումմէ այնպէս մտցուք ի նաւակն մի գուցէ անկանիցիս ի ծով անդր:

Ո . Միթէ խոր է ջուրն:

Հ . Յոյժ խոր է:

Ո . Տեսանեմ ես հայր զբազմութիւն նաւաց մեծա-մեծաց եւ փոքունց: Ուստի գան, կամ ո՛ւր երթան:

Հ . Սեծամեծ նաւքն՝ զոր տեսանես, յածին ընդ աշխարհ ամենայն, զի ծով է շուրջ զաշխարհաւ . վաճառս բերեն եւ տանին: Իսկ փոքրիկ նաւակք այսր անդր շրջեցուցանեն զմեզ առ ի զբօսանս:

Ո . Տեսանես հայր զբազմութիւն նաւակաց, որք գան այսր լի մեծամեծ ձկամրք: Եւ զի՞նչ է այն որ ի խելս նաւին:

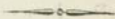
Հ . Երբա ձկնորս ասին, եւ գործինոցա ուռկան է:

Ո . Օ՛խարդ կարեն ուռկանաւ ձկունս որսալ:

Հ . Երկանեն զուռկանս ի ծով . եւ ի չորից տըռ-նոց ձգեն ի ցամաք բազում աշխատանօք, եւ որ ինչ ի ներքս փակի, զայն ըմբռնեն եւ վաճառեն:

Ո . Եղաչեմ զքեզ հայր պատուական, զի կալեալ զձեռանէ իմմէ, հանցես ի ցամաք, մի գուցէ անկանիցիմ ի ծով:

Հ . Բարւոք է, ոչ թողից զքեզ անկանել:

Օւլարճալի տեսիլ կազմութեան աշխարհի :

Ե :

Տէկէր :

Նդհանուր աշխարհս յերկուս մատունս բաժանի յէր-
 փնն եւ յէրփն : Յերկինս տեսանեմք պարէգանն եւ պտուտն
 եւ պատուիս : Երկիր ընդ այլոց տարերաց , այսինքն , Հրոյ ,
 ջրոյ , եւ օդոյ , ի պատճառս մարդոյ ստեղծաւ : Ի յերկ-
 րի գտանին լէրինս , անտառովք եւ խոտովք . քարամբք
 եւ մետաղօք . յոք ծաղկամբք եւ սիզովք . պաշտք ազարա-
 կօք եւ արմատօք , պարտիզօք եւ բանջարօք . ծով , լէճք ,
 գէտք եւ առուք , փնդանիք եւ հարպիլ : Այսք վերանան
 յօդս , լուսնիք թռչին ի ներքոյ երկնից . շրջապանիք
 դնան կամ ընթանան . սպտանք սողան ի վերայ երկրի :
 Արարիլ ժառանգեն զընաւ տիեզերս :

Ի :

Երեգանն :

Երեգանն , որոյ մեծութիւն ի վեր է քան զմիտս ,
 է գունա մի հրեղէն , ի ծագել իւրում զխաւար գիշե-
 րին փարատէ , եւ լուսաւորէ զամենայն ինչ ճառագայ-
 թիւքն իւրովք : Աինչեւ ծագեալ իցէ նախընթաց իւր
 առաքէ պարշաւոյսն եւ պտուտօսն , եւ յորժամ մտանէ՝
 զհետ իւր գայ էրեկոյ եւ գիշեր : Այն այս արեգակն
 նուաղէ եւ մերժէ զցուրան , ջրուցանէ զաշխարհսամե-
 նայն , եւ տայ ամենայնի սնունդ եւ աճումն : Ապա ուրեմն
 աղբիւր է լուսոյ եւ ջերմութեան :

Գ :

Արեգակն է զի հեռանայ , եւ է զի մերձենայ , որով
 չափին չորք եղանակք տարւոյն , գարունն , աճունն , յիւսն ,
 աշունն : Արչափ կողմնակի անկանին ճառագայթք արե-
 գական , այնչափ սակաւ է զօրութիւնն նոցա առ ի ջեր-
 մութիւնն : Այսն այնորիկ հասարակաւուր ճառագայթ

արեգական զօրաւորագոյն է քան զառաւօտուն եւ զերկ-
կոյին: Յորժամ լուսինն զուգակշիռ դէպ արեգականն
պատահիցէ, յայնժամ խաւարի արեգակն, եւ այս պա-
տահէ միայն ի ծնանել լուսնի:

Դ:

Լուսին:

Լուսին իբրեւ զաշխարհս ընդդիմահար մարմին է, որ
զլոյս իւր առնու յարեգակնէ: Լուսատու է գիշերոյ, եւ
ի լուսոյ նորա աղօտանան աստեղք, այլ անմասն է ի
ջերմութենէ: Արբեմն երեւի եւ ի տունջեան: Յանկ ի
փոխման կայ լուսին, է զի լրանայ, եւ է զի պակասէ ի
նմա լոյսն, եւ դարձեալ ընծայինմա լոյս, եւ առ սակաւ
սակաւ աճէ ի նմա, մինչեւ յառաջին պայծառութիւնն
ի վեր ելանէ: Լրումն լուսնոյ հանդիպի ի չորեքտա-
սաներորդ աւուր, յորժամ կողմն յարեգակնէ պայ-
ծառացեալ առ մեզ ունի զհայեցուածն:

Ե:

Լուսինն գնդաձեւ է, սակոյն ոչ հարթ հաւասար,
այլ խորացեալ ըստ օրինակի խորոց եւ ըստ ձորոց, ըստ
լեւանց եւ ըստ բլրոց: Արբանեակ կամ ընկեր է աշխար-
հիս, եւ շուրջ գայ զսովաւ յարեւմտից յարեւելս ի քսան
եւ ինն աւուրս, եւ ի մետասան ժամս, եւ տարեւոր շրջա-
գայութեամբ բերի զարեգականք: Յորժամ երկիր զու-
գակշիռ անկանիցի ընդ մէջ արեգական եւ լուսնի՝ խաւա-
րի լուսին: Այս լինի միայն ի լրանալ լուսնոյ: Արբեմն
ըստ մասին եւ երբեմն ամբողջ խաւարի: Յիսուն միղիոն
միլոնս հեռի է յերկրէ, եւ յիսնիւ չափ փոքր է քան
զաշխարհս:

Օ:

Երբեք:

Իաց ի լուսնոյ անհամար պարբ աստեղաց զբոլոր
գիշերն լուսաւորեն, որք բաժանին յանձուարս եւ ի հու-

բախ: Հաստատուն կամ անմոլար աստեղք առանձին լուսով իւրեանց լուսաւորեն, եւ բնաւ ոչ փոխեն զտեղին, յոր կառուցան յարարէն: Ի մէջ աստեղաց աստղըն հիւսիսային միշտ ի նոյն տեղւոջ երևի: Հաստատուն աստեղք որպէս աստեղագէտք ասեն, մի մի արեգակունք են. եւ շուրջ զնոքօք որպէս զարեգակամբ շրջագային մոլորակք ոմանք. զորս լուսով իւրեանց լուսաւորեն եւ ջնուցանեն: Օրին այն բաղմագայծառ յարդհող ձայնեալ յանհամար աստեղաց խիտ առ խիտ երևելոց ունի զտեսիլն, որ անբաւ միջոցաւ հեռի է յաշխարհէ:

Լ:

Երևի:

Գնդաձեւ է տիեզերս. վասն այսորիկ ասի եւս ոլորտ տիեզերաց: Յայտ է ի ստուերէ երկրի տպացելոյ ի լուսինն խաւարեալ: Աշխարհս կիսով չափ լուսաւոր է, եւ կիսով չափ խաւար: Լուսաւոր կիսագունտն աիւ, իսկ խաւարն գիշեր կոչի: Արեւ երկրի ի ջրոյ եւ ի հողոյ բաղկանայ, այլ փոքր է տարածութիւն ցամաքին քան զծովու: Աղերք նորա հինգ հազար եւ քառասուն մղոն է: Չորք են կողմանք աշխարհի, արեւելք, արեւմուտք, հիւսիս, հարաւ: Բաժանի ի հինգ դօտիս, որոց երկուքն գրեթէ անբնակ են առ սաստիկ ցրտութեան: Արկուքն բարեխառն, որպէս Հայաստան եւ Իտաղիա, եւ այլն: Աւոր ի միջոցին է սաստիկ ջերմ է, որպէս Ափրիկէ եւ Հրնդկաստան: Օւնազան են բերք սորա, որպէս արմտիք ի դաշտս. բոյսք ի պարտէզս. խոտք ի մարգագետինս, եւ ծառք յանտառս: Բնդ հողով գոյանան մետաղք եւ վէմբ:

Բ:

Յոբ:

Գտանին ի լերինս շտեմարանք ջրոյ, որք ի փեղկից լերանց քամեալք աղբերանան, եւ առ սակաւ սակաւ վտակացեալ մեծամեծ գետս գնացուցանեն: Ամենայն

ջուր բնաւոր ծանրութեամբ ի վայր բերի, վասն սյնորիկ տեղիք ուստի աղբիւրք բղխեն բարձր են քան յո գիմեն: Ջուրն ծորելի է եւ թափանցիկ, եւ կերպարանք իրաց՝ որք ի նա անկանին, որպէս երկինք, արեգակն եւ լուսին եւ ամպք, իբրեւ ի հայելոջ տեսանին: Ջուր մաքուր եւ անխառն զուրկ է ի համոյ ի հոտոյ եւ ի գունոյ: Ջուր անձրեւոյ առաւել պտղաբեր գործ է զերկիր քան զգետոց եւ զաղբերաց:

Թ:

Ի ջուրն բնաւորեալ է ջերմութիւն, իբր զի հեղուկ է: Աւ եթէ յամենայն ջերմութենէ վերջացի՝ սառնամանիս ծնանի, որ ջերմութեամբ հալի: Այն բնաւորական ջերմութիւն հանապազ գոլորշիս ի վեր հանէ: Խառնեալ է ընդ սմա եւ օդ, զոր պղպջակքն յերեսս նորա յոյտ առնեն: Սմանք յաղբերաց ջուր ցուրտ բղխեցուցանեն, ոմանք ջերմ, այլք դառն, եւ կէսք թթու ի պէտս մարդկան առողջութեան: Աղի ասի ջուրն, յոր գտանի խառնեալ հասարակաց աղ: Այսպիսի է ջուր ծովու եւ աղբերց ոմանց: Ջրոյ գոյացութիւն կարի պիտանի է եւ կարեւոր: Մարդկան եւ անասնոց ըմպելի է ի ծարաւս. զամենայն հողարոյսս սնուցանէ եւ քաջուղէչ առնէ, եւ բազում աղօրիս եւ մեքենայս շրջեցուցանէ: Աովաւ կերակուրս եփեմք, եւ զմերս ամենայն լուանամք եւ մաքրեմք:

Ժ:

Օ՞ր:

Այնատարած ժողով ջուրցն ծով կոչի, որ զերկիրս շուրջանակի պատեալ ունի, եւ յառանձինն անուն ովկանոս կոչի, ուստի հանապազ գոլորշիք ի վեր ելանեն անբաւ առատութեամբ: Աւ կարի յիրաւունս. զի եթէ չէր սպառեալ մասն ինչ ի ծովէ գոլորշիս ի վեր տալով, ծով ոչ կարէր հանդարտել տանել ջուրց գետոց, որք անգաղար ի ծով գիմեն: Ջուր ծովու աղի է եւ դառն,

որով պահի ի նեխութենէ : Ասն այնորիկ ջուր ծովու
 ոչ է ըմպելի իբրեւ զջուր աղբերց եւ զգետոց : Յայն սակս
 առաւել ծանր է քան զջուր գետոց եւ աղբերաց, եւ ի
 վերայ մկանանց իւրոց բարձեալ բերէ բեռինս ծանունս,
 իբր զի նաւք գնան անհնարին մեծութեամբ եւ ծանրու-
 թեամբ : Ըստեւ զարմանալի է Կէլարու-լիան եւ Ժալ-
 լիւնայու-լիան ծովու . զի ջուր նորա ի քսան եւ ի չորս
 ժամու երկիցս աճէ եւ նաւազի ի ծովափունս : Եւ սյս
 որպէս կարծի ի լուսնոյ անտի ունի զպատճառն, զի ըստ
 աճել նորա աճէ, եւ ըստ պակասելն պակասէ : Ի ծովու
 են ծովափուսք, սարսանիք, կղզիք, ցամաքալիւզիք, սա-
 զալիոյք, Է-Չայոք :

ԺԼ :

() Դ :

Օրկիր եւ զջուր շուրջ օդ պատէ, որ շնորհէ ամեւ
 նայն ազգի կենդանեաց զտուրեւառս շնչոյ, եւ առանց նո-
 րա ոչ կենդանիք կարեն կեալ եւ ոչ տունկր աճել : Ար-
 չափ մերձաւորագոյն է երկրի, այնչափ թանձրագոյն
 գոլորշնօք լցեալ է, որ Բլնուլոյք ասի : () Դն ստորին
 խտագոյն է եւ ծանրագոյն քան զվերինն եւ զհեռագոյնն
 յերկրէ : () Դն լոյծ է եւ թափանցիկ, եւ ի վերայ ամեւ-
 նայնի ունի եւ ոյժ առաձգական, զի թէպէտ ներէ սեղ-
 մել, բայց իբրեւ ազատանայ ի բռնութենէն սաստիկ յար-
 ձակմամբ յառաջին անգայտութիւնն ի վեր ելանէ : Յըր-
 տութեամբ սեղմի եւ խտանայ, եւ ջերմութեամբ անգայ-
 տի եւ ծաւալի, եւ որչափ բարձր է այնչափ ցրտագոյն է :

ԺԻ :

() Դն երբեմն պարզ լինի եւ երբեմն անձրեւ է . յա-
 մարայնի ջերմ է, եւ ի ձմերայնի ցուրտ : Իսկ ի գարնայ-
 նի եւ յաշնայնի բարեխառն : Աջ երբէք պարզի, այլ միշտ
 խառն է ընդ աղի եւ ծծմբոյ եւ ընդ այլ տարերաց մա-
 սունս : Արքան մաքուր է օդ, այնչափ առողջարար է :
 () Դն թեթեւագոյն ի վեր բերի քան զծանր, որպէս իւղ

յերեսս ջրոյ : (Կոգ օգ ճանապարհ գործէ ձայնն, եւ որ-
չափ մայրուր է եւ խաղաղ, այնչափ առաւել յատակ լսի
ձայնն : Գարձեալ ցնդի ձայնն ի թանձր եւ ի խոնաւա-
կան մասանց յօդս ճախրելոց : Լոյսագոհն ասի բացա-
գանչու թիւն օդոյ . իրր զի ուր ընդդիմահար մարմնոյ պա-
տահէ, անդրէն ընդ կրունկն դառնայ, յորմէ նոյն ձայն
ազդէ յականջս խօսողին : (Յօդս գոյանան ամոյ, անյոյն-
իւն, փոյնլին, իոյծալին, ծիւծալին, է- այլ մարմնոց :

ԺԳ :

Հող :

() զն հազիւ երբէք հանդարտի, այլ գրեթէ միշտ
ի շարժման կայ : (Շարժումն օդոյ սաստիկ հնչելոյ հող
ասի, իսկ հեղիկ հնչեալ սի-գ վերածայնի : Չորք են
գլխաւոր հողմունք, որք շնչեն ի չորից կողմանց աշխար-
հի : Լոյսագոհն, որ եւ պոյնլին շնչէ ի հիւսիսոյ, ամոյ-
լին կամ է-լոյ յարեւելից . նոյնս ի հարաւոյ, պի-լին-
յարեւմտից : Հիւսիսային շնչմունք ցրտագին են քան զայլ
ամենայն հողմունս . հարաւ ըստ առաւել մասին գաղջ
է . արեւմուտ խոնաւ . եւ արեւելք չոր : Հողմունք բազ-
մապատիկ օգտակարութիւնս ունին . մայրեն զօգն ի
վնասակար գոլորշեաց, բարեխառնեն զտապ խորշակին,
եւ զբազում ակտից պատճառս կարճեն : Արեն զամպս,
եւ այսրանգր տարաբերեն, եւ յետ ձմերայնոյն անցանե-
լոյ լուծանեն զձիւնս, եւ զերկիր բազում անձրեւօք ոռո-
գեալ վաղ քան զարեգակն գիտեն ցամաքեցուցանել .
նաւս վարեն, եւ ազօրիս շարժեն : (Եւ այց երբեմն վնաս
գործեն : Արիկ երբեմն զճառս յարմատոց խլէ . զէնս
կործանէ, եւ զնաւս ի նաւարեկութեան վտանգ արկեալ
բազում անգամ եւ խորտակէ : (Եւ նու թիւն հողմոյ անդրն-
գայնոյ է պատճառ երկրի սասանման, որ բազում ան-
գամ ի բազում տեղիս զբաղաքս եւ զգիւղս հիմն ի վեր
տապալեաց :

ԺԿ:

ՀԴԷ:

Հուրն է պատճառ լուսոյ եւ ջերմութեան . լուսաւորէ , ջերմացանէ , խանձէ , եւ սյրէ : Արբեամբ բոբոբի հուր արագ արագ շփմամբ դիւրավառ նիւթոց : Այրեն եւ ճառագայթք արեգական եթէ կոր ապակեով ի մի ժողովիցին : Հասարակօրէն հուր վառեն զվէմ գայլախազ ընդ պողովպատի հարեալ : Փայտն վառեալ ծխէ , իսկ մնացեալն յաճին դառնայ : Վազում պինդ մարմինս գիտէ հուր հեղուկ գործել , որպէս զոսկին , զարծաթն եւ զսյլ մետաղս : Հուրն՝ ճարակի կարօտանայ եւ օդոյ փշելոյ , ապա թէ ոչ՝ շիջանի : Ի տարերս թեթեւագոյն է քան զամենեսին :

ԺԵ:

ԼԴԿ:

Ի հրոյ գոյանայ լոյս , զոր հուրն ընդ ամենայն կողմն ծաւալէ : Օջրութիւն հրոյ յերկուս առաւելապէս փայլէ : Ասա՛ զի միայն լուսով կարեմք տեսանել . եւ երկրորդ՝ զգոյնս որոշել ի միմեանց : Վանզի ուր չիք լոյս , խաւարն ի վերայ հասեալ՝ գոյնք անհետանան : Լոյսն քան զամենայն ինչ , եւս եւ քան զձայն արագ ընթանայ : Ճառագայթք արեգական միշտ ուղղաձիգ բերին եւ ոչ երբէք խոտորին , բայց եթէ յորժամ յանգայտ մարմնոյ ի թանձր հասանեն , որպէս յորժամ յօդոյ ի ջուր դան մտանեն : Օ՛ ի ի լինել այսմ այսպէս բեկբեկին ճառագայթք արեգական . եւ գաւազան ի ջուր մխեալ՝ խորտակեալ երեւի :

ԺԵՕ:

ԳԿԼԵՂԷ :

Ջերմութիւն արեգական ժողովէ ի ծովէ ի գետոց եւ յաղբերաց անբաւ գոլորչիս , որք ի վերելս ցնդեալ պակասին : Այս գոլորչիք ի ցրտութենէ վերին օդոյ ի

մի ժողովին եւ խտանան, որով եւ երեւելի լինի աչաց մե-
րոց. եւ եթէ տարածեսցի ի վերայ երկրի հասարակ
ձայնիւ ԲԳ կոչի. եթէ վերանայ յօղն առանի:

ԺԼ:

Լ՛յո, անյբէ, յիւն, իարիւր, է- այլն:

Եթէ մէզն տարածեսցի ի վերայ երկրի՝ նշան է
օդոյ պարզելոյ, այլ եթէ ի վեր յօղս ելցէ նշան է անձ-
րեւոյ: Հաշնանային եւ ի գարնանային եղանակս ընդ
առաւօտս եւ ընդ երեկս մէզք յաճախեն, մանաւանդ ի
ջրարբի տեղիս: Եթէ գոլորշիք յօղս սառին ի ցրտոյ,
յիւն ծնանի: Եթէ սառուցեալ անձրեւ ի ցրտութենէ
վերին օդոյն՝ իսկոյն անկցի ի ստորին օդ ջերմ իարիւր
լինի: Ասն այնորիկ յամարայնի կարկտէ, եւ ի ձմերայ-
նի ձիւնէ: Հօղն պատճառի ի շոգեաց երկրի եւ տնկոց,
որք ընդ առաւօտս եւ ընդ երեկս խտացեալ ի կայլակս
կայլակս ժողովին: Եթէ ցօղն զցուրտ մարմնովքն սառի,
էրէտն անուանի:

ԺԼ՛:

Փայլակն, իայծակն, է- այլն:

Բաց ի ջրային գոլորշեաց ելանեն նաեւ ծծմբային
գոլորշիք խառնեալք ի ծծմբոյ եւ յարջասպէ, ուստի եւ
փայլատակունք ծնանին: Փայլակն երեւի ի խիտ եւ ի
լրժագոյն ամպոց, եւ բազում անգամ ճայթիւնս գործէ
ահագին որոտմամբ, թէպէտ յամբ հասանէ ձայնն յա-
կանջս մեր, կամ բնաւ ամենեւին ոչ լսի: Օ՛ի որչափ
հեռի է ի մէնջ փայլակն՝ այնչափ անագան հասանէ եւ
հնչիւն որոտման: Այծակն բազում օգտակարութիւնս
մատակարարէ յաշխարհս, զի մաքրէ եւ զովացուցանէ
զօղն, եւ զվնասակարս գոլորշեաց ծախէ: Բազում ան-
գամ վնասէ եւս, զի հրձիգ առնէ, հերձանէ եւ մանրէ
զճառս, եւ զմարդիկ եւ զանասունս արագագոյն քան զքրթ-
թեւ մի ական հեղձամղձուկ մահուամբ կարճէ ի կենաց:
Համարայնի յաճախ փայլատակէ եւ որոտայ:

Ե(Թ) :

ԵՅԼ Տեղեղոյ :

Են եւ սյլք ի հրոյ ձեւացեալ տեսիլք եւ մէտէորսցք որք ոչինչ ճայթիւնս գործեն, որպէս վիշապք թռուցեալք եւ աստեղք սահեալք, որք ծնանին ի պարարտ գորրչեաց երկրի : Սնէ հոբ ի ճախին վայրս երեւի : Օխածան կամ աղէղն ձգի յամպս յառուրս անձրեւաց, յորժամ արեգակն ի հանդիպոյ ծագէ : Սան սյնորիկ յառաւօտու ծիածանն նկարի յարեւմուտս, եւ յերեկոյի յարեւելս :

Ի :

Իէրն :

Յերեսս երկրի են լերինք բարձունք, բլուրք ամբարձեալք, եւ խորին ձորք : Իլոբ սսի փոքրիկ եւ խոնարհ լեռան : Որչափ բարձր են լերինք, նոյնչափ առաւել խորին ձորս ունին : Իէտան Ղառաղագիբ բարձր է քան զամենայն լերինս ի վերին կիսագունտն, իսկ ի ներքինն՝ այսինքն յամերիկայ՝ Իլբոմ վէրն : Ղաղաթն լերանց բարձանց նաեւ ի ջերմ գաւարս պատի միշտ սաստկութեամբ սառնամանեաց, որպէս Եղբեայ լերինք : Են եւ լերինք ինչ, որոց կատարն հրով տոչորի՝ որպէս Երն ի Սիկիլիա, եւ Սիսաոյ ի Եկապողիս : Իլերինք բազում օգուտ մատակարարեն յաշխարհս. անտի քամեալ ժողովին առուք, աղբերք, եւ գետք եւ անտի պեղեն զամենայն ազգս հանգաց : Ունին խոտս առողջարարս : Սանձեն զանկարգ հողմոց շնչել, եւ բարեխառնեն զխորշակին սաստկութիւն :

ԻԼ :

ՍԵԿՄԱ :

Օմետաղս ի լերանց հատանեն, յորոց ոմանք պոպոտխան ասին, եւ ոմանք անորգ : Պատուական է ոսկին, արծաթն, անարգ է երկաթն, պղինձն, անագն, կապարն

եւ սնտիկն : Ոսկին որ քան զամենայն մետաղս ծանր է եւ պատուական, ոչ միայն ի լերինս, այլ եւ ի գետս գտանի : Ոսկեգործք ոսկի եւ արծաթի դրամ հատանեն, եւ աղբի աղբի զարգս քանդակեն : Արկաթն յորմէ բազում ինչ ի բարւոք պէտս կաղմեն, գտանի ի բազում կողմանս : Պողովպատն է երկաթ հրացեալ, եւ ի ջուր թացեալ : Ի պղնձոյ եւ յանագէ զանազան անօթս հանդերձեն, մանաւանդ պղնձի անօթ անագեալ՝ ժանգիւ ոչ ապականի : Օկապարն, որ կակուղ է քան զայլ ամենայն մետաղս, դիւրին է հրով հալել :

ԻԻ :

Վարինք :

Վարինք յաղգս աղգս բաժանին : Ոմանք հասարակ են, ոմանք սակաւագիւտ, եւ ոմանք պատուական : Հասարակ են վէմք, գայլախաղ քար, եւ այլն : Սակաւագիւտ է մագնիս, ապակի, մարմոռ : Պատուական՝ ակունքն : Ը ինուած որմոց, տանց եւ քաղաքաց հասարակ քարանց պիտոյանայ ի կատարումն : Յեսանաւ սրեն չթացեալ դանակ, ածելի, եւ այլն : Վայլախաղ վէմ ընդ պողովպատի հարեալ կայծակունս թօթափէ : Սագնիս քարն զարմանալին քան զամենեսեան զերկաթ յինքն քարչէ, եւ սերտ ընդ նմա կապի : Օպյս զօրութիւն բնաւորական հաղորդէ եւ երկաթոյ : Աթէ ազատ թողցի, միշտ ընդ հիւսիս բերի, եւ նաւալարաց յանհետ ծովու զգուշաւոր շաւիղ ցուցանէ :

ԻՎ :

Վպակին քար է թափանցիկ եւ սերտ : Սարմոռն կամ սպիտակ է, եւ կամ երփն երփն գունաւորութեամբ պիտակացեալ : Սաթ ի ծովու գոյանայ : Վկունք գտեալք ի հող ամենեւին ոչ փողփողեն, այլ ձեռն արուեստագէտ ճարտարաց սրեալ, ընդ ոսկի յեռեալ պայծառ երեւեցուցանէ : Կամ թափանցիկ են եւ կամ ընդդիմահար, որպէս զմրուխտ կանաչ. յակինդ կարմիր. տպա-

դիոն դեղին, եւ այլն : Այլ պատուականագոյն եւ անվանելի է քան զամենայն՝ անդամանդ, որ պայծառ ճառագայթիւնք եւ երփն երփն հարկանելով զաչս տեսողացն զօշոտէ : Ասկայն երկանաբար օգտակարութեամբ յոյժ գերազանցէ զամենեքումք :

ԻԳ :

Տոնի :

Ամենայն տունկք երկու մասունս ունին արմարս, բուսն եւ ոսարս : Աստքն ի բունոյ շառաւիղն, որ ի փոքրիկ եւ ի փափուկ բանջարս ծղօփ կամ ծիլ կոչի : Աստքն բերն պտուկս, սաղարթս, տերեւս, ծաղիկս, պտուղս, եւ սերմանս : Արտաբուստ կեղեւով պատին, իսկ ի ներքս ի բունն է ուղեղ անկոց : Արմատք անկոց ընդ հողով ծածկին, ուստի զխոնաւութիւնն ի վեր ծծեն, որ սնուցանէ զբոյսն : Այլ տունկք ոչ միայն յարմատոյ սնանին ըզհիւթն ի վեր բերելով, այլ նաեւ ընդ ծակտիս տերեւոց ձգեն զօղն, վասն այնորիկ առանց տերեւոյ ոչինչ պտուղ հասունանալ կարէ : Օտոք բազմանան կամ ի սերմանէ կամ ի շառաւիղէ եւ կամ յարմատոյ : Այլ ամենայն տունկ յամենայն տեղիս աճէ :

ԻԵ :

Օտոք :

Օտոք կամ պողարեր են եւ կամ անպտուղ : Պողարերք են խնձորենի, տանձենի, կեռասենի, սալորենի, նոնենի, ընկուղի, դեղձի, ծիրանի, եւ այլն : Այլ պտուղք են եղեւին, գի, սաւձի, կաղամախ, հացի, ուռի : Այլ արենիք ինքնին բուսանին, իսկ պողարերք մարդկային խնամոց պէտս ունին : Հաշնանային եղանակս տերեւք ծառոց ինչ թօթափին, որպէս խնձորենւոյ, եւ այլն . եւ այլոց անթառամ մնայ, որպէս դարնւոյն եւ եղեւնափայտին եւ այլոց բազմաց : Փայտ ծառոց կամ ի շինուածս պատշաճի, եւ կամ յայրումն պատրաստի :

ԻՕ:

Լրմութիւնք:

Ի բերս երկրի օգտակարագոյն մարդկան համարին արմտիք, յորոց կէսքն կանուխ, եւ կէսքն անադան հասունանան: Այնուխ ասի զոր յաշնայնի սերմանեալ յամարայնի ի գալ ամին հնձեն, որպէս ցորեան, հաճար եւ սյլն: Լնադան ասի, զոր ի գարնայնի սերմանեն, որպէս վարսակ, գարի, կորեակ եւ ձիակորեակ (անհոսոսոսոսոս արսոսոս): Ի կարգ սոցա դասին բակլայ, ոսպն, լուբիա, սիսեռն եւ սյլն: Արպէս զի երկիր պաղարեր լիցի՝ աղբս արկանեն: Յետոյ արօրաղիր առնեն, սերմանեն եւ տափանեն: Իբրեւ հունձք ատոքանան՝ մանգաղաւ հնձեն, եւ ի շտեմարանս ժողովն:

ԻԿ:

Օտաղութիւնք:

Արպէս արմտիք կարգեցան յարարչէն ի պէտս մարդկան դարմանոյ, նոյնպէս ծաղկանց ամենահրաշ զանազանութիւնք պատրաստեցան ի զուարճութիւն աչաց եւ ի բուրումն անուշահոտութեան ի վայելս մարդկան ազգի: Օտաղկանց առ մեզ յաճոխելոց ի բուրաստանս եւ յառ տնին զբօսանս՝ բազում են տեսակք, բայց զլիաւորքն ի նոսա գեղեցկութեամբ են՝ շահարակ (շէհոց), վարդ, շուշան, կակաչ (լալէ), յակինթ ծաղիկ (պէմպիլ), շահրբամ (գարեմֆիլ), Շահարակ յառաջ քան զամենայն ծաղկունս աւետէ զգարուն: Արդից բազում են տեսակք զանազանեալք ի տերեւս, ի գոյնն եւ ի հոտն: Շուշան սքանչելի բուրմամբ եւ պայծառ գունով վառեալ պատմէ զարարչին գեղեցկութենէ եւ զանպակաս խնամոց նորա: Բազումք ի ծաղկանց հոտ անոյշ բուրեն, եւ կէսք առ աչս միայն ունին զըրհն, որպէս կակաչ, որ ամենեւին հոտ ոչ բուրէ:

Յ Ե Ն Կ

Հ Ե Ր Կ Ե Ի Ո Ր Գ Ի Տ Ե Լ Ե Ե Յ

Լճական անուն	23	138
Լճանցական անուն	140
Լենզական անուն	5
Լենբերգյթ բայ	222
Լեկանոն բայ	95
Լեկատար ժամանակ	44
Լնուն	138
Լնուն բայի	.	.	.	164	166	226
Լնցեալ ժամանակ	44
Լնցողական բայ	71
Լպագարձ	252
Լպառնի ժամանակ	44
Լռողանութիւն	248
Լրդելիչ խնդրոյ	224
Լաղղրեալ անուն	140
Լաղղատական ածական	139	200
Լայ	43
Լայանուն	229
Լարդ անուն	140
Լացայայտիչ, Լացայայտեալ	164	189
Լացառական հոլով	182
Լութ	250
Գերադրական ածական	139	202
Գերակատար ժամանակ	44
Գիր	1
Գոյական անուն	23	138
Գործիական հոլով	182
Գերանուն	.	.	.	3½	151	209
Գեմք բայից	44
Գեմք դերանունաց	34

Վիճակագրիկ բայ	112	170	225
Վիճակագրիկ յօդք	34	52	156
Վերական ածական			139
Լնթամնայ			251
Լըրկորեակ			252
Օարտուղի բայ			95
Լչական բայ	44	45	191
Լչական դերանուն		34	151
Բնդունելութիւն էւլ			228
Բնդունելութիւն լ			227
Բնդունելութիւն լոյ			228
Բնդունելութիւն ոչ կամ զ			227
Թաւ նշան			248
Թիւ անուանց		2	140
Թիւ բայից			44
Թաւական անուն		27	143
Ժամանակ բայից			44
Լծորդութիւն բայից			44
Լուծումն շարագրութեան			236
Խնդիր բաղդատական անուանց			200
Խնդիր բայանուանց			230
Խնդիր բայի			164
Խնդիր բնութեան			188
Խնդիր էական բայից			192
Խնդիր մասնական անուան			207
Խնդիր սեռի կրաւորական բայից			218
Խնդիր սեռի ներգործական բայից			179
Խոնարհմունք բայից			44
Խրթին շարագրութիւն			243
Վատարեալ ժամանակ			44
Վէտ			249
Վոչական հոլով			186
Վրաւորական բայ			43
Վրկնական թուականք		30	147
Վամաձայնութիւն մասանց բանի			163
Վամաձայնութիւն ածականաց ընդ դոյականս			203

Հայցական հոլով	179	194	219
Հասարակ բայ			43
Հարցական դերանուն		33	156
Հարցումն			166
Հոլովմունք անուանց			3
Հոլովումն ածականաց ընդ դոյականս			23
Հոլովք անուանց			2
Չեւ անուանց			140
Չայնակրական բայ			44
Մակակէտ			251
Մակբայ		122	235
Մանական անուն	31	148	207
Մատունք բանի		1	165
Միջակ շարագրութիւն			243
Միջարկութիւն			134
Յատկացուցիչ, Յատկացեալ		163	171
Յատուկ անուն		5	18
Յարաբերական դերանուն		41	210
Յարակատար ժամանակ			44
Նախադրութիւն			114
Նախդրիւ տրական		2	178
Ներդոյական հոլով		183	195
Ներդործական բայ		43	155
Ներդործակերպ չէզոք			44
Ներկայ ժամանակ			44
Շաղկապ			130
Շարագրութիւն			242
Շէշտ			249
Ուղղագրութիւն			248
Ուղղական հոլով		166	193
Չէզոք բայ			43
Պակասաւոր բայք			105
Պատիւ			252
Պատմական հոլով			186
Պատուազիր			252
Պարագայք անուանց			140

Պարագայք բայից	43
Պարառական հոլով	186
Պարզ անուն	140
Պարզ շարադրութիւն	242
Պարբից	149
Սեռական հոլով	171 . 194
Սեռք բայից	43 . 156
Ստացական դերանուն	40 . 155
Ստորագասական եղանակ	159
Ստորակէտ	249
Վերձանութիւն	247
Վերջակէտ	249
Վերջահոլով տրական	2 . 177
Տրական հոլով	2 . 177
Տրահոլութիւն	249
Յուցական դերանուն	37 . 115 . 154
Փակագիծ	251

57

